

لومړی فصل

هغه اسلم نومیده ، دوه ویشته کلن زلمی او د ښې ځوانۍ او روغ صورت خاوند ؤ . د اندراب په دره کې د « کوز صیاد » کلي ته نږدې یې د کروندې لس جریبه ځمکه لرله . غنمو یې ښې دانې نیولې وې . له دریو غواگانو نه یې دوه لنگې وې او کروندگره یې د مني کښت ته ښه برابره وه . د یو یې غویان یې مزي او پیاوړي وو . او د سپرلو آس یې په صیاد کې شهرت پیدا کړی ؤ .

اسلم به له سبا نه تر ماښامه پورې لگیا ؤ ، د کروندې په پولو او لښتو کې به یې کار کاوه . او د خپلې ځمکې شاړه او بنجره برخه به یې ، چې پنخوا خوړلاندې کړې وه ، کروندې ته برابروله . په ژمی کې به چې د وزگارتیا موده شوه د غرخه وو او زرکو په ښکار پسې به ووت او په شپو ورځو به د غرونو په درو او گړنگونو کې د ښکار له ملگرو سره ورک و . کله چې به واورې زیاتې شوې او د ښکاریانو د راگرځېدو لار د یې ولې ، غر د ښو په سمت و او ځنگلونو کې د نو تر چتریبولاندې ټاټوبی کاوه . پتیرې ، ستوان (تلخان) او د ښکار غوښې به یې خوړلې او کله به چې له غرو او کمرونو څخه وریځې پورته شوې او بادونه به ودرېدل اسلم به د ښکاریانو د کتار په سر کې خوځېده او منډه به یې ماتاوه . هغه له خپلې جسمی پیاوړتیا او ځېړوالي سر بېره ډېر لطیف او حساس روح درلود ، د طبیعت ښکلا او د غرونو ابهت هغه لکه شاعر او فنکار تر خپلې جاذبې لاندې راوستی و . کله به چې د غرونو آسمان ښکلې شو او وریځو به په څوکو او کمرونو باندې برجونه ودرول او دلمر دورانگو گلونه به یې په کې خواره

غرونه او کساتونه

واره کړل، اسلم به ډوب او حيران ورته ناست ؤ او ورته کتل به يې. لوړو ژورو، آبشارونو او د غرونو د پاسه د طبيعي شنيليو او گلونو چمنونو د هغه په سترگو کې يوه تلوسه، يو تکل، يو بنایسته اضطراب او بنکلا پيدا کوله...

دا څومره بنایسته دي. خدایه ما ته روښانه سترگې، تيز غوږونه او د آئينې غونډې زړه راکړه، چې په هر څه کې تا ووينم او تا واورم. د «صیاد» اوسیدونکو او گاونډيو بزگرانو اسلم ته په درنه سترگه کتل. په هغو مرکو کې چې غرمه مهال به يې د صیاد د ځوانانو د کلي په دمه ځای کې د ونو تر سيورو لاندې کولې، د اسلم نوم به په تکرار يادېده.

هغه د کلي زلميانو ته د ميرانې، ملگرتيا او د وزلوبې (بزکشی) او بنکارد میدان يو غوره ساری او د مسافرو په خدمت او د جومات په پاللو کې تر هر چاتکړه و. د کلي سپين بزيرو د اسلم پټه خوله، خیر خوبونه، تواضع او پاکي خوبوله او هغه به يې په مړي ژوندي کې ستايه.

اسلم ځينې داسې ځانگړي خواص لرل چې کليوال يې د ده په باره کې درناوي او مهربانۍ ته اړ کول. دې به د ماښام په لمانځه کې تر ټولو لمونځ گزارانو وروسته له جومات څخه راووت، که به جومات ته مسافر راغلي وو، ده کورته تر تگ وړاندې د هغوی لپاره په کلي کې ډوډۍ راټولوله. کله به داسې هم کېدل چې په کور کې به يې لنډه مړې لرله يو دوه تنه مسافر به يې خپل کاله او دسترخوان ته رابلل، د اوداسه اوبه د خوب کمبله او سروپز دي به يې ورته راوړل، سبا ناری به يې ورکاوه. د مړيو په تدفين او تکفين کې به يې برخه اخيسته او تر هر چا د مخه به له يوم او کلنگ سره د کلي هديرې ته روان و. تر څه

غرونه او کساتونه

خبره یې چا نه وه اوریدلې او پخپل خدمت او ځوانمردۍ باندې په ټولو کلیوالو گران و .

د کلي نجونو به کروندې ته د تگ راتگ په وخت هغه لارڅارله چه اسلم به په هغې باندې ته راته . هغوی به هڅه کوله چې ده سره په لار کې مخامخ شي او په یوه وړه له وړو د ده پام ځانته راواړي . یوه ورځ فیروزه د هغه څنگ ته ورنیږدې شوه او په رېږدیدلې آواز یې ورته وویل : اسلمه زه خو دې لېونۍ کېم ، یو وار خو راته وگوره لار تر پایه تشه ده . هیڅوک به تا د دیدار په گناه ونه ترټي یوه تشه خبره خو راته وکړه ، آخر ته له چا ډارېږي؟

اسلم رډ رډ فیروزي ته وکتل او وې ویل : زه له خدایه ډارېږم . ما ته په لاره کې مه درېږه !

فیروزي په مینه مینه اسلم ته وکتل نری موسکایې په شونډو وځغلیده ، بیایې اسلم ته وویل : مینه خو د خدای له لوري ده ، هغه دا اور ما ته راواچاوه او ته یې زما زړه ته رانه ایستې ، لږ انصاف خو راسره وکړه .

د اسلم زړه له دې خبرې سره وېرېښوده . فیروزي ته یې وکتل . شنې سترگې ، خواره واره گارگوتي وینبتان ، پراخ تندي ، ټپلې وروځې هسکه غاړه اور بلوونکي کتل او تر دې پورته یوه رڼا ، داسې رڼا چې اسلم سر تر پښو په هغې کې ډوب شو . وروپې له ځان سره وویل : خدایه ما وساتې ، ما ته مقاومت او د زړه تسکین راکړې .

نه ، نه یې درکوي ، ته مین شوی یې ، زړه ستاله واکه وووت او عشق ددغه کور خاوند شو . هغه خپل خراغ دلته ولگاوه .

پس له دې ورځې به اسلم پر لارو ځوړند سر او مات ورمیږ تېرېده او له نجونو څخه به یې لار جلا کوله . د کلي نجونو کرار کرار د اسلم

غرونه او کساتونه

او فیروزي مینه د خوانی د رنگینو خیالونو داستان کړه . او په هغوی پسې یې د خپلې خوښې قصې او افسانې جوړې کړې .
د پیغلو تر مینځ آواز ه و چې د اسلم مور سل کلمه دارې روپی کونډه کړې دي او د خپل زوی د کوزدې لپاره یې امیل ترې جوړ کړی دی . عینو ټوکمارو نجونو به په مسخرو کې د اسلم د مور د کلمه دارو روپیو په امیل سوگند خوړ او ویل به یې : که ما داپلانې کار کړی وي د اسلم د کلمه دارو روپیو څخه دې بې برخې شم .
د اسلم د امیل قصه دومره اوږده شوې وه چې حتی د صیاد څخه د باندې کلیو نجونو هم د هغه هوس کاوه . په زلمیانو کې بیا د اسلم ښکاري ټوپک ، د برکې ښکاري لنډی چکمن ، برزو او د وزلوبې آس نوم ایستلې ؤ . ډېرو به ویل : دا برزو او چکمن څومره ښه یې ښکاري ! اې بختوره .... خو د خدای داد دی چا ته یې چې ورکوي نو ورکوي یې ....

اسلم به چې د باندې و ووت نو مور به یې د کور په وره کې سپیني ورته ولوگول او خپله دایمی دعا به یې تکرار کړه : «خدایه له بدو سترگو او د ظالمانو له څپېرو یې وساتې !» د اسلم مور یوه شپه خپل زوی ته چې نازاوه یې په مرکه کې وویل : گرانه زویکه راعه د مور دې ومنه . کوزده وکړه . زه اوس بوډی او رنځوره یم . هسې نه چې مړه شم او ستا د کوزدې ارمان گور ته له ځان سره یوسم . تېره شپه مې خوب لیده چې ته په سپین آس سپور یې خورجین دې تر شا تړلی وي او له کلي مخ په ښکته روان شې ، زه ډېرې نارې در پسې و کړم خو ته مخ نه را اړوي او د باغونو په تاو را تاو کې له سترگو الونیا شې . اسلم سر د مور له زنگانه را پورته کړ او په کټ کټ یې وخنډل او بیایې مور ته وویل :

غرونه او کساتونه

ستا له خوبه خو معلومېږي چې زه له صياده تلونکی یم نو کور دې
ته څه حاجت!

دې وویل: نه زویه، نه داسی نه ده، سپین آس د نیکمرغی علامه
ده او ستا تگ دا معنی لري چې زه به مړه شم او ته به جلا شي.
رائه زویکه د مور کی دا یوه خبره دې ومنه. چې دا ستا بنادي
وگورم بیا بل ارمان نه لرم. که بیا مړه شم پروا نشته!
اسلم یوه شېبه په فکر کې ډوب لار، بیا یې سر را پورته کړ او
وې ویل: مورې کورده خو پیسې غواړي، خرڅ غواړي، دود او
دستور غواړي او مور خو غریبان یو.

دې ورته وویل: نه زویه غریبان نه یو، شکر ځمکه، ودان پټي،
غوايي او سخوندران لرو، دا خو ټولې پیسې دي. گانه هم پیسې نه در
څخه غواړي. یو د کلمه دارو روپیو امبل، یوه د سپینو زرو او فیروزې
گوته مې لاوخته ستا نجل ته ساتلي ده. یو د سوف کمیس او یو بل د
کناوېز کمیس چې ستا خدای بخشلي پلار زما د واده لپاره جوړ کړي
وو، لا تر اوسه نوي سوچه په سندوک کې پراته دي. آس او ټوپک
دې د ولور روپۍ پرېکولای شي. شکر فصل هم سې کال بڼه دی د
واده خرڅ یې برابرېږي. د غوښو لپاره به یو سخوندر حلال کړو.
کوزده او واده خو نور نو څه باچایې خزانه نه غواړي؟ رائه زویکه د
خپلې بوډۍ مور خبره ومنه. زړه به مې درنه خوښ شي، دعا به درته
وگرم.

اسلم د خپلې مهربانې مور خبرې واوریدې. په ژورو اوږدو
اندیننو کې لار خو موریې دده. داند پښنولې وړلنډه کړه او ویې ویل؛
زویه! ولی ډوب لارې؟ اسلم موسکی شو او خپلې تورې غټې
سترگې یې مور ته راوړولې او وې ویل: پرون ملا صاحب په جومات

غرونه او کساتونه

کې مسألې کولې او ویل یې: جنت د مور او پلار تر قدمونو لاندې دی . مورې زه وپرېرم ، هسې نه چې ته را څخه ناراضه شې او زما دواړه خطا شي . تا زما ډېرې خواری گاللي دي . تا خپله ځواني زما لپاره خاورې کړه . زه دې وساتلم ، وروزلم او لوی دې کړم . د خلکو ترخې خبرې ، پیغورونه او تومتونه دې وزغمل . د ژوند په دې ټولو ستوغو سپورو کې دې خپله لمن پاکه وساتله ، دا ټول د دې لپاره چې ستا زوی لوی شي او واده وکړي . خو زه اوس لوی شوی يم . هغه یتیم چې په یو کلنۍ کې یې خپل پلار بایللی ؤ لوی شوی دي ، باید کوزده وکړي . ما گمان کاوه د واده به نه يم ، خو ته چې ما د واده بولي د واده يم ، دا ځکه چې میندی رښتیندويې وي او درواغ نه وايي ، مورې زه بې له تانه څوک لرم ؟ زما واک ستا دی ، زه په خپله هم ستا يم . ته پخپلې شتمنۍ باندې هر څه کولای شې . که زه له تا سره بد وکړم او ودې نه منم دواړه به مې خطا شي .

د اسلم خبرې پای ته ورسېدې . مور یې مټې ترې تاو کړې او خپل زلمي زوی یې په غېږ کې ونيو او ورته په ژړا شوه . د اسلم سترگې هم د اوبنکو خپو پټې کړې د خوښۍ په ژړا کې له مور سره ملگری شو . زمونږ د وطن نامېنده میندې خپل تېر غمونه او ترخه یادونه داوبنکو په خپو وینځي او په ژړاوو ځان تسلي کوي .

د مني لومړی ورځې وې چې د صیاد په کلي کې جومات ته نږدې لوی چواني دیگونه بار شول . د کلي ملک او مشران د اسلم د کور له چمبر سره به برگو لیمڅیو ناست وو او مرکه یې سره کوله . د صیاد د کلي په ختیځه خوا کې ، دوزلوبې میله روانه وه ، ماشومان او بوډاگان د نږدې کورونو په بامونو ختلي وو او دوزلوبې ننداره یې کوله .

غرونه او کساتونه

د آسونو شیشني او د منډو دربي د کلي فضا ډکه کړې وه . دغرونو په څوکو باندې تورې او درنې وریځې را پیدا شوې وې او سره له دې چې د بارانونو موسم نه و ، کله به د تالندې درزا د غرونو چوپیا ماته کړه او زړونو ته به یې وېره ورننه ایسته . د کلي بره خوا د سین په غاړه د گلدار له کوره دشخو او نجونو د سندرو او دریاغز پورته کیده . کله به د سندرو غز د پیغلو د خندا په شور کې ورک شو او شپبه پس به بیا لکه لویدلی موج را پورته شو .

د گلدار د کور په ستره کوټه کې د کلي پیغلې راټولې شوې وې ، فیروزه د کوټې بر سر په ښکلو جامو کې ناسته وه او همخولو پیغلو ټوکې ټکالې پې کولې . نامزاده نجلی لکه گل غورېدلې وه په شونډو یې د خوشحالی مسکاوې تلې راتلې ، گریوان او لستوني یې تر پاولیو لاندې درانده شوي وو - او ورینمین گنډ یې د خوشالی په اوسیلو کې پر سینه باندې کښته پورته ځنگېده ، په سر یې د سپین ململ پرونی داسې اچولې ؤ چې ځنځیري وېښتان یې یوې او بلې خواته ترې راوتلي وو . نن د فیروزې د پښارتي خوشي وه . دا پخوا د گلدار غوندې سړي لور بلل کیده خو اوس د اسلم غوندې زلمي نجل هم ده ، یو کال وروسته به همدې ښکلي زلمي ته ورو دېرې . نیکمرغي خوهم داوي .

په خلکو کې داسې آوازه وه چې دا پخوا هم په اسلم باندې مینه وه او څو څو ځلې یې د خپل عشق په باب همزولو نجونو ته راز ویلی و مگر د خپل پلار له ویرې یې خپله مینه پټه ساتله .

په راوړوسته وختو کې د دې د مینې داستان لږ رسوا شوی ؤ او د کلي ښځو په دې باب غوږ وهنې سره کولې ، خو د نن ورځې مراسمو د فیروزې په رسوا کیدونکي عشق باندې پرده وغوړوله او دایې د خلکو له خولې نه خلاصه کړه .

غرونه او کساتونه

د کور بلې خواته د تناره په کوټه کې د وریجو تر دیگي لاندې د ارچی وچ لرگي سوځېدل او په لوگجنه کوټه کې یې سپرغی شیندلې . د کوټې بره خوا د گلدار دوه میرمنې د یوې رنځورې بوډۍ سر ته ناستې وې او ډاډگیرنه یې ورکوله . د اسلم مور ډېره ناروغه وه او ځگروېده . دې د گلدار په مشرۍ میرمنې باندې سپارښت کاوه چې اسلم د واده په وخت کې ډېر ونه ځوروي او هغه لکه خپل سکني زوی وبولي . کله وار به یې مری ډکه شوه ، خبرې به یې وشلیدې او غټې غټې اوبنکې بې له سترگو راتوی شوې . د گلدار بنځې به د خپل تور پروني په پیڅه د اوبنکو دانې د هغې له غمځپلو سترگو نه راټولې کړې او ډاډگیرنه به یې ورکړه ، خو د دې د سویو اوسیلیو او سرکشو اوبنکو کاروان کړی ورځ د پیغلو له سندرو او نڅاوو سره ملگرتیا وکړه . گوره چې څه کېدونکی وو او د گونگ مستقبل په گیده کې څه روان وو ؟

شپه نیمایي ته رسېدلې وه او د اسلم د پښارتي مراسم تېر وو . د لرو برو کلیو سپرو د درو په مینځ کې پیچلې لارې نغاړلې وې او تللي وو . د سین په غاړه د صیاد د بزگرانو ډېوې ټپې شوې وې او د هیڅ ژوندي ساري آواز نه اوریدل کېده . یوازې د اسلم د کوټې ډیوه رڼه وه او د کوټې له کړکیو څخه د اسلم د مور کمزوري ځگیروي راواته او د باد په چیغو او شور کې ورکېدل . د برېښنا او تالندې یرغلونو د اندراب ښکلې دره د قهر او غصې په منگولو کې رانیولې وه . آسمان تر خونړیو تورو وریځو لاندې پټ شوی ؤ .

زوره ور باد چلېده او د سین د غاړې د ونو په څانگو کې یې ویروونکې انگازې خپرولې . شپه به وروستی شومې ته رسیدلې وه چې زوره ور باران راغی ، داسې زوره ور چې لکه آسمان راسوری شوی

غرونه او کساتونه

وي .

د برېښنا غاښ چيچنو ، د تالندې غصې او د باد خپېرو د غرو له ناووخڅه د کليو پر لور د سيلاوونو بناماران راخوشي کړل . د اسلم د کور ديوالونه ولرژېدل او د کوټې د کوچنۍ ډيوې لمبه په گډېدو شوه .

د کلي خلک راوينس شول او له چيغو نارو سره بامونوته وختل . د سيلاب کوکې ، د خلکو چيغې او د باد هيت سره يو شول . د صياد د بزگرانو بنايسته کلي يې ورپرډاوه او ناميندوونکې ويره يې د خلکو گوگل ته ننه ايسته او کليو الودژ غورنې صلاتونه پيل کړل .

غرونه او کساتونه

سهمجنه شپه تېره شوه . سبا ته په اندراب باندې روڼ او طلايي لمر خپلې وړانگې خپرولې . د سين د غاړې ځنې کورونه او باغونه اوبو وړي وو . خو د اسلم کور ته سيلاب تاوان نه و رسولی . خلک جوپې جوپې په کلي راگرځېدل او د سين د غاړې د اوسيدونکو پوښتنه يې کوله . غرمه د کلي خو تنه زلميان له کروندو څخه بېرته راوگرځېدل او کليوالو ته يې وويل چې سيلاوونو د کلي ډبرې پولې او کروندې خرابې کړي دي .

د اسلم په کرونده باندې خروارونه ډبرې کوټه شوې وې او پولې پټې يې بالکل نشته کړي وو . د کروندې حال داسې ؤ لکه چې پيری پيری چا هلته يوې نه وي کړې او هېڅکله ډنډر هم نه وي پکې شين شوی .

د کلي سپين بزيرو سلا سره وکړه چې اسلم سمدستي د کروندې په حال مه خبروئ . ځکه چې مور يې سخته رنځوره ده او دا پېښه به يې نور هم غمجن کړي .

ماسپښين تېر ؤ چې اسلم د کلي ډم راوغوښت او هغه ته يې وويل چې کليوال دده د مور په جنازه باندې راخبر کړي .

گوره چه تېرې شپې به د اسلم له مور نه څه اوريدلي وو ، گوره چه اسلم به په وروستۍ شپه کې مور ته څه ويلی وو ، خو دا حقيقت ؤ چې يوې ارمانې مور د خپل زوی د واده ارمان له ځان سره گورته يووړ . د شپې راز له شپې سره تللی ؤ او هيڅوک نه پوهيدل چې د بزگر زوی به دا شپه د تلونکې مور په پالنک څنگه تېره کړې وي او څومره به يې سره ژړلي وي .

د ژمي لومړۍ شپې وي چې په کليو کې د غويانو مرض گډ شو .

غرونه او کساتونه

او د اسلام ټولې غواوې او غوايې يې مړه کړل . اسلام د خپل ستومانه ژوند وروستی ملگری د بزکشی سورآس خرڅ کړ او د هغه د خرڅلاو ټولی روپی يې په مور پسې خيرات کړې ، دی له دې نه وروسته بيا چا خوشحاله و نه ليد . کړی ورځ به د جومات په گوټ کې غلې ناست ؤ . او په فکر کې به ډوب تللی ؤ . همخولو به که هر څومره غبراوه په « هو » او « نه » يې ځواب ورکاوه او زياتې خبرې به يې نه کولې . بنکار ته به نه ته او د چا مېلمستيا به يې نه منله . د زمانې حوادثو په څو مياشتو کې له کاريگر او خوشحاله اسلام څخه يو مات او گونبه گير انسان جوړ کړ .

د گلدار لور هم بيا چا خندنې او خوشاله نه ليدله . تل به يې ژړل او د کور نه به د باندي په کار پسې نه راوته . د نجونو

د مازيگری ټوکې ټکالې بس شوې وې او نجونو د (اميل) لوبه نه تکراروله . اسلام له ځانگړي او تور ژوند نه په تنگ شو . د مور مړينې ، د فيروزې خپگان ، د کروندې او مالونو بربادې او تر ټولو دمخه د خسربې رحمې سخت ځوراوه . ده فکر کاوه ، که گلدار رښتيا خپله لور له ما وگرزوي او د برو درو خانانو ته يې ورکړي ، څوک به زما ملاوتري او څوک به زما ننگ پرځای کړي .... دا سمه ده چې يو سپری نه سپری دی . دا د کلي ملک گوره ، دا شيطان ! ده ته خو هيڅوک نه شی ټينگيدای .... زه بايد روپۍ پيدا کړم او د دولت په زور خپل پت وساتم او يا وينې توی کړم او غرو ته وځېرم ....

زلمی بزگر به شپې ورځې په همداسې متضادو فکرونو کې تېرولې تر څو د تصميم ورځ راورسېده . اسلام له گلدار سره سلا وکړه چې زه به نورو سيمو ته ولاړ شم او د ځمکې د آبادولو لپاره به پېسې

غرونه او کساتونه

وگټم . سبا ته راپاڅيد ، خپل ټول کالي او لوښي يې په يوې خونې کې واچول او وريې پسې وتاړه . کله يې چې د خپلې مور د سندوک زنگ وهلی او سپينز کلپ ځنځير ته واچاوه ، د اوښکو سيلاب يې د سترگو څخه راکته شو . او يوه شيبه يې هلته ښه په زوره زوره وژړل . څلور ورځې د ژمي له لومړۍ واورې څخه تېر شوې وې چې اسلم له صياد څخه ووت او د کلي په نرۍ لاره مخ په هوارو ملکونو وخوځيده . د تگ په وخت کې د گلدار مشرۍ ښځې ليدلې ؤ ، چې د يوه باغ د ديوال خواته له فيروزې سره ولاړ ؤ او هغې ور ته ژړل . اسلم د کور او کوټې کليانې هغې ته ورکړې او پخپله مخ په ښکته په تاو را تاو لار وکې ننوت او له سترگوالو نيا شو .

غرونه او کساتونه

لس کاله تېر شول او د اسلام ليک او نخشه صياد ته رانغلل . گلد ار د اسلام له تگڅخه پنځه کاله وروسته مړ شوی ؤ . ملک شاسوار د اندراب په محکمه کې د اسلام د مرگ شاهدان تېر کړل او فيروزه يې د برې درې د خانانو په خنجر نومي شپيته کلن بوډا باندې واده کړه . هغه د ايجاب او قبول په وخت د خنجر له منلو څخه انکار شوه . او د اجباري نکاح تړونکو وهل ټکول او حيواني سلوک يې وزغامه . ملا گل رسول فيروزي ته د قناعت ورکولو لپاره د تقدير او قلم خبري وکړې او سوگند يې وکړ چې ته به د خنجر په کور کې ډېره خوشحاله شې . هغې ته يې د خنجر صفات او کمالات بيان کړل ، خو فيروزي پرله پسې ژرل او نارې يې وهلې :

— ملا صاحب د خدای لپاره په ما رحم وکړئ ، زه يو ميره لرم ، بل ميره ما ته روا نه دی . اسلام ژوندی دی . هغه په لمنځونو کې ، په بزرگو شپو کې ، د آسمان په وريځو کې او کوم وخت چې د سنځلو گلان غوږېري ما ته ځان رابنکاروي ، زه يې وينم . باور لرم چې هغه به يوه ورځ راشي . فيروزي د واده له شپې نه د کربلا شپه جوړه کړه . هر څه يې په ځان ومنل خو د واده کالي يې وانه غوستل . رنجلومه ، آئینه او د سينگار نور اسباب يې لرې وغورځول او لوړه يې وکړه چې هيڅکله به گانه په ځان پورې نه کړي او له خنجر سره به سر په سرويردي و نه لگوي . د فيروزي تر واده وروسته شاسوار ملک د درې له خانانو او ملا گلک سره په مشوره کې د اسلام د کور کالي او د خونو تيران او دروازي يووړې او د هغه مخروبه ځمکه باندې يې د چنارانو ځنگل کېناوه او د اسلام د پلار له نامه نه يې يوه عرفي جعلي قبا

غرونه او کساتونه

له جوړه کړه . د ده د ځمکې مالیه یې په ځان پسې وتړله او د هغه انگرېي د خوشامند په توگه ملا گلک ته ورپرېښود .

د فیروزي له ودېدو سره د صیاد بڼه غمجنه او سره شوه خلکو پر دې پېښه باندي اعتراض ونه کړ . لیکن یوه له غمه ډکه چوپیا په خولو او زړونو خوره شوه . د کلي د نجونو ټوکو ټکالو خپل جوش او خروش بایلود او بیا پیغلو د عشقونو او نیکمرغیو په باره کې خپلې خاطرې او هیلې یوې بلې ته نه ویلې .

غرونه او کساتونه

د یوولسم ژمي رومي شپې وې چې مازیگر یو پردېس د کلي جومات ته راوړسېد . آسمان درنو وریځو پوښلی ؤ او ډېره واوره اورېدلې وه . د مسافر سور خورجین ، توره چکمنه او نسواري لنگوتی تر واورو لاندې سپین شوي وو . جوماتوالو مسافر ته ستر مشي ورکړل خو ویې نه پیژانده ، مسافر خپله خورجینه د جومات بر سر ته تیره کړه ، لوند چکمن یې ویوست او د اور چرگی ته یې نږدې راخوړند کړ . موزې یې د اوداسه لپاره له پښو وایستې او ځان یې دمانځه لمانځه ته برابر کړ . ځایي مقتدیان نا آشنا مسافر ته ځیر شوي وو . غوښتل یې له ده څخه د نوم ، د استوگنې د ځای او دلته د راتګ د مقصد پوښتنه وکړي ، خو د پوښتنې مناسب وخت ته سترګې په لار وو . په دې کې دوست محمد اکا ناڅاپي په لوړ آواز نارې کړې : اوه ... اسلمه ! دا ته یې ! او غریبه ! اسلم د کلي خلکو وپژانده ټول ولاړ شول او له سره یې روغېر ورسره پیل کړ . ملک شاسوار د اسلم له پیژندلو سره سم د عادت په خلاف ورېښمینه چپنه چې د لمانځه لپاره یې غوړولې وه او یې باندې ناست ؤ په تلپوار راټوله کړه او د کلیوالو تر شا چې د اسلم روغېر ته را ولاړ شوي وو ، د جومات د دروازې پلو پښې سپکې کړې ، د جومات په پای کې یې دروازې ته نږدې خپلو زمنو ته مخ ورواړاوه او په ورځو او سترګو کې یې هغوی ته په ځان پسې د ورتلو اشاره ورکړه . د جومات امام چې د ملک د ناڅاپي تک په علت نه پوهېده له محراب څخه پسې ورجګ شو خو ملک د لاس په خوځولو هغه بېرته خپل ځای ته په محراب کې واستاوه .

هغه شپه د صیاد جومات وال د اسلم د ناڅاپي او باور نه کېدونکي راتګ په وجه د حیرانتیا او هیجان په سبب خپل لاسونه او

غرونه او کساتونه

پښې سره ورک کړې وو . د همیشني دود په خلاف چې ما بنام تر لمانځه وروسته به کورونو ته د شپې نارې لپاره تلل ، هماغلته د ماخستن تر لمانځه پورې په جومات کې له اسلم سره پاتې شول . ټول پوه شوو چې د اسلم د مرگ خبره درواغ وه . دهر یوه په ذهن کې دې پوښتنې سر راپوته کړې ؤ : گوره اوس به څه کېږي ؟ یوازې او بېوزله اسلم به د بنځې ، کور او ځمکې پوښتنه کوي او که به یې نه کوي ؟ ملک شاسوار او د برو درو خانان به له ده سره څه سلوک وکړي ؟ هغوی له اسلم سره ژوره همدردی احساسوله او د هرې خواخوږۍ مینه یې پې راماته شوی وه ، خو داسې لورینه چې بې ژبې او گونگه وه ، مټ او منگولې یې نلرلي ، برخې او تقدیرونه یې نه شوای بدلولای او د اسلم د ملا تړوس یې نه درلود . د ماخستن تر لمانځه وروسته دوست محمد اکا د جومات خلکو ته مخ را وړاوه چې اسلم به نن شپه زه له ځان سره بوزم . دوست محمد اکا چې د کلي تر ټولو سپین بڼو مشر او په خپلې سادگۍ کې مشهور ؤ ، له کلیوالو سره په شخړه او سرزوری کې اسلم له ځان سره رهي کړ . سپین بڼو په خپل کور کې اسلم ته د ده پیغلې ، د ده دکور ، دکلي ، د ملک او د برو درو د خانانو ټولې قصې وکړې . د دوست محمد اکا بنځې وویل چې فیروزه له دریو کلو را په دینخوا لېونۍ شوې ده . پرون د برې درې یوه شځه راغلې وه ویل یې غریبگوتې سخته رنځوره ده . هیڅ به پوه نه شي چې دا هغه پخوانۍ فیروزه ده ، غاښونه یې لویدلي دي او بڼایسته ځواني یې خاورې شوې ده .

اسلم تر سبا یې پورې د خپلو کورینو قصو او مرکو ته غوږ نیولی ؤ . مگر اوسنکې یې نه تویدې ، شونډې یې نه رپیدې او بڼه یې نه وه الوتې . داسې ښکاریده لکه په هر څه چې خبر وي . او د ویر لومړنۍ زلزلې

غرونه او کساتونه

يې لا پخوا تيرې کړې وي .

د دوست محمد اکا شل کلن ښکاری زوی قاسم خان چې د اسلام د ښکار قصې او خاطرې يې د سيمې له ښکاریانو څخه اوريدلې وي او تل به يې د ده په ورکيدو او مژگ افسوس کاوه دغه شپه يې ټوله د اسلام تر څنگ تيره کړه . ده خو ځله د مرکې په وقفو کې له اسلام نه پوښتنه وکړه چې بيا به د ښکار شوق وکړې که يه ؟ اسلام به په موسکا ځواب ورکړ چې هو ، زما د ښکار مناسب وخت خو اوس رارسيدلی دی . له دې خبرې سره سم به د اسلام په سترگو او تندي کې دغصې او غضب کړنې خورې ورې شوې .

اوسنی اسلام پخوانی اسلام نه ؤ . د اوږده سفر ستونزو او د ترخه ژوند مصيبت بله روحیه ورکړې وه . جرأت ، بې پروايي او د کسات احساس پکې پياوړي شوي وو . له خلکو سره به يې د جومات په مرکه کې په بربنده د انتقام اخیستلو او خپل پور خبرې کولې . ده به ويل زما د گوگل اور بې له وينو تويولو څخه پرته په بل شي نه مري . ما ته نور داسې څه راپاتې نه دي چې پروايې وکړم .

کرونده ، کور ، نوم او هر څه مې له لاسه تللي دي . ما ته اوس تر دې بې عزته ژونده مرگ ښه دی . که زه خپل وار وانخلم ليونی به شم . ليونی خو به يم بد نامه او د خلکو خندنې به هم شم . زه بايد ملکانو او خانانو ته ، دا ور وښيم چې مونږ که غريبان يو ، يو به ، مگر بې ناموسه نه يو . مونږ چې څوک بې گناه او بې موجه زخميان کړي بيا نو د پړانگ سترگې او د باز زړه لرو . تر څو د هغه وينی و نه بهوو د زړه اور مو نه سپړي . زه به له خپلو دښمنانو سره هيڅکله روغه ونه کړم . زه له هغو خلکو نه سخت خپه کېرم چې ما ته د انصاف خلاف د صبر نصيحت کوي . دوی ولې هغه وخت خیرخواهي

غرونه او کساتونه

نه کوله چې زما په ناموس تیری کیده او زما غریبې ځالې ته د زورورو لاسونه ورغځېدل . هلته دا منځگرتوب چېرته ؤ . مگر هغه وخت دوی ایمان نه درلود او پخپل پردېس او غریب عزیز باندې یې زړه نه سوځېده ؟ دا ظالم ملکان او دا کبرجن خانان د انسان په ژبه نه پوهېږي باید د تورې په ژبه او د ټوپک په خوله پوه کړای شي .

اسلم په لنډه موده کې د کلي ځوان بنکاریان په ځان را وخرخول او په ژمني بنکار کې ورسره ملگری شو . له دوې سره به گرځېده ، له دوې سره به اوسېده او هم له دوې سره به یې خپل غم او خپگان شریکاوه او سپکاوه .

د اسلم بڼه او پاکه ملگریټیا ، خوږه ژبه ، خیالیگره ځوانی ، د بنکار او سپرلو مهارت او د خواخوږۍ روحیه د کلي د زلمیانو لپاره د جاذبې مرکز شو . په لنډه موده کې اسلم د صیاد د اوسیدونکو کلک ملاتړ او پراخه خواخوږي تر لاس کړه . اسلم به د کلي خلکو ته د میلستمیاوو ، مرکو او بنکار په مهال په ډیره درنه او باوری توگه بیا بیا ویل : پر ما باندې د ملکانو او خانانو تیری په حقیقت کې ستاسې پر یو بې مټه او بې وسه ورور باندې تیری دی . که چیرې زه له خپل دښمن شخه خپل پور وانخلم د صیاد د هر بې وسه او بې مټه سړي ننگ او ناموس ته په سپکه کتل به یو روا کار وبلل شي . خو زه د دغې بې ننگۍ خښته نه ږدم . زه بې ناموسی ته تن نه ورکوم او ظلم ته نه تسلیمېږم . زه د خپل پت په خوندي کولو کې له هیچا شخه مرسته نه غواړم ، دا ځکه چې بې عزته شوی خو زه یم ، نه نور ، پر ما گوزار شوی ، نه پر نورو او همدا زه باید د خپلې مېړانې او عزت دفاع وکړم ، نه نور . همدې ملک زما تر داپلو درې کاله د مخه د شریف ځمکه پس شا د دري په خانانو وپلورله او له هغه وروسته یې د کریم د گاونډي

غرونه او کساتونه

لور په زبردستی د نهرین پر لیوانو واده کړه . د دري خانان خو لا پرېرېده چې په هره غلا ، هرقتل ، هره فتنه او هره ورکه کې د دوی منگولې په وینو سرې دي . که چېرې شریف ، کریم او نورو داړل شویو کسانو د خپل ننګ او عزت خیال ساتلی وای او د دوی ژامې یې ور ځپلې وای ولې به د هغوی د ظلم اور زما لمنې ته رارسېده .

... هغه چې پر ما باندې شوي دي که له یوه لوري د ظالمانو د تیري نتیجه ده له بل لوري د مظلومانو د تسلیمېدو او زغم نتیجه هم ده . زه په خپل کلي کې نه پرېرېدم چې د بې ننگۍ دغه لاره تېره شي او دغه نرخ ځای ونیسي . ما نه یواځې د خپل پور د اخیستلو لپاره بلکه ستاسې عزیزانو د سیمې او کلي د عزت او سپېڅلتیا د ساتلو لپاره ملا تړلې ده او دا نو بیا د بخت کار دی چې په دې نیت کې لویېږم او که لویېږم .

سپین زیرو به د زړه سوي له مخې اسلم ته مشوره ورکوله چې له ځان سره پام کوه . بې ځایه مه گرځه او ځانگړی مه بنوره ، هسې نه چې خانان ضرر در ورسوي . اسلم به د دې خبرو په اوریدو سخت وپارېده او په شور به یې وویل : تیری هم پر ما شوی دی او ځان هم زه وساتم ! ځان به هغه څوک ساتي چې ناروایې کړېده او سیال یې شرمولی دی .

زلمیانو به د اسلم خبره پیاوړې کړه او سپین زیرو ته به یې خبره بیرته ور وگرځوله ، قاسم خان به خپل پلار ته مخامخ په گوندېدو شو او ویل به یې : پلاره دا ته څه وایې ؟ دې ظالمو خانانو ته وگوره چې په خپلو پراخو ځمکو ماړه نه شول او د اسلم شاړه ځمکه یې هم په خپلو ځمکو ورگډه کړه . ملک ته گوره ! دې ظالم لنډکي شیطان ته ، د اسلم کوتې یې ونړولې حتی د هغه تیران او لرگي یې هم خرڅ کړل ، د

غرونه او کساتونه

اسلم بې کسی ، ناچارۍ او بدمرغۍ ته یې و نه کتل . پلاره ته ځان پوه کړه ، دغه خیرنې سترگې باید ړندې شي ، دغه د کبر او تیري ککری باید ماتې شي .

دوست محمد اکا به دخپل زوی ددغو گرمو خبرو له اورېدو سره سم ، خپل گریوان په کین لاس ونيو ، خپلې سترگې به یې پورته خوا ته برگې کړې او په شونډو کې به یې وویل : خدایه تې په خپله وساتي ، هلک خو چور لېونی دی !

د کلي ملک د اسلم له راتگه وروسته د جماعت لمونځ خوشې کړ او په کور ننوت ، خپل هلکان او د کهول سړي یې هم له بې ځایه گرځېدو او ناستو ولاړو څخه منع کړل . د رمې خپل یې د کور باغ ته راووست او د کور د باغچې په پرچال یې د اغزو گېډۍ کېښودې .

د برې درې خانان هم وترهېدل له جوپو او سفرونو څخه را وگرزېدل او له لري مړيو او جنازو څخه یې پښه ونيوله .

د صیاد بزگرانو څو څو څه لیدلي وو چې د برو درو خانان به لکه غله د شپې له مخې په پټه د صیاد د ملک کور ته راتلل او هلته به سره جرگه کېدل . مطلب روښانه ؤ ، هر څوک پوهېدل چې ملک شا سوار او د درې خانان د اسلم له لوري خطر محسوسوي او د دوی ناسته ولاړه هغه ته د یو لاس کېدو په خاطر کېږي . اسلم به دغه سړي تودې په څیر څارلې خو ځان به یې نا گاره اچاوه .

غرونه او کساتونه

د صیاد ژمی د خونړیو پېښو د وېرې تر سیوري لاندې تېر شو .
حوادث را نغلل ، مگر ملک د کلي له جومات او مړي ژوندي خخه
گوبنه پاتي شو او اسلم لکه زخمي پرانگ د کسات او پور په لټه کې
ؤ .

د تېرې شپې باران د بوټو او ونو پانې وینځلې وې . آسمان شین
شوی ؤ ، خو د غرونو په کوزو او شنو لمنو باندې د پاته شویو سپینو
وریخو خیمې لای لای ولاړې وې . په واورو پټې لورې شوکې د
راختونکې لمر تر لومړنیو پلوشو لاندې لکه د روایتی جنت بلوري
ستنې ، د لاجبرو چتر ته سرونه اوچت کړي وو . تانده هوا چلېدله او
هغه کاربه واړه لوگي یې د کلیو او کورونو له آسمان خخه رټل کوم
چې د درې د بزگرانو د کورونو او جونگرو د سحرنیو بل شویو تنرونو
خخه هوا ته پورته شوي وو . د سین شور پخپله پسرلنی مستي کې ټوله
دره ډکه کړی وه او ځمکي د غوړېدلو او زرغونېدلو فصل ته د مینی
غېر پرانیستې وه . بزگران له یویو او یومانو سره له کلیو او بانډو خخه
په کزو ووزو لارو چې وحشي گلونو او بوټو پوښلې او باران خړوبې
کړې وې ، کروندو او باغونو ته روان وو ، په همداسې شپو کې
د ټوپک شو پرله پسې ډزو د صیاد د کلي کراره فضا ولرزوله او
پېښېدونکو حوادثو انتظار د خلکو په متردد ذهن کې واقعیت پیدا کړ
د اسلم د یارانې ملگري د صیاد ښکاري زلمیان چې تل د پېښو څارو
وو ، له کورونو خخه راوغلېدل ، د سین پر غاړه د تودې چینې پر
لوري د ډزو لای ته رامات شول . اسلم لکه غوسه پرانگ غورېده .
د تاندو شنو ونو اړخ ته د ډبرینې لارې په اوږدو کې یې اوچت او پراخ

غرونه او کساتونه
 گامونه اخیستل ، کوڅو یې بڼی اورې ته راغونډه شوی ؤ او کینه پېڅه
 یې په ځمکه پسې راڅکېدله . لنگوتی یې ول ول په سینه را پروت ؤ .
 تورې برېښېدونکې سترگې یې تر تورو څپو لاندې چې په ځیږو و
 روڅو راپرتې وې ، له غوسې غټې غټې راوتلې وې او د هغه چا په لټه
 پسې ؤ چې پر ده باندې یې ډزې کړې وې .

شل کلن ارسلا د کلي د ترکان زوی لومړنی سړي و چې خلاصی
 تنه برېښې پښې او په سوې سا اسلم ته راورسېده او سمدلاسه یې پې
 غږ کړ .

– ولې لکه لیونی ښکته پورته منډې وهې ؟

– په ما باندې ډزې وشوې ! پسې غواړم یې .

– څوک وو ، څه شوو ؟

– ومې پیژندل خو ومې نه لیدل . د همدې ونو له مینځه یې ډزې

را باندې وکړې .

اسلم د دې لنډو پوښتنو څخه وروسته هماغسې خلاص گریوان

او بیلې پښې د ولو ځنگله ته د ټوپکمارانو په لټه پسې ننوت .

قاسم خان او جبار د اسلم د ښکار دوه نور ملگري هم

راورسېدل ، جبار په وارخطایی له اسلم څخه وپوښتل : دا ډزې

په تا وشوې ؟

– هو .

– چا... ؟

– زما دښمنان معلوم دي هماغه پخواني ... ؟

– لگیدلې به خو نه یې ؟

– لگیدلې نه يم ، خو درې گولۍ مې له کوڅو نه تېرې شوې دي .

د نا موس پور مې ورباندې ؤ اوس مې د سر پور هم پې واوښت !

– پڼې دې چېرې پاتې شوې دي ؟

غرونه او کساتونه

– منډه مې پسې واخيسته ، پڼې مې په خغاستو کې له پڼو وتلې دي .

– خنگه په تش لاس په وسله وال د بنمن پسې خغلي ، مگر ليونې يې

– په پټېدو او تېښته نه ترې خلاصېږم .

– په لېونتوب هم نشې خلاصېدای .

قاسم خان وويل : د خلاصون لاره معلومه ده ، بايد دا په وريو روردي لېوان له سيمې خخه ورک شي .

اسلم د غوسې په مسکا غابونه سپين کړل ، قاسم خان يې په شا وټپاوه او ورته وې ويل : زه به دې خوښ شم ، زما د بنمني به دې خوښه شي . ما ته مې زړه وايي زه نه مرم ، خداى د لېوانو ښکار ته پيدا کړى يم .

– لنگوتې دې له غاړې خخه راخلاص کړه . وې تره چې د کلي خلک و نه وايي گني وارخطا او بې زړه شوى يې .

کرار کرار د کلي همخولي زلميان د تودې چينې شاو خوا د پېښې خاى ته راټول شول ، اسلم يې په مينځ کې راوڼيو او د خلکو په شور بگت کې يې د تودې چينې له سيمې خخه د کلي د لوى جومات پيتاوي ته راويوست . په لنډو شپو کې کليوال لکه مېرټانه د جومات پيتاوي ته را توى شول . وگړو په هيجان او بې صبرى د پېښې په باب پوښتنې کولې .

اسلم په لوړ آواز او بيا بيا د پېښې بهير کليوالو ته بيانواه : قاسم خان سبانارى ته ميلمه کړم د ده له کوره راووتم نيت مې وو چې خپل انگړ ته لار شم او هلته له جبار او ارسلا سره د يوې کوتې او د دالان د جوړولو په باب سلا وکړم ، تودې چينې ته لا نه وم رارسېدلې چې

غرونه او کساتونه

د لارې له ښې خوا د ولو له ځنگله څخه غبرگې ډزې را باندې پیل شوې . په لومړي سر کې پوه نشوم چې برید پر ما شوی دی خو چې ځنگله پوه شوم ځان مې د لارې داړخ د ډبرو دیوال ته واچاوه . بیا مې سد سر ته راووست ، د ډبرو له شا راپورته شوم . یوه خوا بله خوا مې له سترگو وایسته چې گوندې د ډزو خاوندان ووینم او ویې پیژنم . څوک مې و نه لیدل او د تپو پکمارو لوری و نه لگېده . دوی تښتېدلې وو . خامخا به یې دا فکر کړی وي چې زه لگېدلې یم . نه زه نه لگېږم . زه تر هغو ژوندی یم تر څو دغه د درو او هوارو خپروونکي ځناور ښکار کړم . زه اوس تاسو عزیزانو ته برېښه وایم چې زه کسات اخلم ، کسات . دغه دلورو برجونو او جگو کلاوو خاوندان چې تل یې زمونږ پر بدمرغیو باندې خندلې دي ، باید اوس پخپلو بربادیو او تباهیو باندې وژاړي ، باید د دوی له باده ډک سرونه تش شي . باید د انسان عزت خوندي شي او د سیال سیالي در نه وتلل شي . زه د همدې آرمان لپاره صیاد ته بیرته راغلم . دې آرمان ته به ځان رسوم او همدلته ، په همدې صیاد کې به اوسم او هم دلته به مرم .

اسلم د کلي د زلمیانو سره ژبه وکړه چې سې کال به خپل کور بیا د صیاد په کلي کې آباد کړي او هغه به د دوی د ساتیري ، مرکو او یارانې رغولی وي .

پر اسلم باندې له ډزو څخه یوه هفته وروسته د کلي ملک د اندراب ولسوال ته کېناست چې اسلم نومی فراري بیا صیاد ته راغلی دی ، د سیمې ټول غله او بدماشان یې پر ځان راټول کړي دي . څوک له ډاره کلمه نشي ورته ویلای ، د ورځې له خوا جواري کوي او د شپې مهال کورونه وهي او خلک لوټوي .

دی پخوانی بدماش دی ، په کلي کې یې ډېر کسان وهلي او سپک

غرونه او کساتونه

کړي وو ، لس کاله پخوايي د گلدار په لور باندې نا روا دعوی وکړه ورپسې يې پچه وخته ، عسکري ته يې تن ورنکړ ، مخامخ وتښتېده او لار . لس کاله په شبرغان او میمنه کې له داړه مارانو او غلو سره پاتې شو . دا لاڅه کوې د ځمکې خو کلنه مالیه يې هم نه ده ورکړې او اوس راغلی د سیمې لوټماران يې په ځان راټول کړي دي . پتمن کسان او د عزت خاوندان سپکوي او له ناپوهو خلکو څخه باج اخلي .

صاحبه څه درته ووایم اسلم نه دی و با ده ، و با . پخوا به ولس له ما څخه سترگه کوله او خبره به يې مخکې ته نه اچوله . اوس زما په خوله باندې دوست محمد اکا او د کلي ترکان پياز هم نه پوستوي . جومات ته نشم ورتلای ، مړی او ژوندی را څخه پاتي دی . بزگران سرکاري بیگار ته نشم راوستلای . که دا اسلم و نه ترټل شي او د کلي د مشرانو عزت خوندي نشي نه زه ملکي کولای شم ، نه ملا ملایې کولای شي . او نه صاحبه د سرکاري مامورینو خدمت ته رسیدلای شو .

پرون ما دغه مرکه له څارنوال صاحب سره هم وکړه . هغه مصلحت راکړ چې ته له ولسوال صاحب سره چې د منطقي آمر دی دغه خبره یاده کړه ، خدای شته څارنوال صاحب هم دې خبرې ته چرت یووړ او وزه يې ډېره خپره شوه .

ولسوال د ملک خبرې تر پایه په سره سینه واورېدې بیایې ملک ته وویل : دا اسلم له څه مودې را هیسې دلته راغلی دی ؟

– صاحب خدای مې دې غاړه نه نیسي پنځه میاشتې به کېږي .

– نو تا ولې دومره ناوخته د هغه په باب اطلاع راکړه ؟

ملک فوري ځواب نه درلود ، ژبه يې یو څه ونښته بیایې يې ارادې له خولې راووتل : صاحبه د کلي او د کور خبره وه له

غرونه او کساتونه

مشرانو سره مو سلا ته واچوله ... ملک لا خبره نه وه خلاصه کړې چې ولسوال یو څه په لوړه او جدي لهجه د ده خبره پریکړه او وې ویل نه بلکه داسې نه وه ، زه د دې سیمې د کلیو او کورونو له احوال څخه خبرېزم . له ما څخه هیڅ شی پټ نه پاتې کېږي . که حکومت له پېښو او خلکو څخه بې خبره پاتې شي سیمه به څرنګه اداره شي . او عدالت به څرنګه وچلېږي .

ولسوال خپل وچ اوربوز او تنګې سترګې چې تر تورو عینکو لاندې لا تنګې شوې وې ملک ته ورواړول او په یوه مکاره موسکایې ورته وویل : تا لومړی سر نه غوښتل چې د لاس غوټه په غاښونو خلاصه کړې . ځکه دې حکومت ته د مراجعې پرځای د ټوپک ماشپ ته ګوته وروړه . خو ګولی هر وخت په نخشه نه لګېږي .

ولسوال د غوسې لاره ونيوه آواز یې لوړ کړ او خبرې یې حاکمانه شوې .

– پخوا به دې بیوزلې کسان دې تش لوټول خو اوس یې هم لوټوې او هم یې وژنې !

د ملک سترګې له ویرې ګردی شوې . ګوتې یې ورپرېږدې او لکه راچاپېر شوی ګیدر پخپل پوستکي کې سره ننوت :

– نه صاحبه هغه کسان چې په اسلام یې د ټوپک ټکونه وکړل له فح نه په ده پسې راغلي وو .

– نوته یې خبر یې او پیژنې یې ؟

– هو صاحبه په پیرندو یې پیژنم !

– دا دې رښتیا وویل ځکه چې تا هغه پخپله په اسلام پسې راوستي

وو .

– نه صاحبه په قرآن که زه قاتل یم .

غرونه او کساتونه

— که ته قاتل نه یې ولې دې پر اسلم باندې د ټکونو رپوټ حکومت ته ورنکړ . ملکه تاد حکومت په زیره باندې ډېرې لوبې کړې دي مگر دا لوبې پای ته رسېدلې دي . ته باید پخپلو فرضو پوه شې . او د حکومت قدرت په نظر کې ولرې .

ملک له ځایه راولاړ شو په الوتې رنگ او وارخطايي د ولسوال پر لاسونو ورپرېووت او په معمولو غورمالیو یې خوله خلاصه کړه ؛ صاحبه ته خو مور او پلار یې ، که ته مور او نه بخشې ، خدای مو هم نه بخشي . ستا ټولې خبرې زمونږ په ګټه دي . خو مور خره او ځناور یو او نه یې پوهېږو . له هغې ورځې چې ته په اندراب کې ولسوال شوی یې په خدای که د چا په پښه کې یو اغزی هم مات شوی وي . والله که نوشیروان عادل داسې عدل چلولی وي .

ولسوال خپل لاسونه په غوسې له ملک څخه ورتول کړل واردلي ته یې ورنارې کړې .

بازمیره ، هله !

دروازه خلاصه شوه او پریږ خیتور اردلي چې له عسکري برتیبې سره یې لنگوټه تړلی وه او د پکتیاوالو په دود غاړه کې او کمربندیې اچولي وو په دروازه راننووت او پښه یې داسې په زوره درغولي په لیمڅي ووهله چې دوږې ترې پورته شوې .

ولسوال وویل :

دغه ملک وباسه او د سین تر پله هغه خوا یې وشړه !

اردلي د ملک د چکمن گریوان کې لاسونه واچول جګ یې ودراره ، د دروازې په لور یې رابښکود . ملک په عذر او ژړا لاس پورې کړ : ولسوال صاحب په ما رحم وکړه . مړ مې کړه مگر خپه کېږه مه ، بندي مې کړه خو یو وار راته وخانده . صاحب د خدای له پاره خپل

غرونه او کساتونه

سوری له ما مه لرې کوه، زمونږ قصور ته مه گوره، خپل رحم او کرم ته، گوره. زه خو په دې سیمه که د خدای او ستا هیلې ته پروت یم. ما مه بې عزته کوه.

غرونه او کساتونه

د مازیگر له مانځه وروسته لکه هره ورځ د صیاد د لوی جومات په انگر کې د کلي ځوانان سره راټول شوي وو . پخوا به همدې مهال د ما بنام تر فرضو پورې د جومات زیاتره لمونځ گزاران د لته راټولېدل او مرکه به یې سره کوله . په خبرو کې به هر چا هر څه ویل . د محلي پېښو په باره کې ، د نرخونو په باره کې ، د پولې پټې او څارویو په باره کې ، د مېلو ، ودونو او عشقونو په باره کې به خبرې کیدې . اوس د جومات مرکو خپل خوند او رنگ بدل کړی دی . زلمي هلکان د ښکار او بزکشی په باره کې ، د مېراني او ټینګې ملګرتیا په باره کې خبرې کوي . په زلمیانو کې له زور زیاتۍ سره د مقابلې فکر پیاوړی شوی دی . په مرکه کې د تېر وخت په خلاف د ملکانو ، خانانو او سودخورو پر ضد خبرې کېږي ، د کلي ملک او د برو درو خانان په بدې یادېږي . هغه کلیوال چې تودې خبرې نه خوښوي او هر زور زیاتۍ پر ځان باندې زغمي له دې مجلس نه گوښي شويدي . یو زلمی ښوونکی چې لس ورځې د مخه د « ده سلا » ښوونځي ته راغلی او د صیاد د جومات په حجرو کې یې استوګنه کړې ده ، په همدې مرکه کې کيني ، مگر خبرې نه کوي او تش غوږ نیسي .

نن ورځ لکه نورې ورځې هلکان د جومات په انگر کې راټول شوی دي . اسلم له هلکانو څخه پوښتنه وکړه : قاسم خان نن نه معلومېږي څنگه نه دی راغلی ؟

نظر بزکش چې د ارزنگان له کلي څخه قاسم خان ته میلمه راغلی ؤ غاړې یې تازه کړې ، وې ویل : دلته له ما سره د مازیگر په اوداسه ناست ؤ ، چې کلیوالو یو په وینو سور پور بوډا لاروی راووست ،

غرونه او کساتونه

غریبگوتی د ملک سپیو په لویه لار کې دارلی ؤ . جامې یې ټولې شکېدلې وې او وجود یې لکه د ژرندې ټکټکانی رپرډېده . قاسم خان چې سپین بزیری و کوت تبه یې په لږمانه ننوته او سم د لاسه د ملک په کلاور روان شو . خدازده چې دوست محمد اکا له کومه راپیدا شو سر یې قاسم خان ته لوخ کړ او د ملک له کلا خنخه یې راواړاوه بیا نو زوی او پلار دواړو په گډه سره هغه دارل شوي بوډا کور ته بوته چې څه دوا درويې و کړي .

نظر بزکش لا خبره نه وه خلاصه کړې چې قاسم خان د جومات پرانگړ راننوت او سلام یې واچاوه .

اسلم دهغه سلام وعلیک کړ او پوښتنه یې وکړه : چیرته یې شیر بچه ، مور دې یوازي پرې یښي یو !

هغه وخنډل او د لاس نسواریې خولې ته واچول : زه به ملگري هیڅ وخت یوازي پرې نه بزم ، خو اوس یوه عجیبه پښه رامینځ ته شوې ده . ملک صاحب به پنخوا پنخپله خلک دارل خو اوس چې دی تا په غار ننه ایستی دی خپله وظیفه یې سپیو ته ورپرې یښی ده . ټولو وخنډل او قاسم خان خپله خبره داسې له سره راوښووه : یاره ! اسلمه زه خو دا بڼه بولم چې په سمه رڼا ورځ یې ورغلي وای او دا گرد کلي مو د دې ملک له عذابه خلاص کړی وای .

دوست محمد اکا چې د انگړ د دیوال شا ته د لښتي پر غاړه خپله بڼی پښه د دریم غل لپاره تر او بو ایستله د زوی له دې خبرې سره په

د رانه آواز له عایه راجگ شو او رامنډه یې کړه او د لاجول ولا په تکرارولو کې په داسې هیجان انگړ ته راننوت چې پڼی یې

د اوداسه پر عای پاتې شوې او یوه پښه یې لانه وه مینځلې ، قاسم خان ته ورنیږدې شو او سر یې ورته لوخ کړ : دا زما سرتور سر ته

غرونه او کساتونه

وگوره قاسم خانه ، بنامارانوته مې په غیر مه وروله ، له زورورو سره مې مه اخته کوه ، مورن کمزوي خلک یو ، له پیاوړو سره گوتې نشو ماتولای ، داستا کبر زما بېوزلي بوډا په کور کې نه ځایېږي .

ټول ناست کسان دوست محمد اکا ته غوږ او سترگې شول . قاسم خان چې د پښو په سر ناست ؤ ، نسواریې تو کړل ، راولاړ شو ، پلار ته مخامخ ودرېده او د عادت په خلاف یې په درانه خو پاسته آواز وویل : پلاره ! په دې غریبې او بې آزاری کې د ظالمانو له ظلم او د زوره ورو له زوره نشې خلاصېدای . وگوره هر چېرې چې ټیټه ځمکه ده سیلاب په هماغې ورځې ، او په هره ونه کې چې ټیټ بناخ دې هما غه لوڅېږي . اسلم ته وگوره دی یو غریب او یو وزری سړې ؤ . په هیچا نه لگېده او هیڅ کلیوال ته یې تاوان نه ؤ ور رسولی ، مگر زور ورو د ده ښه سړیتوب او غریبۍ ته ونه کتل ، د ده دکور تیران او دروازي یې په تناره کې وسول او د ملک شاسوار بیانو ډوډۍ او پراتې پې پخې کړې . د دغه کلي ملک او نورو ظالمانو د اسلم د مرگ مجلا تېره کړه او د هغه ناموس یې لکه څاروی په پیسو خرڅ کړ . دا لاشه کوي ....

اسلم راولاړ شو او د قاسم خان خبرې یې پرې کړې .

— قاسم خانه له پلار سره دومره دعوا ته څه ضرورت دی . دغه

خبرې اوس پرېږده بیا به په کور کې سره یې وغږېږو .

قاسم خان تود شو او اسلم ته یې په ځیره غاړه وویل : نه اسلمه له تا

سره دغه گواښ نه جوړېږي . ته هیڅ وخت کمزورې خبره مه کوه .

زه باید خپل ابا ددغو ځوانانو تر مینځ چې ټول لکه دده زمن او وروڼه

دي قانع کړم . زه د پلار منم مگر د چا ظلم او تیری نشم زغملای . زه

کبرجن نه یم او له زورورو سره هم ټکرې نه وهم مگر که څوک

غرونه او کساتونه

راشي او له مانه ناموس واخلي يا مې د قوم او ولس په وړاندې وکنځي ، سپک مې کړي يا د خپل کور کلي او عزيز گلوۍ څخه مې وباسي او يا زما مرگ او ورکې ته ملا وتړي دا بيا زما فرض دی چې د دغسې ظالمانو مقابله ته راووزم او سترگې ځنې وباسم .

جبار چې شکېدلي تنې د يو زاړه توت ډډې ته ناست ؤ او د قاسم خان دخبرو تر اغيزې لاندې راغلی ؤ ، را په ډډه شو او د هغه خبرو ته ورننووت : انديوالانو قاسم خان سم غږېږي . دی کبرجن نه دی ، بلکه د کلي ملک کبرجن دی چې په لويو لارو کې سپي خوشې کوي ، او مساپر پرې داړي . که قاسم خان ورته ونه وايي ، زه ورته ونه وایم او ته ورته ونه وايې چې سپي دې دروتړه او لويه لاره خلکو ته مه نيسه نو څوک به ورته ووايي . دغه ځای دې په نخشه وي که يې سبا کليوال په دغو سپيو ونه خوړل . هغه سپي زمور په هلکانو پسې راوستي دي ، په دې بوډا مساپر باندې خويې هسې غاښونه ورسره کړل .

آدينه چې لا پخوايې خبرو ته شونډې او برېتونونه الوتل په شړۍ کې را په گونډو شو او د جبار په خبرو ورننووت : جباره ! دا ملک ندی تلک دی تلک . تېر کال در په ياد کړه چې د جومات ملا به لا له حجرې څخه نه ؤ راوتلی چې ملک صاحب به د آذان ناره جگه کړه او بيا به يې له جمې وروسته د لمونځ گزارانو حاضري اخيسته او په هغو کليوالو پسې به يې سيا او قلم راواخيست چې جمې ته به نه وورارسېد لي او په پټي کې به يې لمونځ کړی و . په ناغه کې به يې خپل ځانگړی بيگار پې چلاوه او يا به يې چرگان پې حواله کول . اوس راشه وگوره ، پوره پنځه مياشتې کېږي چې ملک صاحب په خپله محراب ته شا وراړولې ده او له جومات څخه په ډيگلان تېرېږي . ټولو

غرونه او کساتونه

هلکانو د جبار په دې خبره وخنډل او جبار خپلو خبرو ته داسې دوام ورکړ: اوس باید له دوست محمد اکاڅخه پوښتنه وکړو. د کلي خلک نن دا حق لري که نه چې ورشي ملک او زمن، ورپرونه او نوکران یې جومات ته را په مخه کړي. او په ټولو باندې چرگان حواله کړي. قاسم خان تېره تېره خپل پلار ته وکتل او مخاطب یې کړ: ځواب ورکړه پلاره، آدینه خو ناروا خبره نه ده کړې.

— څه ځواب ورکړم خونگه ماران او لړمان موله خولې راتویږي. خدازده په دغه کلي باندې څه غضب رانازل شوی دی چې سم هلکان یې لېوني شوي دي.

قاسم خان وویل: پلاره څوک نه دي لیوني شوي، بلکې وښیار شوي دي، یوازې ته نه وښیارېږي.

قاسم خان لا دا خبره نه وه بشپړه کړې چې مهردل د صیا د دپخواني ملک زوی چې برصیا د ته د تگ په لاره کې لمانځه ته راگرځېدلی ؤ، په قاسم خان خوله را خلاصه کړه: په ملکانو او سپین بزپرو خو نه وې بند اوس نو په خپل پلار هم نه یې بند، تا ښکر کړي دي، ښکر.

قاسم خان لکه پړانگ له عحایه غورځار شو، ټول هلکان راوړل شول. ارسلا د نورو له مینځه راووت او مهردل ته یې وویل: ته ولې د پلار او زوی تر مینځ تیرې ټکوي؟

په دې کې جبار لاس لکه توره د مهردل ژامې ته ورتېر کړ: چې دا خبرې نه شي اورېدلای دلته ولې کېږي، دې کلي ته ولې راځي؟

اسلم جبار ته په غوسه شو او په ترڅو خبرو یې وراټه او بیایې مخ مهردل ته ورواړاوه وې ویل: مهردله زما نه لورېږي چې ته له دغو گالیو زلمیانو څخه لار جلا کړې. د مېراني د حق ادا کولو لپاره دغه بیه

غرونه او کساتونه

بيخي بس ده چې ددغه کلي زلميان دې خپل دوست او انډيوال وبولي او پخپله خوښی او خپگان کې دې ورشريک کړي . ته ښه زلمی يې او دا ښه ځواني د هر ناولي او بې ايمانه سړي په ملاتړ باندې مه خیرنوه ، په بېوزلو کليوالو باندې سترگې مه راباسه او مات شوي زړونه مه پسې ماتوه . گوره نن په دې کلي کې چې ستا عزت او ابرو هم پې پورې تړلې ده ، يو بېوزلی مساپر بوډا د ملک سپيو داړلی دی او بيا وروسته تر دې پېښې دغه مساپر ته عذر هم نه دی شوی او مرسته هم نه ده ور رسېدلې . په دې باندې خو زمونږ کلی بد نامېري . ته بايد د سپيو د خاوندانو ملا ونه تړې ، له تا سره دا ښايې چې د قاسم خان ، جبار او نورو ځوانانو ملاتړ شې او د لوټ شوي قوم او کمزورو خلکو مدد وکړې . له هغې ورځې چې زه کلي ته راغلی يم ستا وربوز ما ته کور دی ، له ما نه لري گرزې ، زما په سبب له دې زلميانوڅخه هم لری شوی يې او د ملک شاسوار له زمنو سره دې يارانه نښلولې ده . که چېرې تا ته داسې ښکاري چې زه په ملک شاسوار باندې گرم شوی يم نو راشه ما قانع کړه . زه به پوره په ځان ومنم او رسی په غاړه به د ملک کاکا عذر ته ورشم او ستا د مردی او انصاف شمله به پسې جگه کړم خو که ملک شاسوار پر ما باندې ظلم کړی وي او پور پټی مې هم نه کوي او سيال مې هم نه بولي بلکې په مرگ پسې مې گزري نو تا ته بيا څه حق دی چې له ما سره ټکرې وهې او د ملک شاسوار شا ته درېږې .

صوفي محی الدين چې د صياد په کلي کې يې دکانداري کوله او په خلکو کې په امانت داری مشهور ؤ په لاسونو تکیه ولگوله راو لاړ شو او د اسلم څنگ ته راغی او هغه يې مخاطب کړ : زويه په خوله دې برکت شه ، ملک شاسوار به خامخا ستا اوښکې پاکوي او د سيال په

غرونه او کساتونه

تله به دې تلي ، ملک هم بد سپری نه دی . هغه ته په غلطه چا ستا د مرگ خبر راوړی و او په دې برسېره له هر چا سره شیطان ملگری دی ، هغه به یې په هډو ننوتی وي ، له لاري به یې ایستلی وي . خو خدای ډېر احسان ورسره کړی دی ، بڼه مخکه یې ورکړې ده ، د چنارونو بڼه مست ځنگل یې رسېدلی دی ، پیغلې لورانې لري ، د بزکشی آسونه او څاروي یې شته دي ، ستا عذر کولای شي او باید ویې کړي .

قاسم خان د صوفی محی الدین خبرې پرېکړې او وې ویل :
صوفی صاحب ! ملک دا ټول شیان لري مگر انصاف نلري او ایماندار نه دی .

په دې کې ملا د ما بنام آذان وکړ ، هلکانو چکمنې او شپږی وڅنډلې او یو پر بل پسې پر جومات ننوتل .

غرونه او کساتونه

د ملک شاسوار ماغزه ډېر خراب وو. په ژورو اندېښنو کې یې شپه تېره کړې وه. د کلي د خلکو تگ راتگ ورسره کم شوی ؤ. جومات ته نشو تلای. د کلي له مړي ژوندي څخه یې پښه را لڼده شوې او د پخوانیو دوستانو پاملرنه ورته کمه شوې وه. اسامیانو یې مخ ځنی اړولی و، هغوی یې نورو ملکانو ته حواله کول. اسلم دنیا ور باندې تنگه کړې وه او دی یې د کلیوالو له احترام او محبت نه لرې کړی و. ملک فکر کاوه دا ټولې تنگسیاوې زغمل کیدی شي مگر د ولسوال د خپگان او مخالفت د زغملو توان خو نلرم. که دا ولسوال یو ځل د اسلم لوري ته ودرېږي او زما لمن په شا راوړوي او جامې را څخه وباسي، زه به څه کوم، چا ته به مخ وراړوم او څوک به دستر څادر راباندې غوړوي. دا لا څه کوې که ولسوال په دې خبره ځان وپوهوي چې د صیاد شل جلیانو ته ما د ورکې او بیکسې تقلبي مجلاوې کړي دي او ما د خواجه حیران د مرگ نا حقه شاهدان تېر کړي دي او هغه ژوندي گزري. پهو هو که په دې مې ونیسي چې د عثمان قتل ما پټ کړی دی او هغه مې په نا حقه فرار لادرک ښودلی دی او پخپله په دې ټولو خبرو ځان نا خبره واچوي. ملک شاسوار ته د خپلو کړو وړو آینه ورمخکې شوه او د جعلی سندونو، د غلاوو، قتلونو او دسیسو یو اوږد طوماری یې له سترگو تېر شو، مگر ژر په خپل هیجان او وارخطایی باندې مسلط شو. دا ټول طبیعي او داسې کارونه ورته ښکاره شوو، چې باید شوي وای. یوازې یو شی ده ته غیر عادي او ناروا ښکارېده هغه د ولسوال خپگان او له ده څخه مخ اړول وو، ده فکر کاوه چې ولسوال باید زما د کارونو په حقانیت پوه وي. دا ټول خو ما د حکومت د خیر لپاره کړي دي. که قتلونه نه

غرونه او کساتونه

واى تر پښو لاندې شوي او که د خلکو مخکې پسې شا نه واى قباله شوې او که د دغه او هغه کس په حق باندې سترگې نه واى پټې شوې نو دې ولسوال او د حکومت مامورينو ته به چا دغه جوال جوال لوټونه ورکول . دغه سرې غالى او ورېښمينې پرستني به دوى له کومه پيدا کولې . لا ډېر وخت نه دى تېر شوى چې همدغه ولسوال ته مې په دې خپل گناگار لاس دوه لکه روپۍ ورگټلې دي ، د شاه نور ميرآب غوا او د الله داد بزاز قالينه مې د همدې ولسوال ميرمن ته ورولېږل . کله چې بيا د ولسوال واړه د پلرگنۍ کور ته روان وو ، د لارې خرڅى ، سوغاتونه او پنڅوس زره نغدې روپۍ مې همدې ولسوال ته کېښودې . ملک شاسوار د ولسوال په فکر کې ډوب شوى و . کوشش يې کاوه چې د هغه د خپگان موجه او دليل پيدا کړي او په علاج پسې يې پښې لوڅې کړي . ناڅاپي يې بلې خوا ته پام شو . له ځايه په منډو را جگ شو . د کوتې دروازې ته راووت او ميرزا ته يې نارې کړې : هلکه ميرزا دلته راشه ....

— څه وايي پلاره ؟

— يو وار ژر دلته راشه !

— درغلم ، درغلم ... او په منډو منډو د پلار کوتې ته راغى .

ملک وويل : يو وار مه ردل ته ورشه تر ما پورې يې راوله .

— مه ردل څه کوي ؟

— پوهوم يې چې له اسلم سره دې اوس گوتې نه ماتوي .

— ولي ؟

— اسلم له ولسوال سره لاره پيدا کړې ده . هغه کلک يې ولاړدى .

که مه ردل له ده سره گوتې ماتې کړي د ولسوال خپره ما ته راوړي .

— پلاره له دې مه ردل بزدل څخه څه نه جوړېږي . دا د بوسو

غرونه او کساتونه

پهلوان دی . په ده پسې نور هیڅ سر مه بنوروه .

— میرزا زویه ولې ترخولې تېرې خبرې کوي . مگر مهردل د ملک یوسف زوی نه دی ، قشخانه نلري ؟ د دسترخوان او دروازې خښتن نه دی . په پنځو کسو کې نه یادېږي او د کلي د مېلو او ټنگ ټکور ستنگان نه پې راټولېږي ؟

— نه ، نه هغه د بوسو پهلوان دی د قول او وعده سړی نه دی او ملگري د تنگسیا په وخت یواځې پرېږدي .

— میرزا زویه په تاڅه شوي دي . د تاننۍ تله د مهردل په باره کې ډېره سپکه راوړي ، پخوا هم دا ته وې چې مهردل به دې له خولې څخه نه اچاوه . که ښه ځواني وه د مهردل وه ، که ښه آسونه وو د مهردل وو او که غیرت او یاران وه د مهردل وه . اوس چې دغه مهردل ما ځا ن ته رانیږدي ، خپل راز مې ورته ووايه او په سرکاري کارونو مې بلد کړ ، ته هغه سپک تلې او د نیمې لارې مل پې بولې .

— هغه وخت زه پرې غولېدلې وم . پر پر شت او غټو خبرو ته مې کتلي وو ، داسې مې لانه و تللی ، بیا بنیا دم دې یوه ورځ یو وړ بله ورځ بل وړ وي . خو د نن مهردل هغه پرونی مهردل نه دی ، په بله خوا اوښتې دی .

— ته د مهردل بل وړ کېدو ته څه دلیل لري ؟

— بل وړ کېده خو ښکر نه لري ، همدغه تېره شپه اسلم د مهردل په کور مېلمه و ، د دوست محمد زوی ، د ترکان زوی او د مهردل خپل لوچکان لکه سکندر ، روزی ، گلاب او داسې نور هلته سره راټول شوي وو . تر پرونه پورې لکه د پردیو کلیو سپي یو بل ته غپېدل او یو بل ته یې داړې سپینولې او نن مېلمستیاوې سره خوري .

— دا خبره تاله کومه واوریده ؟

غرونه او کساتونه

— ما ته همدا نن سحر د لوی جومات مولوي صاحب د خپل طالب په خوله دا خبره راوړسوله . د جومات چري بيگا د وظيفې ټولولو په وخت دغه کسان د مهردل په قشخانه کې ليدلي وو . دوه ورځې د مخه د تورې چرگې ملا ما ته پخپله د ده سلا په بازار کې وويل چې اسلم له مهردل سره د زړې ژرندې په لښتي ناست و او خبرې يې ورسره کولې .

د ملک شاسوار غورونه د دې خبرې په اوریدو مړاوي شوو ، وې ويل : د تا خبره سمه ده ، دا د ملک يوسف زوی همدا سې دی . ملک يوسف پخپله هم داسې بې غیرته سړی و . له بې غیرته سړي نه به خنګه ښاغلی زوی پاتي شي .

ملک يوه شپه ډوب لار بيا يې يو څه په ذهن کې را پيدا شول ميرزا ته يې مخ راوړوه وې ويل : زويه ! چرت مه خرابوه ، که زه درته ژوندی وم په صياد کې به بيا بل بنده سر راڅخه پورته نه کړي . پرېږده چې هر څوک خپل زور معلوم کړي . دا ولسوال او مامورين د خداى په توکل له ما څخه څوک نه شي بې لارې کولای . بيا يې گوره چې همدا مامورين د اسلم او دوستک د زوی پښو ته زولنې اچوي که نه ! ته اوس لار شه زويه بهرام قولته ته ووايه د تورې چرگې ملا زما له خوا پټ پوه کړي چې د ماڅستن له مانځه وروسته يو وار د مير شاه قشخانې ته راشي او که يې خوبنه وه د جومات ملا صاحب دې هم ورسره راولي .

د تورې چرگې ملا ، گل رسول نومېده په کوچنيوالي کې د غريبې لپاره د خپل پلار سره صياد ته راغلی و . د پلار تر مرگ وروسته د څارويو په پوولو او د کلي له غوښي څخه په تدريج له ملک يعقوب ، ملک يوسف او ملک شاسوار سره د پای دو په صفت ميشته شو . ملکانو ته به يې اساميان راوستل او د حکومتې جلب کاغذونه به يې له

غرونه او کساتونه

ولسوالۍ څخه کلیو ته وړل . وروسته یې د ملکانو په اړخ کې د احصائیې ، مالیې او څارندویو له مامورینو سره لار پیدا کړه او د مراجعینو ځنې معاملې به یې له ملکانو څخه په پټه د رشوت په ذریعه خلاصولې . په هلک توب کې یې د جومات ابتدا یې زده کړه کړې وه خو ملایې تعلیمات یې نه درلودل . تیز او چالاک سپری و او سپینه پگړۍ یې تړله ، سترگې به یې تورولې او له ملایانو سره به د مړیو د تکفین او اسقاط په کار کې لاندې باندې گرزېده ، کله کله به په جومات کې جذب واخیست او د جذب په وخت کې به یې ځگونه تر خولې تله او ستوني ستاغ به په جومات کې وپړ پروت و . ده به ویل د پېښور د مرغوز د سیدانو مازون یم ، په همدې استناد به یې بد نصیبه بڼځو ته د تورې چرگې په وینو د بخت او برخې تاویزونه کول او د تاویزونو په شکرانه کې به یې یو چارک غوړي ، یو من وریجې او هماغه توره چرگه غوښتله . له همدې کبله د تورې چرگې په ملا مشهور شوی ؤ . ورسته یې د شکرانې او رشوتونو پیسې په سود بندې کړې او کرار کرار د څلورو بڼځو خاوند او د کلي یو مالدار سپری شو . خو د دې لپاره چې ده په اندراب کې قومي ملا تر نه لاره ، له ملکانو او دولت له محلي مامورینو سره به یې نېردي روابط ساتل او هغوی ته به یې جاسوسي کوله .

غرونه او کساتونه

د تورې چرگې د ملا او د صیاد د لوی جومات د امام ملاقات له ملک شاسوار سره یو عادي ملاقات نه و ، په تېرې کچې د چنارونو د ځنگله له لارې بیا د خوږ د ډبرو په مینځ کې د ویرې او هیجان تر احساس لاندې د میرشاه کور ته راغلي وو .

مرکه په خوږو الفاظو او ټوکوټکالو پیل شوه . ملک شاسوار میرشاه ته وویل ته مور سره پرېږده ، یو څه ترڅه چایونه راولېږه ، هغه ووت او د تورې چرگې ملا په توره نرۍ بزیره غبرگ لاسونه را تېر کړل بیا یې تسبی له جیبه راوایستې وې کړپولې او په غلامانه لهجه یې ملک ته وویل : ملکه زه او مولوی صاحب خو دې نن بېحده وارخطا کړو . زه لگیاوم قصیده مې ویله او د جاندل له بنځې څخه مې پیریان ایستل چې په دروازه کې د بهرام قولته آواز را په غوږ شو . ډېر وارخطاؤ . ستمېده او پر له پسې یې کوروالاو ته اصرار کاوه چې ملا گل رسول را پیدا کړئ ، هغه ته مې د ملک شاسوار له لورې یوه ضروري خبره راوړی ده . ما د ده آواز د ننه په کور کې اوریده فکر مې وکړ چې اوس که قصیده نیمایي پرېږدم خو د دې خطر دی هغه تورېدلې پیریان چې لا سم ندي تابع شوي زما په کاله او بال بچ باندې به مخ راو کړي او که قصیده خلاصوم وخت را نه تېرېږي . خدای شاهد دې چې هغه د پیریانو خطر مې په خپل بال بچ ومنله او راولاړ شوم . بهرام په سوې سا سلام راواچاوه او په وارخطايي یې ستا پیغام را کړ . ملکه کله چې مې له بهرام قولته نه د تا له لوري دا د شپې د پټ راتگ پیغام واوریده ، زړه مې تر تلو تېر شو . ما وې خدایه خیر کړې بیا څه پېښ شویدی . سم د لاسه مې خدای ته سوال وکړ چې الهی پاکه پروردگاره دا د ملک د عزت او پټ ځالي ته بد شمال مه رسوې او که په مور کېږی

غرونه او کساتونه

خدایه د ده پر غای هغه مصیبت مور ته راوگرځوې . نو څه درته ووايم چې په ما څه تېر شول ، او چې جنکیو ته مې وویل (ملا گل رسول به خپلې میرمنې جنکۍ بللې) ټولې په ژړا شوې او سرونه یې خدای ته سرتور کړل او تا ته په دعا شوې . د کوز صیاد د جومات امام ، ملا گل رسول ته په خبرو کې ورننووت : اې زوروره څې کوي ملک شاسوار خو يو د بخت او برخې سپری دي او د خدای د نازوليو نظر يې شته دی . ما پخپله يو وارې ملک صاحب په خوب لیدلی و چې د يو سپين آس تر جلب لاندې روان دی . په آس باندې يو داسې جناب سپور وي چې د نور شغلې يې له منځه پورته کېږي . تر شایې گڼ عالم روان وي چې پای يې نه معلومېږي . زه په دې وخت کې ملک شاسوار ته ورمندپه کړم چې دغه مبارک چې ته يې تر جلب لاندې روان يې څوک دی . ملک په خندا کې را ته ووايي ولې دا نه پیژنې ؟ دا خو د زمانې غوث دی . په دې وخت کې زه د غوث صاحب د آس پښو ته ځان ورواچوم او چيغې کړم چې اې لويه ځوانه دا دگناهونو پېټې خو را نه سپک کړه او خپل څادر در را باندې وغورځوه . په دې کې له خوبه راوینس شم ، ټول وجود مې خولې شوی وي او له ټولو ديوالونو څخه د الله اکبر ناره اوریدل کېږي . نو داسې يو بختور سپري ته څوک ضرر رسولای شي . خدای دې هیچاته دا وس نه ورکوي چې په ملک شاسوار باندې ان د گل وارو کړي .

ملا گل رسول د کلي امام ته چې اوزدې ستاینې او ثنا ته یې ملا تړلې وه خبره ورپرېکړه ، هغه ته یې وویل : مولوی صاحب زما خوبنه دا ده چې اوس به ملک شاسوار ته غور و نیسو چې ده څنگه راغونښتي یو او په مورنه باندې کومه وراسه خلاصوي .

ملک شاسوار چې په مله یې چپنه کې ناست ؤ د کوټې له سیورې نه

غرونه او کساتونه

د تيلي خراغ خوا ته راتاو شو. د خراغ گل يې په ډکي باندې وځانډه غاړه يې تازه کړه، لاس يې اوږد کړ، د ملا گل رسول تسبي يې د هغه له لاس څخه راواخيستي او ځان يې لکه يو واقعي حقدار سپری او د حيثت خاوند خبرې ته جوړ کړ.

دغه زمونږ اندراب بيا په تېره دغه کوز صياد او نور رانيږدې کلي يوه د عزت، ننگ او غيرت سيمه وه. دې سيمي يو دود دستور درلود، ځلي او نرخونه يې معلوم وو، کشر او مشر پکې پېژندل کېده، د خولې او خبرې سر او سپری معلوم و. دغه څو مياشتې کېږي تاسې يې پخپله وينئ هغه د شانور زوی اسلم چې د بدگشتی او ناروا کارونو په وجه له دې ځای څخه تېښتېدلې و، بيا راپيدا شوی دی او د اندراب ټول غله او لټېره کسان يې په ځان راټول کړي دي، د سپين زيرو واک او اختيار يې په کلي کې ورک کړیدی، زاړه او هېر شوی مرضونه راپاروي او ورک شوی پورونه غواړي. اوس يې زما بدی ته ملا تړلې ده. څو وار شيطان راته وويل چې ملکه د دې مار سر تر کوم کاني لاندې کړه خو بيا له ځان سره وایم چې د لاس او لمنې په ککړولو نه ارزي پرې يې ږده (سر بد به بلای بد) خو اوس دغه لنډکی مار ورځ تر ورځې ځان اوږدوي او لکه بنامار پوښناری کوي. د تورې چرگې ملا مرغوزي نسوار په پزه کړه. سپوږمې يې پاس کش کړې، وې پرنجل، د گل سيب دسمال يې پزې ته ونيو او دملک شاسوار په خبرو کې ورننووت: ملکه ته په دې ځای کې ودرېره، ښه پوه نشوم. د اسلم د بنامار کېدونه دې مطلب څه دی؟

— مطلب دا دی چې اسلم اوس له ولسوال سره لار پيدا کړې ده.

— دا زمونږ د ولسوال سره؟

— هو له همدغه ولسوال سره.

غرونه او کساتونه

— ته خو به غلط نه یې پوه شوی؟

— نه زوروره ، د همدې اسلم په باب کې ولسوال ته ورغلی وم د ده د کړو وړو ناستې ولاړې رپورټ مې ورورې و . گل رسوله د اسلم نوم نه و ، بلا وه بلا ، په ولسوال زما خبرې بدې ولگېدې ، مخ یې راباندې راواړاوه ، سترگې یې راباندې برگې کړې او لکه فیل مرغ را باندې بیر شو . له خپل دربار څخه یې وشړلم او سپایې یې را پسې کړ چې له پله نه مې دې خواته راوشړي . هغه زما روپۍ ، هغه زما نیکۍ ټولې ورڅخه هېرې شوې دي . او هغه نا حق قسمونه او قرآنونه چې ما دده د فایده لپاره یاد کړي دي ټول اوبو وړي وو . ولسوال پورته پورته الووت او ما عذر ورته کاوه . ورته ژړل مې مگر ده منځه نه راکوله . اوس د ولسوال صاحب هغه خبرې هېرې دي چې ویل به یې اندراب په ملک شاسوار بڼه بنکارېږي .

د کلي امام بېواکه د ملک په خبرو ورگډ شو وې ویل : ملکه د تا کله خو لا پخوا بار وه . خو لکه چې زما هم بار شوه . مور به شل واره چهل کاف په ځان کف کاوه بیا به له اسلم سره غږېدو اوس چې ولسوال یې هم شاته درېدلی دی . زما پلار یې هم جواب نلري .

د تورې چرگې ملا د سترگو له کونجه د کلي امام ته راوکتل نری شیطاني مسکایې په شونډو په گډا شوه ، خوله یې وپړه شوه او توره گردۍ بیره یې لکه د مست فیل مرغ بڼکې ټوکرۍ ټوکرۍ شوه او ملا ته یې وویل : مولوی صاحب د تا خبرې سمې ندي ، ولسوالان د میندو او پلرونو پر ځای دي او ملکان د هغوی لاسونه او پښې دي . ولسوال هیڅ وخت د ملک شاسوار آبرو په اسلم او داسې نورو لچکانو باندې نه خرڅوي ، ولسوال هیڅ کله خپله ملا پخپله نه ماتوي .

— نو ولې یې ملک شاسوار سپک کړ؟

غرونه او کساتونه

— ملا صاحب د ولسوال سپکاوی ، سپکاوی نه دی ، هغه یو خبرداری دی .

— د خه شي خبرداری ؟

— ملک شاسوار به یې په وخت پوښتنه نه وي کړې ، رسیدگي به یې نه وي ورته کړې ، پیسو ته به یې ضرورت پیدا شوی وي . خه بله اړتیا به لري .

د تورې چرگي ملا غاړې تازه کړې په زیره یې ورو لاس راتېر کړ او په موسکایې د کلي امام ته په خطاب کې وویل : حکومتي کسان زود رنجه خلک دي . که درته ووايم دوي هم ډېر ملامت نه دي . خورانو په هره چوکۍ باندې کوټه لوټونه ورکړي دي . ته زمونږ د کلي د کنډل زوی په نظر کې ونيسه، هغه د بنو لېسه خلاصه کړه ، کنډل خپله باغچه ورته گرو کړه او زوی یې په خان آباد کې د احصائېې د کاتب په چوکۍ کېناوه . هغه دی اوس یې خولۍ په غوړیو کې لوېد لې ده . د نیمایې کلي مټکې یې گرو کړې دي . دا خو د تخم او د حاصل قصه ده . تخم وشیند ه او حاصل واخله . د تخم له شیند لوڅخه پرته درمندونه چا اخیستی دي ؟ دا د دنیا کار دی ، کښت به کوي بیا به حاصل اخلي ، او له اورېدو زمونږ ولسوال صاحب داندراب ولسوالي په درې لکه روپۍ اخیستې ده . هغه ددې کار لپاره د کابل په ده بوريو کې خپل کور خرڅ کړ . اوس هر ورو د کور د خرڅلاو تاو باسي . زمونږ د ابراهيم زوی ته گوره په کندو کې یې د موزک لکۍ نه سپېره کېده ، خو بیایې چې خدای توبه ومنله او په نهرين کې گدام دار شو اوس یې په کور کې غالی نه ځایېږي او قشخانه یې هیڅکله بې خو تنو مېلمنو نه ده . پلار خوار یې په پرديو خدمتو کې مړ شو او ټول ژوند یې په مړه کېده ډوډۍ و نه خوړله ، دا خولا پرېږده دداني علاقدار وگوره تېره

غرونه او کساتونه

جمعه د مالیې مامور ته په مېلمستیا راغلی و او چې لیدلې دې وای: دا جیپ موټر څه وایي، او دا خرڅ او سخاوت څه وایي. جنکیو راته ویل چې علاقه دار څه کوي چې تايې بنځې لیدلې وای، هره یوه تر سرو زرو لاندې ډوبه وه. دا د لاس بنگري، غاړه کی، امپلونه، د لاسو گوتې، ډېډې او د وینستانو ځنځیرونه یې گرد سره د سرو زرو او پې د پاسه رنگارنگ غمي کتار شوي وو. ولسوال خو پر دغو لغږیانو ډېر د پاسه دی مگر په جاندارۍ کې تر دوی پاتې دی. دی باید خپل غارونه او غچوړي ډک کړي. اوسنی آمدني خو یې د بنځو او خپلوانو تر سوغاتو هم نه وزي. په دې میاشتو او ورځو کې داسې بنکار هم نشته چې د ده منگولې او مشکوکه پې سره شي او وزرونو ته یې قوت ورسېږي، نو خامخا به غوسه کېږي، نامیندي ورپیدا کېږي او له یو چا څخه خو به تاو باسي.

ملک شاسوار په ځای کې سره و خوځېده، د تورې چرگې د ملا خبره یې وشلوله او وې ویل: ملکی پخوا خوند کاوه، هغه پخواني ولسوالان چې موز لیدلي وو، اوس نشته. د هغو تله ډېره درنه وه. د ملکانو او خانانو په عزت او قدر پوهېدل. چې په وینو ککړ پکړ به یې ولیدې او مخامخ به یې په غلا و نیولې پرده به یې درباندي اچوله، د رعیت تر مخ به یې نه سپکولې، ځان به یې مراوه لیکن د ملکانو دسترخوان یې نه ټولواوه، خو کله چې کتپیلی د خولې او سگرټو ولسوالان راپیدا شول د ملکانو برکت او عزت هم ورسره ولاړ، له موز څخه د دوی لار ورکه شوه. په خبره نه سره پوهېږو او باور نشو سره کولای.

ملا گل رسول د ملک شاسوار په خبرو غوږونه څک کړل او په

بنویږدو بنویږدو ملک ته ورنیږدې شو. وې ویل: البته ما ته ډېره بې

غرونه او کساتونه

ادبي ده چې زه د ملک په مخکې دا خبرې کوم . دی به خیال کوي چې اوس ملا گل رسول غواړي ما ته سبق راکړي . لیکن دوست ته باید سړی د زړه خبره وکړي . زما خیال دا دی چې ولسوال صاحب تا ته حکه غوسه کړې ده چې له تا نه امیدونه لري . تا پوه کوي چې اې سړیه وزې یم ، پسمانه یم ، جیپ غواړم ، کور غواړم ، خان پوره کوم او په تايې پوره کوم . گوره ملک صاحب اوسني ولسوالان تر پخوانیو خراب نه دي لیکن د دنیا دود دستور بدل شوی دی . پخوانیو ولسوالانو ته آس پکار و ، لیکن اوسنیو ولسوالانو ته موټر په کار دی ، هغوی د خټو او گټو کورونه جوړول دا اوسنی سمټي کوټي جوړوي او قدنما آیینې پکې بزدي . د چلم خای سگرټو ونيو ، د تنبور او غبچکې خای را دیو ، د شوروا خای پلاو ، د استالفي کاسو خای چینی . رواجونه بدل شوي دي ، عطرونه او سینگارونه را پیدا شول . شام پاریس او لندنې پوډر را پیدا شول . د دنداسې خای لب سرینو ونيو او بنڅو پتلونونه واغوستل دا ټولې خبرې خو مصرف غواړي . مور او تاسې مجبور یو چې دا مصرفونه ور پوره کړو .

ملک شاسوار چې کندو ته تکیه وهلې وه ، په چکمن کې را تاو شو ، پلتری یې ووهله وې ویل : ملا گل رسوله رښتیا رښتیا دي ، زه خو اوس ډېر په تنگ شوی یم ، زړه مې راته وایي راعه دا ملکي پرېږده او په دې آخر عمر کې توبه وباسه او مخامخ په جومات ننوزه ، مثل دی وایي (از بچه گی تا جوانی ، از جوانی تا به پیری ، از پیری تا بکی) یواځې دغه داسلم علاج مې کړې وای بیا توبه او گونښه گیري دواړه آسانېدل .

ملا گل رسول د دې خبرې په اورېدو نا قرار شو ، له ډډې په زنگنو کېناست او په هیجاني لهجه یې ملک ته وویل : نه ، نه ، نه ،

غرونه او کساتونه

هیڅکله به داسې نه کوي، دا فکر د تا نه دی دا د بنمن د تا ذهن ته درننه ایستی، توبه توبه چې له ولسوال صاحب خخه مخ واپروي، نه نه ملکه که داسې وشي زمونږ کلي او کورونه به په صیاد کې اور واخلي، دا داسلم لنډه غران به له خلکو نه بنځي بوزي او د سیمې سپي به زمونږ د بچیانو په غوښو ماړه شي. دا خو بالکل شیطاني فکر درپیدا شوی دی، شیطان خو د خدای د بنمن دی لاجول ورته ووايه، د گونبه کېدو فکر له سره و باسه، تا شوک اوس په گونبه گيري او توبه کې نه پرېږدي، له تا نه د صوفي توب وخت تېر شويدي، که ته مشرتوب پرېږدي مشرتوب تا نه پرېږدي، خدای مکره چې ته د حکومت له سيوري او د زورورو له رغولي رالري شي والله که دې داسلم دلچکانو له لاسه يوه شپه په صیاد کې تېره کړې، ته داسي مه کوه چې د پزې د گټلو له پاره سر بایلي، د حکومت له زوره ځان مه جلا کوه. تر دې چې سباد اسلم څپېرو او د دوستک د زوی پیغورونو ته ناست يې همدا د ولسوال منت او زور زیاتي درته بڼه دی. که زما منې همدا سبا يو سخوندر، پنځوس منه وریجې، پنځه منه ژپړ غوري یو څه نقدې روپی درواخله او د ولسوال کور ته يې یوسه. دوه درې ورځې وروسته خپله ورشه و به گورې چې ولسوال هغه پرونی سپری نه دی، مخه به درکړي، مهرباني به درسره وکړي او خبرو ته به دې غور ونیسي. گوره ملکه دا دومره جايداد، مځکې، گروی، ځنگل څه کوي؟ دا خو همدې ورځې ته په کار دي، بڼه مال خو د بدې ورځې دوا ده، خلک وايي: زر تر سره جار، سر تر ناموسه. چې جومات ته نشې تلای، په پټيو کې نشې گرځېدای، د کلیو په مړي او ژوندي کې برخه نشې اخیستلای، پنځل کلي کې چا ته دومره نشې ویلای چې پښې دې درټولې کړه، داهم ژوند دی؟ په دې کې د ولسوال

غرونه او کساتونه

څه تقصیر دی . ولسوال د تا وروړ نه دی ، هغه ته تاسې او بل څوک توپیر نه لري ، په هغه باندې خپله خپته گرانه ده ، د هغه عقل ته به د خپتې له لارې ورننوزې ، که د خپتې حساب دې ورجوړ کړ هغه به بیا د تا وي ، وروړ دې هم دی ، عزیز دې هم دی ، وکیل دې هم دی او بیا په کلي کې هر څه چې ته غواړې هغه به کېږي . اسلم او د دوستک زوی ، هغه بل جبار لچک او د دوی ملگري به ولسوال ته څه ورکړي ؟ دوی پخپله د نورو خلکو خیرات او کاسو ته ناست دي ، دوی له تا سره مقابله نشي کولای ، دوی له تا څخه دا خدا داد عزت نشي اخیستلای . لیکن ته باید د خپل عزت د ساتلو په طریقه پوه شي او ځان په دې خبره وپوهوي چې په ډېره سخته دښمني ککړ شوی یې . داسې اور دې لمنی ته لوېدلی دی که ځان ځنې خلاص نکړې له بېلېو تر مری پورې به دې وسوځوي ، اسلم لکه کوډگر د اندراب زلمیان د خپلې ژبې تر جادو لاندې راوستي دي . اوس یې له صیاده هم پښې او لکۍ وتلې دي ، د شاشان ، قاسان ، بنو او ارزنگان په سیمو کې یې ملگري پیدا کړيدي . د ملک یوسف زوی یې هم بې لارې کړيدي . ما داسې واورېدل چه هغه خپله خور اسلم ته ورکوي ، دا لا څه کوې د بنو او ده سلا په مکتب کې یو څو تنه بنوونکی هم له دوی سره گزري . هغوی هم د اسلم ثنا او صفت ته ملاتړلې ده ، خبره لویه ده ملکه او د سیلاب مخه د تا کور ته درسیځه شوې ده ، لویه بلا خو لوی تاوان غواړي ، د غفلت پښه له خپلو غوږو څخه وباسه او تر اوسه چې لا اوبه له ورځه نه دي تېرې شوې ځان تیار کړه .

ملک شاسوار دواړه سترگې په ملاگل رسول کې خښې کړې ، وېرې او تشویش یې په مخ او سترگو کې خپې وهلې ، د سترگو مردکي یې د سر په کاسه کې رډرډ راوتلي وو ، غوږونه یې څک شوي او ژور

غرونه او کساتونه

اوسپلي يې ایستل ، دی وپوهیده چې مصیبت لوی دی . کوم د گناهونو دروند پټی چې یې د ژوند تر دې واټن پورې په شا راوړی و ، د ده ملایې ورغبرگه کړې وه . فکریې کاوه چې اوس د دا سې گړنگ غاړې ته رارسېدلی دی چې د بیرته گرځېدو لاره نه لري او دلته لپاره د ده توان پای ته رسېدلی دی . زړه یې بېواکه درزیده او په سینه کې دننه یې د ژور سوي احساس کاوه . په هر لوري او هر شي کې یې اسلم کوت . د تصوراتو دنیا یې گرد سره په اسلم ډکه شوې وه . د ملاگل رسول په قصو او مشورو یې زړه نه تم کېده او تنده یې نه پې ماتېده ، تصوریې کاوه چې په کرونده کې وژل شوی دی ، کلا ، کادانو او قشخانې یې اور اخیستې دی ، لورانې او بیبي یې سر تورې شوې دي ، له غرونو څخه سیلاب راغلی دی او د ده باغچې او ځنگل یې لاندې کړيدي ، اسلم یې په کور ورننوتی دی او د ده واړه حالوي ، ترخو مفکورو او ویروونکو تصوراتو را چاپېر کړی و . او ده لکه چاپېر شوی بنکار کوبنس کاوه چې د ژغورېدو او تېنېدو لار پیدا کړي . کله کله به یې په همدې تصوراتو کې سترگې د کوټې په یوه دیوال باندې ځای پر ځای مېخ شوې او د ذهن حضور به یې له لاسه ورکړ .

د کلي ملا د ملاگل رسول د خبرو په مینځ کې ورننووت په ملک باندې یې غږ وکړ : ملکه خیریت خو دی ، دا رنگ دې ولې داسې تغیر شوی دی ؟ ولې داسې ساړه ساړه اوسپلی باسې ؟

— نه نه ملا صاحب هسې خوشې ...

ملک یوه شېبه ، لکه سړی چې نوی له خوبه راوینن شي ، اوتر اوتر وکتل بیایې خبره داسې راوینوه : ملا صاحب سخته را باندې راغلي ده . ټوله دنیا را ته اوبنتې ده . زه به د چا د ځواب او تورې شم ، ما ته ټول اندراب گوانبي ، بخت مې اوبنتی دی . هر گام چې اخلم

غرونه او کساتونه

لوېږم ، هر گوزار چې کوم خطا کېږي ، د هر اقدام نتیجه مې چې په راوړي ، یوه زمانه پدې اندراب کې هیڅوک ما ته په مخ نه شو راتلای . چا له ما سره زور نه ازمایه ، ملکانو او خانانو به له ما ډډه کوله ، بې زما له خوښې په دې کلي کې چا لور نه شوه وده ولای . خو اوس د د هقانانو او ژرنده گرو زمن په ما پورې خاندی . اسلم ، قاسم خان او جبار له ما سره تربگني کوي او زه یې له مړي ژوندي او کور کلي څخه ایستلی يم .

ملک لکه د خېلې مار چې پیتاوي ته اچول شوی وي کرار کرار تود شو . په مخکې یې د وینې سور والی راغی او راوغوړېده ، غاړې یې تازه کړې او خبروته یې داسې دوام ورکړ : دغه گل رسول ته معلومه ده ، ملک له دې خبرې سره سم گل رسول ته په لاس اشاره وکړه ، په همدې کلي کې د ستار ورور ووژل شو ، لورانې یې لکه مېږې خرڅې شوې ، ځمکه او ژرنده یې میرزا قاسم او ملک امرالله سره ووېشله ، مگر داسې نر دلته پیدا نشو چې د هغه غږ پورته کړي ، بداو پورې وغواړي . زمن یې لا تر اوسه په اشکمش کې د یو بل مزدوري کوي . وایم د عریضې یې څوک پیدا نشو . ما چې څوک وهلي دي هغه خدای هم وهلي دي ، آوازی یې ملائکو هم ندی اورېدلی . مگر اوس چې روزگار په ما راوستې ده د ترکانانو ، ژرنده گرو او د پرونیو څپې خورو زمن سیالي راسره کوي . ما دا څوروي چې نور مارانو وچيچل او زه کربوړي . له ما څخه د ودو شویو بنځو او برباد شویو کورونو حساب غوښتل کېږي . په ما باندې نوي نرخونه او نا دودې راتپل کېږي . که چېرې ما دې حسابونو ته تن ورکړ چې بیا دا ټول اندراب زما هم شي زه دا حسابونه نشم خلاصولای . ملک مخ ملاگل رسول ته ور وړاوه ، خبرې یې داسې اوږدې کړې : گلکه (ملک به د تصغیر

غرونه او کساتونه

لپاره ملا گل رسول گلک باله) ماته راپېښه شوه البته قسمت به مې دغسې وي چې لاس مې له وینو څخه نه راوړي، پروا نشته پخوانیو به ویل د پړانگ برخه وینه ده، د تا ټولې خبرې مې ومنلې زه به دا خپل جایداد تر خپله عزته قربان کړم. زه به د هر لچک د سر په کدو با ندې د زرو تاوان پرېکړم. زه به د دې اسلم د لچکانو له کدوانو څخه خامخا دا اوسنی بخار وباسم. زه به دا ولسوال، داقاضي، څارنوال او دا نور ټول په روپیو واخلم، یو وار به بیا دا کلی د عزت کلی کړم، دا جومات به جومات کړم او ټول اندراب ته به وروښیم چې له ملک شاسوار سره د گوتو ماتول د سر په بیه تمامېږي. ملک هیجاني شو، آوازیې جگ او ډډ شو، غریو ورپیدا شو. ویې ژړل او د کلي ملا ته یې وویل زه به یو وار بیا د کلي ژرندي په وینو وگرزوم، زه به په دې لچکانو باندي میندي او خویندي وژروم. که ما د دوی خویندي او بنځي لیلام نه کړې زه به شا سوار نه یم او له خپله پلاره به نه یم زېږېدلی.

د کلي ملا ملک شاسوار هیڅکله په داسې هیجان او زبردستی کې نه ولیدلی. ووېرېده او لکه تښتېدلی مېر زبون وهلی د بوغبند او دېوال تر مینځ په خالي ځای کې ننووت، په لنگۍ شو او ملک ته یې په ماته دروېزگره خوله وویل: نه ملکه تا څوک نشي څملولای. عزت او ذلت د خدای له لوري دی، د تا عزت خدایي عزت دی څوک یې نشي درڅخه اخیستلای، ملا صاحب غاړه تازه کړه چې په دې باب شرعي مسألې وکړي او ملک شاسوار ته د آسماني امداد ډاډ گېر نه ورکړي په دې کې د تورې چرگې ملا د کلي دامام پښه کښېکوده او له خبرو یې منع کړ او خپله تر یوې چوپیا وروسته په خبرو راغی: ښه ملکه اوس خو د خبرو سروخوت اصلي مطلب ته به راشو.

غرونه او کساتونه

ملک چې له هیجان څخه رالوېدلی و په کرار آواز یې ځواب ورکړ: هو اصلي مطلب ته به راشو.

— بڼه ستا څه خوښه ده؟

— زما خوښه دا ده چې همدا سبا به زه پخپله د تا دغه لومړنۍ نسخه وکاروم، وریجې، غوړې او پیسې به وروړم خو د سخوندر په ځای به یو څه پسونه او چرگان را سره یوسم او هماغلته د ولسوالۍ په شاوخوا سماواتونو کې به ورته پرېوزم.

— په خوله دې برکت شه اوس دې زما تسلي وکړه. بڼه نو اوس

ما ته څه امر کوې؟

— ته خپله کاروایي پیل کړه، خو په لومړي سر کې دا د کلي ملا صاحب پوه کړه چې زمونږ د دغې نن شپې د مرکې راز د باندي ونه باسي او په دې ورځو کې هېڅکله هم د جومات څخه لرې نشي. د جومات چري او طالبان دې پوه کړي چې د اسلم ډله وڅاري او په ټولو کروړو یې ځان خبر وساتي.

د تورې چرگې ملا له توشک نه درغولي تېره ته راوښوید، ملک ته ورنږدې شو او هغه یې مخاطب کړ: رښتیا ملکه یو عجیبه مې پروڼ واورېده. یو سړی چې (حسن کلته) نومېږي او د آسونو غل دی، د آسونو له یوې گلې سره د پارندې په لار کې نیول شوي دی. ښایي نن یې ولسوالۍ ته راوستی وي. آیا بڼه نه درته ښکارېږي چې دغه سړی پخپل اقرار کې د اسلم او د ده د یارانو نومونه د خپل جرم د شریکانو په توگه واخلي؟

د دې خبرې په اورېدو د ملک سترگې برکې شوې، وینه یې په مخ کې وځغېده، له ځایه راولاړ شه غېږ یې د تورې چرگې په ملا راوگرځوله او چیغې یې کړې: پیدا دې کړه، پیدا دې کړه. زه خو وا

غرونه او کساتونه

یم گلکه چې ته شیطان یې شیطان! دا خو دې داسې دوا پیدا کړه چې د سلو مرضونو علاج یې کپړي. همدغسې خای مې ورته غوښت خو نه پیدا کېده. واوا، هزار رحمت گلکه!

د تورې چرگې ملا د واسکت جیب ته لاس یووړ، د پزې د نسوارو بنسینه یې راوايسته سړیې پرانست او نسواریې د لاس په رغوي کې واچول. مرغوزي نسواریې د چپ لاس له رغوي په گوتو راواخیستل په تبختریې پزې ته کش کړل او په همدې کې یې ملک ته وویل: (چو یک در بسته گردد صد در دیگر شود پیدا)

– حق حق گلکه، نن خودې د نښې مینخ و ویشته. که زه با چا وای نن خو مې باید خوله په سرو زرو او لعل او جواهرو در ډکه کړې وای.

– اوس نو ملکه سبا ته د محبس د قوماندان تالو هم یو څه ورخوړ کړه.

– پوه شوم، تر پایه ورسېدم، د خبرې تل ته ورولوېدم. گلکه اوس د تا اصلي وظیفه دا شوه چې د آسونو د غلاد دوسیې لاره هواره کړي او دا دکلي جوارگران او لچکان د همدې دوسیې په مزي کې سره وپيې.

د تورې چرگې ملا مسکې شو او ملک شاسوار ته یې وویل: گوره ما هم له تا سره شاگردی کړې ده!!!

– اوس ته پخپله داسې استاد شوی یې چې د ما رنگو لاس تر شا تړې. خیر که مړ نه وم زه به دې د دې مېرانو بدله ادا کړم گلکه!

غرونه او کساتونه

لمر د صیاد ختیځ لوري ته د غرونو د پاسه د شغلو پر پتاره پلتری وهلې وه . گهیځ د شوتلې د گلانو او خنځلو د راخوتېدلیو غوتیو د عطرو خپې د پسرلیو غنمو له وزم سره یو ځای له کروندو خنځه کلیو او کورونو ته راشلې . د سحر و زمې د پراخې درې په لارو او واټونو کې د وحشي بوټو او شنېلیو خوشبویي د لارویانو سپوږمو ته ورشیندله . په کروندو کې د چونچنو ، بلبانو ، مرزانو او غرنیو مرغانو زړه وړنکی شور او سندرې خورې وې . د تودې ډوډۍ او سویو لرگیو بوی ، د سین شنه‌هار او د کلیو د پاسه د نغریو او تنرونو د نیلي لوگي چتر ، طبیعت او انساني محیط داسې سره اوبدلي وو چې درې ته یې واقعي ، بې سارې او بې بدله بنکلا ورکړې وه ، هغه بنکلا چې د پلټونکي انسان په زړه او پلو کې د امید تودوخه ژوندۍ ساتي او باور وربخشي .

قاسم د زین کړي آس په روستاږي پورې د سنیو خورجین وتاره ، د آس په ورمېر او ساغریو یې لاس راتېر کړ ، هغه یې ونازوه او د ورمېر خنځې یې ور برمنځ کړې ، ملونه یې ورواچوله او د انگر په لویه دروازه یې کوڅې ته راویوست ، له آس سره جلوکش د کوڅې په اوردو کې د لویې لارې په نیت رهي شو . کله چې د کلي له جومات خنځه را وا وښت په کوڅه کې یې په ملک شاسوار باندې نظر ولگېده . گلک او نور کسان چې د بازار په ورځ بنو ته روان وو ، تر ملک راچاپېر شوي وو . ملک د قاسم په لیدلو د کوڅې له مینځ خنځه د خپلې کلا دروا زې ته په شا شو . له ده سره ولاړ کسان هم په ده پسې ورڅنگ ته شول او لاره یې آزاده کړه . قاسم د آس ملونۍ ته ټکان ورکړ او د ملک د غوږ وهنې لپاره یې آس ته کنځله وکړه او ورسره یې لاسونه د

غرونه او کساتونه

زین په کوبی ټینگ کړل، بې له دې چې پښه په رکاب کې کېږدي، په تگ کې یې زین ته وروډانگل او پکې کېناست، سمد لاسه یې آس ته تازینه ورکړه او د کلي له کوچې څخه لویې لارې ته وووت.

ملک شاسوار سم د لاسه د تورې چرگې ملا ته مخ ور وړاوه: کبرونه خو مې ډېر لیدلي دي، لیکن د دې لنډه غرو کبر په صیا د کې نه ځایېږي.

— دا کبر به یې ډېر ژر په سر ورمات شي. وایي د میرتانه چې ورکه راشي وزر باسي.

له دې خبرې سره سم ملک شاسوار د تورې چرگې ملا گوښی کړ او پوښتنه یې وکړه: د محبس د قوماندان خبره څنگه شوه؟

— هغه راسره ومنله، د چهارشنبې په شپه به (حسن کلته) له محبس څخه خپل کور ته راوړي او له ما سره به یې کېږي. د کلته یو خور یې چې په باجگاه کې اوسېږي او کله خور دی، د هغه درک مې هم لگولی دی. زه به د خدای په فضل دغه کلته ټولو خبرو ته تیار کړم، لیکن د محبس قوماندان ډېر څه غواړي.

د لته د ملک سترگې کېږي شوې. شونډې یې بوڅې کړې او تعجب وهلي بڼه یې غوره کړه، وې ویل: مثلاً څومره غواړي؟

— یاره ملکه ډېرې زیاتې. هغه وایي که چېرې حکومت په ما خبر شي چې ما حسن کلته د ناروا تورو تړلو ته مجبور کړيدي، زه به له مسلک څخه طرد شم او خدازده څو کاله بند به را باندي وځېږي.

— نو بیا څه؟

— ډېرې زیاتې غواړي. خو زه لا ډغرې ورسره وهم. خدای مهربانه دی، نن چې د بازار له کاروبار نه خلاص شم یو وار ورگرم

غرونه او کساتونه

یوه پهلواني به بیا ورسره وکړم ، اندازه به یې ولگوم .
د ملک رنگ لږ تغیر شو ، شونډې یې وچې شوې او د تورې
چرگې ملا ته یې وویل : زه خو هم دا ډېر کلونه کېږي ملکي کوم ، د
دې کارونو دود او دستور را معلوم دی . دا نرخونه ولې زما لپاره بدل
شول ، بیا د محبس قوماندان خو زما پخواني معامله دا ردی ډېر
خد متونه مې ورته کړي دي .

— ملکه داد حکومت کسان لکه د حمام لنگونه دي ، وفا او بقا
نه لري ، نن یې زه ترم ، سبا یې ته تږې او بل سبا یې بل تږي . دوی د
پسو یاران او د گټې بناماران دي ، دوی دکانداران دي . پېسې
ورکړه او خپله سودا ترې واخله ، که لږ پام وکړې دا اوسنی معامله یو
خه سخته هم ده . دغه اوس دستي دې د دوستک زوی و نه لید چې
خنګه په شرق درخنه تېر شو . اسلم خو لا سم د تا سر ته ناست دی
او که ته دغه لچکان له خپلې مخې لري نکړې ، هغوی دې نه پرېږدي
او چې لږ پوه شي چې حکومت پر تا لاس نه نیسي والله که دې په سر
صرفه وکړي یا په مال .

قاسم په لویه لار کې د هغو سپرو په لیکه پسې سیخ شو چې د بنو
د بازار ورځې ته یې ځان رساوه . د لارې په گڼه گڼه کې د قاسم نظر په
معلم جمعه باندې پرېوت ، ورغږیې کړ او هغه یې خپل شا ته سپور
کړ ، بیا یې سم دستي جیب ته لاس کړ او د نسوارو کد و چې په
خولبوی پورې یې د مریو څونډی څوړوند و له جیب څخه راویوست ،
لاس یې شا ته ورغبرگ کړ او معلم جمعه ته یې د نسوارو ست وکړ :
واخله معلم صاحب چې پرون یوه انډیوال له پل مټک څخه راته راوړي
دي .

— خنګه دي ، ډېر زورور خو به نه وي ؟

غرونه او کساتونه

— هغه خبره به دې اورېدلي وي (د بډای سپری لور د پلار په نوم پورې ودېږي)، دې نسوارو هم په مټک پورې نوم پیدا کړی دی مگر زمونږ د صیاد تر نسوارو ښه نه دي. په دې کې قاسم یوه شېبه چوپ شو. د آس ملونه یې رابښکوده، په زین کې را په ډډه شو او خپلې خبرې یې داسې له سره راوښوې: بېگانه شپه ملک شاسوار زما ابا کلا ته ورغونښتی و، د زاریو او عذر په غاړه یې ورته ویلی وو چې قاسم خو ښه سپری دی او په ما ډېر گران دی، لیکن د بدو خلکو سره سردچار شوی دی. بیا یې د اسلم نوم وریاد کړی دی، جبار یې وریاد کړی دی او دکلي شا وخوا نورو انډیوالانو نومونه یې وریاد کړي دي. بیا یې حمید خان معلم صاحب په خوله کې ورکړی دی چې دغه معلم د حکومت دښمن دی او په پاچایي کارونو کې گوتې وهي. زما ابایې ډېر ډار کړی دی، په پای کې یې ورته ویلي دي چې قاسم لا تر اوسه د کندې تل ته نه دی ورلویدلی زه یې له ولسوال صاحب نه خلاصولای شم خو پدې شرط چې له بدو گړخېدو څخه لاس واخلي او اسلم له ځان څخه لرې کړي. او په پای کې یې زما ابا ته خپله یوه زړه چپنه هم د تارتق په توگه ورکړې وه. زما ابا ډېر ډار شوی ؤ. ملک ته یې ژړلي وو، عذر او زاری یې ورته کړې وې، او د خدای او قرآن روی یې وراچولی و، په ډېر بد حال کور ته راغی، زړه پکې ویلې شوی و. تر نیمې شپې پورې یې زه ترېلم، عذریې راته کاوه، سړیې راته لوڅاوه او له ژړا څخه شین شین راته اوښت. ویل یې ما د ظالم لښتوته مه تړه، ما زمريانو ته په غیره مه وروله او زما غریب کورته اور مه رانه باسه. داسې سلگۍ یې وهلې تا به وې زړه پکې دننه وچاوده. هر څومره تسلا مې ورکوله نه کرارېده. نیمه شپه یې له کوتې څخه راووتم او کړی شپه مې په انگر کې په گرزېدو تېره کړه. له لمانځه وروسته مې آس

غرونه او کساتونه

زین کړ ، راووتم سم د لاسه له ملک شاسوار سره په کوڅه کې مخامخ شوم . د لپونتوب سپلاو راباندې راغی ، زړه مې راته وویل په همدې خپله دروازه کې یې تازینه سر ته ونیسه او د آس تر پنبو لاندې یې وچرموره او بیایې لکه ورغومی په تقم کې واخله او د ابا پنبو ته یې ورواچوه ، وروسته چې خدای هرڅه پېښ کړي وي هغه به پېښ وي .

معلم جمعه د قاسان اوسېدونکې و ، د بنایسته ځوانې او سپین پوستکې خاوند ؤ ، لوړه زده کړه یې کړې وه ، د اندراب د بنو په لیسه کې یې تدریس کاوه ، له موسیقۍ سره یې زیاته علاقه لرله ، دنپوره یې ښه غږوله او مروجې ولسې غاړې او سندرې یې ډېرې ښکلې بللې د ظریف طبیعت ، خوشحاله اروا او خورې ژبې په خاطر د سیمې په زلمیانو باندې گران و . ودونو او خوبنیو ته به یې له ځان سره بیوه او په کلیوالو جنجالونو کې به یې ملاتړ ورکاوه .

معلم جمعه شو واره په نا معلومه علتونو بندې شوی و . له ملکانو او د سیمې له کله خورو سره یې نه لگېده . د کومي خاصې ایډیالوژۍ پا بند نه و . لیکن له سلطنتي نظام سره چپ و . په درسي ساعتو کې به د استبداد پر ضد غږېده ، خود سرکشی او پاڅون په باره کې یې موعظه نه کوله ، د سیاسي بدلون لپاره به یې په پارلماني انتخاباتو او د خلکو د حقوقو او آزادیو د بسیاينې په قانون او هوارو لارو باندې تاکید کاوه . بلدې خواره به یې رسوا کول او د دولتي ادارې ناورتیاوې به یې بر بندولې . دولس کاله وړاندې کوم وخت چې معلم جمعه لا تنکی زده کوونکی و ، په شاشان کې د یوه واده په وخت په یوه نجلی مین شوی و . هغه مینه یې سر ته ونه رسېده او ده بیا واده ونکړ . خپل معاش به یې په خوریانو چې خورا نشتمن وو ، لگاوه . پخپله یې په خپلې کوچنۍ کروندې او حویلی کې د بلخي ناکو د باغچې په حاصل گوزاره کوله .

غرونه او کساتونه

جمعه خان د قاسم خيرو حيران کړی و . وېرېده که چېرې ده ته نصیحت وکړي دا سرکشه او جنجالي زلمی به له ځان څخه خپه کړي او د هغه د پام اړونې لپاره یې نسوار تو کړل او وې ویل : قاسمه ته خو د لیک او لوست په زده کولو کې ډېر پاتې راغلې ، باید چې تر اوسه دې ډېر پرمختګ کړی وای . څنگه ؟

— معلم صاحب یو خو د کور او کروندې غم را دغاړې دی او بل لور ته مې د اسلام بېوزلي او مظلومیت ځوروي ، ملک ورځ تر ورځې غاښونه ورته تېره کوي او د سیمې ټول ظالمان یې ورشکاري ، همدا اوس یې بیا د تورې چرګې ملا او د ولسوالۍ ټپوسان پسې را سم کړي دي . دا زمونږ د جومات امام گورې ، ډوډۍ مونږ ورکوو ، لرګي مونږ ورته راوړو ، کور او کهول یې مونږ ساتو لیکن ملاتړ د ملک شاسوار کوي . دا لا څه کوي طالبان یې د ورځې شولې ورسره ټکوي ، سرې ورسره چلوي او خدای مې دې غاړه نه نیسي د جو ما توالو خبرې هم ورسوي . پرون مې واورېدل د تورې چرګې ملا کابل ته ځي . دغه سړې ډېر بې ایمانه او جال ساز سړی دی او د پیسو لپاره هرې مردا ری ته ملا تړي .

معلم جمعه وویل : آیا نشي کیدی چې له ملک شاسوار سره د اسلام روغه وشي ؟

— زما په خیال ، نه .

— ولې ؟ دا خو د قوم او ټولو خلکو مروج لار ده .

— ملک شاسوار اسلام خپل سیال نه بولي . د هغه حق ته غاړه نه بردي او له هغه سره روغه د ځان سپکاوی بولي . په دې باره کې اسلام خوڅو واره د تل میرغازي د مولوی صاحب ، د حاجي صاحب عبدالاحد خان او سناتور سید اشرف خان د منعګرتوب مطالبه وکړه ،

غرونه او کساتونه

لیکن ملک شاسوار له اسلام سره روغې جوړې ته تن ورنکړ او په غوڅه د هغه له پور څخه منکر دی

– بڼه نو ستا په خیال څه به کېږي؟

– قاسم په دې پوښتنه هیجاني شو، آس یې ودراره، په زین کې راکوږ شو او معلم جمعه ته یې وویل: وینې به تویېږي او حساب به پاکېږي!

– دا خو د فیصلې بڼه او معقوله لار نه ده. په دې توگه خو غوټه نه خلاصېږي بلکې غوټې ته بله غوټه ورلوېږي. پخوانیو ویلي دي « وینې په وینو نه وینخل کېږي او اور په اور نه مري. »

– په هر ځای او هر وخت کې داسې نه ده لکه چې ته وایې. مثلاً همدا د اسلام فقره به راواخلو. هغه ته د ناموس معامله ورپېښه ده که هغه خپل حق ترلاسه نه کړي او یا خپل کسات وانخلي، بیا به څنگه کولای شي د اندراب په ننگیالیو او باناموسه خلکو کې لکه یو نارینه په جگ سر ژوند وکړي. هغه په دې پېښه کې درې لارې لري، یا باید خپل حق ته ورسېږي، یعنی له ملک شاسوار نه بد او پور واخلي یا د نارینه په توگه وینې وبهوي او د پېغور په خټو خپلې ککړې شوې جامې د کسات په وینو و وینځي او یا کې یې کړي او یا د سپک شوي او بې غیرته سړي په څېر له اندراب څخه وتښتي. پور او بد خو شاسوار نه ورکوي او اسلام چې غیرتي سړی دی له اندراب څخه هم نه تښتي، د مور او پلار هډوکي نه خوشي کوي، پاتې کېږي یوه لاره او هغه د وینو تویولو او کسات لاره ده.

– اسلام یووزرې سړی دی، هغه ته به سخته وي چې د وینو لار غوره کړي.

– نه هغه یووزرې نه دی، د صیاد گرد (شیربچگان) په هغه پسې

غرونه او کساتونه

ولاړ دي . مگر زه او ته نه یو پسې ولاړ ؟

– دا د دوستانو او یارانو لوی شمیر ځای نه نیسي ځکه چې جنګ د تورې نه دی ، جنګ د پیسو ، واسطو او دسیسو دی .
– نه نه معلم صاحب تر پیسو او واسطو یې نه سره پرېږدو ، دلته پخپل کلي کې د ټوپک او سیلاوې په خوله فیصله سره کوو . وینې به بهېږي او سرو نه به لکه د کدوانو پکې رغړي . پوروي به مري او پوردار به حق ته رسېږي .

– قاسم خانه په دې کې د اسلم او د صیاد د ځوانانو ورکه ده .
– ورکه مرکه نشته ، سم صفا ملک وژنو ، کورته یې اور اچوو او سم د لاسه غرونو ته خپږو .
– او تر کله په غرو کې ؟

– تر هغو چې ظالمان د خلکو د غوښو له خوړلو او وینو له تویولو څخه لاس واخلي ، کلی د ورورۍ ځای او جومات د عبادت ځای شي .

– زور زیاتی به هیڅکله د ملک شا سوار په قتلولو پای ته ونه رسېږي . په دې کار به د ظالمانو منګولي او غاښونه لا تېره شي او تا سې به فقط خپلې کورنۍ او خپلوان اورته واچوی .
– هو مور به هر څه اور ته واچوو ، تر څو کسات واخلو او د ظلم کور وسوځوو .

په خبرو خبرو کې هغوی بازار ته راوړسېدل او یو له بل نه جلا شول .

مهر دل داسلم په مشوره د صيادوز او بانو ، بزگرانو او د ده سلا او بنو پیژندگلوو بنوونکو ته د سین پر غاړه پنخپله باغچه کې مېلمستیا کړې وه . د ملک یوسف باغچې په صیاد کې نوم درلود ، د ونو تر گورو سیورو لاندې د سین پر غاړه د ډبرو پراخه چوتره د سین په سپینو پستو شگو پوښل شوې او پې د پاسه د غوزانو د گڼو خانگو او پانو سیوری . پخوا چې د ملک یوسف د دېد بې زمانه وه دلته به د دوې په مهال د اندراب سرکاري مشران راټولېدل ، مېلې به یې کولې ، تنگ ټکور به وو ، د ملکانو او خانانو د بلنو او مېلمستیاوو عذربه پکې کېده ، د چوترې او چنارونو د ځنگلونو تر مینځ د ملک یوسف تر کلا پورې د میوه لرونکو ونو باغ غځیدلی ؤ . د چوترې سهیل ته یو اوږد بوره پټی پروت ؤ . په دې پټي کې به ملک یوسف گلان کرل خو اوس بې کښته پاتې شوی او په پولوې د نستر او ځنځلو پخواني بوټي بیر شوي او وحشي شوي دي .

د باغ لویه چوتره په تغرونو او غالیو فرش شوې وه . له ونو او بوټو څخه دغرنی هوا تانده وږمه راغبر کېدله او د رابلل شویو له شوربگت سره یوځای بنادو زړونو او پلنو سینو ته ننوتله . د چلمانو په لوگیو او د نسوارو د قطیو د شیشو په پر کېدو کې چاینکې او د نقلو تا لی پر مېلمنو ویشل کېدلې .

نن د لومړي ځل لپاره د ملک یوسف په نامي باغچه کې داسې کسان چې ځای یې په ژرندو ، لوگجنو تورو دالانونو او تیاریو کوټو کې و، راټول شوي وو . دوی زیاتره د بېوزلو بزگرانو زمن وو او په داسې ځای کې د دوی راټولېدل عادي کار نه و . گوره څه پېښ شوي دي چې د قاسم او جبار مرتبه یې د ملک یوسف غالی ته ورسوله .

غرونه او کساتونه

د کوز صیاد ملا خو دا خبره تصادفي نه وه کړې چې اوس د ملک یوسف رغولی او دروازه د کلي بې دسترخانه او بې دروازو بدمرغو ته ورپاتې شوې ده .

د مېلمنو تر مینځ د بنو او ده سلا د لیسې بنوونکو چې په برگو جیلکو کې بر ناست وو ، د کلیوالو بزگرانو پاملرنه ځان ته وراړولې وه .

بزگران بنوونکو ته ورنږدې شول ، تر مینځ یې د پېژندگلوو لپاره خبرې او ټوکې ټکالي پیل شوې . قاسم په مهردل پسې د مېلمنو هرکلي ته ور ودانگل . جبار له جمعه خان بنوونکې سره په خبرو تود شو . او استاد حمید د مهردل په سلا د اسلم څنگ ته کېناست ، هغه اسلم ته وویل : له ډېرې مودې مې ستا نوم اوریدلي ، دي معلم جمعه ستا د مېړانې او خوږې مرګې په باب خبر کړې يم . نیت مې و چې زه به تا وینم او خبرې به درسره کوم لیکن دا به تر اوسه مقدوره نه وه . نن ستا په لیدو داسې خوشحال يم لکه ټول صیاد چې چا را بخشلی وي . په ما باندې مېړني خلک گران دي . زه غواړم له هغو کسانو سره چې د ظلم مقابله کولای شي دوست شم او له دوی سره د زړه تناکې اوبه کړم

– کور ودان حمید خانه . زه د دې کلي یو غریب او ځورېدلی سړی يم . له ما سره ډېره غټه ناروا شوې ده . له ما څخه د سیمې ملکانو کلی ، کور ، جایداد او ناموس لوټ کړي دي . زما سرنوشت یو د غمونو انبار دی ، زه غواړم هرچا ته د دې انبار دروازه پرانیزم لیکن نه پوهېږم چې اورېدونکي به زما د ترخه ژوند د غمجنې قصې د اورېدلو زغم لري که نه . بنایي دا به د ځپل شویو او ټکول شویو

غرونه او کساتونه

خلکو عام خصوصیت وي چې خپل غمونه او رنځونه له نورو سره شریکوي .

– زه هم د دې راز سرگذشتونو ، د همدې راز غمونو او رنځونو زوی يم ، ستا د غمونو ژبه زما د زړه ژبه ده ، زه ستا د قصې تېرې يم ، مهرباني وکړه په ما باور ولره .

– خو کاله د مخه په همدې صیاد کې زما مور مړه شوه . او د هغې د غمجن مرگ په شپه له برو درو شخه سیلاو راغی او زما کوچنی کرونده یې تر خړو او ډیرو لاندې کړه او ما بدمرغ چې تر دې غمجنې پېښې وړاندې کوزده کړې وه ، مجبور شوم د ناموس د خوندي کولو او د پولې پټې د بیا آبادولو په مقصد د غریبې لپاره فاریاب ته لاړ شم . دلته په کلي کې سړي خواره د برو درو له ظالمانو سره یو لاس شول ، زما نجل یې خرڅه کړه ، زما د کور کالي یې لوټ کړل او زما د ودانۍ لرگي او دروا زې یې په خپلو دهقانانو او قشخانو کې ولگول او زمایې په غیاب کې د مرگ مجلا تېره کړه ، زه یې په مړو وشمېرلم ، زه یې یو وزری او بېوزله سړی وبللم او زما په عزت پورې یې وخنډل .

اسلم د خپل ترڅه ژوند او د جابرانو د جفا په هکله معلم حمید ته ډېرې خبرې وکړې . د اسلم ستونې وپرسېده . سترگو یې د غوسې او غضب سور والی راوړ او خبرې یې په خوله کې وچې شوې .

معلم حمید د اسلم په سترگو کې دنه اېلېدونکي انتقام برېښنا او د ژورې کرکې لمبه ولیده ، هغه پوه شو چې اسلم له ملک شاسوار او د برې درې له خانانو سره خپله قصه آسانه پای ته نه رسوي . اسلم به خامخا د ملک په هستې اور ولگوي ، ځان او دغه نور زلمیان به هم د دې اور په لمبو کې

غرونه او کساتونه

وسوځوي . حمید له ځان سره وسنجوله کله چې د صیاد د ځوانو بزگرانو تقدیر همدا دی ، نو بیا ولې د دې اور لمبه یواځې د یوه منفرد ملک کور او هستي ایره کړي؟ ولې دا اور پراخ نشي ، ولې ولسوال صاحب ، قاضي صاحب ، د پولیسو قوماندان او داسې نور ظالمان هم پکې ورونه چرموړي؟ د حمید فکر د وسله وال پاڅون خواته لاړ . آیا د اندراب د نورو بزگرانو وحدت به له اسلم سره بسیا نشي؟ آیا اسلم به د ملک شا سوار پرځای د اوسني جابر دولت مقابله ته چې د ټولو تېریو او زور زیاتي وسیله ده، ملا و نه تړي؟ کېدای شي دا کوچنی سوځوونکې سپرځی د باروتو انبار ته لار پیدا کړي . اوس عمده کړی، د تصمیم او عمل کړی د اسلم په لاس کې ده . دی باید د صیاد بزگران په دې پوه او قانع کړي چې له لښتي څخه ووزي او پراخ دریاب ته ورگډ شي . لامبو خو هر لامبوزن وهلاي شي لیکن پیاوړي لامبوزن د دریاب غېږې ته، د یاغي څپو بستر ته ځان اچوي او لویه لامبوزده کوي . د ژوند ټولې چارې همدا سې دي . هرپیل یو پای لري . سړی ماشوم وي او روسته بیا پیاوړی او د خپل سرنوشت خاوند شي دا ماشوم هم باید لوی او پوخ شي ، هغه څوک چې د شخصي انتقام لپاره اور ته وردانگي او د یو جنایتکار او قاتل په نوم تباه کېږي ولې د تاریخ په لوی او روښانه واټ باندې د خلکو د دفاع او د ژوند د بقا لپاره مخامخ و نه جنگېږي؟ که دغه دهقانان په انقلابي هدفونو معتقد شي او انقلابي مفکوره واخلي دا به د یو لوی هدف د سرته رسولو لپاره یو مهم گام وي .

استاد حمید چې لا پخوا غایبانه په اسلم پورې ډېر امیدونه تړلي وو د صیاد د بزگرانو په لیدلو او له اسلم سره په مخامخ آشنا کېدو یې د غرور او د بری احساس کاوه او ډاډ یې حاصل شو چې له دې نغري څخه به خامخا د اور لمبې جگې شي . ده ته د صیاد د بزگرانو په وجود

غرونه او کساتونه

کې د یوې نوې دنیا دروازه خلاصه شوه، د ده ذهن د بزگرانو د قیام خواته لاړ. وسله وال پاڅون به وشي او زور نظام به نسکور شي. ځمکې به وویشلې شي. بزگران او شپانه به د زوره ورو د استعمار له منگولو څخه آزاد شي، سواد او مکتب به د ټولو ولسونو لپاره عام وي. رشوت خواره او بنکیلاک گر به ورټل شي او ټولنه به له سیاسي، اقتصادي او اخلاقي فسادونو څخه لمن ورټوله کړي.

استاد حمید د اسلام په باب د خپلو خیالونو په رنگین واټ کې پرمخ ته چې اسلام د خپلو خبرو په پای کې پوښتنه ځنې وکړه: معلم صاحب چوپ شوې، تاته څنگه ښکاري آیا زه په حقه نه یم؟
— ته په حقه یې لیکن ...

اسلام استاد حمید ته خبره په خوله کې ورماته کړه: لیکن څه؟
— لیکن تا د یو کوچني هدف او شخصي مقصد لپاره زیاته قرباني پر ځان منلې ده. زما مقصد دا دی چې په دې ټول صیاد کې یوازینی مظلوم ته نه یې او دا یوازي د صیاد خلک نه دي چې ظلم گالي. که سترگې پرانیزو په اندراب کې داسې مظلومان په زرگونو او په قطغن کې په لکونو او په افغانستان کې په کروړونو دي او دا ظلمونه همدا نن نه دي پیل شوي، دا د پېړیو را په دیخوا رواج شوي او دانسان په وینه او هډونو کې اخشل شوي دي.

اسلام د دې خبرې له اوریدو سره له پلټنې نه را په گوندو شو. د ململ سپینه لنگوټه یې له خپلو وروځو څخه پورته ټپل وهله او په ځیر ځیری استاد حمید ته وکتل. د ده د خبرې په بنسټ او اصلي هدف پسې ووت او له هغه نه یې پوښتنه وکړه: آیا الله جل جلاله د دې ظالمانو په دې بې رحمه چلند راضي دی؟

غرونه او کساتونه

— نه هیڅکله ، خدای خو د عدل ، برابري او انصاف هدایت کړیدی لیکن داسې کسان شته چې همدا ظلمونه او تادا خدایې برخه بولي . هغوی وايي غنا او فقر ، سواد او بېسواډي ، روغتیا او ناروغتیا دا گرد سره د سرنوشت برخه ده .

— په دې خبره بڼه پوه نشوم استاده !

— د دې خبرې معنی دا ده ، داسې کسان شته چې وايي هر څه له اسلم سره شوي دي ، دغه یې په برخه لیک کې لیکل شوي دي او دا دخدای تعالی له جانبې دي . په دې کې ملک شاسوار او نور کسان کوم تقصیر نه لري .

اسلم یوه شپېه په چرت کې لار او بیایې ناخپي سترگې وپړ کډې ، معلم حمید ته یې وویل : که چېرې د اسلم لاس وچلېده او د ملک شاسوار په مری یې د کسات چاره تېره کړه خو دلته به هم بیا وویل شي چې اسلم مقصر نه دی ملک شاسوار ته په برخه لیک کې همدا سې لیکل شوي وو . په دې کې خو بیا هم د پوروري او پوردار حساب یو شو !

— نه نه اسلمه داسې نه ده ، که چېرې داسې وای خو د پتي یو سر او بل سر به یوه سطحه لرله او لرو بر به او به برابري ویشل کډې . لیکن داسې نه ده .

— څنگه ده نو ؟

— دلته بیا د مروج عدالت ، انصاف او شرعي حدودو خبره مینځ ته راځي ، د جاني او مجنی علیه ، د متعدي او متعدی علیه خبره رابرسېره کېږي ، د تول او اندازې لپاره تله او پیمانې نوې کېږي ، یعنی ملک شاسوار ته په یوه تله او تاسو اسلم ته ، قاسم ، جبار او نورو دهقانانو ته

غرونه او کساتونه

بله تله ورتلل کېږي . هلته د خدای د قضا او قدر و جوب ستا د براءت او مجبوریت لپاره دلیل نه شي کیدای ، دا بیا په قاضي پورې تړلې ده چې د کتاب کومه حاشیه درته گوري او د کوم تاویل په پړي دې تړي ، لیکن په تړلو دې خامخا تړي .

اسلم یوه شېبه تامل و کړ . لاس یې تندي ته یووړ ، له ناست ځای څخه راو لاړ شو . استاد حمید ته نېر دې راغی پوښتنه یې ځنې و کړه : معلم صاحب ستا له خبرو خو داسې معلومېږي چې زما رنگو کسانو لاسونه ازلي تړل شويدي . موز د پور پتی او انتقام حق نه لرو . او ستاسې د خبرو مطابق موز ته چې هر څه رسېږي له خپل تندي او بخت څخه رسېږي ، که داسې وي د دنیا ټولې سپکې او ورکې چې رارسېږي له تقدیر څخه به یې بولو او له ظالمانو او سړي وژونکو څخه دې حتی گله هم نه کوو .

— دا خو د خیتورو او ظالمانو منطق دی ، لیکن د مظلومانو خبره بیا بله ده . د دنیا مظلومان عدالت غواړي ، هغوی وايي په دین کې دارا او نادار ، سور او سپین ، عرب او عجم فرق نه سره لري . ټول د ژوند او برابر و حقوقو خاوندان دي . مثلاً که ملک شاسوار تا مړ کېږي په تا باندي قصاص کېږي .

— نو فرق چېرې دی ؟

— دا جواب لیر سخت دی . معلم جمعه چې ښه باسواده او لوستی سړی هم دی لا د ظالم او مظلوم په وېښ نه پوهېږي . په دې خبرې باندي پوهېدل د ټولو رازونو کلي ده . که څوک په ټولنه کې یعنی دلته په دې خپل ولس کې د ظالم او مظلوم ، د نشتمن او شتمن او د حاکم او محکوم پوله پیدا نکړي او د مظلومیت په سببونو پوه نشي هغه خپل

غرونه او کساتونه

دبښمن نه شي پېژندلای . ډېر امکان شته دی چې داسې نا پوه کسان خپله ځواني او مېړانه بې ځایه ضایع کړي .

معلم جمعه د استاد حمید له خولې خپل نوم واورېد په موسکا له ځایه راولاړ شو او هغه ته یې د ټوکو په غاړه وویل : بڼه وایه بیا دې زما څه غیبت شروع کړی دی ؟

استاد حمید په فکر کې ډوب لار ، یوه شپه چوپ پاتې شو بیا یې معلم جمعه مخاطب کړ : ولې له مورنۍ څخه لرې په تخیلې دنیا کې ژوند کوې . تا خو به تل ویل پاک انسانان او تکړه ملگري نشته . دا بزگران خو هم پاک دي او هم تکړه ، ته چا ته منتظر یې او څه راز ملگري غواړې ؟ اې بدمرغه لارور کې جمعه ! ته به هم په دې ورکه لار کې ورکېږي . داسې به ورکېږي چې هیڅ پل زن به ستا لوری و نه مومي . غمونه به دې دوستانو ته ډېر ورپاتې شي ، لیکن د عمل نتایج به دې ډېر کم وي ، زه غواړم چې داسې دې نه وي ، ستا آواز دې ټولو کلیو او کروندو ته ورسېږي او ته دې د ولسونو لپاره د یو سندرغاړي او ټوکمار دوست پر ځای یو واقعي لارښوونکی شي . ته دې د پارلماني نظام د یو مداح پر ځای د وسله والو پاڅونونو او ولسي پاڅون مبلغ شي او ته دې داسې هنرمن یې چې د هغه د ژوند واک د ټوپک او دښورې په غبرگو هنرونو باندې جړ او شوی وي .

ته خپل عشق ، خپله ځواني ، خپل ټول استعداد او ملکات ولس ته ور وبخشه . ته داسې مینه انتخاب کړه چې تا ډوب نکړي او تا له دغو غریبو لارورکو خلکو څخه و نه پېږي او جلا دې نکړي .

معلم جمعه نه غوښتل د ساده بزگرانو په وړاندې دا روښان فکره

بحثونه چې هغوی ته د پوهېدلو وړ نه وو ، له استاد حمید سره پر مخ

غرونه او کساتونه

بوزي نو ځکه يې د هغه د خبرو لړۍ داسې وړلنډه کړه : استاده ! بيا په څه چرت کې لارې ، ما غوښتل وپوښتم دا زمونږ يار اسلم دې خوښ شو که نه ؟ دا خو هم هغه اسلم دی چې د صياد له زمري څخه يې گيدر جوړ کړ ، ته خو نن سم گپ ورسره ولگوه . دا دهمغو انقلابي دهقانانو يو تن دی چې ته همپس د هغوی د پيدا کولو او روزلو په باره کې خبرې کوي . جمعه همدلته خپله لهجه طنز ته واړوله ، دوی هماغه د پاڅون کسان دي چې تاخپل ټول عمر د هغوی په لټه کې تېر کړ .

— جمعه جانه کور دې ودان ، زوی دې لوی . که دغه دهقانان د پاڅون نه شول نو د پارلماني نظام د عدالت جنډه خو به لوړه کاندې . څنگه ؟ توره نکتايي او سپين کالرونه خو به په غاړه کړي او ستاسي گلالي حکومت او سپين پاڅون ته خو به لاس پورته کړي .

معلم جمعه موسکي شو . وې ويل : استاده نن ډېر بحث نه درسره کوم ، زمونږ د نظرياتو سم والي او ناسم والي ته به تاريخ ځواب ورکړي . زه د انسان د وينو تويولو پلوي نه يم . کله چې خلک وکولای شي د دولت له لاس وهنې پرته خپل نمايندگان وټاکي او د پارلمان له لارې خپل د زړه حکومت راولي . د خلکو دښمنان ، ظالمان ، رشوت خواره ، بې کفايته او ناپوه کسان په سوله ايزو دموکراتيکو لارو د واک له مقامونو څخه لېري کړي ، د دولتي سيستم چارې تر کنترول لاندې راولي ، په اقتصادي سياست او اجتماعي چارو کې د خلکو برخه اخيسته بسيا کړي . بيا نو جنگ جگړې او وسله وال پاڅون څه ضرورت دی ؟ مونږ خو ليوان نه يو چې بې موجه د څيرلو او وينې تويولو لار غوره کړو .

د معلم جمعه بحث له استاد حميد سره اوږد شو ، آوازونه لوړ او

غرونه او کساتونه

د خبرو طرز جدي شو ، د مېلمنو پاملرنه يې ورجلب کړه ، ټول پر معلمانو باندې راټول شول .

استاد حميد په دې کې معلم جمعه ته وويل : ته د اسلام په مظلوميت خبريې ؟

— هو !

— مهرباني وکړه موز پوه کړه چې د دغه اسلام د مظلوميت جبيره به څنگه ستا د مطروحه پارلماني نظرياتو له لارې وشي ؟

— هغه پارلمان چې هلته د حکومت له مداخلې پرته انتخابات وشي او په دې انتخاباتو کې وړ کسان وټاکل شي ، د نن خبره نه ده . هغه پارلمان کوم چې زه يې پي معتقد يم په داسې ټولنه کې لکه دا نن چې موجوده ده تحقق نشي پيدا کولای .

— ډېره بڼه ، نو کله به تحقق پيدا کړي . مثلاً خو مياشتې يا شو کلونه او پېړۍ وروسته ؟

— زه دغه وخت نشم ټاکلای .

— د اټکل په توگه مهرباني وکړه .

جمعه وارخطا شو بې ارادې يې وويل : بنايې شل کاله ، پنځوس کاله او تر دې کم او زيات کلونه .

— ډېر بڼه ، تر پنځوسو کالو پورې به خلک څه کوي ، خپل مسائل به څرنگه حل کوي . دغه اسلام به څه کوي . هغه ستاسې د کلي خيرمحمد چې زوی يې د اوبو په لښتي باندې ووژل شو ، هغه به څه کوي . دا ټول خلک چې تالا کېږي ، وژل کېږي او تر استبداد

لاندې چيغې وهي دا به څه کوي ؟ هغه د ده سلا (سکينه) د مرحوم عزيز بڼه به څه کوي ؟ استاد حميد په دې کې له معلم جمعه څخه

غرونه او کساتونه

اسلم ته مخ راواړاوه هغه يې مخاطب کړ ، او وې ويل : د عزيز د مېرمنې قصه هم د اورېدو ده . هغه په تانده ځوانۍ کې کونډه شوه . هغې ته له خپل مېړه څخه ډېر جايداد او يو زوی ورپاتې شول . د بنايست او جايداد په وجه ډېرو کسانو له هغې نه د بيا کوژدې غوښتنه وکړه ، ليکن هغې د خپل زوی د پالنې په خاطر هر چا ته د نفې ځواب ورکړ ، له عزيز څخه يو احمق ورور ، چې سمندر نومېږي پاتې دی . ده د عزيز له مرگ څخه وروسته له کونډې ورېندارې څخه د دواډه هيله وکړه . ليکن هغې انکار وکړ . دی راوړلگيده د قاسان د ملکانو په ملاتړ د خپل وراره وصي شو . له وصايت څخه يو کال وروسته يې د ملا گلک په واسطه ډېرې درې له خانانو سره په مشوره يو لک روپۍ د ارزنگان ملک امرالله ته چې قرآن خور سپری دی ورکړې . هغه د مرحوم عزيز په ماشوم زوی باندي د خپل ورور د قتل دعوی چې د باجگاه په غلا کې مړ شوی و، وکړه . د ماشوم له لوري سمندر د عزيز ورور يعنی د ماشوم وصي ورته وکيل شو . وکيل صاحب د خپل وراره له لوري په دري واړو محکمو کې د قتل دعوی عمداً امرالله ته بايلوده او ماشوم چې بلوغ يې شرعاً د بلې خورو له لوري تسجيل شوی و، په قصاص محکوم شو . قاضيانو ، څارنوالانو او په اندراب کې خو تقريباً ټولو سرکاري واکدارانو خپلې برخې پکې واخيستې . له اورېدو د درې خانانو پنځوس زره افغانۍ او گلک پنځوويشت زره افغانۍ جيب ته واچولې . د عزيز زوی قصاص شو . جايداد يې د رشوت خورو د سهم تر ادا کولو وروسته خودبخود د سمندر کاکا خېټې ته لاړ .

سکينه هم په همدې سرنوشت سمندر ته نکاح شوه . آيا مور

غرونه او کساتونه

د عزیز بنځې ته چې اجباراً واده شوې او زوی یې قتل شوی دی ویلای شو چې ته ودرېزه پنځوس کاله وروسته د معلم صاحب جمعه پارلمان واگې اخلي او دموکراسي نظام راولي، هله به ستا بازخواست وشي؟ استاد حمید چې په احساساتو کې تود شوی و، مخ یې له اسلم څخه معلم جمعه ته ورواړاوه او په برنډو برنډو کتو یې هغه ته وویل: گوره معلم صاحب د یو دوست او ستا د یوه خواخوږي په توگه غوښتنه کوم چې د خیال له لمر سپوږمۍ څخه لیرې دې خاورینې غمځېلې ځمکې ته راکوز شه او له هغو خاكي خلکو سره چې ستا مرستې او ملاتړ ته محتاج دي نیرې شه. زما په فکر ستا اوسني خیالات او د ژوند غوښتنه سره لرې دي. مور باید د ژوند غوښتنو ته ځواب پیدا کړو، نه د خپلو سیاسي تخیلاتو او هوسونو تقاضاوو ته، د مثال په توگه دغه دغه اسلم او دا نور بزگران چې دلته راټول شوي دي او هغه زده کوونکي چې د بنو په ښوونځي کې له تا څخه د تاریخ زده کړه کوي، د ژوند د مسایلو په باب پوښتنې لري، دوی پخپل ورځني ژوند کې په ستونځو اخته دي. دوی باید د خپلو پوښتنو او شکونو په باره کې ځواب ترلاسه کړي او فناعت ته ورسېږي. وږمه ورځ د مرزا قمرالدین زوی چې د بنو د لیسې په لسم ټولگي کې یو ممتاز شاگرد دی، د گل شاه په سماوار کې له څارنوال سره د اجتماعي بدلونونو د ضرورت په باره کې بحث کړی و. هغه هم د استاد پارلماني جنت په باره کې گورې ماتولې. کله چې ما ته دا قصه وشوه زه سمدستي پوه شوم چې دا د معلم جمعه سیاسي نظریات دي چې د دې تنکیو او مستعدو ځوانانو ماغزه یې تخدیر کړي دي.

معلم صاحب! ستا نظریات د افلاتون د فاضله مدینې نظریاتو ته

غرونه او کساتونه

ورته دي . هغه خو لا د افلاتون په وخت کې هم غلط ثابت شوي وو . لیکن ته تر هغه دونیم زره کاله وروسته دغه باطل مبطل افکار هغه هم په ډېره ناقصه او عامیانه توګه ژویې او نا روا شخوند پې وهې . د بزګرو لپاره څه فرق کوي چې د زورورو جاګیردارو پارلمان ته څوک ځي . د پارلمانتریستانو بڼه او بد اخلاق د خلکو په اساسي ستونزو باندې څه اثر لري ؟ دا وړ پارلمانونه خو د لیوانو تر مینځ د پسونو د ویشلو کار پر مخ بیایي . دا پارلمانونه خو فیصله کوي چې د ښکېلاک ګرو کومه طبقه ، کوم قشر او کوم نماینده ګان دې په روانه دوره کې د خلکو مادي او معنوي هستي تالا کړي او بیا تاسې لا بل تیسس هم راویوست چې دې پارلمان ته باید پنځوس کاله سترګې په لار پاتې شو ، او زموږ په نسل کې لا داسې څوک نشته چې پنځوس کاله وروسته دې ژوندی وي .

معلم جمعه چې د صیاد د ځوانانو په مېلمستیا کې له سخت موقعیت سره مخامخ شوی او د خپل میل خلاف له استاد حمید سره بحث او شخړې ته مجبور شوی و ، له ځان سره یې وویل : راعه چې نه دي پرېږدي او نظریات دې په ناروا طریقه تحریفوي او ملنډې پرې وهي . سم بحث ورسره وکړه او خپل عقاید پخپله طریقه او صادقانه توګه بیان کړه . دسمال یې له جیبه راویوست د مخ خولې یې پاکې کړې او په مودبه غاړه او له موسکا ډکو سترګو یې استاد حمید مخاطب کړ : استاده ما کله ویلي دي چې اسلام دې پنځوس کاله د خپل حق د حصول لپاره منتظر پاتې شي . زه کله نورو مظلومانو ته وایم چې تاسي خپل حقوق مه غواړئ . که زه دوی د خپلو حقوقو له غوښتلو منع هم کړم دوی هغه غواړي او خامخایي باید وغواړي . په روان ژوند

غرونه او کساتونه

کې ظالمان او مظلومان دواړه شته او له زرگونو کلونو راهیسې د پخوا همدا لړۍ روانه ده. بنایې لیوان او وری به یو ځای پیدا شوي وي. د ظالم او مظلوم، حق او ناحق، رڼا او تیارې د مقابله او مبارزې بحث خو ډېر پخوانی دی او د زرگونو کلونو تاریخ لري. تل مظلومانو مبارزه کړیده او کوي به یې، لیکن د اسلام او د ده د مخالفانو شخړه ورځنۍ پېښه ده، داسې پېښه چې هره ورځ د خلکو تر مینځ د هغې په څیر زرگونه پېښې. دا خو د ورځې روانې خبرې دي. لیکن کله چې د وطن په باره کې خبرې کېږي او د راتلونکي ټولني د جوړولو ستراتیژي مطرح کېږي، هلته باید د اسلام ورور او یا زما ستا د پرابلمونو په چوکاټ کې بحث محدود نشي. باید بحث د تاریخي تطور پر قانوني فطرت باندې وشي او د اجتماعي مناسباتو جرړې وڅېړل شي. دا حقیقت وڅېړل شي چې ولې په ټولنه کې ظالم او مظلوم، شتمن او نشتمن، حاکم او محکوم را پیدا شوي دي؟ د دې اجتماعي توپيرونو سرچینه چېرې ده؟ په څه طریقه باید له اجتماعي ناوړتیاوو سره چې انسان یې ناچار کړیدی مبارزه وشي؟

زما او ستا اختلاف دې ټپوسونو ته د ځواب ورکولو څخه را پیدا شوی دی. یعنی زه او ته د موجودو اجتماعي مناسباتو د تحلیل او د هغوی د سرچینو او فعل او انفعال په باره کې اختلاف لرو. موږ په یوه تاریخي مرحله کې د اجتماعي ناشونو او له هغوی سره د مبارزې په ستراتیژي او تاکتیکونو باندې سره مخالف یو. خو تاسو له موقعیت نه ناوړه گټه اوجتوی. د علمي دوکتورینونو اختلاف د اسلام قصې ته راغونډوي او په دې توگه غواړي خپله فقیره فلسفه او جنجالي سیاست پر ځورېدلو بزگرانو ومنی. لیکن ستر بدلونونه په گردې ټولني پورې اړه

غرونه او کساتونه

لري او د لسو شلو کلونو په دوران کې نه راټولېږي او بیا انسان پخپله یو مجبور شی دی ، نشي کولای چې خپل ذهن او فرمان پر تاریخ باندې وروټیې او د اجتماعي بدلونونو زمان د خپلې ځانگړې غوښتنې تابع وگرزوي .

تاسې زما سیاسي عقاید تحریف کړل . په بحث کې د مقابل لوري له اخلاقي رعایت څخه ګټه اخیستل اخلاقي کار نه دی . تا زما افکار د خلکو له غوښتنو څخه لرې او پردي وبلل . اجازه راکړئ چې زه له تاسو څخه وپوښتم په داسې ټولنه کې چې هلته د سوله ایزې دموکراسۍ اصول او پارلماني انتخابات د تطبیق وړ نه وي او په پنځوسو کلونو کې لا هم نشو ورسېدای ، هلته به د بې طبقې ټولني جوړول او ټولو خلکو ته د دوی د اړتیا په اندازه بسیاینه شو کلونه ونیسي ؟ د داسې ټولني جوړول چې له فقر او اجتماعي ظلم نه خلاصه وي او د دولت د موسسې ضرورت پکې له مینځه لاړ شي ، خو پېړیو ته اړتیا لري ؟ آیا دغه د ځمکې مظلوم بنده گان او له هغې جملې نه همدا کوتل شوی اسلم کولای شي چې د هغه طلايې دوران راتگ ته سترگې په لار پاتې شي ؟ یوازې په سرو او تودو خبرو ټولنه نه بدلېږي . دا تشې باتې دي چې ته یې په ډېر لوړ قیمت خرڅوې . سعدی ستر فارسی ژبی شاعر پخپل گلستان کې یوه داسې قصه لری چې زمونږ له دې بحث سره سره سرخوري . په قصه کې ویل کېږي چې یو سړي استنجا وهله او په هغې کې یې د استنشاق دعا ویله « اللهم ارحنا برائحة الجنة » یعنی خدایه ما ته د جنت بوی راورسوې . سعدی چې د یوه سوري دعا د بل سوري په حق کې واوریده ، سمدلاسه یې هغه سړي ته آواز وکړ او وې ویل : « جان بابا خوب ورد آورده ای - لیک سوراخ دعا گم کرده

غرونه او کساتونه

ای . « یعنی دعا بڼه دعا ده ، خودهغې سوری دې ورک کړیدی .
ته کټ مټ لکه د سعدي اسامي خپله دعا په غلط سوري کې کاروي ،
ته غواړې د اسلم مسأله په اندراب او بیا افغانستان کې د پراخو
اجتماعي تناقضونو د حل او فصل لپاره او یا ستاسو په اصطلاح د یوې
تاریخي پورې نه بلې ته د ورتېرېدو په خاطر استعمال کړې . که
سوسیالیزم هم دا وي چې ته یې بیانوي ، دا له یوې فلسفي گمراهي
څخه پرته بل څه نه ده . که ته غواړې چې واقعاً له اسلم سره مرسته
وکړې بیا نو لار دغه نه ده چې ته یې روان یې ، د دې مرستې لارې
معلومې دي . لومړی لاره دا ده چې له ملک شاسوار سره د هغه روغه
وکړې ، پور او بد ورته واخلي . که دا دې په وس نه وي پوره ، نو بیا
د هغه د دعوي وکیل شه او عرض یې یو ځای ته ورسوه او که دا یو هم
نه وي درباندي پوره ، د ده د مظلومیت یو صادق شاهد او ملاتړ خو
اوسه . تردې پور ته موز او تاسې ته حق نشته چې دغه پاک او گلابي
بزگران شرارت او ماجراوو ته ورټپل وهو او له بنکرورو غویانو سره یې
په نابرابره مقابله اخته کړو . تاسو لطفأ خپل ذهن پر تاریخ باندې مه
تحمیلوی .

معلم حمید چې تل یې د معلم جمعه له رعایت او احترام څخه په
بحثونو کې گټه اخیسی وه ، نن په نا منتظره توگه د هغه له مقابلي او پیاوړي
استدلال سره مخامخ شو . دې مقاومت هغه د زبردستی له همپښني
احساس او جوش څخه راوغورځاوه او د خپل عادت په خلاف یې د بحث
دلنولو ته مایل کړ . ده همدې نیت د معلم جمعه په خبرو کې ورننووت
وې ویل : اوږدو خبرو ته څه حاجت ، همدلته د اندراب په شرایطو کې به
وگورو چې کومه لاره لنډه د فهم وړ او عملي ده . د مثال په توگه اسلم

غرونه او کساتونه

غواړي په اندراب کې له ظالمانو سره د مبارزې لپاره له مورخه مشوره وخواړي ، مور د دغه روان بحث پر اساس دوه نظريې ده ته وړاندې کوو . یو دا چې اسلام دې پنځوس کاله انتظار وباسي ، ترڅو پارلماني عدالت په وطن کې تامین شي او دی خپل حق ته ورسوي . دوهم دا چې اسلام دې ټول بزگران چې هره ورځ برالا ظلم ورسره کېږي متحد کړي او دوی ته دې دهمدې اندراب په عملي ژوند کې د ظالم او مظلوم پوله وروښيي او د ټولو مظلومانو په لړ کې دې خپل حق هم وخواړي .

نه استاد حمیده ! برېښه خبره دې ونکړه . دا نو روښانه ناخواني ده . ولې داسې نه وایي چې اسلام او د ده ملګري دې دملک شاسوار د مقابلې پر ځای د دولت د ټول نظام قهرجنې مقابلې ته راپاڅېږي او واګي دې د تا گوند ته وسپاري . او همدې ته وایي واقعي ګمراهي او عوام غولونه . قاسم چې هیڅ یې سر د معلمانو په بحث خلاص نشو ، له ځایه راپاڅېد ، معلم جمعه یې تر لاس ونيو ، له ځایه یې پاڅاوه ، دښوره یې په لاس ورکړه او په لوړه خندا کې یې ورته وویل : د ښوونځي خبرې بیا په ښوونځي کې سره وکړئ ، نن د مېلې ورځ ده مېله به کوو . نیسه د تورو سترگو سندره وپوله او دا نازنین ځوانان خوشحاله کړه . استاد حمید راپاڅېد د باندې و ووت او جمعه کرار کرار د دښورې تارونه او غوږونه وازمویل او بیایې سندره پیل کړه :

آهو بره ی سفید خود گم کردم

روی سوی ولایتای مردم کردم

مردم میگویندای بچه دیوانه شده

دیوانه نه یم یار خوده گم کردم

غرونه او کساتونه

رویت گله میماند اگر آب تیی
زلفت زره میماند اگر تاب تیی
یک بوسه اگر بر من غمناک تیی
گویا که هزار تشنه را آب تیی

ای کرته سفید، سفید نپوشی چه شود
ما رهگذریم، روته نپوشی چه شود
ما رهگذریم براه خود میگذریم
از رهگذران روته نپوشی چه شود

دختر – دختر تو داغ کردی مارا
صد برگ درون باغ کردی مارا
ما برف سفید بودیم در کوه بلند
آفتاو شدی و آو کردی مارا

د اوړي تود لمر د اندراب کروندو ته خپل تاوده تنابونه راغځولي
وو . د کښتونو او باغونو تر مینځ په کږو وږو لارو باندې د سپړو او
څارویو اوږده کتارونه له لر او بر څخه د بنو بازار ته رهي وو . مهردل
په مست مشکي آس سپور له نورو سپرو سره بازار ته راننوت . په
سرای کې د اسونو له تړلو وروسته له یارانو سره یو ځای د بنو مرکزي
او تر ټولو ستر سموار ته راغی . په اندراب کې د بازار ورځې د مالونو د
مبادلې او سوداګرۍ څخه پورته د زلمیانو لپاره د ساتپرۍ ، مېلو او
تفریح ورځې هم وي ، پدې مهال د بېلا بېلو سیمو زلمیان او شوقیان
ملاقات سره کوي . هلته د بزکشی مقابلي او د زرکانو د جنگولو لوبې

غرونه او کساتونه

جوړې وي . پهلوانان غېرې سره نيسي او محلي سندرغاړي د كليو او کروندو ستومانه زلميانو ته سندرې بولي .

مهردل سموار ته له رانوتو سره سم سموار چې ته په لوړ غز وويل : استاد ميراحمده ، نن ټولې چاينكيانې مور ته وساته ، د پيسو حساب دې پر ما دی . ټول انډيوالان د وزلوبې لپاره دلته رارسېري ، زمون شمير به يات شي او وزلوبان خو خواره هم نام خدا ډېر خوري . مهردل ورپسې آدينه ته مخ ورواړاوه او په داسې حال کې چې د سماوار په ديوال راځوړندې دنبورې ته يې په لاس اشاره کوله . وې ويل : آدينه جانه ته لا ورته گورې ، دروايې خله او زمون سترو زړونو ته دمه ورکړه .

آدينه په برېتو کې موسکي شو . له عايه و خوځېد ، په صدفو او ځونډيو جړاو شوې ، بنکلې دنبوره يې راواخيسته ، په غوږو يې گوتې ورووهلې ، سوريې کره او بيابې له مهردل څخه پوښتنه وکړه : کومه نغمه وغږوم او څه سندرې وبولم ؟

– غرنی وطني چاربيتې و بوله ، هر هغه څه و بوله چې زمون له سويو زړونو څخه غمونه کم کړي . زمون په سينو کې عشقونه راژوندي کړي او مور ته د بنايسته پېغلو د وصال او وفا په باره کې تسلي راکړي .

د مهردل د تائيد لپاره ټولو په لوړ آواز وويل : هو هو د پېغلو په باره کې يې ووايه ، ووايه ، وې وايه شير بچيه !

آدينه د کوزصياد د کلي د يو ځمکه وال بزگر زوی و . له بنکار ، د سندرو له مجلسونو او وزلوبې سره يې مينه وه او پخپل طبيعت کې يو مينه ناک زلمی و ، د کلي د يوې نجلی سره د مينې له کبله يې

غرونه او کساتونه

بنوونځی د شپږم ټولګي په نیمایي کې پرېښود . مینه یې هم سرته ونه رسېده او نجلی د ملک شاسوار په ریباری بل چا ته واده شوه . صیاد ته د اسلم راتګ په ده کې له ملک شاسوار څخه د کسات اخیستلو هیله پیاوړې کړه . که څه هم په ظاهر کې د قاسم غوندې تر خولې او لاس تېر سړی نه ؤ لیکن په زړه کې د ملک شاسوار په دښمنۍ کې تر هر چا ډېر مصمم و . آدینه د دښورې په تارونو ګوتې وڅوڅولې . هغه یې غږېدو او ژرېدو ته برابره کړه . او ورسره سم یې مخ مهردل ته ورواړاوه او وې ویل : ستا په غوښتنه د عشق په باره کې سندري بولم خو زموږ مینه د بېلتون په کوڅه تېره شوې ده . ځکه به د مینې او بېلتون په باره کې غبرګي سندري وبولم . هغه له پرانیستې کړکۍ څخه سترګې د لوړو غرونو پر اوچتو پرېښو خښې کړې او د دښورې د تارونو په فریاد کې یې د بزگرانو او شپنود مینې سندري پیل کړې :

جانانه قلندرت شدم یادم کن
خاکستر کوچه هات شدم یادم کن
گرزنده بودم باز به سلامت می‌آیم
گرمرده بودم دست به دعا یادم کن

در کوچه ی تنگ سر دچار تو شدم
عاشق به دو چشم پر خمار تو شدم
عاشق نبودم تو عاشقانم کردی
زنجیر به زلف تابعدار تو شدم

غرونه او کساتونه

سبزینه زنک مرا بنخود یار بگير
سوغات مر از پس دیوار بگير
گرشب که مرا جای دیگر میبردن
تا آمدنم خودته بیدار بگير

در شهر شمامه بینوا میگردم
کچکول بدست مثل گدامیگردم
مردم میگویند چرا گدامیگردی
بیمار عشقم پشت دوا میگردم

سبزینه زنک من به کجایت بمرم
دم نوکک چادر کشالت بمرم
دم نوکک چادر کشالت کفتم
راستی ته بگو من به کجایت بمرم

آدینه لا خپله سندرہ پای ته نه وه رسولې چې گلک په مخامخ
واپت کې خرگند شو او سماوار ته نیردې د درزي په دکان کېناست .
آدینه چې د هیجان او شور اعتلا ته رسیدلی و ناخاپي یې گوتې د
دنبورې له تارونوڅخه اوچتې کړې او سندرہ یې بس کړه . مهردل
وارد واره یې غز کړل : ولې دې بس کړه . ځوانیمرگ دې کړو کور
خرابه !

آدینه د درزي دکان ته وکتل ، موسکی شو او وې ویل : په
گاوندې دکان کې شیطان کېناست . سندرہ او ساز پاک شیان دي

غرونه او کساتونه

د شیطان په اورېدو جوته کېږي.

— گلک بنیې ، څنگه ؟

— شیطان خو بنکر نه لري . همدا کسان چې په مینه او حقیقت باندې ایمان نه لري ، په ولس کې د فساد او دښمنۍ زړي کړې او مینان سره جلا کوي ، رښتونې شیطانان دي . آدینه لا خپلې خبرې پای ته نه وې رسولې چې د درزي شاگرد مهردل ته ودرېده او وې ویل : ملا گل رسول زمونږ پر دکان ناست دی او تا بولي . مهردل انډیوالانو ته مخ وړ وړاوه او د درزي دکان ته یې د تگ اجازه وغوښته .

د گلک سترگې چې څنگه په مهردل ولگېدې د دکان له تخته څخه یې په لوڅو پښو د ده هر کلي ته راټوپ کړل . غېږ یې ورته خلاصه کړه او ټینګ یې په مټو کې ونيو : پلار دې خدای وبخشه په ټول قطغن زمین کې یې جوړه نه وه . زه خو د هغه په نمک رالوی شوی او گل رسول شوې يم . زه په اندراب کې هغه د پگړۍ او خبرې خاوند کړم . ما وې زه به ټول عمر د هغه د خاندان خدمت کوم ، خو دا به زما بد شامت وو چې تا مخ راڅخه وړاوه او زه دې د ملک یوسف مرحوم له درگاه څخه بې برخې کړم . خو اوس مې دا نگیږلې ده چې که مې منې او که مې نه منې زه ځان د تاسې لمنې ته دراجوم .

د تورې چرگې د ملا ژبه لکه دوه سره اړه د غوړ مالی او ثنا او صفت په ژدوولو داسې توده شوه چې مهردل ته یې د ځواب او کورودانۍ موقع هم ورنکړه . د هغه سر ، غوږونه ، سترگې ، مخ او اوروبزې شوو ورو ورو وارې مچ کړل . گلک د کلي او کور له پوښتنې څخه ورو ورو اصلي مطلب ته راغی او مهردل ته یې وریاده کړه چې ملک شاسوار گيله من شوی دی او د هغه خپه کول مناسب کار نه دی .

غرونه او کساتونه

باید د خپګان موجه یې وپوښتل شي او تسلي یې وشي . مهردل گلک ته د ده د زړه سوي او خیر غوښتنې له کبله کورودانی ووايه او ډاډیې ورکړ چې د ملک شاسوار شک او شبهه به د ځان په بار کې لري کړي . هغه چې د ملک شاسوار او اسلم تر مینځ د گلک په لوبو پوه و ، په ډېره وښیاری یې د گلک زړه په ځان سپین کړ . هغه گلک ته وویل چې که ملک شاسوار له اسلم سره زما د نېرېدوالي له کبله پرما باندې بدګمان وي ، په حقه نه دی . دا ځکه چې اسلم خو اوس له زهرو ډک شوی دی . علاج یې د هیچا سره نشته . زه که له هغه سره ګرځم یو سبب یې دا دی چې د ملک شاسوار سره یې له ټکر کېدلو څخه منع کوم او ملک خو زما پلار ته د ورورۍ لاس ورکړی و . زه هغه ته د خپل تره په سترګه ګورم زما گيله خو ملا صاحب له تانه کېږي چې دا څنګه د تا په ژوند کې ملک شاسوار زما په دوستۍ او همدردۍ باندې شکمن شوی دی . دا خو د تا کار دې چې هغه دې پوه کړی وای . په خبرو خبرو کې پر مهردل باندې د گلک بدګماني له مینځه لاړه . هغه وهڅاوه چې د ملک شاسوار مشره لور وغواړي او له هغه سره د خپلوي پیوند پیدا کړي . مهردل گلک ته په ځواب کې وویل : که زه له ملک شاسوار سره خپلوي وکړم ، اسلم او د هغه ملګري به له ما څخه مخ واړوي او له ملک سره به د حساب پاکولو میدان ته راووزي . لومړی باید د اسلم لاسونه د ملک شاسوار له ګریوان څخه ایستل شي او بیا په نورو معاملو باندې مشوره وشي .

گلک د مهردل خبروته په چرت کې لاړ . مرغوزي نسواری یې په پزه کړل . وپرنجېده او له پلترۍ څخه د زنگنو په سر کېناست او مهردل یې مخاطب کړ : مهردله ! دوه هندوانې په یو لاس کې نه نیول

غرونه او کساتونه

کېږي . په اسلم او ملک کې باید یو انتخاب شي . هغه هم باید ملک انتخاب شي . له تا سره وړ نه ده چې د ملک یوسف غولی او دروازه د صیاد په بې دسترخانه او بې دروازي بد مرغو کسانو باندې ناولې کړې . ته د یو عزت من او مشهور ملک زوی یې . د لوی کور سړی بلل کېږي ، له تا سره مناسب نه دي چې له داسې کسانو سره یارانه واچوې چې د پلار دسترخان او دروازه یې نه ده لیدلې . ته به له دوی سره لکه وړی سپک او بې پته شي . بې لمنې به شي . نوم به دې بد شي او د پلار ټول دوستان به مخ درڅخه واړوي . اسلم څوک دی چې د ملک شاسوار مقابله وکړي . همدا نن له کوټوال سره ناست وم هغه ویل له ولایت څخه په اسلم پسې یوه اطلاع راغلې ده . هغه نن سبا نیول کېږي . ملک خو د لویې سینې څښتن دي ، صبر ورته کوي او پوهېږي چې دا اسلم او د ده لچکان قدرت نلري . پرېږدي یې چې نس یې لکه دلاندی پسه په خپلو کولمو وگنډل شي . یعنی (سر بد به بلای بد) .

— نه نه ملا صاحب داسې نه ده لکه چې ته وايي . اسلم نه کمزور او نه بې عقله دی ، هغه پیاوړی دی او دوهم دا چې وزر یې آزاد دی ، کور او کهول نشته پسې ، دریم دا چې هغه بې د خپل پور له اخیستلو څخه نشي کولای په صیاد کې په لوړ سر ژوند وکړي . نو که انصاف ورسره ونه شي هغه به لېونتوب ته لاس واچوي او هلته بیا ما رنگو او تا رنگو کسان له ملک سره هیڅ مرسته نشي کولای .

— راءه چې یو څه سپین سره وغزېږو . ملک د دغې ولسوالۍ گرد مامورین په پیسو رانیولي دي ، دام او کړی گرد سره برابر دي ، قاضي ، ولسوال ، کوټوال او د محبس تر قوماندانه پورې په سرو زرو

غرونه او کساتونه

تلل شوي دي . د اسلم او د ده د داړه مارانو کار خلاص دی . زه د همدې لپاره ستا پلو راغلم چې په حقیقت دې پوه کړم او د دې سرینبوله ډنډه شخه دې راوباسم . خدای شته خارنوال صاحب هم چې ستا دوست دی ما ته یې مخ راواړاوه چې تاله دې کسانو شخه رالري کړم ...

مهردل د گلک خبره په مینځ کې غوټه ورپرېکړه وې ویل : ملک شاسوار څه اړتیا لري چې ټول دولتي ماموران په زرو تلي . ولې په دې زرو د اسلم پور نه پرېکوي چې هم یې سر بچ شي او هم خدای ترې راضي شي ...

له دې خبرې سره د تورې چرگې د ملا سپوږمې ورپېدې ، د پزې دسمال یې راویوست په بریتو باندي یې د پزې د نسوارو اوبه پاکې کړې . غوښتل یې څه ووايي خو ناڅاپي د دکان دروازه خلاصه شوه او قاسم د بزکشی په جامو او موزو کې مخامخ مهردل ته ودریده او بې مقدمې یې په حاکمانه غاړه وویل : راءه چې څو ، سخوندر حلال شویدی او د قاسان ، ده سلا او درې سپاره د بزکشی میدان ته وتلي دي . گلک د قاسم په خبرو کې ورولوېده : تاسې لږ صبر وکړئ زمونږ خبرې لا خلاصې ندي .

قاسم چې د وزلوبې قمچینه په لاس کې اړوله رالوله د غوسې په غاړه گلک ته وویل : کار په خبرو نه خلاصېږي ، کار په توره او ټوپک خلاصېږي او په دې خبره پسې بېرته ووت .

گلک تندي تريو کړ او په شونډو کې یې لاحول ولا تکرار کړه . مهردل د هغه د دلاسانې لپاره وویل : ملا صاحب مه خپه کېږه هلکان دي او د ځوانی او ناپوهی وخت یې دی . او ورسره له ځایه راجک شو

غرونه او کساتونه

او بې خدای پاماني په تلوار په قاسم پسې راووت .
د وزلوبانو لومړنۍ ډلې لوبه پیل کړې وه . نندارچیان جوپه جوپه
د میدان د شاو خوا محفوظو ځایونو ته راټولېدل . د سپرو هلې ځلې
شېبه په شېبه پسې تودېدلې او آسونو لکه زخمي لیوان یو پر بل خولې
لگولې ششېدل او د ورغومي شاو خوا پورته پورته په غبرگوالوتل . د
سپرو څپې د میدان په لوړو ژورو کې لکه د دریاب مورې او موجونه یو
پر بل وراوښتې او د سپرو او آسونو قدرت یې آزمویه ، هوسا چاپ
اندازان پرله پسې د کلیو او بانډو په لارو بنو ته رسېدل او د وزلوبې
دایره یې پسې پراخوله . سرکاري ماموران ، د سیمې اربابان او سپین
زیري د سترو چنارانو تر سیورې لاندې د یوې چوترې د پاسه چې په
تغرونو او توشکونو فرش شوې وه ، راټول شوي وو . نندارچیانو
د آسونو د یرغلونو ترلام لاندې څو څو واره خپل ځایونه بدل کړل او
د برو پټیو لورته وروښویدل . د ولسوال او سرکاري مامورانو لپاره فرش
شوې چوتره له تغرونو او توشکو سره د آسونو تر پښو اوسو لاندې
لتاره شوه . هغوی له خپله ځایه په شا لارل او په پای کې اړ شول د یو
نږدې کوربام ته وځېړي اوله هم هغه ځایه د وزلوبې ننداره او څارنه
وکړي .

په لوبه کې د اسلم انډیوالان او د ملک شاسوار زمن او د هغوی
پلویان کرار کرار یو له بل سره مخامخ کېدل . دا یو کال کېږي چې
د بنو او ده سلا ، په ودونو کې د صیاد د زلمیانو تر مینځ د وزلوبې سیالي
پیل شوې ده ، لیکن نن د ولسوالۍ په مرکز او د حکومت تر مخ په
رسمي وزلوبه کې د اسلم او ملک شاسوار د بنمنی خپله بڼه ښيي .
میدان د صیاد د بزگرانو لاس ته لوېدلی دی . اسفندیار ، قاسم او

غرونه او کساتونه

نظر پهلوان د میدان تر ټولو خوځند سپاره دي ، د ملک شاسوار درې واره زمن میرزا اسفندیار او شیر باز آسونه ځغلوي . اسفندیار په ځان باندې چاپ انداز دی . نن یې د سیالی په کار کې د صیاد د سودخور حاجی جان داد نامتو سمند تر لاسه کړی دی . میرزا د پلار جیرن آس راوستی او شیرباز د آرزو د درې د ملک سنجر چغر ځغلوي ، آدینه او جبار وزلوبان دي خود داسې سترو میدانونو مېرني نه دي ، لیکن قاسم او د ارزنگانو نظر او د مهردل د تره زوی سکندر نامتو سپاره او وتلي وزلوبان دي . دوی ته نن ښه آسونه لاس ته نه دي ورغلي . قاسم خپل آس راوستی دی . که څه هم ښه آس دی خو هغه یې چنداني ښه نه دی ساتلی . دهقاني کارونه یې پي کول او د یابو کار به یې ځینې اخیست . د مهردل ، تور مشکي آس د سمنگانو د غزني گک د حاجی عبدالرحمن د آسونو له ذات څخه دی . دې آس لا په اندراب کې بزکشي نه ده کړې . خو نن یې د اسلم همت او بخت ته سپارلی دی . د مهردل چرگی آس چې پنخوا په اندراب کې نامتو شوی ؤ ، د مخ د کپني پښې د ژوبلېدو په وجه پوره یو کال له لوبې څخه ایستل شوی دی ، خو مهردل غوره کړه چې هغه نن وځغلوي .

په وزلوبه کې د اسلم له اندیوالانو سره د ملک شاسوار او د برې درې د خانانو مقابلې ، د قمچینو خرپهار ، پر آسونو باندې د سپرو چیغو نارو ، کنځلو او د رکابونو جنگ ، د پهلوانانو ترخو خبرو ، له لوړو څوړو ، کندو او کنډرونو څخه د آسونو الوتلو ، لوېدلو او رغښتلو ، د وزلوبې میدان ته د جگړې د ډگر ښه ورکړه .

اسلم د وزلوبې د میدان په پورتنۍ څنډه کې د مهردل په مشکي آس سپور د صیاد د کلي د کانداز صوفي محی الدین ته عذر کاوه چې

غرونه او کساتونه

خپل بزکش آس کوم چې زوی یې هغه نشي تکیه کولای د وزلوبې د تولې د برابرولو لپاره نظر چاپ انداز ته ورکړي .

صوفي محی الدین د اسلام د روا او سمې غوښتنې ځواب نه درلود لیکن تشویش یې کاوه چې که خپل آس نظر پهلوان ته ورکړي ملک شاسوار به ورڅخه خپه شي او بیا به په حکومت کې هره ورځ سرخوږی ورته پیدا کوي؛ ځکه یې اسلام ته د رد ځواب ورکړ او وې ویل زما زوی لا پروږن په ما باندې ایښې وه چې زما آس به سبا بل چاته نه ورکوي . اسلام د دې خبرې په اورېدو مشکي ته پونده ورکړه او د نندارچیانو د کتارونو پر لوري مهردل ته ورنږدې شو . هغه یې راوباله او ورته وې ویل : صوفي محی الدین راضي کړه چې خپل آس د ځغلولو لپاره د ارزنگانو نظر پهلوان ته ورکړي گنې زمونږ د انډیوالانو لاس به خالي پاتي شي او زړونه به یې ولوړي . مهردل د قبول سر وښوراوه بېرته خپل ځای ته ورغبرگ شو او د اندراب د څارنوال په غوږ کې یې څه وویل . څارنوال هلته ولاړ عسکر راوغوښت ، هغه ته یې وویل : هغه غنم رنگه گردې سړي ته چې توره بیره بزیره لري او صوفي محی الدین نومېږي زما له لوري ووايه چې خپل بزکش آس د ارزنگانو پهلوان نظر ته ورکړه ، که یې دا خبره نه منله بیا هغه پخپله ما ته راوله .

د مهردل مشکي آس تر اسلام لاندې سخته بې تابي کوله ، هغه یې پر زین باندې ښکته او پورته غورځاوه . پرله پسې ششښپږه ، سړي یو خوا بل خوا اچاوه ، نس یې په لنگتو واوه او د بزکشی د میدان پر لوري هڅه کوله .

صوفي محی الدین د پیغام له اورېدو سره سم اسلام ته تر خوشامندو او دلاسانې وروسته وویل : له ما مه خپه کپړه ، زه د ملک صاحب له

غرونه او کساتونه

زوره نه يم ځکه مې آس نه درکاوه اوس چې څارنوال صاحب پخپله ما ته وويل آس به درجار کړم . اسلم د صوفي محي الدين له دې خبرې سره سم هغه ته کورودانی ووايه او سم دلاسه يې مشکي د وزلوبې څنډې ته وروځغلاوه . نظر ته يې له قورې څخه د راوتلو اشاره ورکړه ، هغه له قورې څخه راو ووت او په اسلم پسې د بزکشي له ميدان څخه راگوښی شو . اسلم هغه ته د ډاډور کولو په ضمن کې وويل : زما خوښه دا ده چې زه ، ته او سکندر د وزلوبې له قورې څخه ځان په څنگ وساتو او د ميدان په څنډه کې د حلال دايرې ته د ملکانو د چاپ اندازانو د نيردې کېدو مخه ونيسو . او د ورغومي د ايستلو شخړه قاسم ، روزي ، گلاب او نورو هلکانو ته ورپرېږدو .

— ولې موږ به څه ورغومی د حلال دايرې ته نه رسوو؟

— خامخا به يې رسوو . ليکن دا خو يوه هيله ده . يوازې په وچ زور سر ته نه رسېږي ، يو څه برلاسی او يو څه عقل غواړي . زما فکر دا دی چې ستا آس هم بدل کړو .

— نو کوم آس به راکوې؟

اسلم موسکي شو ، سترگه يې ورته وړپوله او وې ويل : د صوفي محي الدين کرنګ به وځغلوې . څنگه...!

— رښتيا رښتيا ، دا له کومه؟

— ورشه خپل آس د هغه زوی ته ورکړه ، کرنګ ځنې واخله او سمدلاسه له سکندر سره د حلال د دايرې لوری را تم کړه ، زه هم پسې در رسېږم وروسته به د ميدان موازنه معلومه شي او موږ به په هوسا صورتونو د ورغومي د ايستلو اقدام وکړو . ما د قاسانو له مظفر او د پشپي د بزکشانو له مشر محمد مراد نه د انډيوالانو د ملاتړ وعده

غرونه او کساتونه

تر لاسه کړې ده . تاسې به هم د هغوی ملاتړ او رعایت کوئ .
وزلوبې شېبه په شېبه سختوالی پیدا کړ . کله به چې اسان
د ورغومي چارپېره سره چکۍ شول او وزلوبانو به د ورغومي
د راپورته کولو لپاره ځانونه له زینونو څخه ځمکې ته ورځوړند کړل ،
حریفانو به خپل آسونه د هغوی پر زینونو او آسونو وروخېژول او
د متروکو باران به یې پې جوړاوه .

قاسم د لوبې په سر کې ډېر ښه و برېښېده . هغه د خپل شجاعت ،
صراحت او سپینې وینا په خاطر د وزلوبې په شوقیانو گران و . کله به یې
چې ورغومی د آسونو له غویمنده نه راگوښی کړ ، نندارچیانو به یې
چیغې کړې : آفرین قاسم خانه ، په مور پلار دې رحمت شه . خو آس
یې کمزوری ؤ . ځان یې هدف ته نشو رسولای او قاسم خان به بیا د
آسونو په غوبل کې چاپېره شو او ورغومي به یې له لاسه ولوېده .

د لسو بجو په شاوخوا کې اسفندیار د جاندا د سودخور د آس په
سپړلو له قاسم سره ترازو شو . اسفندیار په ځغاستو کې له قاسم نه
د ورغومي د راشکولو لپاره هغه ته زورور ټکانونه ورکړل ، خو
موقعیت داسې راغی چې دده آس د پولې سر ته او د قاسم آس د پولې څوړ ته
شول او د اسفندیار آس د قاسم د وروستي ټکان له زوره د پولې کوز
لوري ته په ډډه ولوېده . اسفندیار او ورغومی په وچه شودیاره کې
لاندې باندي سره ولگېدل او دوې ترې پورته شوې . نندارچیانو په
یوه آواز چیغې کړې : آفرین قاسم خانه !

اسفندیار د دوړو له درمند څخه راووت خپل آس یې له نظره تېر کړ
او دوباره د سپرو په لیکه پسې ورو ځغاست . ورځ ورو ورو پخه شوه .
لمر خپلې تودې شغلې په پټیو او پولو باندي لکې کړې ، د شاوخوا غرونو

غرونه او کساتونه

تبی یې پخپلو شغلو کې ولمبولې او د بزکشی میدان یې د نوراني غشو تر گوزارونو لاندې ونيو . پرمختګ ، ځغلیدل او د بري دا یرې ته رسېدل ډېر سخت شول . لوبه د خولې شویو آسونو او ستومانه پهلوانانو په زور آزمویلو کې د آسونو په ششهار، د منډو په درزا او د وزلوبانو په هیجان کې دومره په زړه پورې شوه چې هرچا به ورغومی د آسونو له چکې څخه ویوست ټول نندارچیان به په ځای کې جګ ودرېدل او په شور او نارو به سر شول . په همدې وخت کې اسلم له نظر او سکندر سره د آسونو له باندینۍ دایرې څخه د قورې مینځ ته ورننوتل او خپل اساسي یرغل یې د ورغومی د ایستلو لپاره پیل کړ . تور مشکي آس لکه وزی لپوه چې په رمه ورگډ شي په بوڅو غوږو او په پرله پسې میل کېدو او مخ په وړاندې زور کولو ورغومی ته ورسېده او کله چې نظر او سکندر په ده پسې د ورغومی د جگولو دایرې ته نېرېدې شول اسلم نظر ته د ورغومی د جگولو اشاره ورسوله . نظر د محی الدین کرنګ شو شو وا ره ورغومی ته ورساوه او هغه یې جګ کړ خو د مترو کو باران به یې پیل شو . بزکش آسونه به په دوو پښو پر زین او ملا وړ وختل او د ده منگولې به یې له ورغومی څخه جلا کړې . په پرله پسې هلو ځلو کې یو ځل د آسونو چکۍ ماته شوه او د سپرو یوه غوټه له هغې نه راووته . نظر ورغومی په داسې حال مخ په حلال دایرې وځغلاوه چې نبی خوایي اسلم او کینه خوایي اسفندیار ځغېدل . د نظر د آس پښه د مورک په سوږه لاره له آس سره یو ځای پر مخې گوزار شو . اسلم راوگرځېد او ورغومی یې اوچت کړ . اسفندیار د هغه کینه خوا ونيوله او ځان یې ورسره ترازو کړ . اسلم د آس مخه یو بنوینده څوړ ته وگرځوله او اسفندیار یې په همدې څوړ په ځان پسې رانېکود . په

غرونه او کساتونه

مشکي يې کريغه کړه ، تر اسفندياره وړاندې شو او بيا يې ورغومي ته داسې ټکان ورکړ چې اسفنديار او چت له خپله زينه را جلا شو او د مشکي پنبو ته پرېوت . ورپسې په څوړ باندې د آسونو سيلاو رابرابر شو او د مشکي ليکه يې تعقيب کړه . اسلم د ميدان په بله څنډه ه راوخوت او لاريې د حلال دايرې ته ورسېخه کړه او د نندارچيانو په شور بگت کې هدف ته ورسېده . ټول خلک په ځايونو کې ودرېدل او د آفرينونو او شاباسونو شور فرياد د بنو دوزلوبې د ميدان فضا ډکه کړه . د نام خدا او ماشاءالله باران پيل شو ، د ميدان حکم مخ په اسلم آس وځغلاوه او تر شاباسي او ستاينې وروسته يې هغه د ولسوال لوري ته ورسره راوو ست . د ولسوال سترگې په غنم رنگې پياوړې او لوړ زلمي باندې ونښتې . تور مشکي آس چې د پيکي بنايسته وينتانو ، د تندي سپين ټاپ ، پراخې سينې او د غاړې بېرو اوږدو څنډو يې افسانوي پرتم ورکړې و ، د ده په زړه کې د قدرداني احساس وپاراوه . اسلم د اندراب د ولسوال احترام ته له آس څخه راکوز شو ، سلام يې واچاوه او د گوپچې په لستونې يې د مخ خولې پاکې کړې . د سر وينتان يې د خولو له زوره په تندي او باړخوگانو پورې نښتې وو . پر کين غوږ او د بني لاس په گوتو کې يې د وينو شاخکې ځلېدل . دنگه ځواني ، څره بخملي گوپچه او تور برزو ، پې د پاسه ترکمني موزې او تر ملا سور گل سيب دسمال ...

ولسوال هغه وړاندې راوغوښت په غېږ کې يې ونيو او سره وربنمينه چپنه يې په ورو وړ واچوله . اسلم د ولسوال لاسونه ونيول ، سريې د منې او احترام لپاره ورته ټيټ کړ او د کوروداني له ويلو وروسته راوگرځېد ، سپور شو او مشکي يې د ميدان پر لوري وځغلاوه .

غرونه او کساتونه

گلک په وار خطايي او بیره خان څارنوال ته ورساوه: دا قهرمان دې وپېژانده؟ دا خو اسلم دی چې د مهردل په آس يې وزه د حلال دايرې ته ورسوله. هغه دی وگوره، په لاس يې عامو نندارچيانو ته د سلام اشاره وکړه، په مهردل باندې خلک راټول شوي دي. گرد سره مبارکي ورکوي. دغه آس يې يوه مياشت مخکې له سمنگانو څخه راوستی دی. وايي چې د حاجي عبدالرحمن د آسونو ذات دی، خو په همدغه ورغومي يې بيه پنځوسو زرو ته لوړه شوه. څارنوال صاحب وزلوبه څه کوې سخته دا ده چې زمونږ ټولې خواری په اوبو لاهو شوې، اوس يې ولسوال هم وپېژانده!

څارنوال د وزلوبې تر اغيزې لاندې هيچاني شوی و، د گلک وربوزيې له خپل غوږ څخه پورې واهه او وې ويل: گلکه! دا د دغو خبرو وخت نه دی. پرېږده چې خپل سيل وکړو.

— نه زوروره! ودې ليد که نه، وایم ولسوال صاحب په خپلو مبارکو لاسونو چپن ورواغوسته. په ملک شاسوار کې خويې ټول زړه ويلې کړ. په هغه باندې نور خوب او راحت حرام شو. وروسته تردې اسلم پهلوان ته ملک شاسوار او گلک نسوار هم نه دي، مونږ غريبگوتې خو پرېږده د خدای په روی مې قسم دی که حاجي عبدالاحد او د پلخا حاجي عبدالوهاب او ان سناتور سيد اشرف خان هم ورته ټينگ شي. پس له دې به د غلو او قماربازانو دوران وي. څارنوال چې يو څه ځوان طبيعته او د بزکشی ليوال و، په ډېر کراهت يې ملا گلک ته مخ وړاوه، منت يې ورته وکړ، په ترڅه غاړه يې ورته وويل: رنگ دې ورک کړه، گونگی شه!

د دوهم بري لپاره مبارزه خورا خونړی شوه، په پولو او شويارو

غرونه او کساتونه

کې، د دوړو په تورتم کې چاپ اندازانو د یو بل سر ته قمچینې سیخې کړې . ناخاپي د دوړو له مینځه د قاسان پهلوان مظفر راووت . ورغومي یې په تقوم کې ونیو او مخ په حلال دایرې وځغلیده . چاپ اندازانو مخه ورته ونیوه ، هغه د مندې د دایرې د پراخولو لپاره د لارې په لټون د رود خوا ته سیخ شو . اسفندیار د هغه لکۍ ونیوه او کرار کرار ورسره ترازو شو . اسلم په پهلوان مظفر باندې نارې کړې : پهلوانه د سین لور ته ، د سین لور ته او بیایې مشکي ته تازینه ورکړه او د ترازو شویو آسونو ترمینځ ننووت . هر دری وپرو پهلوانانو د رود اوبو ته ودانگل ، اسلم د سخوندر کپنه پنبه چې د پهلوان مظفر له تقوم څخه خطا شوې وه ، ونیوه او په مشکي باندې یې هیبت وکړ . زور ورو اوبو او د راده دتل بنویو ډبرو د آزموینی کار سخت کړ . اسلم اسفندیار ته مخامخ ، لکه خونې پرانگ په ځیرو سترگو وکتل او له خولې یې ورووتل : « ټینگ شه دا د تخت او تختې لوبه ده » او بیایې د اوبو او ډبرو په مینځ کې د آس د ځغلولو تلوسه وکړه . بخت ورسره ملگری شو او د ملک شاسوار د زوی آس وبنویده او پر ډوبو ډبرو باندې پر مخې پرېووت . مشکي زی ته راوخوت . اسلم کوشش وکړ چې یوه لویه دایره پرېکړي او ورغومي د حلال په دایره راوخرخوي لیکن واټن ډېراوږد و او د سپروډله له شاوخواپې راتاو شوه . ورغومي یې له لاسه وشکېده او د اوبه شوې شودیاری په خټو کې ولوبده .

هغه ورځ وزلوبې د معمول په خلاف زیات دوام پیدا کړ ، نظر پهلوان شو شو واره دایرې ته ورغومی نږدې کړ لیکن هدف ته ونه رسېد . د قاسم آس په کېن لاس ژوبل شو اوله وزلوبې څخه فارغ شو . د میدان حکم ولسوال ته د لوبې د تمامولو لپاره ، مشورې ته ورغی او په

غرونه او کساتونه

همدې شېبه کې لوبه بيا ميداني شوه . نندارچيان د شاباسي په چيغو نارو کې ودرېدل او همدايې تکرارول : مشکي مشکي ، آفرين مشکي ! اسلام د مخه او د وزلوبانو يرغلگر لښکر ورپسې ، هغه د دايرې پر لوري هواره لاره خوشي کړه او مشکي يې مخامخ د ميدان داړخ د باغچې پر ديوال ورووست او پر ديوال واوښت ، د باغچې دلښتو او خانگو له مينځه له هغې بلې خواخه د وزلوبې ميدان ته ورتېر شواو په دې توگه يې لاره د حلال دايرې ته لنډه کړه . د خلکو شور او چيغو فضا ولړزوله ، هله هله رسېدلي يې لير نور ... اسلام د آس ملونه خوشې کړه او ژر ژر يې تر شونډو لاندې دا دعا تکرار کړه : (خدايه مه مې شرموې) او ورغومی د دوهم ځل لپاره د حلال په دايره کې ولوېده . د نندارچيانو شور او هيجان انتها ته ورسېده ، ټولو نارې کړې : مشکي مشکي آفرين آفرين ، نام خدا . د ميدان حکم بيا د حلال دايرې ته ور وځغلېده . هغه د تحسين په جذبه کې د اسلام سر او سترگې چپ کړل او د دوهم ځل لپاره يې ولسوال ته راووست .

ستري مشکي سر يوه خوا بله خوا اچاوه او د ترهېدلي په څېر يې سترگې غټې غټې يوه خوا بله خوا اړولې او خرېده . گلک بيا په څارنوال پورې ونښت او مخاطب يې کړ : څارنوال صاحب اوس ډېره سخته شوه خدا زده دا به څنگه شي . له دې اسلام نه خو سم دم بنامار جوړ شو ، اوس والله که ټول اندراب ورته ټينگ شي . پور خويې اوس لس چنده په ملک شاسوار باندې واوښت .

څارنوال چې د وزلوبې په خوند او خيال کې ډوب تللې و او گلک يې د مزو دنيا خرابوله ، په غصه يې گلک ته ځواب ورکړ : مېرانه خو خدای ورکړې ده ، حکومت خويې نشي ترې اخيستلای .

غرونه او کساتونه

— کومه مېرانه؟ آس د ملک يوسف د زوی، کالي د آدینه او ډوډی د قاسم خان، مېرانه خو په دغو شوي ده. څارنوال گلک ته بد بد وکتل، له ځایه راوړل شو او لار د ولسوال شاته د نورو سرکاري مامورینو په مینځ کې کېناست.

وزلوبې د مهردل د زړه تنابونه په اسلم پورې وتړل. هغه خپله ټوله مینه د صیاد بزگرو زلمیانو ته چې د تورې او مېراني کسان وو، وروسپارله. له اسلم سره همدردی او ملگرتیا د مهردل په مغزو کې پخوالي ته ورسېدله، هغه قانع شوی و چې له اسلم سره ظلم شوی دی او دا اوس هم ملک شاسوار حاضر ندی د هغه او بنکې پاکې کړي او بیا هر څه چې وي زه ولې د دې زور ظالم ملاوتم، د قاسم خان او جبار دوې ملگرتیاونه کړم؟ ولې په غدارانو او رشوت خورو باندي د ستر پردې وغوروم؟ زما مری ژوندی خو له همدې ساده ولسي ځوانانو سره ښه پالل کیدی شي نه له ولسوال، قاضي، کوټوال او نورو سرکاري مامورینو سره. نو ولې خپل وزر ماتي وروڼه ورته وټرم او د هغوی وینې پې وڅښم، دا طریقه خو نه د خدای خوښېږي او نه د خلکو او بیا هر څه چې وي آخر مرگ دی. زه ولې د ظالمانو د رضا لپاره خپله دنیا او آخرت خراب کړم.

مهردل د اسلم ساده او سپېڅلي منطق د ملکانو له اغېزې آزاد کړی او په ده کې یې نوې اندېښنې پیاوړې کړې وې. گام په گام له ملکانو او حاکمانو او د زور له خاوندانو څخه رالري کېده. پروڼ ده ته د دهاني غورې علاقدار د مېراني او ویاړ نمونه وه لیکن نن اسلم پهلوان ده ته نمونه ده. د دهاني علاقدار خو پردي جیبونه وهلي دي او د استاد حمید خبره ده د ښځو او لورانو په غاړو کې پراته غږواندي

غرونه او کساتونه

د بزگرانو د لاس له پوليو او د مجبورانو د اوبنکو له لړيو څخه ساز شوي دي . دا خو د مېرنيو کار نه دی چې د نورو د کورونو په خرابولو د ځان لپاره د قدرت ماني ودروي . دا خو برالاغلا ده ، دا خو لوټ او تالان دی ، دا خو د ټپوسانو کار دی چې مرداره خوري او هر چېرې چې مرزگه وگوري پې ناست وي ليکن کجیر مرداره نه خوري او په مرزگه نه کېني . پاس د نیلی آسمان په کورم کې وزر رپوي او له هم هغه ځایه لکه تندر په خپل بنکار را کښته کېږي . همدا الوتونکي د ستایلو وړ دي . قاسم خان د ستایلو وړ دې چې د لاس په تپاکو روزي پیدا کوي او په پراخ زړه هغه له هر محتاج او بېوزلې سره ویشي . سترگه یې له فلک او ملک څخه نه سوځي او د اسلم غوندې غیرتي ځلمو ته مټ ورکوي .

بريالي وزلوبان د سترو ستومانه اسونو تر جلب لاندې د وزلوبې له له پای څخه د خلیفه میراحمد د سماوات پر لورې د بنو بازارته را ننوتل . په دوی پسې وروسته له میدان څخه د راماتو شویو پلیو او سپرو نندارچیانو پر گنه چې اسلم پهلوان او مهردل یې په مینځ کې نیولي وو ، را روان وو . نندارچیانو د لاس او سر په اشاره اسلم پهلوان یو بل ته بنوده او هغه یې د خپلې مینې په څرگندولو ویاړه .

د اسلم د وزلوبې ملگري چې د ویاړ او بري احساس مد هوشه کړي وو ، د خندا او مسخرو په شور بگت کې د خلیفه میراحمد په سماوات ورننوتل . روزی چې د لاس گوتې یې په وزلوبه کې گرزالي شوې وې او د لوبې درندوالي ستومانه کړی و ، سماوات ته له ورننوتو سره سم ، بې له دې چې د وزلوبې چکمن او برزو او په خټو خاورو لږلې موزې له پښو وباسي ، ځان یې د سماوات یوه تخت ته ورساوه ،

غرونه او کساتونه

ستونی ستاغ پر هغه و غځېده او په ملاستوبې پر آدینه باندې چې له معلم جمعه سره لاس په لاس د سماوات په دروازه را ننوت، نارې کړې: آدینه جانه خبرې پرېږده. دنېوره راواخله او دنیا په سندرو ډکه کړه. په دې کې قاسم خان چې د چاینکیو د چرگی اړخ ته یې پلتری وهلې وه او د ایره شوي انگار په سکروټوکې یې ډکی خوځاوه، د وزلوبانو په ګڼه ګڼه کې سر راوچت کړ، په داسې حال کې چې سپوږمې یې رابنګودې د غوسې په غاړه او لوړ آواز وویل: خلیفه میراحمد! دلته د چرسو بوی خورېږي. دا چا څکولي دي؟ هغه په داسې حال کې چې ځوړند سر د دخل شاوخوا د لوبنو او چاینکو په سمبالولو بوخت و، په پسته خوله ځواب ورکړ: دا خو سماوات دی، دلته هره گروه راځي. کوم عملي به څکولي وي کله!

د قاسم خان د ګواښ ته ورته فریاد په وجه، د وزلوبانو د شور بګت څپه راولوبېده، گرد سره د خلیفه میراحمد سره د قاسم خان شخړې ته ځیر شول. هغه په هماغه جوش او غوسه خبره اوږده کړه: دا د ټوکو خبره نده، با بېزه یې تر غوږ مه تېروه. د توري چرګې ملا بې دې هم مور چرسیان، لاروهونکې او قماربازان بولي او که داسې آسانه بېلګه هم ور پیدا شي بیا نو رشوت خواره ماموران خو پرېږده خدای چې پرهیزګاره مفتی جلال به هم زمونږ په تورولو قانع کړي.

میراحمد د قاسم خان په وروستی خبره ټکنی غوندي شو، پخپل ځای کې اوچت ودرېده، ژبه یې تړلې شوه او په وارخطایي یې هغه ته وویل: قاسم جانه د حکومت خلک... مقصد مې همدا خپل د اندراب مامورین دي، د چرسو په معامله پسې ډېر سر نه ګرزوي. زه پخپله هم ماخستنې چې له کاره وزگار شم د دې فقیر بوټي په یوه گل

غرونه او کساتونه

دود باندې د ورځې ستومانیا باسَم . او کله کله خو د جمعې په شپو ، د مالېې مامور صاحب ، د احصائېې سرکاتب او عینې نور دوستان ، تر تاسې دې به نه وي ، د ما بنام له مخې چې کار او بازار وتړل شي ، همدې فقیر خانې ته راځي او یو څه ځان خوشالوي .

قاسم خان سترگې برگې کړې او په شمېرلو الفاظوېې هغه ته وویل :
ما ته د لیلی او مجنون قصه مه کوه . ما ته لنډه ووايه چې دغه اوسني چرس چا څکولي دي ؟

— دا ... دا خو یوه شپېکې وړاندې ستاسې د کلی اسفندیار او دهغه ملگری راغلی وو ... !

قاسم خان خبره په خوله کې ور وچه کړه : نو تا هغه ته ونه ویل چې تبتېد لې مېرزان په چرس څکولو نه جنگیالي کېږي !
— نه ، ما دا خبره ورته ونکړه .

— نو تا څه ورته وویل ؟

ما په عاجزی او عذر هغه ته مخ ور واړاوه چې نن ځما سماوات مهردل خان خپلو مېلمنو ته ټیکه کړی دی او ټولې پیسې یې تر وخت پخواپرې کړې دي . د دې خبرې په اورېدو هغوی پخپل منځ کې څه سره وویل بیا ولاړ شول او لاړل . په دې کې روزي له ملاستې څخه راکېناست ، غوږیې وگراوه او سترگې یې د پوښتنې لپاره سماوات چې ته را وړولې : له هغوی څخه دې کومه بله خبره واورېده که نه ؟ د وزلوبې په باره کې یې څه ونه ویل ؟ قاسم خان بې واړه په خبرو کې راتړپله او روزي ته یې وویل : ته پرېږده چې زه له خلیفه میراحمد څخه د اصلي خبرې پوښتنه وکړم . بیایې مخ په میراحمد خوله خلاصه کړه : بڼه خلیفه میراحمد اسفندیار خو به د اسلم پهلوان

غرونه او کساتونه

په باب کومه تر خولې تېره خبره نه وي کړې او د چرسو په لوخړو کې به يې کومه د کبر دوره تر خولې نه وي ايستلې؟

ميراحمد د کسبي د کاندارانو په خوږه ژبه خواب ورکړ: نه قربان اسفنديار دروند سپری دی، سپکه ژبه نلري خو د زلميتوب په وجه کله کله او گل گل د سپاره چلم د لوگولو مينه کوي.

جبار چې د سماوات په برني تخت باندې د پهلوان نظر په ټپي شويو گوتو باندې ريتارې تړلې مخ ميراحمد استاد ته په جگ ژغ وويل: اسفنديار اوس هغه چا ته ورته دی چې په لوی مجلس کې يې باد پرې شي او بيایې د خپلې خطايي پټۍ کولو ته خوله نه سمېږي او هيچا ته پورته نشي کتلاي. ټولو د جبار په دې خبره باندې په کړس کړس وخنډل او هر چا د مسخرو له مخې خپلې نکتې يې ورزياتې کړې.

خليفه ميراحمد د لومړي غل لپاره پخپلو غوږو اورېدل چې د کليو او درو مېړنيو زلميان يو د بل کمه وايي او د سيالی وطني دود سپک تلي. هغه بالکل ټکنی او پرېښانه شوی و، په خواب ويلو کې يې خپل خير نه لېده او د سيخ خواب لپاره پخه خبره خولې ته نه ورتله. له بل لوري اسفنديار د هغه د چرسو او چلم ملگری ؤ او د قمار په ميدان کې به دواړو په يوه زر که شرط تاره. په دې وجه هغه ته سخته وه چې د چلم او تاوان د ملگري په باب د چا سپکه او پېغور بې خوابه پرېږدي. په دې کې اسلم او مهردل د ده سلا له خوتنو زلميانو سره چې دوی د غرمې ست ورته کړی و، راننوتل او د قاسم خان د يارانو د شوربگت پر جوش باندې سږې او به توی شوې.

مهردل مخامخ د سماوات د شمالي کړکۍ لور ته چې مخ په درې ور سپره وه ورتېر شو او له خليفه ميراحمد څخه يې پوښتنه وکړه:

غرونه او کساتونه

د خوراک لپاره دې څه تیار کړي دي؟

— د تاله برکته هر څه شته صاحبه! چاینکیانې تیارې دي. سیخي کباب هم تر لومړنۍ اور تېر شوی دی. سره تازه مرچکي، ثلاثه، ترخه چایونه، دشلمه، نسوار او ترخه چلمان او که د فقیر بوتې شوک شوقیان درکې وي بڼه په مزه شیرگی چرس هم شته دي! دا د چرسو په یادولو میراحمد د خپل زړه غوټه اوبه کړه او بنده شوی سایي په گوگل آزاده شوه.

مهردل مخ مېلمنو وزلوبانو ته را وپراوه: تاسو نن د خپلې مېراني او تورې په وجه د خلیفه میراحمد په چاینکیو او کباب باندې زما مېلمانه یاستی. هر څه چې په دې سماوات کې پیدا کېږي یارانو ته وړیا دي. تاسو به ډوډۍ خورئ، اسلم پهلوان او زه به مو له خلیفه میراحمد سره خدمت کوو، معلم جمعه او آدینه به غبرگی دنبورې وهي او د بنو آسونو او بنایسته نجونو په باب به سندرې بولي. په دې کې قاسم خان مهردل ته وویل: ته او اسلم پهلوان به له انډیوالانو سره په ډوډۍ کېنئ او زه به له خلیفه میراحمد سره د مېلمنو خدمت ته ودرېږم. خلیفه میراحمد وویل: سمه ده خو شرط یې دا دی چې د سواره چیلیم او ډکول به هم په غاړه اخلې! د میراحمد په دې خبره، قاسم خان ته نیردې ناستو څو تنو وزلوبانو په کټ کټ وخنډل. ده پخپله هم وخنډل، خو مهردل د خندا په وجه پوه نشو وروغی یې پورته وغولاولې او سترگې یې د استفهام په توګه غټې کړې. په دې کې غبرگی دنبورې په غږېدو شوې او د سپرو سترې پلې او ځپلې غږې یې د موسیقي په جادوګرو څپو کې راوغښتلې:

غرونه او کساتونه

د بنو په بازار کې نننۍ وزلوبې هر څه بدل کړل . اسلم په همدې ورځ د شهرت تر ټولو لوړې پورې ته وخوت . د ده د غمونو قصه دخلکو قصه شوه . ملک شاسوار د اندراب د خلکو د نفرت په څولۍ کې پرېوت ، له اسلم سره د ده د تېري او ناروا داستان د هر اندرابي وطندار د زړه داغ او د ژوند عبرت شو . د ده سرگذشت د ده د مېړانې په برکت له خولو څخه خولو او له سینو څخه سینو ته نقل شو او دی یې د اندراب په غرنیو کلیو او بنکلو درو کې لکه د سبا ستوری وځلاوه . د اسلم د مهارت او مېړانې په سبب د ځلېدونکو سترگو مشکي آس ، د آسونو میر شو . آس خوبونکو او زلمیو بزکشانو د آس په اړوند مهردل هم د شهرت لوړ دریخ ته وخېژاوه . تور مشکي آس ، چرگی آس ، داسې آس چې په لیدو یې سړی نه مېرېږي . څک غورونه ، بیدارې څارونکې سترگې ، پراخه سینه او د غاړې لړۍ لړۍ گارگوتي وېښتان ، د منډې په وخت کې الوتونکي ټوپونه ، پراخې سپوږمې او یرغلیزه ځانگړتیا ...

مهردل ډېر بختور سړی دی چې د داسې آس خاوند شو . بخت یا په آس دی یا په بڼې بڼڅې ، همداسې آس او همداسې بزکش ، د سپاره رنگ په آس بڼه کېږي او د آس رنگ په سپاره . هم هغه ورځ خلکو په دکانونو ، کلیو او کورونو کې همدا خبرې تکرارولې . بازار ته راغلیو نندارچیانو او د بېلا بېلو درو بزکشانو د اسلم نوم او د مهردل د مشکي آس قصه له ځان سره کورونو ، جوماتونو او خپلو حجرو ته یووړه او د خلکو په حافظو او عاطفو کې یې وکرله .

د ولسوالۍ بلې خوروته کار سخت شوی و . مفتی جلال چې د اندراب په محکمه کې د پاک وجدان خاوند و، له خوښۍ څخه په

غرونه او کساتونه

جامو کې نه ځایېده، هغه ویل چې : اوس به څوک د اسلام پر حق سترگې پټې کړي؟ خدای د حقې لارې مل دی، هغه یې د کاوه آهنگر په څېر د خلکو غېږې ته ورواچاوه او لکه ابراهیم په اور کې یې وساته. اوس چې هر څوک د هغه پر حق سترگې پټوي ځان شرموي.

گلک ډېر وار خطا و. سپینه گردی لنگوټه، پې د پاسه د گل سيب دسمال چې تر زني لاندې یې غوټه کړی و. خړه خیرنه پیوندي جېلکه او زړې خړی شویې کلوشې یې اغوستې وې، د سرکاري مامورینو په کورونو ننوت او راووت. په هر کور او قشخانه کې د وزلوبې قصه روانه وه. د مهردل آس او د اسلام نوم د ټولو په ژبو ناست وو. گلک له هر چا څخه او په هر ځای کې همدا نومونه اورېدل. ټوله دنیا ورته ا سلم اسلام کېدله. شونډو یې پټري نیولي وو. سړیې درد کاوه او تر لمر لاندې د وزلوبې نندارې تبجن او کمزوری حالت ورپیدا کړی و. هغه فکر کاوه له ملک شاسوار سره به څه وشي؟ د هغه سرنوشت به څه وي؟ که د قاسان، بنو، ده سلا او کشناباد سپین بزیري او مشران د اسلام په ملاتړ کې ودرېزي بیا به څه پېښ شي؟ که ملک د اسلام په مقابله کې مات شو بیا خو زما هم لکه لړم کله به شا ده. دا لا څه کوي که شاسوار له ما پوښتنه وکړي چې دا دوه لکه روپۍ دې په چا ویشلې؟ زه به د دې روپیو څه ځواب کوم. ما چې د اسلام د بندي کولو ذمه وهلی وه، هغه خو برباد شوه. ولسوال، قوماندان او د جزا مامورین په ما څه بند څه خلاص، سند خو تر مینځ نشته، روپی دوی وخورلې او مظلومه یې ماته راپاتې شوه. گلک همدا چرتونه وهل په رنځور ځان لکه لړم گړندی گړندی په کوڅو او کورونو راگرځېده او هیچېرې یې تسلی نه کېده. هر رشوت خور ته چې ورته د هغه له خولې یې د اسلام

غرونه او کساتونه

او تور مشکي آس قصه اورېدله . دېوالونو ، ونو او بوټو ، ټولو او ټولو همدغه يوه خبره تکراروله ، آفرين ، آفرين اسلمه !

ملا گلک ماښام مهال په نامېندی او تبه کې د پوليسو د قوماندانۍ د جلب د کاتب له کوره راووت او د بنو په بازار کې د جاندا د بڼجاره دکان ته په داسې حال کې ودرېده چې هغه د دکان نيمایې ورتخته کړی ؤ او د ماښام جمې ته يې بېره کوله . گلک سمدلاسه هغه ته وويل : سپرين تابليت لري ؟

— نه ، ملا صاحب .

— سيبازول شته ؟

— نشته ...

— سپرکي او باديان ؟

— نه ، دا يو نشته او هيڅ وړ دوا نلرم !

— ولې تا خو به دواگانې خرڅولې .

— اوس حکومت مور د دوا له پلورلو منې کړی يو !

— عجيبه ده . د بنځو لپاره ، سرخي ، سپېده ، سيخکي او نور

منهيات آزاد دي او دوا منې ده . بچه بازی ، غلا ، قمار او چرس آزاد

دي خو سيبازول او سپرين مني دي ؟

جاندا د لمانځه په تلبوار کې بې له دې چې ملا گل رسول ته

ډېره پاملرنه وکړي د دکان تختې په بېره وتړلې او نېردي جومات ته چې

د آذان د پای تکبيرونه يې اورېدل کېده ورمندېه کړه ...

ملک شاسوار دن ورځې تروزلوبې وړاندې ، د بري لپاره ډېرې هلي

ځلې کړې وې . د نامتو وزلو بانو او بنواسونو په پيدا کولو او هڅولو کې يې

هيڅ کمي نه وکړې .

غرونه او کساتونه

د قاسان او درې څو مشهورو سپرو او دهغو اسونو ته يې لا څو ورځې دمنځه دېنو په سماواتونو او سرايونو کې دپالنې او شپې تېروني ځايونه سرشته کړي وو او په دې هدف يې لوی تاوان ته ملا تړلې وه چې په وزلو به کې به له اسلم پهلوان څخه چې د کليو په ودونو او خونيو کې يې ديوه وتلي وزلوب په توگه نوم ايستلی و، دحکومت او ولس پاملرنه واپروي. ملک بيا ترهر چا زيات پخپل زوی اسغنديار پورې چې دځوانيو او سياليو مېړه او پيا وړی وزلوب باله کېده خپله هيله تړلې وه. خو وزلوبې بله نتيجه راوړه او ملک يې ناهيله او په ځان بې باوره کړ.

داسلم پلوي وزلوبان لوړ ماښام دټو کوټکالو، خندي او مسخرو په جوش کې صياد ته را ورسېدل. دکلي جومات ته نېرېدې مهردل د سپروله منځه قاسم خان ته په لوړ آواز وويل: لمونځ به ستاسي په جومات کې وکړو بيا به مخامخ زموږ کلي ته ور وځغلو! قاسم خان په ځواب کې ورته وويل: ولې ستا کلي ته، دازموږ څه کلي نه دی؟

دمهردل او قاسم خان سوال ځواب دسپرو پام ځانته ور واپراوه له هر لورې پوښتنې پيل شوې: څه دي؟ خبره څه ده؟ قاسم څه وايي؟ قاسم خان وويل: جلبونه ونيسی چې ټول په خبره سره پوه شو بيا به يو ځای پر مخ ځو، په دې کې مهردل را نېرېدې شو او لومړنی خبره يې تکرار کړه. قاسم خان هم هماغه لومړنی ځواب ور کړ. په دې کې جبار وويل:

- مهردله! ضرورت څه دی چې زموږ له کلي څخه ستا کلي ته ور تېر

شو؟

- ضرورت يې دادی چې دننني بري شکرانه په ما او بنتي ده!

- په موږ او تا کې څه توپير دی؟ زموږ زېرونه، کلي او کورونه يو دي

خو زموږ کلي يوه ځانگړنه لري هغه دا چې زموږ غليمان همدلته او سپري،

غرونه او کساتونه

پرېرېده چې کړی شپه زمونږ د سندرې او خوښۍ شور واورې او په غوسه او
رخه کې وسوځي!

مهردل اسلم ته مخ وروړ او وې: او ته په دې کې څه وايې؟ هغه ځواب
ورکړ: نن به د جبار او قاسم خان خبره و منو. د ما بنام تر لمانځه وروسته به
د قاسم خان په کور کې تر چرگ بانگ پورې د معلم جمعې او آدینه سندرې ته
کېنو خو په دې شرط چې قاسم نور تاوان ونکړي او داو مني چې ټول اندې
يوالان به دخپل کور له ما بنامني دستر خان څخه خپله برخه دده دستر خان
ته راوړي او دی به دچای او چلم په خدمت بسنه کوي

غرونه او کساتونه

گلک په قزل آس سپور په دوړو کې د شولگرو او جوارگرو
مخکوله منځه پر عمومي واټ د بنو بازار ته راروان و . هغه یوه هفته
وړاندې له کابل څخه بغلان ته او له بغلان څخه اندراب ته راغلی و .
گلک د ملک شاسوار په مخ کې د منډو رامنډو او د کابل او بغلان په
دولتی مامورانو کې د بدو له لارې د بلد بدو په وجه د غرور او کبر له باده
پرسېدلی و . هغه د شاسوار د پیسو او رشوتونو د ویشلو په وجه په
هغوی کې لار پیدا کړې وه . له کابل او بغلان څخه یې د اندراب په
ولسوال ، قاضي او څارنوال باندې د سپارښت لیکونه راوړي وو او
ډاډه شوی و چې د اسلم منگولې به د ملک شاسوار له گریوان څخه را
وکارزي ، خو گلک ته په دې لوبه کې یو بل شیطاني فکر هم ورپیدا
شوی و . هغه دا چې شاسوار به د اسلم په څخه کې د خپلې باغچې او
ژرنډې خرڅلاو ته مجبور شي . ښایي چې په نیمه بیه یې وپلوري . نو
آیا دا به ممکنه نه شي چې دا باغچه او ژرنده په یو وړ له وړو زما خپل
مال او ملک شي . له دې تصور سره د گلک د ټولو تدبیرونو سلسله
و خوځېده . ده له ځان سره وپتېيله چې باغچه او ژرنده باید خپله کړي
بیا داسې وخت او امکان چې پیدا کړي چې شاسوار له خپلې باغچې
او ژرنډې څخه لاس وکارزي ؟ ژرنده او باغچه لکه د فولادو برمه
د گلک پر مغزو خرڅېد له او نفوذ یې کاوه ، د دماغ ټول سلولونه یې
د ژرنډې له پل سره په چور لېدو شول . په غوږو کې یې د ژرنډې
د گړزېدو غور کی انگازې کولې او سړیې د ژرنډې د مالکیت د شوق
په جذبه کې لکه د ژرنډې ټکټکانی بېواکه لړزېده . خدایه که دا ژرنده
او باغچه زما شي او ملک شاسوار د اسلم له زوره خپله کلا او داپاتي
جایدا د په ما خرڅ کړي ... البته په کمه بیه او پسه... ارزان قیمت نو

غرونه او کساتونه

دی خو بی له دښه هم دلته زیاتي شپې نشي تېرولای... له اسلام او د هغه له انډیوالانو سره خو تر پایه سیالی او اودشمني نشي پالای... خامخا به جايداد بیا په تیره ژرنده او باغچه په کوم چا باندې خرخوي نو ولي يې په ما خرخ نکړي؟

په دې کې یوه وجداني پوښتنه ورپیدا شوه چې ولې د خپل ورور او دوست، ملک شاسوار ورکې ته ناست دی او هغه د بربادۍ کندي ته غورځوي؟ هغه له ځان سره وویل: زه خو د ملک شاسوار په کمه نه یم، د جايداد پلورل خو د هغه په گټه دي. داسلم لېوان هغه چپرې پرېږدي چې په غوره کونه خلاص شي. ملک نور دا ځمکه او پټي نشي خوړلای. هغه ته ښه دا ده چې خپل سر او د خپلو زمنو ژوند په امن کړي. هغه ته بې له دې بله لاره نشته چې جايداد خرخ کړي او یوه امن ځای ته کډه وکړي. په دې کې د تورې چرگې ملا فکر یوه بل لورې ته راواوښت. هغه له ځان سره وویل: آیا که چپرې د خدای فضل په ما وشي او د ملک باغچه، ژرنده، کرونده او دا ټول جايداد زما لاس ته راشي آیا زما شپه به د اسلام له بدماشانو سره تېره شي؟ آیا دوی به دغه زما بد وضعیتونه او وړانې هېر کړي او دې ته به مې پرېږدي چې د شاسوار په جايداد پر یوزم او د صیاد د خلکو تر مینځ د عزت ژوند وکړم؟ زه څنگه د دې ټولو گرم مزاجه ځوانانو له غوسې او گواښ څخه ځان خلاص کړم او د قاسم غوندي کسات غوښتونکي ځناور رضا او دوستي حاصله کړم؟

ناڅاپي يې په سترگو کې د هیلو شپه و خوځېده او وروپي له ځان سره وویل: کیدی شي چې دا خنډونه له مخې لري شي. مثلاً دې ته اړتیا نشته چې زه آدینه، قاسم خان، نظر او دغه هر بزکش جلا جلا

غرونه او کساتونه

پخلا کړم . زه به اسلم خپل کورته راوبولم . ډوډۍ گانې به پې وخورم او کرار کرار به د ملک شاسوار په مقابله کې د ده لوری ونیسم ، که په دې هم راضي نه شو خپله گلثوم لور به ورکړم ... گلک په خپلو شیطاني فکرونو کې ډوب و چې آس نوک وواهه . گلک تکان وخور او لنگوټه یې ړنگه شوه او د فکر سلسله یې بل واټ ته ننوته ... رښتیا که ملک شاسوار د اندراب د خیر خوښوونکو مشرانو او چاپ اندازانو په مشوره له اسلم سره دروغې جوړې لار ونيوه بیا به څه وشي ...؟ نه نه، هیڅ کله به دا روغه ونه شي . له ملک شاسوار سره نه ښایي چې خپله لور په بدو کې اسلم ته ورکړي . او دهغه د کور او چمبر تاوان وگالي . ملک او خانان تاوانونه نه پرېکوي ، دا د ملکانو طریقه نه ده او ددوی له عزت او دود سره سر نه خوري ... او بیا زه خو لا ژوندی يم ، هیڅکله به دا روغه سر ونه نیسي او زه به ټولې لارې د روغې په لور وټرم .

گلک لا د ملک شاسوار د ژرندې په ناوه ، څرخ او ډبرو کې تاوېده راتاوېده چې د ډورو او باد په څپو کې د بنو په بازار ننوت . د بازگل د سماوار له مخې تېر شو او هلته یې سترگې په څارنوال او امنیت د قوماندانۍ د جزا په سرکاتب باندې ولوېدې . د آس ملونه یې تکیه کړه ، په تلوار له آس څخه راکوز شو . د سماوار چې شاگرد ته یې په لاس اشاره وکړه چې آس سرای ته بوزي او پخپله یې د ادب د رعایت د افادې په توگه مخ په څارنوال منډه ورواخیسته ، خو څارنوال له ځایه راوړ نه شو او په ناسته یې لاسونه وروغځول او له روغې سره سم یې گلک ته وویل : پرون د مکلفیت سرکاتب اسلم جلب کړی و او له هغه څخه یې د عسکری خدمت د نه تېرولو په دلیل تحقیقات

غرونه او کساتونه

و کړل

– نتیجه څه شوه؟

– نتیجه د تا په گټه نه ده .

– ولې؟

– ځکه چې اسلام د خپلې دفاع لپاره قانع کوونکي او قانوني دلیلونه وړاندې کړل . هغه ویل چې زه به کسه سپری یم . غوښتنه یې وکړه د بېکسی د مجلا د ترتیب اجازه ورکړی شي .

– د مکلفیت سرکاتب څه ځواب ورکړ؟

– د مکلفیت سرکاتب تندی ورته تریو کړ او د هغه تقاضایې رد کړه ، لیکن قانوني او معقول دلیلونه یې نه درلودل . خو بیایې هم یوه دوسیه ورته واچوله او د سرکاري تلکی لومړی بنسټ یې کېښود . حقیقت دا دې چې اسلام په دې باره کې کوم تقصیر نلري او سر بېره پر دې هغه یو وتلی چاپ انداز دی ، ښه ژبه او ښه ځواني لري ، په اندراب کې مشهور شوی دی ، په هره قشخانه او کور کې د ده قصې کېږي ، هر بزکش او پهلوان د ده په مخکې راروان وي . د ارزو ، ده سلا او بنو ملکان یې پنخپله مېرانه او بزکشی پر ځان باندې مین کړيدي . حتی هغوی د ده په مخکې حکومت ته راځي ، ورته واسطه کېږي او ملا تړیې کوي .

– خیر نو زمونږ مصرفونه ، خواری ، زاری او دا ښکته پورته

منډې څه شوې؟

– دا پر ځای دي ، نه ضایع کېږي . همدا پرون د ولسوال صاحب

د زوی سنتي وه ، د حکومت ټول مامورین او د شاوخوا سپین ږيري یې ډوډی ته رابللي وو . ولسوال صاحب په مېلمستیا کې په جهر سره

غرونه او کساتونه

د ټولو تر مخ وویل چې باید خامخا د ملک شاسوار او اسلم تر مینځ روغه وشي او د اسلم عریضه دې دعوا او دنگلو ته ونه لوپړي .
د گلک په گردې کوچني مخ کې چې پر توره بیره زیره او کور په شویو بریتونو راچاپیر شوی و ، د تمسخر مسکا وځغلبده، په رنجو توري شوي مری سترگې یې په څارنوال کې خشې کړې . د توتکې غوندې کمکې خوله یې خلاصه کړه او څارنوال ته یې وویل : ښه ، ښه ، دا نو د ملک شاسوار او اسلم تله او تول سره برابر شول . لچکان له معزینو سره سیلان شول . همداسې څارنوال صاحب !

د څارنوال رنگ واونست ، سپوږمې یې ورپېدې ، غوښتل یې گلک ورته او تریخ ځواب ورکړي خو د گلک د سوغاتونو او رشوتونو د سرې چینې اوبه یې توی شوې او د ده خوټېدلې سینه یې سره کړه . یوه شېبه غلی شو ، په خپل هیجان یې غلبه وکړه او بیایې په نیولی آواز وویل : گلکه دا خو په ملک شاسوار باندې د حکومت مهرباني ده چې دی یې له اسلم سره برابر تللی دی کله حقیقت خو دا دی چې ملک شاسوار د اسلم نجل خرڅه کړې ده ، د هغه پلرنی او نیکنی کور یې تباه کړی او د هغه کرونده یې غصب کړې ده . هغه ته یې په ټیټه سترگه کتلي او له نرخ او دود نه یې ایستلی دی . که مور د قانون په اساس رفتار کړی وای . باید شاسوار مو توقیف کړی او زولانه کړی وای . لیکن مور د هغه عزت وساته . هیله کوو چې ملک صاحب په دې خبره پوهېدلی وي .

د گلک خوله پدې خبره د تمسخر په توگه یوه او بله خوا وتښتېد ه او په مکار پوسخند کې یې څارنوال ته وویل : کورمو ودان ، زوی مولوی ، خو دومره عرض به وکړم چې ملک شاسوار هم ستاسې په

غرونه او کساتونه

خدمت کې لنډون ندی کړی ، نغدې روپۍ یې لارې ، د چنارونو
ځنگل یې خرڅ شو ، شولگرې کروندې یې خرڅې شوې ، د بزکشی
آس یې له لاسه ووت او نن سبا به ژرندې او د کور باغچه هم خرڅه
کړي ... زه دومره وایم چې رحم بڼه دی ، خدای یې خوشحالیږي .
په دې وخت کې گلک د جزا سرکاتب ته مخ ورواړاوه وې ویل :
څنگه سرکاتب صاحب بد خو به مې نه وي ویلي ...؟

د جزا سرکاتب وویل : زه به څه ووایم ، مورن خو تر اوسه پورې
د ملک شاسوار کومه ځوانی نه ده لیدلې .

څارنوال د گلک په وروستیو خبرو وپرسېده او غوسه ورغله ،
وې ویل : نن دې د ملک شاسوار روپۍ ډېرې پر مخ راوتلې . دا د تا
گناه نه ده . دا زمونږ گناه ده چې پورته مو کېنولې او پخپلو اورو مو
سپور کړې . پرون به دې ملکانو ته چلمان ډکول او د جلب رقعی به
دې په کلیو گرځولې ، اوس دې حاکمان وپېژندل ، سپین چکمن دې
واغوست او بالانشین شوې ...

— خدای دې وه څارنوال صاحب ، خطا وتې ، زما په مطلب غلط
پوه شوې ، زه خو د تا د پښو خاورې یم ، زه چېرې او سپین چکمن
چېرې . دا خو تاسې په اورو راواچاوه . زه که په اندراب کې په تاسې
ناشکري وکړم خدای به رانه بېزار شي .

گلک له ویرې هیجاني شو ، د لاسونو له خوځولو او د مځکې له
ډولو او قرآن خوړلو له زوره یې لنگوته ول ول په غاړه کې راړنگه شوه .
د لاسونو گوتې یې پرله پسې پورېدلې او د څارنوال د خبرو په مینځ کې
ورننوت ، قسمونه یې یادول ، عذر او زاری یې کولې او خدای یې
شفیع کاوه : خدای ته گوره په ما رحم وکړه ، زه د تا د خپگان او

غرونه او کساتونه

غوسی زور نه لرم ...

— گلکه مور د بدو خلک نه یو ، مور حرامې پیسې او حرام مال نه خورو ، مور کله پسې درغلي یو چې راشی زمور جیبونه راډک کړی . دا خو ته یې چې د حکومت په مامورینو پسې کوڅه په کوڅه او غار په غار گرزې ، په عذر زاریو او ننوتو روپی وړ کوي او قسمونه ورسره اخلي چې پلانی صاحب دامې در بخنلې دي . او لکه د مور شودی درته حلالې دي .

گلک له غاړې نه ږنگه شوې لنگوته راخلاصه کړه ، په ځمکه یې وویشته او بیایې خپله چکن خولی له سره راواخیسته ، په غبرگو لاسونو یې څارنوال ته ونيوله او په ژرغونې آوازیې عذر او زاریو ته زور ورکړ : څارنوال صاحب ! دې سرتور سر ته مې وگوره ، ومې بخشه ، نیت مې داسې نه و ، خوله مې غلظه شوه ، پښې به دې ونیسم . ناغه به درکرم ، که به زما نیت تاسې ته خراب وي له ایمانه دې خلاص شم . ټکه دې راباندې ولوېږي ، دواړه مې دې خطا شي ، ږوند دې شم ، گونگی دې شم او د محشر په ورځ دې د پاک رسول له شفاعت نه بې برخې شم .

— چوپ شه مکاره زه تا قرآن خور پېژنم ، تر پرون پورې دې دصیاد د خلکو خره پوول او دتورې چرگې په وینو دې کودې کولې اوس د کونډو رنډو په وینو ملا گل رسول شوې او آسمان ته دې د کبر زینه کېښوده . ملک شاسوار دې په بدیو اخته کړ ، کپه دې ور په شا کړه . دهغه شته دې پخپله وخورل اوس خیرن او کرغېرن لاسونه زمورن په سپینو جامو پاکوې ، دې ته دې څوک نه پرېږدي . د دې کبر ځواب به دې درورسېږي . وایي د مېرتون چې ورکه راشي وزر باسي .

غرونه او کساتونه

— زه وجدان لرم صاحب ، زه به څنگه د تاسې نوم بدوم ، خدای دې د بدو وس نه راکوي ...

— نه ، ته وجدان نه لرې . که تا وجدان لرلای حسن کلته چې د آسونو د غلا کولو په تور بندي دی په اسلم باندې به دې نا حقې شاهدی ته نه اړ کاوه . تر تا خو د هغه غله ایمان هم قوي دی . هغه ما ته وویل : زه خو غل یم لیکن دومره بې ایمانه نه یم چې په باتورو او مېړنیو زلمیانو باندې نا حقه شاهدي ووایم . تر تا خو د خاواک د رحیم داد ایمان هم قوي دی چې د اسلم وژل بې درسره و نه منل او ستا په شنو لوټونو بې نارې تو کړې . تر تا خو هغه کسان چې لارې وهي او جیبونه لوتې هم بڼه دي ، بېگناه او مظلوم انسان خو نه وژني او بڼاغلیو ځوانانو ته خو تلک نه ږدي .

له گلک سره د څارنوال د شور په وجه د بنو د بازار ټول دکانداران د سماوار مخې ته راټول شول او په حیرانتیا بې رډ رډ هغوی ته کتل . مازیگرینو دوږو او د وریخ آسمان د لمر لویدو غمجنې موسیقی د گلک د زړه برجونه د نامیندیو د تیاری په څپو کې یو پر بل پسې ډوبول ، خدازده بډې اخیستونکی څارنوال چا اوڅنگه دې خبرو ته هڅولی ؤ؟

غرونه او کساتونه

اسلم د مهردل په مشکي آس سپور د وزلوبې د میدان له کپن لورې راننوت او په عغاستويې عان د میدان په خنده کې د یوې خانگرې ولې سیورې ته ورساوه او پلي شو . هغه د وزلوبې موزې او برزو اغوستی او بې پاسه یې سمنگانی قاقمه په گل سيب دسمال ترلې وه له رابنکته کېدو سره سم یې د آس تنگونه وسپړل ، زین یې دوباره سنبال کړ او تنگونه یې له سره وتړل . مشکي لکه وړی لېوه د وزلوبې د آسونو د گلې پرلور غورونه شک کړي وو او پرله پسې ششپنده او پنبه یې د گوانب په توگه په عجمکه عجمکه وهله .

اسلم کرار کرار د مشکي پر غاړه ، سینه او ساغریو لاس رابنکوده او هغه یې د وزلوبانو په خاصه طریقه نازاوه ، نندارچیانو اسلم ولید او دلاس په اشارو یې یو بل ته وروښود . یو وار ټولو نندارچیانو له خوشالی څخه نارې کړې : اسلم دی ، اسلم ! اوس به لوبه توده شي .

په اندراب کې وتلیو بزکشانو ته دواقعي قهرمانانو په سترگه گوري . بڼه چاپ انداز د کلي ، کور او د ټولې سیمې ویاړ وي . معمولاً دغه اتلان چې پهلوانان نومول کېږي د اخلاقي خصایلو په لحاظ د عالی معیارونو لرونکي وي . زړورتوب ، جسمي قوت او ښکلا ، نارینتوب او په ملگرتیا کې عان تېرېدنه د دوی نه بېلېدونکي صفات دي . خلک له خپلو اتلانو سره ، د کلیو له دې ساده او سپېڅلو سپرو سره د زړه له کومي مینه کوي . هغوی لمانځي او همدردی ورسره ښکاروي . وزلوبه یعنی میړانه ، جسارت او اخلاقي برتری . د پېغلو لپاره له پهلوانانو او پېژندل شویو چاپ اندازانو سره مینه او واده کول د ژوند ستر ارمان دی .

معلم جمعه لا وختي د اندراب له څارنوال سره چې د وزلوبې یو

غرونه او کساتونه

لېوال ؤ ، د نندارچيانو په مينځ کې په يوه لوړه پوله باندې ځای نيولې ؤ ، څارنوال له هغه څخه د وزلوبې د تاريخ په باره کې پوښتنې کولې . معلم جمعه د خبرو په لړۍ کې وويل : د چاپ اندازانو کارنامې او دپه هغوی پسې جوړې شوې قصې د لرغونو اساطيرو غوندې د خلکو په تخيل او حافظه کې پاتې کېږي ، سکېنټل کېږي او د نسلونو په تداوم کې تشخص پيدا کوي او د خلکو د کلتور برخه گرزي . بنايې چې دا لوبه د تاريخ په ډېرو لري کلونو کې د جنگي تمرين په توگه د سرتېرو سپرو لپاره رامینځ ته شوي وي . دا چې تکړه سپروته پهلوانان وايي له همدې مطلب سره اړخ لگوي . وزلوبه پدې وجه هم د خلکو محبوبه لوبه ده چې په هغې کې د انسان رزمي ملکه او اخلاقي ښکلا وده کوي او انسان پر ځان باندې ډاډه کېږي . هره وزلوبه خامخا يو ستر يا کچنی قهرمان زېږوي . خلک دغو قهرمانانو ته د مکافاتو لپاره پخپله حافظه کې ځای ورکوي او هغوی په مجلسونو او قومي جشنونو کې ستايي . د خلکو په حافظه کې د هر سپاره او پهلوان د پاتې کېدو موده د هغه په همت او مهارت پورې اړه لري . څوک يوه مياشت ، څوک يو کال ، څوک ډېر کلونه او يو نيم د تل لپاره د خلکو په ستاينوکې وجدان کې پاتې کېږي . د کوز صياد اسلم په دې وروستي گروپ کې دی . ښه آس او روغه ځواني د ښه بخت او نيکمرغۍ ښه ده . هغه څوک چې پر سرکشو آسونو قبضه کولای شي پخپل نفس باندې هم حاکم کېدای شي . همداسې دي د چاپ اندازانو په هکله د اندراب د خلکو نگېرنې .

لوبه ورو ورو همدلته د ده سلا په سهيلې سيمه کې پيل شوه ، ځينو سپرو لومړنۍ ځغاستې پيل کړې وې او لوبه د لرو او برو اندرايبانو

غرونه او کساتونه

د سیالی په وجه خونړی شوې وه . په لوبه کې د معمول په خلاف د جنګ جګړې فضا رامینځ ته شوې وه . په بزکشانو کې یو د بل د غورځولو ، د رکاب وهلو او د قمچینې د گوزارونو تېری او تکل پیل شوی و . د آسونو د منلو دربی او د قمچینو خرپهار ، د وزلوبانو چیغو او زور آزموینې ، وزلوبې ته د لرغونو جګړو بڼه ورکړې وه . بری تل د پیاوړو دی ، داسې پیاوړي چې زړه یې په مبارزه کې نه ریرېدي او ژونديې د مینې ، مېراني او هوډ په لمر تود شوی وي . اسلم لا د مشکي له سنبالولو څخه نه و وزگار شوی چې جبار د وزلوبې له قورې څخه د ده په لور راوغلېده . اسلم د رکاب له تینګولو څخه سر د جبار په لور راپورته کړ او په مسکایې هغه ته وویل : میدان څنگه دی ، د لوبې سروالان څوک دي ؟

— میدان بڼه نه دی ، د وزلوبې پر ځای وهل ټکول پیل شويدي .

— برې د چا په لوري دی ؟

— لوری نه لګېږي ، انډیوالان تا ته سترګې په لار دي .

— قاسم ، سکندر او نظر چېرې دي ؟

— یوه شېبه وړاندې راورسېدل ، تر اوسه بڼه نه دي تاوده شوي .

— اسفندیار چېرې دی ؟

— هغه لا پخوا لوبې ته ورګډ شوی دی . لیکن د قورې په څنډه

کې ځغلي . ځان هوسا ساتي . بنایي ستا مقابلي ته به سترګې په لار وي .

— د چا آس ځغلوي ؟

— څښتن یې نه پېژنم ، جګ سمند آس ، د مخ دوه پښې او څنډې

یې توري دي . ما په پخوانیو وزلوبو کې چېرې نه ولیدلی ، بنایي

غرونه او کساتونه

د درې خانانو به له بغلان او یا نهرین څخه راوستی وي خو عجیبه دا ده چې دی په هره لوبه کې یو نوی سمند پیدا کوي .
اسلم د زین او تنگونو د سنبالولو کار گړندی کړ ، د مسکا روانه خپه یې د سترگو په څېرمو او شونډو باندې وچه شوه ، سترگې یې په څارونکې توگه جبارته ورواړولې او وېې پوښته : د درې خانان هم دلته دي ؟

— هو همدلته دي ، چاپ اندازان یې د بر اندراب د وزلوبانو په ملاتړ کې زمونږ له انډیوالانو سره ډغرې وهي .
— بڼه بڼه دا نو د مهردل خبره رښتیا شوه ؛ خانان پرته له دې چې موز یې ولمسوو خپله لاره ، لوری او برخه لیک یې له ملک شاسوار سره وتړل . د اسلم په مخ او سترگو سوروالی پیدا شو ، څېرمې یې ورپدې او په څېره کې یې دهیجان او غوسې کړنې وغځېدې . ده ته دغه عارضه دفاریاب په سفر کې ور پیدا شوې وه او دنا پېرندل شویو روحي علتونو په وجه به له یوه وخته تر بله وخته ور پیدا کېدله . دی به په دې حالت کې له خپل طبیعي او ساړه مزاج څخه و ووت ، دانتقام او بر لاسي روحیه به یې پیدا کړه . دا حالت که څه هم په ده کې کم دوامه او تېرېدونکی و خو لکه دثور دمیا شتې با ران او برېښنا د ده ارا ده به یې غوسې او احساساتو غبرگون ته سپارله . گوره چې نن په ده څه وسول چې د جبار دخبرې په اورېدو همدا حالت ور پیدا شو . ده تېره تېره جبار ته وکتل ، بې له دې چې پښه په رکاب کې کېږدي د زین په کوبی یې لاسونه ټینګ کړل او په یوه ټوپ پر آس سپور شو او په همدې وخت یې په لوړ آواز هغه ته وویل :
زه کسات اخلم ، زه د چا د رحم او عدالت تبری نه یم . مشکي ته یې پونده ور کړه ، او شگلنه ځمکه یې تر پښو لاندې په منډو شوه ، هغه

غرونه او کساتونه

بېواکه په زین کې راتاو شو ، مخ په نندارچیانو یې چپغې کړې : اې خلکو تاسې دې خبریاستی زه کسات اخلم او لکه برېښنا د وزلوبې گرداب ته ورشپوه شو .

سور او مدبر اسلم تود او بېباکه شو . لکه آسماني تندر پر قوره راپرېوت او په هماغه لومړني يرغل د قورې مينځ ته ورننووت ، مشکي په سر او پښو اچولو ، په ميل ميل درېدو او د وليو په ټکرونو لکه توفاني بېړۍ د آسونو په خپو کې د ورغومي لور ته وربهبده او خپل سپورېي د آزمويښې او مبارزې درشل ته پر مخ بيوه .

قاسم له ورايه اسلم وليده او نظر پهلوان ته يې اشاره وکړه چې د اسلم کېڼ اړخ ونيسي او خپله يې هڅه وکړه چې له بني لوري له هغه سره ځان غبرگ کړي او په ورغومي باندي د قاسانو د مظفر د يرغل په وړاندي خنډ شي . اسلم دوه ځلې ورغومی جگ کړ خو د وزلوبې له چکۍ د وتلو لار يې پيدا نکړه .

هوا توده وه او باد نه چلېده . په سپرو او پهلوانانو باندي د خولو لښتي راروان وو . اسلم له دوو کوششونو وروسته په داسې حال کې چې د تندي له گرژالو يې وينې رابهېدې د وزلوبې خنډې ته راووت . له آس نه راکوز شو ، آس يې د کلي يو هلک ته وسپاره پخپله ورو ورو د يو لښتي اړخ ته چې پې د پاسه د ولو شو بېرې ونې ولاړې وې راغی ، د سر او مخ وينې يې ووينځلې ، بيایې له خپلې غاړې تاو شوې گل سيب دسمال راخلاص کړ او د وزلوبانو په خاصه طريقه يې پر سر باندي وتاړه . په دې کې قاسم او د شاوخوا کليو خو تنه وزلوبان په اسلم راټول شول . اسلم هغوی ته وويل : اوس به شپبه وروسته د صوفی محی الدين کرنګ هم راورسېږي ، د خوشدرې د شامراد

غرونه او کساتونه

تورق آس هم زمون په ملاتړ رارسېږي . د صوفی محی الدین آس د ارزنگانو نظر پهلوان ته ورکړی . تورق دې قاسم وځلوي . دپشيانو محمد مراد پهلوان هم حاضر دی چې د ملک شاسوار او خانانو د وزلوبانو په مقابل کې زمون د ملگرو ملاتړ وکړي .

قاسم په ځواب کې اسلم ته وویل : محمد مراد به دا ځل ستا ملا ونه تړي ، ځکه چې دی او د درې خانان د اندراب د برې سیمې خلک دي او د اندراب د ویش په اعتبار دوی ټول د کوزنیو په مقابل کې سره یو دي . که په بنو کې هغه ستا ملا وتړله ، هلته خو په وزلوبې کې دلر او بر مقابله نه وه ، ته او ستا ملگري د ملک شاسوار سره مخامخ شوي واست ځکه خو د پهلوان محمد مراد لپاره دا روا وه چې د تا ملا وتړي لیکن نن به دا ملاتړ ورته سخت وي .

— د تا خبره خو سمه ده لیکن ما تېره اونۍ په هغه باندي ډېرې خواری کړيدي . بیا فرض کړه چې هغه له مون سره کوم اغیزمن ملاتړ ونکړي دومره خو به شي چې د هغوی له ملاتړ نه لاس واخلي .

— خدازده ، خدازده .

— نه نه خامخا !

— ننۍ وزلوبه زمون د انډیوالانو لپاره یوه مهمه آزموینه ده . نن د لومړي ځل لپاره د ملک شاسوار او د برې درې د خانانو په وجود کې زمون لر او بر د بنمنان یو لاس زمون مقابلي ته راوتلي دي . که یې مون دلته مات کړو بیا مو نه پسې پرېږدي . د تورې چرگې ملا تېره ورځ د صوفی محی الدین زوی ته د بنو په بازار کې ویلي وو چې اسلم څه لري یو قاسم او څو تنه نور لنډه غر بزکشان ، دا دروازه به هم اسفندیار بل سبا د ده سلا په وزلوبې کې پې وتړي . زه نن دلته د تورې

غرونه او کساتونه

چرگې د ملا د خبرې په معنی پوه شوم .

— څنگه پوه شوې او په څه شي پوه شوې ؟

— په دې پوه شوم چې ملک شاسوار له تا سره د مقابلي په مقصد

د برې درې له خانانو سره خپل اختلاف او خپگان لري کړي دی او نن

په گډه سره د تا ماتولو ته دلته حاضر شوي دي . که ته له ما سره

دا خبره منې چې په نننۍ وزلوبه کې زمونږ انډيوالان ماتېږي ، نوراشی

چې دالوبه پخپل لاس ماته کړو .

— څنگه به یې ماته کړو ؟

— جنګ جگړه ، وهل ټکول به پیل کړو . که دې خوښه وي شو

پزې به هم وکړو . ما خپله تومانچه راوړې ده !

اسلم په ځیر ځیر قاسم ته وکتل او په داسې حال کې چې غبرگه

قمچینه یې په دواړو لاسونو کې اړوله او په سترگو کې یې د تعجب

مسکا پیدا شوه ، د افسوس په توگه یې سر کېنې او ښی خوا ته

وخوځاوه او وې ویل : نه قاسم خانه مورن وزلوبه د شر په لوري نه بیایو

. دې لوبې ته راغلیو نندارچیانو یوه میاشت هغې ته انتظار ایستلی دی .

زیاتره زمونږ د لوبې په شوق دلته راغلي دي ، په حقیقت کې دغه وزلوبه

د ټولو خلکو لوبه ده ، مورن ته مناسب نه دي چې د ځان دمصلحت

لپاره د خلکو د نندارې حق تر پښو لاندې کړو . مورن یواځې یوه لاره

لرو ، هغه دا ده چې په مېرانه او زړورتیا خپل ټول کوشش سرته ورسوو

او په کلکه په خدای باندې توکل وکړو .

— نو گواکې ستا یقین دی چې ورغومی به باسو ؟

— داسې نشم ویلای ، فقط په خدای پورې تړلې ده چې چاته د بري

توفیق ورکوي .

غرونه او کساتونه

په دې کې له قوري نه سکندر پهلوان مخ په اسلم راوغواست او چې رانېرې شو آس يې ودراره او د بزکشانو په لور آواز يې وويل : اسلمه څه ته گورې ؟ لوبه سخته شویده ، انډيوالان تاته سترگې په لار دي .

اسلم سم د لاسه په آس پنبه واړوله او هغه يې مخ په قبله ودراره ، لاسونه يې پورته کړل : خدايه زه ستا په تکيه غللم ، زما منگولو ته قوت او زما زړه ته باور ورکړه ، ما په دې کبرجنو او ظالمانو باندې بري ته ورسوه . اسلم مخامخ د قوري په لورې وغولېده او د خلکو پاملرنه يې ځان ته راواړوله . په همدې دې وخت څارنوال د گلک دځورولو په هدف په هغه غزو کړ : گلکه ورته گوره ، ورته گوره د دميدان خونداو رنگ يې څرنگه بدل کړ . څنگه د آسونو چکې شلوي او لکه پړانگ د ورغومي پلو ته وردانگي ، مشکي ته گوره ، مشکي ته چې لکه تور بنامار هر شی تر سينې لاندې ماتوي او پر مخ بنويږي .

گلک چې نفرت او حسادت يې په سترگو کې ځپې وهلې د خپل لنگوتې شمله چې لمر ته يې سپر کړې وه ، له مخ څخه لرې کړه ، څارنوال ته يې وويل : دا تاسې ياستی چې له مورک څخه زمري جوړوي . کنې چېرې اسلم او چېرې د ملک شاسوار سره د هغه سيالي !

— گلکه متې او ملونه د خدای داد دي ! که د دې واک زمونږ او ستاسې په لاس کې وای اوس به د وخته په کوم مير او ملک باندې پلورل شوي و .

په دې کې د نندارچيانو شور بگت جوړ شو ... هله هله ...

غرونه او کساتونه

شاباس ، مه يې پرېرېده . معلم جمعه چې د سپرلو او پهلوانی ډېر شوقمن و، د نندارچيانو په مينځ کې ودرېده ، بېواکه په کوکو سر شو ... اسلمه ، اسلمه ! خدای ستا په لور دی .

آسونه لکه د لوړو خنجه راخوړند شوی سیلاب په اسلم او مظفر پسې چې سره ترازو سوي وو ، راغځېدل . اسلم او مظفر په يوه استقامت د نندارچيانو لیکو ته نېرېدې شول او په داسې حال کې چې د نندارچيانو کتار په شامات شو ، اسلم په يو چټک او لنډ څرخ کې مشکي د خوړ په لوري راوگرځاوه او په دې کې د پهلوان مظفر آس کاواک شو ، په کېنه ډډه راپرېوت او په پهلوان باندي راواوښت . اسلم ورغومي د هغه له لاسه ويوست او نندارچيانو احساساتو په جوش کې نارې کړې : آفرين ، آفرين بارک الله اسلمه ... ته د اندراب مالگه يي... ته زمونږ بخت يي ... ته زمونږ ستوری يي .

بزکشي روانه وه او موازنه شپبه په شپبه د کوز اندراب په گټه بدلېدله له . د بنو ، صياد ، کشناباد او پلخا خلک له خوښۍ نه په جامو کې نه ځايېدل ، هغوی د بري او وياړ احساس کاوه . هېچا بې هيچانه نشوی منلای چې د کوز اندراب نرم او مهذب خلک د بر اندراب پر ځير و او جنگي خلکو باندي په داسې يوه خونړی وزلوبه کې برلاسی پيدا کولای شي . اسلم په همدې ميدان کې د نرمو او مهربانه بزگرانو او د عاشق پيشه او هنر خوښوونکو خلکو د اميد او وياړ سپور دی . ټولو خپلې هيلې په ده پورې تړلې دي . دنګې غاړې ، پراخې سينې ، مضبوطو متو ، روښان عقل او مهارت هغه له نورو وزلوبانو څخه ممتاز کړی ، اوږدو مصيبتونو او د سفر خواريو د بري او افتخار درشل ته راوستی دی . ډېر کسان هيله کوي چې د ده په څېر وای . د کلي بلې

غرونه او کساتونه

خواره ، ملکان او هغه بدسولی څارنوال هم د دې آرمان کوي چې د اسلم غوندي د خلکو د تحسین او آفرین وړ وای .

لمر په غرغره و چې اسلم په خولو کې لوند خيشت له قورې څخه پخواني دمه ځای ته راوغاست ، مشکي چې له خولې څخه یې سپین ځگونه بادېدل په جگ سر او وتلې سینه خپل سپور د گنډوليو سيوري ته راوړساره . اسلم د زین کوبی ونيوله . بني پښه یې کېن لورته تر زین راواړوله او بيایې د آس له شا څخه په غبرگو پښو ځمکې ته راودانگل . نندارچیانو له شاوخوا ورته رامنډې کړې او آس یې ځینې ونيو . اسلم سمدلاسه د مشکي تنگونه سست کړل او یوه زلمکي ته یې وسپاره چې په دې نیردې شاوخوا کې یې وگرزوي او دمه ورکړي ، پخپله د گوتو او منگولو د گرژالو او زخمونو په تړلو او پټی کولو بوخت شو . په دې کې جبار د نندارچیانو له لوري راغې سلام یې واچوه . اسلم د سلام ځواب ورکړ او هغه ته یې وویل : جباره ته لار شه وگوره چې د دې نیردې کلي کوڅې، د کلي بل لور ته وتلې دي که نه ؟ د کوڅو شاوخوا کسان پوه کړه چې په کوڅو کې بې ځایه ونه گرزي ، ځکه کېدی شي چې چاپ اندازان په همدې کوڅو ور وځغلي او د کوڅو لاروي د اسانو تر پښو لاندې شي .

اسلم لا له خپلو زخمي گوتو او منگولو سره بوخت و چې قاسم په کنځلو کنځلو کې د توروک په سپرلی راوړسېد ، اسلم له هغه نه په ورین تندی پوښتنه وکړه : شیر بچیه بیا چا ته کفري او عاصي یې ؟

— د پشپي درې کشپ ته ، هغه ستا قسمي او قرآني پهلوان ته .

— پهلوان محمد مراد بښي ؟

— هو ، هماغه د پښې پهلوان ، هغه له تا سره خپل لوظ مات کړ او

غرونه او کساتونه

سم دم د درې له خانانو سره ملگری شو .

اسلم وخنډل او په خدا خدا کې یې قاسم ته وویل : دا خو ستا په گټه ده . . . له دې خبرې سره سم په چرت کې لار . له یوې لنډې شپې وروسته یې سر راپورته کړ او په سره سینه یې قاسم مخاطب کړ : محمد مراد نارینه او په لوظ ولاړ سپری دی . لیکن دی د درې له وزلوبانو سره قومي اړیکې لري ، مری ژوندی یې له هغو سره شریک دی . نشي کولی چې د قوم له نرخ او دود څخه ووزي . په تېره په دې وخت چې مظفر ژوبل شو او د درې وزلوبان له پهلوان محمد مراد پرته بل مشر نه لري . یوه بله خبره دا چې د درې د بزکشانو خوا ته دمحمد مراد درېده به زمونږ د انډیوالانو او هغوی ترمینځ د جنگ جگړې د احتمال منځه ونیسي . محمد مراد د درې د خانانو او زمونږ دملک گوټې په ناجایزو مقصدونو پوه دی او د اوبو خړولو ته به وخت ورنکړي . خو په دې شرط چې زمونږ هلکان یې موجه ترخولې تېر نشي او چا ته پلمه په لاس ورنکړي ، ټول انډیوالان پوه کړه چې دکنځلو او پېغورونو پر ځای زور په مټو او ځغاستو واچوي ، زه او پهلوان نظر ورغومي جگړو ، نور انډیوالان دې زمونږ شاوخوا ونیسي او د دغه نیردې کلي پر لور دې زمونږ د ځغاستې او یرغل لاره هواره کړي .

— ولې د کلي لاره ؟

— د ورغومي ایستلو ته تر دې بله مناسبه لاره نشته .

— آیا دا به له خطر څخه خلاص کار وي ؟

— هو ، ما په دې باب خپل چرت وهلی دی . فقط په همدې لاره

وزو او ورغومی صیاد ته باسو . اوس میدان زمونږ د آسونو تر پښو لاندې دی . وروسته آسونه ستومانه کېږي او ملکان کولای شي څلور

غرونه او کساتونه

پنځه هوسا آسونه قورې ته راوړسوي . هغوی وروستي يرغل ته چمتو کيږي او مور بايد دوی غافلگيره کړو .

— مور هم عبدال پهلوان ، لعل خان ، وهاب ، جمال الدين ، آدينه او پردل پهلوان هوسا ساتلی دی . هغوی به ټکرې وهي او قمچينې به چلوی ، حريفان به ټکوي او لار به خلاصوي .

— دغه انډيوالان میدان ته ننه باسه ، په مطلب يې سم پوه کړه ، زمونږ يرغل دخداي په هيله پيل کېدونکی دی .

قاسم د میدان پلوته وځغلبده . اسلم د مشکي خواته راغی او دهغه تانگونه يې سر دواړه مضبوط کړل ، سپور شو ، مخ په قبلي ودرېده او خپله هميشنی دعایې وکړه او ورپسې د دورې پر ليکه میدان ته ننوت او لکه هميشه د ورغومي محل ته پر مخ لاړ . لوبه توده شوه ، د قمچينو خرپهار ، دنندارچيانو چيغو ، د سپرو کنځلو او د آسونود شخړې گرداب ، میدان ته نوی خونړی بڼه او جنگي تودوخه ورکړه . مشکي د آسونو په چرموړل شوې خرخېدونکې دايره کې په غبرگو غبرگو جگېده او په يوه دوراني حرکت کې ورغومي ته ورنیږدې کېده . اسلم پر آس باندي هيبت کاوه او د حريفانو زياتېدونکې فشار د هغه پرمختگ سختاوه . د ورغومي لپاره مبارزه د حريفانو تر مينځ ورو ورو په واقعي پهلوانی او جنگي شخړې باندي بدله شوه ، ورغومي د سمندر پهلوان لاس ته ورغی ، هغه د برې درې يو نامتو بزکش و او دې لوبې ته دخانانو په ملاتړ راغلی و . پخوا تر دې چې اسلم ورغومي ته ورسېږي ، نظر پهلوان له سمندر سره له چپ لوري ترازو شو . د قورې دايرې شونډه وکړه او د بر اندراب بزکشانو سمندر ته د آزاد میدان پلو د آسونو کـــوڅه ورکړه . اسلم ورغومي وليد چې

غرونه او کساتونه

د ده مخالف لوري ته په مخه شواو د نظر پهلوان په خربيلي سر باندې د درې د سپرو د قمچينو باران جوړ شو . چيغې يې کړې : نظره آفرين ټينگ شه ، گوره چې درنه خلاص نشي ، مشکي لکه ليونی اوبن کين او بني لورته خوله اچوله او لکه جنگي بېړۍ په سينه يې يرغل کوونکې خپې شاته تمبولې او د آسونو په درياب کې يې پرمخ لامبو وهله .

نندارچيانو ته د دوړو او خاورو له مينځه دوه ترازو شوي سپاره راخرگند شول . دهغوی شور او غوږ وچت شو ، ټول پخپلو ځايونو کې په پښو ودرېدل . ترازو شويو وزلوبانو يو بل ته ټکانونه ورکول ، چيغې يې وهلې او بې مفهومه الفاظ يې له خولې رايستل . سمندر ورغومي په تقم کې نيولی و او په پسته خاوره کې مخ پورته د نندارچيانو کتارونو ته غغاست . نظر پهلوان د آس ملونه پرې يښې وې او په دواړو لاسو په تقم شوي ورغومي پورې نښتی و . آسونو لکه وزي ليوان تر سخاوبنتو پورې خولې خلاصې کړې او په گړندی منډه کې د نندارچيانو د کتارونو پر لور وروغغستل ، د خلکو په هيجان او شور بگت کې سمندر او نظر پهلوان پر نندارچيانو ورننوتل ، کتارونه مات شول او خلک شاوخوا ته وتښتېدل . په ترازو شويو حريفانو پسې جوخت د وزلوبانو لښکر راوړسېد او د هغو په کېن او بني لورې راوخرخېدل . نظر د مبارزې په جوش او بې خودۍ کې د اسلم آواز واورېده : نظره پام کوه چې درنه خلاص نشي ، آس له کېن لوري په څوړه راوگرځوه .

نظر پهلوان په زين کې راکوز شو او د وجود په موازنه يې د آس مخ راوگرځاوه . داسې ښکارېده چې د صوفی محی الدين کرنګ شېبه په شېبه د سمندر پر آس باندې برلاسی مومي ، گامونه يې پراخېدل او

غرونه او کساتونه

چټکتيا يې زياتېدله په راځيدو کې يې د سمندر آس پر ځان راوخرخاوه او خپل مسير ته يې برابر کړ ، نظر په لوان درې واره پرله پسې ورغومي وځانېده په دريم وار سمندر له آس سره په ځمکه رانسکور شو . ليکن ورغومی يې خوشې نکړ . نظر د سمندر له لاسه د ورغومي د شکولو لپاره په آس هيبت وکړ ، آس پر مخې په دوو زنگنو نسکور شو او مخ په وړاندې په ځمکه وښويېده او ورپسې د بزکشانو څپه راوړسېده او ورغومي يې تر ډله ايز يرغل لاندې ونيو .

وزلوبې ته هوسا سپاره ورننوتل ، دواړو خواوو ، هم د لر اندراب او هم د بر اندراب سپروبي کچي تکل پېل کړ . ملک شاسوار او د برې درې خانانو له يوه لوري ، اسلم او د هغه يارانو له بل لوري خپل برخه ليک او د ژوند فال د لوبې په انجام پورې وتړل . د ورغومي ايستل گواکې بري ته رسېدل او پر دښمن غلبه کول . آسونه ميلول او يو پر بل خپژول ، په چورکيو باندې دتانگونو ، روستارو او ملونو پرېکول ، په رکاب او قمچينو باندې يو د بل وهل ، د سرونو او پزو ماتول ، کنځا ، سپکې سپورې او پيغورونه دا گړد سره د وزلوبې ملگري شول . ميدان د آسونو او په لوانانو په گرداب بدل شو ، لوبه د پياوړي مټ او زورور آس ده . خو څو واره ورغومی په ميدان راوگرځول شو ليکن هيچا ونکړی شو هغه د ځان کړي او له دې ميدان څخه يې دلرې آزادو کليو لور ته چې د گټلو شرط و ، وباسي .

پهلوان نظر درې ځلې د بر اندراب له وزلوبانو سره ترازو شو . او په دې توگه يې د صوفی محی الدين کرنګ آس ستر شهرت او لوړې بيې ته ورساوه . ده نن په رښتيا يې سارې لوبه وکړه . اسلم لا تر اوسه خپل ورستی تکل او يرغل نه دی پيل کړی . يوازي يې يو وار له

غرونه او کساتونه

اسفندیار شخه وچت شوی ورغومی وشکاوه او خپلو وزلوبانو ته یې په لاس ورکړ .

ندارچیان د نننۍ خونړۍ لوبې تر اغېزې لاندې راغلي دي او د روانې لوبې په میدان کې د برلاسو وزلوبانو او په ځان باندې اسونو د پایلې لیدو ته لېواله دي . وزلوبې او سیمه ایز سپورتونه څومره چې د سیالی او د بنمنۍ په زهرو لړلي وي ، هماغومره په خلکو کې هیجان او لېوالتیا پیدا کوي . گوره څوک به دې بختور بري ته ورسېږي ؟ لوبې خو تل دومره هیبتناکې او خطري نه وي . نننۍ لوبه خو خورا نادره لوبه ده ، داسې خو په کلونو کې کوم وار برابرېږي . په همدې لوبو کې واقعي قهرمانان د خلکو قبول ته رسېږي . خلک که څه هم په وجداني لحاظ د انصاف پلویان دي لیکن په عمل کې د بریالیو شاته ولاړوي . گوره څوک به نن دې بختور بري ته ورسېږي .

ملک شاسوار په یوه یرغه کرنګ باندې سپور ، د وزلوبې دمیدان په لمن کې ښکته پورته ځغلبده ، په خپلو پلوي سپرو باندې یې چې دلمر تودوخې او دوزلوبې تکل تزي کړي او ستومانه کړي وو ، د څښناک د اوبو پتکونه او منې ویشلې . هغوی یې هڅول او ستومانه آسونه به یې وربدلول .

د نندارچیانو بر سر ، په یولوړ ځای باندې څارنوال له مهردل سره ناست و . مهردل په گلک باندې ملنډې وهلې او څارنوال ورته خندل . د نندارچیانو زړونه بوگنېدل او پیاوړو چاپ اندازانو ته یې لکه اسلم پهلوان ، نظر پهلوان ، محمد مراد پهلوان ، سمندر پهلوان او استاد پاینده ته سترگې غړولې او باور یې درلود چې په دغو کسانو کې به کوم څوک ورغومی ، د وزلوبې له میدان شخه آزاد کړي او بري ته

غرونه او کساتونه

به ورسپري . دغه باور او انتظار د اسلم پهلوان په باره کې چې د اندراب محبوب او په ټولو کې وتلی بزکش و، د لوبې په بهر کې کمزوری شوی و . هغه دفاعي حالت غوره کړی و ، ورغومي ته نږدې کېده لیکن د پخوانیو لوبو په خلاف د تعرض او حملې خوا ته ډېر نه ورتېرېده . دوه ځله کله چې اسفندیار د سمند آس په سپرلو او د برې درې د بزکشانو په مرسته ورغومی جگ کړ ، اسلم د وخت له ضایع کولو پرته د قورې له دایرې څخه د هغه د وتلو مخه ونیوله او هغه یې په سترگو کې پوه کړ چې ده ته به د ویاړ او بري لار ورنکړی شي . د اسلم سترگې خونې شوې وې . هغه اسفندیار ته نن بل ډول کتل ، خدازده څه پېښ شول چې قاسم له قورې څخه را وځغاست او د میدان په څنډه کې نندار چیانو ته نږدې ملک شاسوار ته راوړسېده او له رارسېدو سره سم یې ملک تر قمچینو لاندې ونيو . د نندارڅو سپرو تر مینځ د جنگ جگړې او قمچینو بازار تود شو . په دې کې گلک د څارنوال گریوان ته لاس واچاوه او په کوکو کوکويې هغه مخاطب کړ : وگوره څارنوال صاحب پخپله قاسم دی ، دا ټول فساد له ده څخه راپیدا شو ، همدې ، دی چې پر اور باروت شیندي ، خدای پاردي لچکان مشرانو او د عزت خاوندانو ته لاس وراچوي .

بل پلو په همدې شپه کې وزلوبه دومره توده شوی وه چې څارنوال د ملا گلک خبرې نه اورېدې او له خپلو ټولو حواسو سره د سپرو په لوبه کې دوب ؤ . لاسونه له لاسونو ، متې له متې ، رکابونه له رکابونو او آسونه له آسونو سره ونښتل . اسلم چې له مخ او شت نه یې د خولو رود روان و او سترگويې د وینو رنگ اخیستې و ، آس د ورغومي سر ته راوړسواوه او د آسونو په غوبل کې لکه باز په

غرونه او کساتونه

ورغومي ورغوټه شو او په يوه حرکت يې هغه تر تقم لاندې ټينگ کړ، مشکي ته يې بېدریغه پونده ورکړه ، هغه په غبرگو ودرېده او د آسونو له دایرې څخه د وتلو لپاره يې په وړاندې ودانگل . انډیوالانو د تور مشکي سپاره ته کوڅه ورکړه او نندارچیانو تور مشکي چې په تندي يې سپین ستوری ځلېده ولیده چې په ډېره چټکتیا د ځغلنده آسونو له چکي څخه راووت . هیجاني شویو نندارچیانو یو ځای او یوه خوله چیغې کړې : آفرین ، شاباس نام خدا ، سل رحمته ، زر رحمته ...

مهردل له ډېرې خوشحالی څخه د آسونو مخي ته ورودانگل خو تور لیوه لکه برېښنا د هغه په وړاندې تېر شو او د خلاص لوري په استقامت يې منډه تیزه کړه . اسلم د خپل بڼي لاس په لور وخرخېده . د برې درې وزلوبانو د بنو او صیاد لویې لارې ته د مشکي دوتلو مخه ونيوه ، اسلم په سرعت کېن پلو راتاو شو او د نظر پهلوان او بازمحمد په ملاتړ بېرته د میدان په لور راوگرزېده. په دې کې سمندر او اسفندیار غوږ په غوږ راورسیدل . سمدلاسه د اسفندیار او بازمحمد آسونه سره ټکر شول او د ټکر له زوره دواړه په ځمکه ولگېدل . اسلم مشکي د میدان څنډې ته نېرېدې کړ او د وزلوبانو د انتظار په خلاف د گلابو د بوټو پر شنه دیوال باندې چې د وزلوبې د میدان او کروندگرو ځمکو تر مینځ حایل و ، مخامخ ورغی او لکه مرغه له دیوال څخه هغه خوا واوښت ، نظر پهلوان لار اوږده کړه او د اغزیو د دیوال ، له شانه راوخرخېده . خو سمندر اسلم تعقیب کړ او بې ځنډه د اغزیو له شنه دیوال څخه پسې و اوښت . اسلم له دیوال څخه هغه خوا په یوه لنډه فاصله کې ، یوه سوره ور لښتي ته ورسېده او بې ځنډه له هغه څخه هغه خوا والووت . خو د سمندر آس د لښتي هغې خواته و نه رسېده او له

غرونه او کساتونه

خندې څخه بېرته دلبنتي مينځ ته په شا راوړلېده . اسلم مشکي دکلي لارې ته سيڅ کړ . نظر پهلوان او له هغه نه په کمه فاصله کې وروسته د سپرلو ډله پسې راغځېدله . مشکي په بېره د کلي په نرۍ کوڅه ننوت . وړاندې په کوڅه کې، له يوې خلاصې دروازې څخه ناڅاپي يو ببر سړی کوچنی ماښوم په منډه د اسلم مخ ته راووت ، د دې پېښې په ليدو د اسلم وينستان څپره شول او د وجود ټول رگونه يې وېرېدل . خدای يې ياد کړ او له بني پلوه ځمکې ته ورځوړند شو او هغه کوچنی يې د سترگو په رپ کې پورته کړ . وړاندې د کوڅې په گاونډه کې يو ټيټ بام چې د رشقي پولۍ يې انبار شوې وې راڅرگند شو . اسلم بې له ځنډه ماشوم د بام د پاسه د رشقي د پوليو منځ ته ورگوزار کړ . او ورپسې د تنگې کوڅې د تاو راتاو او کړلېچونو څخه تېر شو ، پراخې او هوارې ځمکې ته ووت . هغه صياد ته د رسېدو کړننه سپې کړه او د بري په لومړي احساس کې يې وليدل چې هلته لرې د ختيځ پلو د هندوکش پر څوکو او کمرونو باندې د غوټه غوټه سپينو وريځو چترۍ پلنې شوې وې . او ښکته د درې په اوږدو کې دلرې کليو چمبرونه او برجونه داوړي د هوا په خړه لړه کې تاو شوي وو . له پټيو او پولو څخه تود تاو راجگېده او د ده ستومانه او ځپل شوی اندامونه يې ټوکر کول . مشکي لکه د هوا مارغه په لور او ژوره الووت او لکه تور سيلاو په پولو او پټيو ور اوښت . ورپسې د صوفی محی الدين کرنګ د نظر پهلوان په سپرلو د هغه ليکه تعقيبوله . ځمکې داسو نو منډې او د وزلوبانو مېراني ته غېږ پرانستې وه او صياد د وياړ او بري پر لور لار پرې کوله .

غرونه او کساتونه

د غنمو بوره پټي د پوريو په خېر د ده سلا له لورې مخ په کوز اندراب يو په بل پسې خوړند شوي او غځېدلي وو. اسلم په شاو، بوره او يوې شويو عمکو باندي د بنو، د لويې لارې په استقامت غځېده او لکه د هوا مارغه په لوره او ژوره الووت او له پولو او لښتو څخه اوښت. شاته يې له کښې لورې نظر پهلوان د صوفي محي الدين د آس په سپرلو د مشکي استقامت تعقياوه او ورپسې د صياد نورو زلميو زلوبانو په دوی پسې راغواستل. عمکي پياوړو سپرو او الوتونکو آسونو ته غير خلاصه کړې وه. پولو او پټيو پرله پسې د آسونو تر پښو لاندې منډې وهلې او په ولاړه توده هوا کې د لو شويو کروندو په پراخ ټټر باندي د مشکي او کرنګ د منډې د دورو دوه ثابتې کرنې د ده سلا د وزلوبې له ميدان څخه د منځوي صياد د باغونو او چنارونو سيورو ته ور اوږدې شوې. اسلم او نظر پهلوان په غواستو د ملک يوسف د باغ په پرانستي دروازه رانوتل، ورپسې د صياد د زلميو سپرو ډله راوړسېده او په باغ کې دننه دخوښيو شور او دوزلوبانو گڼه گڼه پيل شوه. په دې کې ناخاپي د مهردل د کور دروازه خلاصه شوه او دښځو له يوې ډلې څخه يوه پېغله چې مخ او مټې يې په ورېښمين ټيکري کې نغښتي وو، په اوچتو گامونو مشکې ته را نيردې شوه، دهغه دتندي سپين ستوري يې چپ کړ او دهغه په پېکي کې يې يو ورېښمين دسما لپې دپاسه يوه کونډه شوې طلايي سکه چې دښځينه گانې په توگه په شتمنو کورنيو کې دود وه وټومبله. په دې مهال يې ټيکري له سر څخه په وليو را وښويېده او پخپل ښايست يې دټولو زړونه ولرزول. وزلوبانو منځونه واورول او نجلۍ بېرته ټيکري په سر او وښتانه راوغوړاوه، دپروني پيڅه يې خولې ته ونيوه په داسي حال کې چې پر مېروي ترلي ذاتي سخونسدر ته يې اشاره کوله په اسلم کې يې سترگې

غرونه او کساتونه

خښې کړې ، هغه ته يې وويل: زما مور وايي دغه سخوندر دمشکي پښو ته
حلال کړی او دمشکي سوی يې په وینو ورنګوی . دايې وويل ، بېرته يې
د کور په لور منډه واخيسته او په دروازه کې دښځو په ډله ورننوته .
خلور ورځې وروسته ، دصياد وزلوبانو دده سلا په ستونځمنه لوبه کې
د خپل بې ساري او بې پخوا بري په وياړ دملک يوسف په باغ کې ، دسین پر
غار دگورو ونو او خپرو تر سيورو لاندې ، دخوښی بڼلار جوړ کړی و

د ملک یوسف چوتره د گیس د خراغونو تر رڼا لاندې ډوبه شوې وه . د بزکشانو شور بگت او خنداوو د باغ په چاپیریال کې انگازې کولې .

مهردل او دهغه وروڼو مېلمنو ته چلمان نیول او چاینکې یې ورباندې وپشولې تر روښانه خراغونو لاندې چې د ونو په جگو خانگو کې راخوړند شوی وو د چنارونو او غوزانو سیورو د کلا په دیوالونو او د باغ په رغولې باندې رنگارنگ او زړه ورونکې نقشونه جوړ کړې او باغ ته یې جادوگره ښکلا وربخښلې وه . د کلا د سهیل پلو، چوترې ته مخامخ د مېلمنو آسونه تړلي وو . کله کله به آسونه یوبل ته ششښدل ، په غبرگو غبرگو به یې یوبل ته گوزار ورکړ او د وزلوبانو مرکه به یې اخلال کړه . چنارونو ، نري شمال ته پانې شرنګولې او له سیورو څخه راپیدا سویو تصویرونو کې یې پرله پسې بدلون راووست . له ستورو ډک آسمان ، د غرونو ابهت او د سین سرود د مهردل مېلمستیا ته خاص برم او درنښت ورکړي و . مهردل د تېرې چارشنې د وزلوبې خاطرې وریادولې او په مزو کې اوږده رااوږده . مشکي د ده شمله نیغه کړې وه او په اندراب کې یې ده ته ستر شهرت گتلی و . اوس دی د هغه آس خاوند دی چې ساری یې په اندراب کې نشته . ښایې یو دوه کاله وروسته په ټول قطغن کې شهرت ته ورسېږي . مهردل له ځان سره وویل ما هم سپېتانه نه ده ورسره کړې ، درې کلن ژیر سخوندر مې په پښو کې ورحلال کړ او ټولې سوې مې د هغه په وینو ورنګولې . گاخړي او هګۍ په وربشو کې وراچوم او تر ټولو زیاته دا چې د اسلم غونډې وتلې او بې سارې سپور مې ورته پیدا کړیدې . ته خو گوره څنگه د اغزنو گلابو پر دیوال راواوښت ، له

غرونه او کساتونه

سوره ور لښتي څخه يې ودانگل او په کوڅه کې دننه يې د ماشوم هلک نه لاره پاڅه کړه او ورغومي يې د وزلوبې له لېوانو څخه خپل کړ او په صياد کې يې زما د نامتو پلار ملک يوسف دروازي ته راوړساره، بارک الله اسلمه ، آفرين مشکي ، مهردل لا د خپلو خوږو خاطر و په کوڅو کې زنگيده رازنگيده چې قاسم د قاسمي ځنډې ته لاس وروچاوه او وې څانډه : گوره مهردله ستا خو دې کور ودان وي چې د مشکي د بری لپاره دې دوستانو او يارانو ته مېلمستيا کړې ده . مگر صوفی محی الدین خو بالکل ځان نه گروي . د هغه آس که ورغومي نه دې ايستلی ، په ميدان کې خو ځغليدلی دی . د وزلوبانو پام خويي ځان ته وراړولی دی .

د قاسم له دې خبرې سره د ارزنگانو نظر پهلوان چې د ده سلا په وزلوبه کې د اسلم مرستندوی ساری و ، په بالښت باندي له يوې ډډې څخه راپه بله شو ، نسواريې تو کړل او په داسې حال کې چې سترگې يې غټې کړې ، د قاسم په خبرې پورې يې وويل : دا حقيقت لري چې د صوفی محی الدین کرنګ يو ډېر ښه بهن دی . هغه ډېر ځوان دی نور هم ډکېږي او قوت اخلي . که پام ورسره وشي او ښه وساتل شي يوه ورځ به د مشکي ځای ونيسي .

اسلم چې له معلم جمعه خان سره په کومه خبره اخته و ، د نظر پهلوان خبريې پام ځانته ورواړاوه او د هغه پر لوري راولاړ شو ، وې ويل : د صوفی محی الدین کرنګ خو بې جوړې دی . خو که صوفی خپه نشي دغه آس ښه نه ساتي ، په وزلوبو کې د ده کشری زوی هغه ځغلوې او د سيلانيانو د يابو کار ځنې اخلي ، له دې آس سره مناسب دي چې يو چاپ انداز ورته ونيسي او ويې روزي . په دې کې

غرونه او کساتونه

نظر پهلوان په خبره ورگډه شو ، وې ويل : د وزلوبې په ورځ ما په وروستي دور کې د اسلم بنې خوا ساتله ، کله چې د اسلم مشکي د گلابو پر ديوال واوښت ، د صوفی کرنګ پر حائل وانه وښت او زه مجبور شوم چې لار اوږده کړم . په دې وجه نيردې ؤ چې سمندر له اسلم سره ترازو شي خو د هغه آس د کمزورتيا په وجه په لښتي کې راپرېوت .

اسلم نظر پهلوان د خبرو خلاصولو ته پرې نه ښود ، په تلوار تلواريې وويل : هو هو ، کرنګ دا عيب لري . هغه بايد په خنډونو څخه د الوتلو په چم روږدی شي . يوبل عيب هم لري چې په کېن لوري لنډ نه راتاوږي او د راگرځيدو دايره لويوي .

په دې کې جمعه خان معلم وويل : د ده سلا د چار شنبې په وزلوبه کې د ملک شاسوار زوی اسفنديار يو خياليگر سمند غغلاوه ، د مخ پښې ، لکۍ او د غاړې ځنې يې تورې ، ونه يې لوړه ، سريې ښايسته او سينه يې پراخه ... زه خويې ان په ليدو نه مړېدم ، په دې ځای آدينه جمعه خان معلم ته په خبرو کې ورننوت : قصور په آس کې نه و ، قصور په سپاره کې و . ده ته په کار و چې کوم زور يابو يا کومه بيتله اسپه يې پيدا کړې وای او د يو نندارچي په مقام کې د ميدان شاوخوا گرځيدلای . ټولو وخنډل . اسلم وروسته آدينه ته مخ راواړاوه وې ويل : سمند ښه آس دې او اسفنديار هم واقعي پهلوان دی . ليکن زما په خيال سمند په غغاسته کې سرعت نه لري او خپل سپور مراد ته نشي رسولای . په منډه او لوبو کې زمونږ مشکي سارې نه لري . کله چې له قورې راوړي او مخه ورکول کېږي داسې الوزي چې ته به وايې ځمکه يې مخې ته منډې راوهي . قاسم په خبره ننوت : ما ته اسلم هېڅکله

غرونه او کساتونه

پیاوړی آس نه راکوي . اسلم مخ په قاسم په گوندو شو ، په شوخی یې هغه په بلوږو کې وڅوخواوه او وې ویل : شیطان ه ولې درواغ وایې ، مگر هغه تورق آس بڼه نه و .

— نه هېڅکله ، بې له ښکلې خېرې څخه بل هېڅ کمال نه لري .
— ما د خوش درې او فج له بزکشانو څخه د دې تورق په باب ډېر څه اوریدلي دي . هغوی وایې تېزه منډه لري او له خندا څخه په الوتو کې ډېر مېړني دی .

— ما خو بې دغه صفتونه و نه لیدل خو دا عیب یې را څرگند شو چې په منډه کې اړخ خالي کوي او کله کله پخپل سر لوری بدلوي .
د شاشان برات پهلوان او د آرزو استاد پاینده چې نوې د صیاد د بزکشانو په ډله راگه شوي او په مېلمستیا کې حاضر وو د خوشحالی او رضایت احساس کاوه . برات پهلوان سخوابنتي او اورده برېتونه له خوشالتیا څخه شپه په شپه د غورونو پر لور څکېدل او له خندا ډکه او ویره خوله یې د چاپ اندازانو خبروته له حیرانتیا خلاصه پاتې وه ، داسې لکه خبرې چې د اورېدو په ځای خوري ، سترگې یې د گیسونو رڼایې او د غالیو او رنگینو بالښتونو ښکلا ته مری مری کېدې ، ده کله داسې د مینې او ملگرتیا ښایسته شپه نه وه لیدلې .

استاد پاینده د صیاد له نورو بزکشانو سره د ده سلا په بزکشی کې د اسلم په ستاینه لگیا و ، هغه ویل : له ډېرو کلونو راهسې په دې ارمان وم چې په کوز اندراب کې کوم ستوری وځلېږي . خدای زموږ غوښتنه ومنله ، اسلم یې راپیدا کړ . د هغه په مټو او لاسونو کې یې قوت کېښود ، د هغه پلې یې کلکې کړې او هغه یې د صیاد ننگیالیو او سپېڅلو خلکو ته راولېږه . ایماني درته وایم کله چې هغه له مظفر

غرونه او کساتونه

پهلوان سره ترازو شو ، ما د اسلم زبردستي له ورايه وليده . هغه داسې
بنکارېده لکه پړانگ چې د غره په غوڅه باندي ورغورخار شي او له
کړنگ نه يې بنکته وارتوي .

آدينه وويل : د وزلوبې پای ډېر خوندور و ، کله چې مشکي
قوره چيرې کړه او د آسونو گلې نه طاقه شو ، ټول نندارچيان له ايرانتيا
خخه په چيغو نارو سرشو او عای په عای ودرېدل . مشکي لکه د
غرونو تور سيلاو لوړې ژورې تر تتي لاندې کړې په ميدان راوگرځېده
د اغزنو بوټو پر ديوال واوښته ، خلکو نه غريو پورته شو : سبحان الله ،
نام خدا . ما د تورې چرگې ملا وليد چې ويې ژړل ، لنگوته يې پورته
کړه او په عمکه يې ووهله .

جمعه خان معلم د آدينه خبره واخيسته او هغه يې داسې مخاطب
کړ : اوس د اندراب په ټولو کليو او کورونو کې د هغه ماشوم قصه
کېږي چې اسلم د کلي کوشې نه په غغاسته کې جگ کړ او له حتمي
مرگ نه يې وژغوره . دا يو واقعي معجزه ده تر اوسه د هېڅ سپاره لاس
داسې نوی بري ته نه دی رسېدلې . زمونږ ولس اوس اسلم تش يو
پهلوان او ماهر سپور نه بولي بلکې هغه د خدای يو خاص بنده او فضلي
سړی بولي . په دې کې اسلم په جمعه خان معلم باندي غږ وکړ : پرېږده
چټيات مه وايه . قاسم خبره په خوله کې وروچه کړه او هغه يې داسې
ځواب کړ : ته هم والله عجب سړی يې ، د خدای داد هم نشي سيلاي
پرېږده چې حقيقت وويل شي او د حسودانو او دښمنانو ورميرونه او
سرونه مات شي .

مهژدل په آدينه او جمعه خان معلم باندي غږ وکړ : شپه پخپري او
زمونږ د عمر واټ د ځوانۍ بنکلي موسم ته رارسيدلی دی . راضي

غرونه او کساتونه

د دې نښایسته شپې او د ده سلا د بري شکرانه کې د مینې او وفا ترانې
وغبروو . هغوی دواړو خپلې دنبورې راواخیستی او غبرگوټې سندرې
یې پیل کړې .

ای دخترک سفیدک سکدانه
د پوپک قاش تو شدم دیوانه
دیوانه منم خلق خدا میدانه
شاید که ترا نصیب من گردانه

درباغ بودم بوی تو ای باغ آمد
یک گل کندم نام تو در یاد آمد
یک گل کندم ورق ورق پاره شدای
آبی جگر سوختگیم به فریاد آمد

عاشق نه بودم تو عاشقانم کردی
من لاله بودم تو زعفرانم کردی
در خانه به حال خود شیشته بودم
یک گپ زدی به غم نهانم کردی

من آمده یم به دیدن جانانه
صد برگ سفید من بر آ از خانه
صد برگ سفید من بر آ رخصت گیر
باز آمدن مرا خدا میدانه

غرونه او کساتونه

از آمدنت اګر خبر میداشتم
در روی رخت گل سمن میکاشتم
گل میکاشتم که پایت در گل مانی
خاک قدمت به دیده میبرداشتم

دختر دختر تو داغ کردی ما را
صد برگ درون باغ کردی ما را
ما برف سفید بودیم در کوه بلند
افتاو شدی و او کردی ما را

د ساز او سندرو په جوش کې گدامحمد د مهردل بزگر د کلا
له لوري په چوتره راوخوت مخامخ مهردل ته ورغی او په غوږن کې یې
څه ورته وویل . مهردل له ځایه راوړ شو جیلکه یې په اوږو راسمه کړه
، پښې یې په پښو کړې او په گدامحمد پسې وروخوځېد . د کلا له
مخې تېر شو او مخ د باغ په دروازه د قشخانې انگر ته ننووت . مهردل
د الیکین په رڼا کې ملا سید اکبر له واره وپیژانده . هر کلی یې ورکړ او
په مینه یې لاسونه ترې چاپېر کړل او د گېلې په غاړه یې ورته وویل : نو
ولې مخامخ چوترې ته نه راتلې . په دې بختوره شپه کې خدای څنگه
دلته زمونږ گوتو ته راوستې ، راعه زوروره چې څو .

— نه نه زه نشم تلای . ما باید څوک ونه ویني .

— ولې خپریت خودی ؟

— ته پخپله چرت ووهه چې په دې نیمه شپه کې څوک د خپریت

لپاره دومره لرې راځي .

غرونه او کساتونه

مهردل د زړه دننه وترهېده پوښتنه یې وکړه : خدای دې فضل وکړي ، حال وایه .

— د ماخستن لمونځ تېر و چې مفتی جلال زه وروغوښتم هغه ما ته امر وکړ هم دا اوس فوري صیاد ته لار شه اسلم او مهردل خبر کړه چې سبا د بنو د دکانونو د وهل کېدو په فقره کې قاسم او شامراد ، جبار او آدینه ، روزي او گلاب نیول کېږي او یوه یا دوه ورځې وروسته نظر پهلوان د کوم شپانه د قتل په تور باندې چې یوه میاشت وړاندې د ارزنگانو په کروندو کې وژل سوی و ، توقیف کېږي . اسلم ته کوم بل لوی تلک ایښودل شوېدی . مفتی صاحب ویل وروسته به زه په دې باب کې پوره معلومات واخلم او تاسې به خبر کړم . اولسوال مفتی جلال وروغوښتی ؤ . غاښ چیچنې یې ورته کړې وې چې باید له قاضي او څارنوال سره بې غایه گوټې ماتې نکړي او د اولسوالی له نور مامورانو سره په یوه لار ولاړ شي . مفتی صاحب وویل چې ته باید سبایې لمونځ خپل جومات ته راورسوي او لمر خاته ما ته احوال راوړي .— مفتی صاحب د څارنوال په باب څه ویل ؟

— وروره بلې اخیستونکې هم چېرې ایمان لري ؟ دا گرد سره لېوان دي او فقط پېسو ته گوري . ملک شاسوار او د برې درې خانانو د دې گردو ایمان او وجدان گرو کړی دی . مفتی جلال یو جلا سړی دی چې نه گرو کېږي او نه خرڅېږي . لیکن یو وزری سړی دی ، خدای دې خېر ور پېښ کړي ، سمدلاسه خو د حکومت ټول مامورین ورته یو شویدي .

مهردل گدامحمد ته ورنارې کړې چې اسلم راولي خو ملا سید اکبر په بېرته تګ باندې زیات اصرار وکړ . هغه ویرېده که چېرې په

غرونه او کساتونه

شپه کې بېرته بنو ته و نه رسېږي د ده د راتگ راز به رسوا شي او خبره به ورته گرانه شي . ملا بېرته بنو ته لار خو اسلم له مهردل او قاسم سره د هغه له تگ نه وروسته کړی شپه هماغلته په قشخانه کې تېره کړه . اسلم مهردل ته وويل : زه دده سلا تر بزکشی مخکې د محمد مراد پهلوان له خولې خبر شوم چې د درې خانانو ملک شاسوار ته ويلي دي چې اسلم په رشوتونو نشي ورکولای . هغه اوس مشهور شوی او په اندراب کې يې محبوبيت پيدا کړی دی . د مظلوميت قصه او داستان يې هم ټولو ته معلوم دی ، د حکومت خلک اوس هغه ته په آسانه لاس نه وراچوي ، يوازې پښې ورته درېوي او په دې توگه له تا نه روپۍ شکوي او دا د پښو درېی به هم تر هغه وخته وي چې په تاڅه بودېږي ، نو ښه او لنډه لاره دا ده چې اسلم له منځه لري کړي او بيا په دغو روپيو چې دا اوس يې لگوي د هغه د قتل داغونه له خپلې لمنې نه ووينځي . په دې کې قاسم را په گوندو شو ، سترگې يې د بېرو بریتو تر شا رډې رډې راووتې ، د پزې شوکه لکه جغندر تکه سره شوه ، پخوا تر دې چې اسلم خپلې خبرې خلاصې کړي ، په لوړ آوازيې کړيغه کړه : وه د خنځير زويه مگر په قاسم باندې د گور تبي او بنتې وي چې بيا ستا منگولې د اسلم مری ته ورسېږي ، مگر زمونږ کلي او کورونه سيلاو وړي وي او مونږ د لنگوتيو پر ځای د ملک شاسوار د ښځو ټيکري اغوستي وي چې بيا ته د اسلم په غاړه چاره تېره کړې .

اسلم د قاسم خبرو کې ورننووت او هغه ته يې په ترڅه غاړه وويل :

ته يوه شېبه صبر وکړه او خبره تر پایه واوره !

— نور د اوریدو ضرورت نشته ، بايد له هم دې ځايه مخامخ پې

ورشو . کلايې وسوځوو او زاړه واړه يې تر تيغه تېر کړو .

غرونه او کساتونه

مهردل راولاړ شو قاسم يې تر زني ونيو او بيایي مخاطب کړ :
قاسم خانه ! ستا مېرانه او شجاعت خو ټولو انډيوالانو ته معلوم دی
ليکن ستا دغه لیونتوب او عصبانیت او دا چيغې او بر بندې خبرې به
مورن تر کسات اخیستلو مخکې برباد کړي .

اسلم وویل : قاسم خانه ! پرما خو ظلم شوېدي . زما خو ناموس
تباہ شوېدي . زه خو په هېڅ توگه له کسات اخیستلو نه پرته بله چاره نه
لرم . لیکن بیرته د شیطان کار دی او ستا غوسه او چيغې بڼه نتیجه نه
لري .

— نه نه اسلمه ځان مه غولوه او دا عقل دې نور په سین لاهو کړه .

زه برالا درته وایم نور نه درېزم .

اسلم د قاسم په اوږه لاس کېښود او په مخ يې چپ کړ او بيایي په
کراره ورته وویل : که زما خبرې تر پایه واورې ته به قانع شې یو وار
مهرباني وکړه وخت راکړه چې زه تاسې په ټول مطلب پوه کړم ، بیا زه
حاضریم چې ستا او مهردل خبرې واورم او عمل يې وکړم . زما خو
هم په لرمانه باندي وینې راوښتې دي . زه خو تر تا زیات د کسات په
اور کې سوځم .

اسلم ولیدل چې قاسم له جوش او غوسې څخه کېناست تیلې يې
چیلیم ته وواهه دوه درې لوڅې يې ترې جگې کړې ، بيایي مهردل ته
د محمد مراد پهلوان د خولې قصه داسې بشپړ کړه : خانانو
ملک شاسوار ته ویلي دي چې دا اسلم د حکومتي مامورانو په لاس کې
لکه دام او تلک غوندي یو شی دی . پدې دام کې اوس ته نښتې يې او
مورن وینو چې په مورن هم دا ورځ راتلونکې ده . هغه وخت لرې ندی
چې دتا او مورن ټوله شتمني داسلم په دفع شرکې د مامورانو او قاضیانو خپتو

غرونه او کساتونه

ته لاره شی او مورز خود بخود د اسلم په مقابله کې ناتوانه او وزر ماتي شو . نو ولې خبره دې ځای ته ورسوو او ولې د لاس غوټه په غابنونو خلاصه کړو . راعی د یو بزکش آس بیه پې ورکړو او د تل لپاره یې ځان له شره خلاصه کړو . هر کله چې د اسلم سر په خاورو لار ، همدې مامورانو او قاضیانو ته به یوه مرداره گوله ورکړو او ځان به له هر ورځنې رشوت ورکولو او د اسلم له پور او کسات نه یو ځای او یو وار آزاد کړو . خانانو ملک شاسوار ته ذمه وهلې ده چې د اسلم د وژلو او حکومت جغات به نیمه په نیمه ورسره پریکوي .

مهردل یوه شپېکۍ په فکر کې لار بیایې له اسلم نه پوښتنه وکړه :
دا د محمد مراد پهلوان خبره خو د سیداکبر له خبرې سره سره نه خوري !

— برخلاف دا دوه خبرې خو د یو بل استر دي او لکه خښتې سره برابري دي .

— زما خو سر پې خلاص نه شو .

— زه به دې سر پې خلاص کړم : ډېر امکان شته چې د درې خانانو او ملک شاسوار خبره داسې سره پخه کړې وي چې د اسلم یاران به په دې او هغه پلمه خو ورځې په حکومت باندې راجلب کړو او په همدې وخت کې به د هغه د وژلو او ورکولو پلان عملي کړو .
مهردل د خبرې تل ته ورولویده ، سترگويې کوڅې وکړې او له ځان سره یې وویل : ښه ، ښه ، دا خويې پخه لاره جوړه کړې ده .

قاسم بېواکه سره وښوریده او له خولې یې ووتل : مگر صیاد هدېره شي چې څوک د اسلم وینښته بې ځایه کړي . په دې کې یې جیب ته لاس کړ ، تمانچه یې راوایستله ، چپ یې کړ او بیایې بېرته په

غرونه او کساتونه

جیب ننه ایستله .

مهردل په بریتو کې مسکی شو . بیا یې مخ په اسلم پوښتنه وکړه :
داسې معلومېږي چې ملک شاسوار او د درې خانان به ډېر ژر ستا د سر
د اخیستلو لپاره گام وچت کړي .

– هو زه هم همداسې اټکل کوم .

– سمدستی خو باید له یوازې گرځېدو لاس واخلي ، د کور

د خټو کار هم ودروي او په پټ ځای کې استوگنه غوره کړي .

– هو دا هم یوه خبره ده ، لیکن په دې تدبیرونو له خانانو او

ملکانو څخه نه خلاصېږم او بیا د یوې ورځې کار نه دی . زه چې د

حق خاوند یم ، د پټېدو په وجه به خپل حق بالکل له لاسه ورکړم .

– نو ته د ځان د ساتلو لپاره څه لوری ویني ؟

– زما لوری روښانه دی .

– مثلاً هغه روښانه لوری څه دی ؟

– برېښه مقابله او د اندراب د قومي نرخ سره سم د پور او

کسات اخیستل .

– په کومه طریقه او د چا په زور ؟

– همدا پوښتنه ده چې باید ځواب ورته پیدا کړو . زما په خیال

مورن کولای شو په خلکو تکیه وکړو .

– لیکن خلک د دښمنۍ او جگړې ډگر ته نه در سره راوړي .

– ما ته د خلکو ښه نیت او تائید بس دی .

– که چېرې د خلکو ښه نیت او تائید ستا درد دوا نکړي بیا څه

کوي ؟

– که له ما سره انصاف و نه شي او زه بله لاره پیدا نه کړم ، زه

غرونه او کساتونه

به ياغي شم . همدغه خلک چې ما درياد کړل ، دوی به ما وساتي او خپله ډوډۍ راسره وويشي .

داسلم په دې خبره د قاسم دوچولی غوتې اوبه شوې . بریتونه يې د موسکا په خپو کې سره لارل او د لومړی ځل لپاره يې په زوره زوره وخنډل او وې ويل : آفرين اسلمه بارک الله ، د نر زويه اوس دې سمه لار پيدا کړه .

— قاسم خانه وروره ! ته لږ نور هم تکيه شه ، ستا د مېرنيو خبرو وار به هم راورسېږي .

مهردل مخ اسلم ته وويل : زه شو ورځې وړاندې دې نتيجه ته رسيدلی يم چې ملک شاسوار ، د تورې چرگې ملا او د درې خانان پر تا باندې گوزار ته تيار شوي دي . د ملا سيد اکبر او محمد مراد پهلوان له خبرو بنسکارېږي چې مونږ ته ډېر وخت او مهلت نه دی پاتي . ليکن له پېښې سره د مقابلې لپاره زه کومه ډاډمنه او روښانه لار نه وينم .

— قصه آسانه ده سبا چې د حکومت ماسلان په قاسم دوی پسې راشي ، ماسلان به جواب کړو او پلمه به ورته وکړو چې هلکان نن د ارزنگانو پلو بزکشی ته ځي او په هېڅ وجه نن ولسوالۍ ته نشي درتلاي . بل سبا ته به د قاسم له خور سره د نظر پهلوان د پښارتی په خاطر د بزکشی لوبه جوړه کړو او په دې توگه به دوه ورځې وخت پيدا کړو ، په دې دوو ورځو کې به ته په اولسوال ، څارنوال او د څارندوی په قوماندان لاس راوکارې او بریتونه به يې ورغور کړي . مونږ به آوازه واچوو چې کابل او بغلان ته مو عريضې لېږلي دي او دباز خواست غوښتنه مو کړيده . ته پخپله هم د حکومت مامورينو ته خبرداری ورکړه چې اسلم په کابل کې د المپيک له رئيس سره رابطه

غرونه او کساتونه

پیدا کړېده . او په ملک شاسوار او د درې خانانويې عرضونه کړي دي .
سمدلاسه به دغه اقدامات وکړو ، وروسته به بیا سلا مشوره سره وکړو
وبه گورو چې خدای څه کوي .

مهردل له ژور فکر نه وروسته سر راپورته کړ ، لاس یې اسلم ته را
اوږد کړ او وې ویل : لاس دې راکړه خبره دې لکه مرغله په زړه
کېتاسته ، گوره چې هلکان د حکومت له ماسلانو سره لار نشي . دا
عجب وطن دې ، دلته د کمزورو او مظلومانو غږ نه اوریدل کېږي ...
قاسم د مهردل خبره په مینځ غوټه ماته کړه وېې خندل او وې ویل :

دا وار دې د نر خبره وکړه ، اسلم ته به هغه وخت غوږ ونیول شي
چې کبر په کبر جواب کړي ، دپه دې کې مهردل له ځایه ولاړ شو خپل
خادريې وڅانډه او درې واړه له قشخانې څخه د چوترې لور ته راغلل ،
شپې خپله وروستنۍ شومه سر ته رسوله او سپیدو نوې نوې خپلې
ناز کې شونډې د غرونو په غومبرو ایښودلې ، آدینه او جمعه خان معلم
د شپې د لمنې په وروستې برخه کې د مینې او هجران ناویلې سندرې را
نغښتلې :

د سبزه نشین ، که سبزه گلزار من ای
سر تا سر سبزه منزل یار من ای
هر جا که روی درخت پر گل بینی
اون گله نکن ، که صورت یار من ای

دریا جاله میان دریا جاله
بشکسته سر چنار پنجاه ساله
بشکسته سر چنار افگارم کرد
عشق دختر مردم په این حاله کرد

غرونه او کساتونه

جانانه بهار خرمی را چه کنم
من بیتو حیات او زنده گی را چه کنم
مردم ای خدا عمر دراز میطلبین
من عمر دراز غمقتی را چه کنم

د دوست محمد اکا د کور په خوا کې سین ته نېرېدې جواني
دیگونه بار شوی وو . د کوز صیاد ځوانانو د محمد نظر پهلوان
د پښارتی په خوښی کې گډون کړی و . هلته د جومات په پوښل
شوی برنډه کې د نېرېدې کلیو رابلل سوي مېلمانه او د هغوی په بر سر
کې د جلب څو تنه ماسلان ناست وو .

د اندراب د ښوونځیو معلمانو ، د ښو خزانه دار محمد عمر خان ،
د پشپي درې محمد مراد پهلوان د جومات په انگر او د بیالی پرغاړه ، پر
نیالیو باندي ونو ته ډډه وهلې وه . یو کهنه گې ماسل چې په صورت
مزی او په خپل کار کې ماهر ښکارېده له برنډې راولاړ شو ، خپل
کمر بنديې وتاړه ، خولی په سر سمه کړه او مخامخ مهردل ته راغی :
ارباڼه په مور باندي ناوخته کېږي .

— خیر خدای به هر څه آسان کړی ، ته راوښیې چې له قاسم نه
پرته ، نور څوک ستا په رقعې کې شامل دي .

هغه یو چرموړل شوی ، سولیدلی کاغذ له جیب نه راویوست :
دغه دی ... قاسم خو د سر سپری دی . ورپسې د منځوي صیاد سکندر
، ارسلا د ترکان زوی او د کوز صیاد گلاب ، روزی ، امیر محمد بهرام ،
آدینه او د صوفی محی الدین زمن ... په ارزنگانو کې محمد نظر پهلوان
او یو څو تنه نو .

غرونه او کساتونه

– دومره ډېر ولې راغي ياست . د دې اساميانو د بولو لپاره خو
يو ته بس وې !

– قصه لکه چې لويه ده . ملک شاسوار په قاسم باندې عريضه
کړې ده چې د ده سلا په وزلوبه کې يې د ملک بې عزتي کړيده . د
جزا سرکاتب لا دا هم ويل چې د بنو بازار وهل شوی دی او په دکې د
کوز صياد د هلکانو لاس دی .

– ته څه فکر کوې ، آيا زمونږ هلکان به رښتيا په دې غلا کې
شريک وي ؟

– زه به په دې کې څه ووايم ، مونږ خو د حکم تابع خلک يو ،
آمران وايي رايې ولي ، او مونږ يې ورولو .

په دې کې مهردل رقعہ د ماسل له لاسه واخيسته قاسم ته يې نارې
کړې : ما چاپ اندازانو ته يو څو ورينمينې جيلکې رانيولې دي . يوه
ډېر مزداره يې حوالدار ته راواخله . په دې کې مهردل جيب ته لاس کېږ
پنځه سوه روپې يې راوايستې په موسکايې لاس د خوالدار په لور
وروغځاوه . حوالدار ستگې د رضایت په توگه موسکي کړې او
مهردل ته يې وويل : بده به نه وه بلکه که پنځه سوه دې نورې د جلب
ضابط لپاره راکړې وای . بيا به زمونږ کار هم آسان شوی و او څلور
پنځه ورځې به مو د هلکانو جلب ځنډولې و .

– گل خبره دې وکړه . مهردل دا وويل او جيب ته يې لاس کړ ،
پنځه سوه نورې يې د حوالدار په رغوي کې کېښودې .

صوفی محی الدين چې د غاليو بالنبت ته يې تکيه وهلي وه مخ په
مهردل راولاړ شو او هغه ته يې وويل : زه غواړم چې اسلم دې نن زما
کرنګ وځغوي . بالکل دې وځغوي .

غرونه او کساتونه

– مشکي به څنگه شي ؟

– مشکي به محمد نظر پهلوان ته ورکړو .

– اسلم به دا ومني ؟

په دې کې اسلم چې د صوفی محی الدین شا ته غلې دریدلې و په لوړه خندا یې وویل : خامخا په یې ومني . د زړه په اخلاص به یې ومني . صوفی محی الدین د دې خبرې له اورېدو سره په اسلم ورمندډه کړه . هغه یې په غیر کې ونيو په سترگويې چپ کړ او زیاته یې کړه : ته زمونږ فخر یې ، ته دکوز صیاد توره او مټ یې ، ته زمونږ حقیقت یې . هغه له ډېرې خوشحالی نه سور واوښت او ژر ژر یې په ږیره لاس راتېر کړ او په خطاب کې اسلم ته خبره داسې اوږده کړه : اسلمه دښمن بیا درپسې راپورته شوی دی . خو مونږ هغه د پروسبر کال ویده خلک نه یو . زمونږ ملاتړ در سره دی ته کولای شي تاوان په ځای کې پر ما غږ وکړي .

اسلم صوفی محی الدین ته کورودانی ووايه او زیاته یې کړه : ما ته د ملک شاسوار ، گلک او د برې درې د خانانو له لوري لویه سپکه راورسېده ، هغوی زما کور ، زما هستي او زما عشق له مانه واخیستل زه یې په مړو وشمیرلم . ما غوښتل مخامخ خپل کسات واخلو ، خو دلته د صیاد د مشرانو او خیر خوښوونکو خلکو ، زما په تودو مغزو باندې سړې اوبه تویې کړې او زه یې روغې جوړې ته راضي کړم ، لیکن په خپله په دې کلي کې ولیدل چې څوک له ما سره روغه جوړه نه کوي او ما خپل سیال نه بولي او دا لا څه کوې اوس زما په قتل او نابودی پسې گرځي . زه د اندراب مشرانو او د دې ځای حکومت ته دخپل پور او حق په باره کې په وار وار ودرېدم خو هېچا زما پوښتنه

غرونه او کساتونه

ونکړه او زما د لړمانه په لمبويې اوبه را نه شیندلې . د اسلم د غضب او غوسې تودوخه مخ په زیاتیدو شوه . په غټو بنایسته سترگو کې یې د کسات برېښنا خوره شوه ، ژبې یې لکنت پیدا کړ او بارخوگانو یې سوروالی راوړ .

مهردل د اسلم په خبرو ورننووت : اسلمه دا خبره نوره پرېږده ، نن د دوست محمد اکا په کور کې دا ټولې خبرې پاکوو . ته یوازې او یو وزرې سړی نه سې . ته د ټول صیاد د باناموسه خلکو د غیرتونو او مېړانې شمله یې اوس چې قصه پای ته نږدې شوې ده ، ته باید چې د غره غوندې سور ، دروند او هسک ودرېږي . تا ته غوسه ، گيله او زیات تودوالي نه دی مناسب او ته صوفی محی الدینه که غواړې له اسلم سره ملاتړ وکړې ، نو له قاسم ، آدینه ، اسکندر او زمون له نورو ځوانانو سره خپلې مټې او منگولې وټړه .

قاسم گریوان پرانستې او په سوی سا د سین په غاړه د کوز صیاد جومات ته راننووت او په بزآشانو یې نارې کړې : راوزئ سخوندر حلال شوی او د صیاد خلک د وزلوبې میدان ته راټول شوي دي .

د قاسم له بلنې سره سم ټول چاپ اندازان را ولاړ شول . اسلم د محمد مراد پهلوان په اوبه لاس ورواچوه او له جومات نه د وتو په حال کې یې هغه ته وویل : نننۍ وزلوبې ته یوازې د بر صیاد ، منعوي صیاد او زمون د خپل کلي کوز صیاد چاپ اندازان رابلل شوي دي . آسونه هم په خپله د همدې خلکو دي . ته یوازنی چاپ انداز یې چې زمون له خپلو کلیو د باندي څخه دې بنادی ته رابلل شوی یې .

— تاسې په دې کې نه یاست غولیدلي چې زه مو خپل بللې یم . زه جسماً د پشه یې په دره کې او سم لیکن زړه مې له تاسې سره دی .

غرونه او کساتونه

– ستا اصلي ټټوبی د صیاد د چاپ اندازانو په زړه کې دی . مور نه غواړو چې هېڅکله له تا سره مقابل شو . خو د ده سلا په وزلوبه کې داسې موقعیت راغی چې مور سره مخامخ شوو . ستا دې کور ودان زي چې زما په معذرت او ضرورت پوه شوې ، مخه دې راکړه او گوتې دې راسره ماتې نکره .

محمد مراد پهلوان د اسلام په دې خبره په کټ کټ وخنډل او هغه یې په تشي کې وخواهوه او ورته وې ویل : نه نه هېڅکله ما مخه نه ده درکړې ، تا په خپله توره او مېړانه او د مشکي په مرسته ورغومي ویوست او ټول نندارچیان دې په حیرانتیا کې ډوب کړل . په دې کې محمد مراد ناخاپي غلی شو د اسلام مړونديې ونیو او د لارې په مینځ کې یې ودراره څیر څیر یې ورته وکتل او وې پوښته ، څلور پنځه وار د ورغومي د ځغلولو په حال کې تا مشکي د خټو او اغزنو بوتو له دیوالونو واوښتې . هم له لښتې او هم په کوڅه ورغلې ... لاحول ولا هغه وخت چې تا هغه هلک جیگاوه او ورته ټیټ شوې هیچا باور نه کاوه چې ته به هغه جگ کړی شي .

– پهلوانه هغه کار ما په بېخودی کې وکړ . دا یو خدایي مدد و چې زما زړه او منگولو ته یې قوت ورکړ .

– مشکي لکه د مرغی ... قاسم په دې کې د اسلام په اوبه لاس کېښود او په خپلو خبرويې د محمد مراد خبره په خوله کې وروچه کړه : بزآشان یو بل پسې سپاره شول او د بزآشی میدان ته ورسیدل ، دغه دی د صوفی محی الدین کرنګ تیار دی .

دواړه یاران غبرگ د وزلوبې میدان ته وروځغاستل . د صیاد سپرو ځان په کوز او بر صیاد کې وویشه او د منځوي صیاد وزلوبان یې د

غرونه او کساتونه

انډول د برابرولو لپاره د مسابقې په دواړو ډلو کې سره تقسیم کړل . د ارزنگانو محمد نظر پهلوان د مهردل د مشکي آس په سپرلو د بر صیاد او اسلم پهلوان د صوفی محی الدین د شپږ کلن کرنګ په سپرلو د کوز صیاد د چاپ اندازانو په مشرتابه وټاکل شول .

لوبه د اسلم په دعا پیل شوه . خدایه زمور په هڅو کې برکت کېږده . زمور په مټو کې قوت کېږده . زمور په زړونو کې محبت کېږده او مور پر ظالمانو برکړه .

مبارزه شروع شوه ، که له ورور سره وي که له دښمن سره مبارزه مبارزه ده ، مېړانه او شجاعت غواړي ، محمد مراد پهلوان د نظر لوری ونيو ، اسلم په سکندر باندې غږ کړ : رفاقت رفاقت دی او رقابت رقابت دی گوره چې سیالي خرابه نکړې ... چو چو ، بارک الله کرنګ په لومړنیو یرغلونو کې خپله وړتیا وښودله اسلم پوه شو چې کرنګ د ده غوښتنې پوره کولای شي او د هر راز مانور قدرت لري خو افسوس چې له جگو خنډونو او دیوالونو څخه د الوتو تمرین نلري . اسلم له پخوانی عادت سره سم یې قورې د آسونو کړی ته د ننوتو له پیل سږه ورغومي جګ کړ او هغه یې له کړی نه د باندې رتوځغلاوه ، نظر او محمد مراد د هغه مخه ونيوه او ورغومي یې د هغه له منګولو څخه وشکاوه .

اسلم بیا بیا کرنګ د کړی وسط ته ورساوه او حریفان یې وترهول ، هغه نسبت هر پهلوان او چاپ انداز ته برتري لرله . د هغه یرغل ، دفاع او د وزلوبې په کرکتر بتندې پوهیدنه خورا بې سارې وه . هغه د چانس شبیه تر بل هر سپاره ښه تشخیصوله . هغه که څه هم د کرنګ له عالی خصوصیاتو سره بلدو خودننۍ مسابقې په پیل کې یې هغه

غرونه او کساتونه

مخامخ وازمايه او ويې ليدل چې د سپاره د فرمان په پوهيدلو کې نیمگړتياوې لري او د زياتې روزنې محتاج دی . مشکي د محمد نظر پهلوان سره بڼه کار نه کاوه ، هغه د اسلم د سبک او کرکتر سره عادت شوی و . محمد نظر رکاب وهل ، مهميز کول د ملونو اشاره او د موازينې خصوصيات هغه ته نوي وو او د خپل سپاره غوښتنې يې نشوی پوره کولای . کله به چې محمد نظر پهلوان غوښتل هغه پر ورغومي ورپرې باسي ، هغه به ميل کېده او په دې توگه يې خپل سپور په مبارزه کې نامينده کاوه .

لوبه روانه وه . يو ساعت وروسته ټول سپاره د انډيوالۍ له رعايت څخه سره ووتل ، څخه او د بری لپاره د وزلوبانو خوشونت پيل شو . محمد مراد پهلوان له اسلم سره ترازو شو او د يو ښویند خوږ نه دواړه له خپلو آسونو سره ښکته ورغښتل .

وزلوبه غرمې ته نږدې دومره توده او سخته شوه چې د نندارچييانو په زړونو کې يې ويره پيدا کړه . په سترو او عامو وزلوبو کې زياتره کمزوري او متوسط سپاره هم گډون کوي ليکن د صياد په ننۍ وزلوبه کېنږدې گرد سره پياوړي او ماهر سپاره گډون لري . دا يو غير عادي وزلوبه ده ، د دې گډونکوونکې د صياد د چاپ اندازانو هماغه ډله ده چې د بنو او ده سلا په خونړيو وزلوبو کې يې د اسلم د بری لپاره لاره هواره کړه . اسلم څو څو وارې په قوره کې نارې کړې چې پخپل مينځي بزکشی کې يود بل رعايت خيانت دی . هر يو په ټول قدرت سره د خپل بری لپاره .

غرمې ته نږدې لوبه پای ته ورسیده ، ورغومي تر پایه پورې په قوره او ميدان کې پاتې شو . هېڅوک بری ته و نه رسيدل ليکن

غرونه او کساتونه

د محی الدین کرنګ د هغه پیاوړې مانور او تیزه منډه د خلکو خولې ته ولویده ، تور غوږ سمند آس چې سکندر وځغلاوه نوې د کوز صیاد قورې ته راغلی و . هغه د خواجه غار نه د بر صیاد محمد رضا نومې میراب اخیستی او اندراب ته یې راوستی و . مشکي بیا هم د آسونو میر پاتې شو ، هغه درې واره قوره ماته کړه او طاقه شو لیکن محمد نظر پهلوان د دغه آس په خصوصیاتو ښه نه و بلد ، ورغومي یې نتیجې ته ونشو رسولای .

شپه راوړسېده ، ستومانه او پرکاله بزکشان د قاسم د کور په بامونو او انګرګې سره تقسیم شوی وو . د قشخانې په بام باندې د اسلم او مهردل د راز ملګری سره ټول شول . مهردل توره پهلوي لونګی له سره لرې کړه ، واسکت یې ویوست او د هغه له جیب نه یې چستر فیلد امریکایي سګریت راویوست او محمد مراد ته یې ونيو . محمد مراد خړې سترګې په سګرت کې هښې کړې ، په بریتوکې مسکی شو ، لاس یې وروځغاوه یوه پلته سګرت یې له قطی نه راواخیست ، په ګوتو کې یې سره وپړاوه نکتته پورته یې ورته وکتل او مهردل ته یې وویل : ما لا تر اوسه سګریت نه دې څکولی .

— نن یې وڅکوه . د محمد نظر پهلوان پښارته ده ، بختوره شپه ده او له دې سره سم یې تیلې ورته ووهه . محمد مراد پهلوان د سګریت لوګی سینې ته ننه یوست او سم دلاسه وتوځېده او په توڅنه خوله یې وویل : دا په مورن پورې ښه نه دی ، زمونږ لپاره هماغه خپل نسوار ...

مهردل له بل جیبه نه د نسوارو کدو راویوست او پهلوان ته یې ونيو : واخله دا د خپل وطن په بوتی ځان خوشحال کړه . په دې مینځ کې قاسم بام ته راوخوت په ویره خوله او خلاصه تتی یې په اسلم باندې

غرونه او کساتونه

غبر کمر : وا وا عجیبه وروري ! ټول کار او روزگار دې ما ته راپرې
ایښې دې او ته پنخپله دلته ستوني ستاغ د انډیوالانو خوزو مرکو ته
پروت یې ، آیا بنفشه ستا خور نه ده او محمد نظر پهلوان حق نه
درباندې لري . مېلمانه ، آسونه ، ساز او سرود ، ډوډۍ ویشل دا یوازې
په ما پوره کېږي ؟

اسلم را په ډډه شو ، په جبار ، اسکندر ، آدینه او نورو باندې غبر
کمر : راعی راعی په ما پسې راعی ! قاسم دې یوه شېبه دمه جوړه
کړي .

د انگر په مینځ کې د کلي شوقي سندرغاړي پر معلم جمعه باندې
راټول شوي وو . د دنبوری د تارون د تال کړنگار او د زلمیانو گډو
سندرو د شاوخوا کورنو او کوڅو چاپیریال ډک کړی و .

د کلا دننه پېغلې نجونې د بنفشې شاوخوا د سندرو او نخا په بزم
کې راغونډې شوې زې . پېغلو د کوژدو او ودونو په باره کې ، د ناویو
د نیک کرغۍ او بدمرغۍ په باره کې ، د نا واده شویو نجونو د پدو مینو
او د څپه زلمیانو په باره کې خبرې سره کولې . د مهردل کورنۍ د
بنځینه وو په مینځ کې تر ټولو برلاسي مېلمنې وې . هغوی د لومړي
ځل لپاره له مینځنی صیاد نه د دوست محمد اکا کورته راغلې وې .
صدف د مهردل شپاړس کلنه خور چې د خپل بنایست په وجه په صیاد
کې په آهو مشهوره شوې وه له نیلوفر سره چې د نجونو په ټولۍ کې د
بدلو او دریا په وهنو د شوقي او میله یې نجونو میره او مخکښه بلل کېده
، د بنفشې د تخت په اړخ کې په خبره او خند بوخت وه . صدف
نیلوفر ته لا پخوا دا راز سپړلی و چې هغه په اسلم مینه شوې ده . لیکن
هېڅ لاره او لوری نه ویني چې اسلم ته د زړه راز ووايي . هغې نیلوفر ته

غرونه او کساتونه

وویل : اسلم واقعي نارینه دی ، عمر یې یو څه پوخ شوې دې او د مینې تودوخه یې لکه بزآش آس رام کړې ده . یوه ورځ مې هغه ته د قشخانې لار ونيوه او په گل مې وويشت ، مخ یې راواړوه ، ناڅاپي یې ترخه ترخه راوکتل . ما یو وړه سل زړونه کړل پوښتنه مې ځینې وکړه : د تا خندا نه ده زده ؟

هغه وویل : زما د خندا وخت مېر شوېدی او ستا د خندا وخت لا نه دی رارسیدلی . ولې خاندې ؟

ما خپل پروني پر اوږو وښویاوه او خپل ښایست مې هغه ته وښود . څپې مې په اوږو او سینه راشپوه شوې وې تر زانگونو مه رسیدلې ، سترگې مې تورې کړې وې او د ځلیدونو مریو لړۍ مې پر ورشښمین گریوان باندې راپرته وه . زه غلې شوم موسکۍ شوم او د سترگو لوبه مې پیل کړه . په کرار او ژوبل غږ مې هغه ته وویل : زما د زړه آواز اورې ولې ځواب نه راکوې ؟ هغه نور هېڅ و نه ویل ، سړې کوز واچوه او روان شو . ما په لوړ آواز وخنډل او د کور په لور وتښتیدم . ما هغه وويشت ، هغه به بیا په آرام خوب ونکړي .

نیلوفر خپلې سترگې غټې کړې . آیا دا ټول رښتیا دي ؟
— رښتیا دي . یو ټکي هم غلط نه دی .

هغې سوړ او سپلی ویوست او صدف پوښتنه وکړه : ولې داسې سوړ او سپلې ؟

— ته سکه وايې یوازې ته زړه لرې !

صدف واره د واره په نیلوفر غږ راوگرځوله وایه وایه ستا چپرې د زړه مارغه بند شوی دی .

— تا خو اسلم پهلوان زخمی کړی دی ، زه پخپله بل چا په زړه

غرونه او کساتونه

ويشتلی يم .

– شوک شوک ؟

– يو شوک .

– کوم شوک ؟

– د همدې کور خاوند .

– قاسم نبيي ؟

– هو ، همدغه . ما بنامي د اوبو د راوړلو په وخت کې د دغې کلا په دروازه کې مخامخ ورته ودرېدم ، د تېرېدو لارمې پې بنده کړه . هغه يو څه وارخطا شو . ما غوښتل ورته وژاړم مور مې کوچې ته راپې راوکتل ، مور وارخطا شوو او د تکر په حال کې سره تېر شوو . مور مې له هماغې ورځې راباندې شکمنه شويده او څاري مې .
– هو غريگودی ... مينه او رسوايې سره خويندې دي . مه ډارېره .

– د نورو پېغلو سرگذشت څنگه و آيا دوی مينه نه ده کړې او په پتو سترگو واده شويدي ؟

– هو نيلوفر ! د ځينو بلکې د زياترو نجونو مينه قرباني شويده . بوډاگانو ، معيوبو کسانو او نورو ته په جبر ورواده شويدي . نجوني لکه د پخوا زمانې مينځی د دوپيو او مال په بدل کې خرڅېري . د بر صياد د ميراب باشی لور کریمه د بنو په اتيا کلن بوډا سيد امير باندې خرڅه شوه ، هغې په هماغه شپه زهر وخورل او سبا ته يې ځنازه بېرته راغله .

تېرې مياشت د تورې چرگې ملا خپله لور فرشته په دريو بنو باندې د باجگاه ملک ته ورواده کړه . وايي نجلی د واده په شپه لکه

غرونه او کساتونه

ليونی داسې وه . کله چې خپلوانو هغه سينگاروله ، هغې ژړل او اوبنکو يې لکه تور سيلاو د هغې پر مخ تورې لارې جوړولې ، هغې خپل سر بړمنخ کولو ته نه نيو او گانې يې له لاسونو ، غوړونو او گوتو نه لرې غورځولې . خدای زده چې په هغې بدمرغې به نورڅه راغلي وي .

زموږ د کلي شپين زيری مظفر خان د درې له خلکو نه يوه نجلی چې مشنگ نومېده راواده کړه . هغه د غرونو په چاپيريال کې لويه شوې وه . د صياد په دود دستور نه پوهېده ، کوشې ته به راوته په پولو پتيو به گرځېده او زياتر به يې د کور له لور بام نه د شاوخوا کورونو او کوشو ننداره کوله . کله کله به يې په عادي لاريو باندي غږ کاوه او خبرې به يې ورسره کولې په دې کې د هغې د دوو مشرو بنو تېر لاستی پيدا کړ ، هغوی دا په بدکاری تورنه کړه او د مظفر خان بدگمانی يې پې پيدا کړه . مظفر خان هغه تر څار لاندې ونيوله کله چې هغې د بام له سره داد محمد پاده وان باندي آواز وکړ او داد محمد لوړ وروکتل او ځواب يې ورکړ ، مظفر چې هلته د ونو په څانگو کې څار کول سمدلاسه يې د داد محمد پر ټټر باندي د پنځه ډزي کولی خېنه کړه او پر له پسې له څار ځای څخه کوشې ته راووت او د ټوپک ټول ججوری يې د هغه په زړه او سينه کې تش کړ . ورپسې کلا ته راوگرځېد ، ورپې وتاړه ، د بې دفاع او معصومي مشنگ لاسونه او پنبې يې په څرمينه وتړل ، بيا يې په بوجی واچوله او پې د پاسه د چرو باران ورشپوه کړ . صدف چې کله خبره دې ځای ته راوړسوله ستونی يې بند شو او په ژړا شوه . نيلوفر وارخطا شوه چې نه وي د صدف ژړا ته د مشرو مېلمنو بڼځو پام ورواړي . درياب يې راواخيست ودریده او په سندر ويلو يې پيل وکړ :

غرونه او کساتونه

در باغ شما گل سفید دیدم
گفتم بکیرم ز باغوان ترسیدم
نرمک نرمک ز باغوان پرسیدم
گل گرد سرت باغه بتو بخشیدم

ای کوچه روبرو ره سیل کد یارم
رومالچه گلدوزی هوس کد یارم
رومالچه گلدوزی دادم یارمه
آمدن خانه ما را بس کد یارم

د باندې د کور د انگر او بامونو د پاسه د زلمیانو ساز او سرود
روان و . اسلم او مهردل له محمد مراد پهلوان سره د قشخانی پر بام
گوبنه شوي او په مرکه تاوده شوي وو . محمد مراد د درې د خانانو
او ملک شاسوار ټول رازونه چې له ده سره یې شریک کړی و ، دوی ته
یو په یو بیان کړ . هغه اسلم ته وویل : زه هغوی ستا په وژلو مامور
کړې يم ، په دې کار کې هغوی ماته په دره کې د پنځه جریبه ځمکې
او تیرش زره نغدو روپیو وعده را کړې ده . همدا نن هم چې زه ستاسې
وزلوبې او خوبنې ته راغلي يم ، د هغوی په سلا او خوبنه مې دا اقدام
کړی دی . ملک او گلک دواړه ټینگار کوی چې زه باید ستا تر وژلو
پورې تا سره پخوانی دوستی تعلقات وساتم .

— تا له هغوی نه پوښتنه ونکړه چې څنگه او په څه طریقه یې مړ
کړم .

— په دې باب له هغوی نه لاره ورکه ده کله وایي د بزکشی په

غرونه او کساتونه

مهال د جنگ جگرې پلمه ورته پیدا کړه مخامخ په پخپله یا د کوم بل بزکش په تومانیچه ووله ، کله بیا وایي د بنو کوم سموار ته یه د بازار په ورځ ننه باسه په خوړو کې زهر ورکړه او کله بیا ...

— ملک شاسوار خو پخوا غوښتل چې ما ته د حکومت په لاس کومه دوسیه او دسیسه جوړه کړی او د پېسو په زور مې له دې سیمې څخه تینتې ته اړ باسي او یا دا چې د زندان تورو تمبو ته مې ورکړي . دوی ولې دغه پخوانۍ نقشه بدله کړه ؟

— د درې خانانو شاسوار ته وویل اسلم په اندراب کې مشهور ش.یدی . د اندراب د بزکشانو او ټولو ځوانمردانو همدردی ورسره زیاته شوې ده . دا لا څه کوي د سیمې د سپین ږیرو ملکانو او حتی د حکومت د مامورانو په زړه کې یې حتی پیدا کړیدی . نو که چېرې ته غواړي چې هغه جیل ته واچوي دا به د تا ځوله شتمني ختمه کړي او بیا به هم اسلم ژوندی وي او د اندراب ټول بزکشان او ځوانمرده کسان به د تاله دښمن سره لاس یو کړي او تا به د زمان په تېرېدو په تورو خاورو کېنوي . اوس په اسلم باندې ډېر زلمیان راټول شوي دي . هغوی د خپلې تودې وینې او ځوان طبیعت په حکم هغه ته مټ ورکوي . ته له کوم یو سره دښمني کوي او خو تنه په د ولسوال ، څارنوال او څارندویو په مرسته زندان ته اچوي . ده خو چې ټول اندراب هم ستا شي ته د رشوت خوړو خپټې نشي دکولای . لنده ، مناسبه او اغیزمنه لار دا ده چې همدا یو اسلم مړ کړه او دا د شر ځاله د تل دپاره بنده کړه . کله چې دې اسلم له لارې لرې کړ دغه د لچکانو او لوندگانو ډله پخپله له مینځه ځي . اسلم به مړ وي او داسې څوک به نه وي چې د هغه کسات اخیستو او پور پسي وگرځي او ته به یوار له دې ټولو

غرونه او کساتونه

غمونو را خلاص شې . په دې ځای کې محمد مراد پهلوان آواز ډډ کړ او اسلام ته یې د تاکید په لهجه وویل : اوس پوه شوې چې پخوانۍ نقشه څنگه او ولې بدله شوه ؟

اسلم په ژور فکر کې لار ، د عادت پخ توگه یې غټې تورې سترگې سره ننوتې لاس پسې په تندي راتېر کړ مخ مهردل ته یې وویل : آیا ملک شاسوار د درې خانانو به یوازې محمد مراد پهلوان زما وژلو ته ټاکلي وي ؟

— نه نه ... تېره اونۍ اسفندیار د وسلو له سوداگر ملا محمد رسول نهرین چې څخه یوولس ډزې جرمني ټوپک او یوه جازي تومانچه رانیولې ده ، بنایې هغوی تا ته کمین ونیسي او تروردې کړي . له دې بنکارې چې ملک او د درې خانانو دوه درې جلا بندو بستونه کړي دي . که زه د دوی په ځای وای ما به هم ستا د وژلو په باره کې په یوه سړی ، په یوه طریقه باندې اکتفا نه کوله .

مهردل پدې کې له محمد مراد پهلوان څخه پوښتنه وکړه : ستا مسوره اسلم او د ده انډیوالانو ته څه ده ؟

— اسلم دې ځان وساتي ، یوازې او بې ځایه دې نه گرځي . د ملک شاسوار ، گلک او د درې په خانانو پسې دې څرک واچوي او د هغوی په خبرو او خیالاتو دې ځان پوه کړي او ته پخپله مهردله ولسوال او د حکومت نور ماموران د اسلم په باب د خانانو او ملک شاسوار په خبرو او خیالاتو خبره کړه .

اسلم په خبرو ورگډ شو محمد مراد یې مخاطب کړ : د حکومت د مامورانو خبرول فایده نه لري ، دا به یوازې د دوی جیبونو ته درشوت روپۍ ورزیاتي کړي .

غرونه او کساتونه

محمد مردا رډ رډ اسلام ته وکتل، د چایو پیاله په مخکه کېښوده، سره چکن خولی یې د لاس په گوتو له تندي څخه پورته تپل ووهه او وې ویل: نور نو تاسو پخپله ښه پوهېږئ!

اسلم مخ مهردل ته وویل: محمد مراد پهلوان له مور سره د دوستۍ او ورورۍ راشه درشه په صداقت او وفا وپالل، راعی چې د نظر پهلوان د خوښۍ په دی بختوره شپه د میرانې قول ورکړو چې وزن به له ده سره د مرگ تر ورغې په سر او مال ملگرتیا کوو او په هېڅ مصیبت او غم کې به یې یوازې نه پرېږدو. په دې کې هغوی خپلې غبرگې خپلې د محمد مراد په خپرو کېښودې او په مینه یې د هغه مخ دواړه خواوې چپ کړې. دوی لا د محمد مراد پهلوان نه د ده د صداقت او رښتینولۍ په باره کې د مینې په خبرو بوخت وو چې جبار له انگړ نه بام ته راوخوت او اسلم یې مخاطب کړ: تاسې راشئ دا معلمان سره کرار کړئ.

مهردل پوښتنه وکړه: خیریت خو دی؟

— بیا استاد حمید له معلم جمعه سره په مکتبي خبرو باندې شور ماشور جوړ کړیدی. بزکشانو او د کلي زلمیان همدغسې حیران ورته ناست دي. سړي د دوی په خبرو نه خلاصېږي، زړونه یې تنگ شويدي، ارزني کاري او سرونه یې د خوب پر لورې درنېږي. هغوی غواړي د معلم جمعه دنبوره او سندري واورې خو استاد حمید سور او سپین اوړي، سترگې یې برگې برگې رايستلي دي او هېچا ته غور نه نیسي.

اسلم له عایه راډگ شو، محمد مراد پهلوان او مهردل یې د لاس په اشاره له بام څخه کته کېدو ته وروبلل او مخ مهردل ته یې وویل:

غرونه او کساتونه

استاد حمید او د ده ملگري غواړي موز د دولت ټول ماموران له کابل نه تر دې ځايه له يوه لوري جارو کړو . په ده باندې خپل سياسي خيالات سپاره دي .

مهردل وخنډل : دی هغه سپری دی چې د اوبو تر لیدلو د مخه موزې باسي ، خدای دې وساتي . په دې کې درې واړه په انگر کې د معلمانو د ناسې ځای ته راوړسېدل . اسلم مخ استاد حمید ته وویل : نن د نظر پهلوان خوبني ده . بحث به بیا بله ورځ سره وکړو که خوبنه دې وي نن د معلم صاحب جمعه جادوگرو سندرو او دنبورې ته غوږ کېږدو .

حمید بحث خوشې کړ ، راولاړ شو او د سگرت اخیستلو ته یې لاس وغځاوه کوم چې مهردل ورته نیولی وه ، پدې کې یې حال یو څه بدل شو ، په سترگو او شونډو یې د رضایت مسکا راوغوړېده او په پسته غاړه یې مهردل ته وویل : پخوا به اندراب کې یوازې دغه اپورچونست جمعه د خلکو ذهنونه خرابول . سړکال دغه د دنیات لیونی بنوونکی ، لاس یې مولانا مهرباب الدین ته ونيوه ، د خلکو د گمراه کولو لپاره راپیدا شوی دی . معلم جمعه خو یوازې د خلکو دنیا خرابوله خو مولانا د خلکو آخرت هم خرابوي او په دین کې نوې بدعتونه راباسي او په سوچه مسلمان باندې د کفر حکم کوي .

مولانا د دې خبرې په اورېدو له ځايه راوغوځېده اسلم او مهردل ته یې په خطاب کې وویل : زه قرآن بیانوم او دې ته معلم حمید اپورچونیزم او ارتجاع وايي ... اسلم خبره له مولانا څخه واخیسته او له مهردل څخه په تلوار پوښتنه وکړه : دغه اپورچونیزم لا څه ته وايي ؟

مهردل وخنډل : زما سر نه پې خلاصېږي ، دا خبره بنوونکو له

غرونه او کساتونه

خان سره اندراب ته راولی ده . بله ورځ که خدای کول له معلم صاحب
حمید شخه د دې پوښتنه کوو خو نن د خوبنۍ ورځ ده ، مېلمانه او په
تېره زلمیان د ساز او سندرو او د معلم جمعه خان خوازه آواز ته سرگې
په لار دي . اوس به بحث په همدې ځای پرېږدو .

غرونه او کساتونه

له هغې ورځې نه چې قاسم د ده سلا په وزلوبه کې د ملک شاسوار بې عزتي کړې وه درې میاشتي تېرې شوې . نه ولسوال ، نه امنیه قوماندان او نه څارنوال قاسم ولسوالۍ ته حاضر کړی شو . په همدې موده کې په ده پسې د جلب رقعې او ماسلان صیاد ته تله او راتله لیکن هغه نه حاضریده او ملک له ټول اعتبار ، نفوذ او تاوان سره هغه ولسوالۍ ته نشو حاضرولای . د ملک د زامنو بیا په تېره د میرزا او اسفندیار ماغزه هره ورځ ور ته اېښېدل . کله چې هغوی د قاسم له جلبولو او بندي کولو څخه نامینده شول په نورو گرو چارو باندې یې فکړ وکړ . هغوی پخپل مینځ کې دې مشورې ته ورسېدل چې کروندې ته د تگ په وخت د خپلې کلا تر مخ د قاسم لار ونیسي او لاس ورواچوي او په دې توگه د پلار کسات واخلي ، د دوست او دښمن د پهنغور خوله وتړي . گلک به د ملک شاسوار د زامنو د دې اقدام مخالفت کاوه ، ویل به یې : مار به مړه نه کړی خو لنډ به یې کړی . تاسې به پزه گټی ، سر به بایلی . قاسم همدغسې پرېږدی هغه له ملک سره د ده سلا د پېښې په وجه هره ورځ کوټوال ، وهل ټکول ، بنديخانه او تحقیقات په خوب ویني او لکه غل له خپل سیوري نه هم ډارېزي ، مور او تاسې باید هغه داسې مقابله ته مجبور نکړو چې زمونږ د سولو لپاره پر خپله هستي هم اور بل کړي . زه قاسم پیژنم هغه ډېر بد سترگي سړی دی او ډېر زبردستي او لاس بري نه زغمي ، بیا هغه یوازې نه دی ، د اسلم ټول اندیوالان سپاره او ښکایان او د دنیورې د مجلس ستنگان ورپسې ولاړ دي . د اسلم او ملک مهردل په وجه د اندراب دول مشران او خانان د هغه پر لوري دي . حاجی عبدالاحد خان ، د پلخا وکیل قیوم خان ، سید اشرف ، د خوش درې غلام حیدر

غرونه او کساتونه

خان حتی په پټه کې ولسوال ، څارنوال او د مالیې مامور هم له هغوی سره همدردی لري او اوس خویې د مهردل د ملگرتیا په وجه رینسې ان تر بغلان او کابل پورې غځېدلې دي . ستاسې لپاره د پلار د کسات اخیستلو بڼه او لنډ لاره هماغه یوه لاره ده . هغه دا چې په یوه گوزار ډېرې نښې وولئ . یعنی اسلم ختم کړی چې هم له هغه نه ، هم له قاسم نه او هم د ټولو ستنگانو له مصیبت څخه یو ځل او د همیش لپاره خلاص شی . مار هېڅکله په لکۍ او ملا مه وهی چې وهی یې په سړیې ووهی .

گلک به په هفته کې یو دوه وارې خامخا د ملک شاسوار لوري ته راته او مازیگرې به د ملک شاسوار له زمنو ، ورپرونو او مزدورانو سره د ژرندي په وتي باندې کېتاست او مرکه به یې ورسره کوله . هغه پرله پسې د ملک شاسوار زمن د اسلم وژلو ته هڅول او د هغوی ذهن به یې د ژرندي او باغچې پلورلو ته چمتو کاوه . گلک به اسفندیار ته چې د ملک شاسوار مشر او د واک زوی ؤ په وروړ تلقین کاوه چې د اسلم تر وژلو وړاندې ژرنده او باغچه خرڅه کړي او ځان پوره تاوان ته چمتو کاندې ، گلک د هغه ذهن ته دا خبره هم ورکوله چې د اسلم تر وژلو وروسته به ملک شاسوار حج ته ولیږو او تا به د هغه پر ځای ملک کړو او بیا که خدای کول چې زه درته ژوندی یم په یو کال دننه به دې لک پتی کړم او د یوې ژرندي او باغچې پر ځای به څو څو ژرندي او باغچې درته راو نیسم . گلک به له دې خبرې سره سترگې د اسفندیار په سترگو خښي کړې له یوې شېبې چوپیا نه وروسته به یې د خپلې څلرې د پخولو لپاره وویل : هو زویه ، هو همداسې ده ...

اسلم د قاسم له خور سره د نظر پهلوان د پښارتي څخه راوړسته

غرونه او کساتونه

د یارانو په ټینگار له خپل کور څخه په کوز صیاد کې د ملک مهردل کور ته په منځنی صیاد کې ولیږدیده . د بزکشي یارانو هغه د ملک یوسف په باغ کې د وزلوبې د آسونو په روزلو بوخت کې . د مهردل مشکي ، د ثوفی محی الدین کرنګ او د محراب محمد رضا تور غوزی سمند او داسې نور وتلی آسزونه یې هلته راغونډه کړل او د لومړي ځل لپاره یې په اندراب کې د نامتو وزلوبانو لپاره د ناستې ولاړې او مېړن پالنې یوه د مینې او صداقت ډیره پیدا کړه .

اسلم کړی ورځ د آسونو په پاللو بوخت ؤ او شخصاً به یې د هغوی د موتې ، تمرین او روزنې کار پر مخ بیوه . هغه د سکندر او مهردل د وروڼو په مرسته تور غوزې سمند او د محی الدین کرنګ ته له خنډونو څخه د ټوپ وهلو او د ملونو په اشاره د ګرندیو او لنډو راتاوېدو تمرین ورکاوه . او په تور مشکي باندې یې نو کار کاوه . هغه ته یې پر ورغومي یاندې د زنگون وهلو ، خولې اچولو او بې ملونو له مرستې د سپاره د موازنې په اشاره بنی او کېن لور ته پر راګرځېدو تمرین ورکاوه . هغه د بنو له وزلوبې نه وروسته ډېر مجرب شوی ؤ . خلکو د ده شهرت د اندراب له پولو نه د باندې خوست فرنګ ، نهرین او شکمش ته پراخ کړی ؤ . شهرت او محبوبیت د اسلم د زړه دننه د انتقام لمبه نه شوه سپړولای . هغه له دې ټول افتخار او سرلوري سره نه توانېده له ملک شاسوار څخه د خپل حقارت او ذلت بدله واخلي او ثابته کړي چې دی د صیاد یو سیال او مېړه هستوګن دی او د دې وړ دې چې پر ده باندې د یو نارینه او غیرتمن کلیوال په توګه حساب وشي . د مهردل کره د ده له راتګ نه راوړوسته فیروزه مړه شوی وه . د تدفین مراسم یې ډېر ساده او بې تشریفاتو وو . د ګوتو په شمیر

غرونه او کساتونه

محدود کلیوالو د هغې کټ له درې نه صیاد ته راوړ . د درې خانانو د هغې د ځنازې په مشایعت کې گډون نه وکړی ، ملک شاسوار ، گلک او د هغوی بنځینه وو د دین او دود په خلاف د فیروزې له ځنازې او فاتحې نه ځانونه گونښي کړل . د صیاد عام اوسیدونکي د فیروزې د بنځولو په ورځ د خونړیو پېښو منتظر وو . ملک شاسوار د کلا دروازه تړلې وه او نیږدې تر یوې هفتې پورې په کوڅه او باغچه او کلا په شاوخوا کړوندو کې د ده څوک نه ښکارېدل . چاپیریال یې داسې و لکه د ده ټول چې په لویه تبه مړه شوي وي او ژوندي ساري نه وي په کې پاتې . د فیروزې غمجن مرگ د هغې د مظلومیت او بدمرغۍ داستان یو وار بسا د خلکو په ارواحو او وجدانونو کې د همدردۍ او زړه سوي احساس راوپاراوه .

اسلم پوهېده چې د صیاد د خلکو عمومي غوښتنه او باور دا دی چې دی به دا د شرم او پیغور تور داغونه چې فیروزه یې د پیغلټوب او ښایست له تخت نه د ذلت او مرگ تورو تمبو ته ورکړه په هر قیمت حتی د خپلو وینو په بیه د صیاد له پاکې لمنې نه وویښي او د کلي د سپېڅلتوب د بسیا کولو لپاره به قربانی ورکړي .

د فیروزې له مړینې راوروسته د اسلم رفتار ډېر بدل شوی ؤ که څه هم یارانو هغه یوازې نه پرېښود لیکن د ده تسلي نه کېده او ځمکې ځای نه ورکاوه . هغه له انډیوالانو څخه گيله من ؤ چې له ده نه یې ولې د فیروزې د مړینې پېښه پټه کړې وه . هغه ویل له مانه د عبادت او قربانۍ ورځ قضا شوه . ما باید په همدې ورځ د خپل نوم او شرف دښمنان او د فیروزې د ارمانونو لوټماران سزا ته رسولي وای . زه یوازې د همدې لپاره ژوندې یم چې وري له لیوانو څخه وژغورم او

غرونه او کساتونه

دلته په صیاد کې د خمکې د پامولو او له زړونو د ویرې د لرې کولو لپاره خپل ژوند نذرانه کړم . زما د قربانۍ د قبلېدو لپاره به تر دې لوړ درشل او محراب چپرې وي ؟ زه بزاشي او د نارینه وو رفاقت ، عبادت او ریاضت د دې لپاره کوم چې په ما کې سپېڅلتیا او د قربانۍ احساس پیاوړی کړي . اسلم د فیروزې د خښېدو د مراسمو په دریمه ورځ د هغې په رحلت خبر شو . هغه داسې احساس وکړ چې د زړه پر سگ کې د گولۍ لاوزار وشو . په گوگل کې یې مړ انگار لمبه شو ؤ غوښتل یې چیغې ووهي لیکن د فریادونو طوفان یې په ستوني کې مات شو او اوبسکې یې د سترگو په څېرمو کې لوگې شوې . ټولو ونو ، دیوالونو چیغې کړې ، آسمان لکه خرخندی د هغه د سترگو په وړاندې په گډېدو شو . هغه له ځان سره وویل : خپل ځان او خپل غمونه به د چا لمنې ته وراچوم ؟ له چا سره به مینه کوم ؟ زما غمونه خو اوس غرونه شوو ، زما هلوو کې ماتوي ، زما هوډ خو ځای ته و نه رسېد او زه د دې وړ نشوم چې د کبرجنو مخ ته ودرېږم .

هماغه ماښام اسلم تور غوزې سمند زین کړ ، برناو ټوپک یې غاړې ته واچوه او آس یې د کلانه د وتو په نیت تر جلب ونيو . مهردل او نور انډیوالان چې هغې ورځ د اسلم د ډاډگیرنې او دلاسانې لپاره د ملک یوسف په قشخانه کې راټول شوي وو ، له اسلم نه یې د تگ د لورې او مقصد پزښتنه وکړه . هغه په ساده او لنډه جمله کې وویل : خپل کلي ته ځم .

مهردل له اسلم نه پوښتنه او کړه : په کلي کې څه کوې او د تگ مقصد دې څه دې ؟

— د فیروزې قبر ته ځم ، هغه چې ما ونشوه گټلای او تر پایه

غرونه او کساتونه

پورې عدالت ورسره نشوه .

— اوس ته له هغې سره څه کولای شي ؟

— دعا ورته کوم . عذر ځینې غواړم . وعده ورکوم چې د دې

د مظلومیت انتقام به واخیستل شي .

مهردل هېڅکله اسلم په دومره مظلومیت کې نه و لیدلی ، زړه یې ورباندې وسوځېده او په گوگل کې دننه یې د ژور درد احساس وکاوه . له یوې ځغلنده او لنډې شېبې وروسته یې هغه ته وویل : ما خو داسې پتېبله چې غمونه به یو ځای گالو او هوډونه په گډه پالو . مور او تاسې په تیاره کې سره پیدا کړل او رڼا ته راووتو ، اوس چې زړونه او هوډونه سره یو شول ته زمونږ په مېرانه بې باوره شوې .

اسلم په داسې حال کې چې پښه یې په سمند اړوله مهردل ته وویل : نه نه مهردله داسې نه ده . زمونږ مینه د مېراني په ډگرونو کې پخه شوې ده او په همدې ډگرونو کې به دوام کوي لیکن تر هغه ځایه چې په فیروزې پورې اړه لري ، هغه له ما نه لوټ شوې ده . هغه زما په بې وسۍ او بې غیرتۍ کې د بنامار ژامو ته ورلویدلی ده . ما ورته کتل چې هغه تور بنامار و خوړله . هغې ما ته چیغې راوهلې ، زه یې ورننگولم ، په مایې اعتماد کړی ؤ ، خو هغه زما د سترگو وړاندې لوټ او تباه شوه . ما د هغې ژړاوې او فریادونه اورېدل ، ټولو د هغې فریادونه اورېدل ، ما ویل عدالت به ورسره وشي او غوږونه به ورته نیول شي خو هغې ته غوږونه نیول شو او ما ته غوږونه نیول شو . اوس نو زه له چا نه عدالت نه غواړم . زه د کسات لمنه نیسم او پھیل همت تکیه کوم . زه په صیاد کې د مظلومیت د پای ته رسولو لپاره په خپلو مټو او منگولو د هغې کسات اخلم ، د هغې د عزت او شرف د ساتلو د پاره

غرونه او کساتونه

ذمه وار خو زه وم ، لنگوته خو زما له سره لويديلي ده او اور خو زما د ارمانونو جونگرې ته لويديلي دی ، زه هېچا ته اجازه نه ورکوم چې خیرن شوی مخ او خیرني جامې راپرې مينځي . زه خپل مخ او خپلې جامې پخپله مينځم . زه د وینو په قرباني د خپلې بېغوري او غفلت جبران کوم .

هغه دا وويل او سمند ته يې پونده ورکړه او د سترگو په رپ کې د تورې شپې په نايابه درياب کې ، چې ټولې لوړې او ژورې يې په ځان کې ډوب کړې وې ، الونيا شو .

ملگري له تورې تيارې نه د برنډې خراغ ته را په شا شول . لا د اسلم د سمند د پنبو درې اوړيدل کېده چې مهردل ، سکندر ، محمد نظر پهلوان او نورو ځل شويو آسونو ته ملونه ورواچولې او بې له ځنډه د کوز صياد په استقامت وځغليدل .

کوز صياد ته له رسيدو سره سم د کلي له شانه د جومات پر لور رات شول . د قاسم ياران او د بنو معلمان چې پدې شپه په کوز صياد کې مېلمانان وو ، د باندي راووتل او د جومات پر لوري رات شول . آدينه د آسونو په شنهار کې د مشکي آواز چې مهردل راوستی ؤ ، وپيژانده ، نا بېره يې په لور غږ وويل : يارانو اسلم دی ، نن شپه به د بنامارانو سرونه ورمات کړي . ای ځوانه څنگه بې له ما نه د وینو په لار روان شوې ، البته په ما دې مېرانه او بڼه ځوانتوب نه لورېږي .

راغليو سپرو په تياره کې د قاسم غږ وپيژنده . سکندر آس د هغه په لور پونده کږ ، سلام يې وچاوه او په تيب غږ يې ورته وويل : دغه نور څوک درسره دي ؟

— آدينه ، معلم حميد ، معلم جمعه ، د کشناباد مېلمانان او د بنو

غرونه او کساتونه

داد محمد پهلوان ، نور زمون د خپل کلي هلکان ... او په تا پسي دا نور

سپاره شوک دی ؟ خیرت خو دی ؟

— اسلم خو دلته نه دی راغلي ؟

— ولې آیا هغه له تاسې سره نشته ؟

— هغه د میراب محمد رضا په تور غور سمند باندي مخ په دي

کلي راوغلبده او مور د هغه پل پسي راواخيست .

په تياره کې د مهردل دروند غز او وريدل شو : قاسمه ته پخپله

يوازي دي لورته د جومات برنډې پلو راشه .

قاسم په تياره کې مهردل ته د سترې مشي لاسونه وروغځول او

مهردل هغه تر لاس نيولي د جومات برنډې ته ورسره بوت . د کلي ملا

خپلو طالبانو سره د آسونو په دربي او د کليوالو په گڼه گڼه برنډې ته

راوتلي او کتار ولاړ و . مهردل د شپې په تياره کې ملا او طالبان په

اټکل تشخيص کړل او د کلي ملا قاسم وپيژنده او وې پوښته : قاسمه

خیریت خو دی ؟

قاسم مخ مهردل ته راواړاوه وې ويل : ځواب ورکړه مهردله !

مهردل په تياره کې ملا ته ورنږدې شو او په ناست آوازي هغه ته

ووويل : ملا صاحب کله چې د خدای او رسول د امر خلاف ورزي وشي

او د خلکو تر مينځه انصاف تر پښو لاندې شي ، شرارت او فتنو ته لار

خلاصېږي .

ملا په هيجان او تلوار وويل : خدای دي فضل وکړي آخر پېښه

څه ده ؟

— په همدې کلي کې د اسلم چنغل د جابرانو په لاس خرڅه شوه ،

کورېي لوټ شو او د کليوالو حقوق يې تر پښو لاندې شول .

غرونه او کساتونه

د کلي سپين ږيرو او تارنگو ملايانو دا ټول وليدل او خوله يې پې پټه کړه . وروسته چې اسلم راپيدا شو او د انصاف مطالبه يې وکړه ، تاسو د لوټمارانو په ملاتړ کې د حق کتمان وکړ . اوس د حقدارانو په زړونو او ځيگرونو کې د کسات اور لمبه شوی او داسې ښکاري چې د خدای غضب به په ظالمانو او کبرجنو باندې نازل شي .

د کلي ملا د موضوع په وخامت پوه شو ، پخپل سر ووبرېده او د غوره مالی او معذرت په ژبه يې وويل : خدای حاضر دی چې ما د اسلم په باب داسې نه غوښتل ، ليکن ملکانو او خانانو ته څوک په مخه ورتلای شي . مورن خو خيرات او اسقاط ته ناست کسان يو ، تر خولې يې نشو تېریدای او ترخه خبره چا ته نشو کولای .

– چوپ شه ، چوپ شه ملا صاحب حقيقت داسې نه دی لکه چې ته وايي . هغه ملا محمد وزير او د تل مير غازی مولوی صاحب چې له خولې نه يې اور بادپري چا د حق په ويلو له وطن څخه وشړل ؟ وفرمايه مولوی صاحب او خپلې حجرې ته ننوزه د حساب او کتاب ورځ به رارسېږي او تا ته به خپله برخه ورکړی شي .

ملا چې پگړی يې پر سر خوځېدله د تورې تيارې په پرده کې بې غږ او غوږه د حجرې په لور لاړ او طالبان يو يو پسې وروخوځېدل . مهردل قاسم راگوښه کړ . ورته وې ويل : وروره د مېړانې وخت رارسيدلی دی . اسلم نور ملک ته نه دريږي ، د هغه واک د کسات د ديب لاس ته لويديلی دی په هغه کې د ليونتوب او بېواکۍ نښې راپيدا شوې دي . هغه د فيروزي غمجنې مړينې د بريد درشل ته راوستی دی . هغه نور صبر نه کوي او گوته د انتقام په ماشه ټينگه کړی .

قاسم بېواکه چيغې کړې : ما خو همدا غوښتل مهردله ! دا اوس

غرونه او کساتونه

هم ناوخته شوې ده اسلم بې له تورې او کسات اخیستلو نه بله لاره نلري ، نارينه چې د نارينتوب له تخت نه ولوېده د هغه بيا څه ارزښت او عزت پاتي کېږي .

مهردل د قاسم په اوبزو لاس راښکود او هغه يې له ځان سره وخواوه او وروپې په غوږ کې ورته وويل : اوس د عمل وخت نږدې شوی دی . تېزې او ترخې خبرې له مصلحت نه لرې دي . کسات اخیستل او د وینو بهول څه سخت کار نه دی لیکن دا چې په کسات پسې ، په کسات اخیستونکو څه راځي باید فکر وشي . زمونږ او د اسلم د مدعیانو تر مینځ وضعیت ډېر باریک شوی دی . ولس جنګ ، پرخاش او زبردستي نه خوښوي خو د مظلوم د ملاتړ فهم او اسباب نلري . د دې ټولو جنجالونو او مصیبتونو له فهم سره سره مونږ نه شو کولای خپل تقدیر بدل کړو . د اسلم تقدیر زمونږ د ټولو تقدیر دی . مونږ به په دې خپله سیمه کې د ځوانمردی ، دود او دستور ته خپله وینه ورکړو . او د خلکو تر مینځ به د انصاف او نارينتوب کمزوري شوي دودونه یو وار بیا راتازه کړو .

مهردل او قاسم په خبرو خبرو کې د اسلم په لټه د کلي هدیرې ته راورسیدل . په تیاره کې د قاسم سترګې په آس پریوتې او په دې کې یې په ډډغږ مهردل ته وويل : نه مې درته ويل چې دې ، اشاره اسلم ته ، د زړه چاودونکو غمونو په مهل د خپلې مور قبر ته راځي او هلته خپل هوډ تازه کوي . لیکن نن د فیروزي قبر ته په گوندو شوی دی .

مهردل او قاسم کرار کرار د اسلم لور ته وخواهېدل ، قاسم تر یوې چوپتیا وروسته د خپل عادت سره سم په حاکمانه غاړه وويل : نه اسلمه ښه دې ونکړل وخت درنه تېر شو . تا باید د فیروزي تر مړینې

غرونه او کساتونه

وړاندې د انتقام عبادت پر ځای کړی وای . ستا اوښکې اوس بې وخته باران ته ورته دی . ستا کسات اخیستل به د فیروزي له گالل شویو غمونو او هدر شوې ځوانۍ سره هېڅ مرسته ونکړي .

په دې کې دوی د فیروزي گورته نیږدې راغلل . اسلم د فیروزي د قبر ختیځ لوری ته مخ په قبله په دوو گونډو ناست ؤ . شپې د هغه په اوښکو باندې د تیاري پرده اچولې وه . خدازده چې ده به هغې ته څه ویلي وو او د خپل زړه په اورونو باندې به یې د کوم تسل اوبه شیندلې وې . اسلم د مهردل او قاسم په لیدو له ځایه وړ شو او مهردل هغه په غیږ کې ونیو او دواړه یوځای په ژړا شول . ملگرو د لومړي ځل لپاره د اسلم د مظلومیت ځگروي واوریدل . آخر انسان ، انسان دی . هر څومره چې پیاوړی وي د بې رحمۍ او بې عدالتۍ زغم نشي کولای .

اسلم په تیاره کې قاسم په غیږ کې ونیو او په نیولي آوازيې مخاطب کړ : ما ډېر کوشش وکړ چې پخپل گوگل کې دننه د انتقام لمبې مړې کړم او د انصاف غوښتلو له لارې عدالت ته ورسیرم خو زه چا سیال ونه بللم او اوښکې یې راپاکې نکړې . زه یې سپک وتللم او زما مېرانه یې تحقیر کړه . ما ته اوس بې د وینو تویولو او کسات له لارې بل لورې نه دژ پاتې شوی . زه راغلم او دلته مې خپل هوډ تازه کړ . زه به په دې کلي کې د انصاف او عدالت د پاللو لپاره خپل هوډ پرځای کړم او د هغه لپاره به زه پخپله قرباني ورکړم . زه سر له سبا برته په همدې کلي کې خپل کورته راځم او همدلته به د هغه مظلومیت تور داغ له خپلې لمنې مینځم و کوم چې له ما نه په همدې کلي کې زما ناموس ، زما نارینتوب او زما کوچنی هستي اخیستي ده ...

هغه په خبرو خبرو کې په سمند پښه واړوله او د برناو توپک ماشه

غرونه او کساتونه

یې رابنکوده ، د هغه ټول ججوری یې په هوا تش کړ او مخ مهردل ته وویل : له ما نه د سولې او خیر خوبوونې وخت تېر شو . تاسې انډیوالانو په غلظه تجویز کړه چې زه د ملک شاسوار او گلک له دسیسو نه د ځان ساتنې لپاره له خپل کلي لرې شم او ځان گونبه کړم . زما قوت په یرغل او بدله اخیستلو کې دی . زما کمزوري له هماغې ورځې پیل شوه چې کله مې کلي ملک شاسوار ته ورپرېښود او پخپله د ملک مهردل په کور ننوتم . شوک چې د خپل حق دفاع نشي کولای د خلکو ملاتړ څخه بې برخه کېږي او د خلکو د همدردۍ وړتیا نلري . هر بزکش چې په میدان کې د آس له شا وغورځول شي ، خلک ورباندې خاندې لیکن هر قاهر سپاره ته د زړونو او کورنو دروازې خلاصېږي . نارینه باید پخپلو پښو او مټو تکیه شي . که پیرانگ خپل تیره غابونه او څیرونکې نوکان و نه کاروي ، شغالان او گیدرې به څرمن ځنې وباسي .

قاسم په لوړ آواز وویل : ته اوس سم پوه شوې چې په پسته غاړه له دښمن نه نشي حلاصیدای او بې له تورې او مېړانې چا ته حق نه ورکول کېږي . نیک او خیر خوبوونکې کسان خو ځکه خپل حق ته نه رسېږي چې توره ته تیکې نشي راییستلای او د وینو تویولو شجاعت نه لري .

مهردل د قاسم په خبرو کې ورننووت او په نغمه غمجنه غاړه یې وویل : قاسمه ! ستا خبره سمه ده خو بشپړه نه ده . اسلم صیاد ته د خپل راتگ په هماغه لومړي سر کې کولای شول چې د ملک شاسوار او د درې د خنجر خان غاړې ورپریکړي لیکن هغه دا ډاډ نه درلود چې د ده کسات اخیستنه به په خلکو کې د ده په مېړانه او پور اخیستنې

غرونه او کساتونه

باندي وشميرل شي ځکه خوږې د گريوان د څيرلو په ځای تنهې خلاصې کړې ، صبريې وکړ ، وخت يې قابو کړ ، خلک يې په حقيقت پوه کړل . تا ، ما ، بل او بل ته يې واقعيتونه څرگند او غاړې يې په دښمن خلاصې کړې . په دې کې يې د بزکشی په ميدانونو کې خپله وړتيا او مېړانه هم وښودله او ځان يې د خلکو زړونو ته ننه يوست او دا دی اوس چې د دې حقانيت لکه لمر روښانه شوی او ثابت شوی دی و کولای شي داسې کسات واخلي چې زمونږ ټول ولس شاباسی ورکړي او د ده دغه عمل د تيري کونکو لپاره يو عبرت او درس شي . خو خبره په همدې ځای نه خلاصېږي مونږ او تاسې هم له ده سره د ملگرتيا او ورورۍ په وجه يو فرض لرو ...

قاسم د خپل تاوده مزاج له کبله د مهردل په خبرو کې ورولوبده او په جدي او لوړ آوازي پوښتنه وکړه : کوم فرض ، موږ څه کمي کړي دی ؟

— ډېر کمې مو کړي دی .

— مثلاً ؟

— مثلاً د دې پرځای چې ځان د اسلم په خيالونو پوه کړو او هغه ته فايده مننه مشوره او ملاتړ ورکړو . د هغه مخالفان او دښمنان مو په ناپوهۍ او غلطو تصوراتو کې تحريک کړي او تهديد کړي .

— زه ښه پوه نشوم ، ما ته سمه سپينه دهقاني خبره وکړه .

— نو خپه کېږه مه . تا ولې د ده سلا په بزکشی کې ملک شاسوار

د ټول عالم تر مخ وواهه ؟ تا ولې د کلي په لارو او کوڅو کې د ملک له زامنو او گلک سره د مخامخ کېدو په مهال هغوی په بار بار وکنځل ؟ تا ولې د کلي مالا ته چې د ملک انډيوال او د حکومت جاسوس دی

غرونه او کساتونه

ترخي او سپورې خبرې وکړې ؟

په خبرو خبرو کې هغوی کلي ته راوړسیدل ، مهردل له اسلم سره د قاسم په کاله کې پاتې شو . هغوی کری شپه سره وغږیدل او دې فیصلې ته ورسیدل چې اسلم دې هماغلته کوز صیاد په محل په خپل کور کې استوگن شي . هماغه شپه اسلم په لومړي حل لپاره مهردل او قاسم ته د فیروزې د ترخه برخه لیک په باب مفصل معلومات ورکړل . هغه وویل : فیروزې ځینو بنځو ته چې د درې له خانانو سره یې تگ راتگ کاوه ویلې وو چې اسلم به بیا صیاد ته راشي . هغه به زما د مظلومیت بازخواست وکړي . هېڅوک به د هغه له انتقام نه خلاص نشي . هغه به د ملک شاسوار په کور اور ولگوي او دغه مرتد خنجر به غره ته وخیژوي او د ارچې په ونه پورې به یې راځوړند کړي .

اسلم د دې مطلب تر بیان وروسته یوه شپه چوپ شو او بیایې تر یو ټپک او تامل وروسته داسې خپلو خبرو ته دوام ورکړ : فیروزې دا خبره ځکه کړي وي چې هغې زما په مېرانه او د صیاد په ناموس پالنې کلک باور دلرلود . زه په هېڅ توگه نشم کولای چې د هغې دغه حق هیله او دالور باور ضایع کړم . زه د فیروزې ستر اعتماد او د هغې مینې ته چې زما په وفا کې یې په ځان اور ولگاوه ، د خپل سر او وینو نذجرانه وډاندې کوم . زه زیات وخت نلرم له تاسې نه غوښتنه کوم چې ما نه لرې شی ، زه خپل برخه لیک کسات ته د وینو او تباهی سیلاو ته ورکوم . که زه داسې ونکړم خدای او خلک به ما ونه بخښي او د پلرونو ارواح گانو او د هغوی قبرونو ته به شرمنده شم . د فیروزې په هوډ کې به ماتې وخورم او په اندراب کې به د بې ننگی او ذلت مثال شم .

غرونه او کساتونه

په خبرو خبرو کې هغوی شپه سپېدو ته راورسوله . د کلي ملا د سباوون د آذان ناره جگه کړه . د صیاد ځوانان او په کلي کې له نورو سیمو راغلي بزکشان او بنوونکې په لمانځه کې سره مخامخ شول . له ټولو سره د تېر ماخستن د چزو او کلي ته د اسلم د سپو د راتگ په باره کې پوښتنې پیدا شوې وې . هغوی د اسلم ، مهردل ، سکندر او د منځوي صیاد د ځینو نورو سپو په غیر منتظره لیدلو لا خیران شوي وو . اسلم تر لمانځه وروسته هغوی په کوز صیاد کې خپل کورته د راتگ په باره کې پخپل تصمیم باندې خبر کړل . هغه وویل : زما کور اوس یو څه ودان شوی او څنگه چې په هغه کې پرته له ما څوک نه اوسېږي او زنانه پکې نشته ، دا د دوستانو او د کلي ټولو زلمیانو مخ ته پرانیستی دی .

معلم جمعه اسلم ته کورودانی ووايه او وې ویل : نه اسلمه وروره په مور باندې باور ولره ، ستا دغه خټین کور به د مینې او ورورۍ قبله کړو . د تاله راتگ سره زمونږ د صیاد په زلمیانو کې د ښېگڼې ، اتفاق او غیرت سا راژوندۍ دوی ده . مور ښه پلرونه لرل ، باید د هغوی دود او دستور ، صداقت او شهامت راژوندۍ کړو او وپې پالو . مور په تا کې د خپلو پلرونو ښې وینو ځکه خو په تا راټول شوي یو او له تل سره ناسته ولاړه کوو اوس مور ستا نوم د اندراب په ټولو کلیو کې اورو ، د تاله ښه حلقیت ، خوږ او فایده منو خبرو ، نیک عمل او نامتو سپرلو سره په شاوخوا زلمیانو کې بیداری پیدا شوي ده . که چېرې زمونږ له وسه پوره وای او د هغوی پالنه مو کولای شوی ، سلهاوو زلمیان به ستا شاوخوا راټول شوی وای لیکن د دوی پالل ، د دوی ډوډۍ ، چای او چیلیم زمونږ په لوڅو ډډو نه بسیا کېږي او د همدې لپاره له

غرونه او کساتونه

هغوی سره یوازې په ودونو ، بزکشیو او بازار په ورځو کې گورو ، خبرې او مینه ورسره کوو او هغوی ستا د کتو او مرکې غوښنه راڅخه کوي . په دې کې ناڅاپی قاسم د جومات په ملا غږ وکړ : ملا صاحب د قرآن شریف یو سوره ووايه !

په جومات کې ناست کسان ټول غلي او حیران شول او ملا صاحب غاړې صافې کړې او د خدای د کتاب څو آیتونه یې ولوستل او دعایې وکړه .

قاسم چې د جومات محراب ته نږدې یې په دیوال ډډه لگولې وه له خپله ځایه مخ ته راوښویده ، په گونډو شو او جومات والو ته یې وویل : څو ورځې وړاندې فیروزه د خدای بڅښلي گلدار لور د اسلم پهلوان چونغل چې د ملک شاسوار له لوري لوټد شوې او د درې په لیوانو پلورل پوې وه حق ته ورسیده او دلته زمونږ په پلرنۍ هدیره کې خښه شوه . لاس پورته کړی چې هغه دې خدای وبڅښي او په شهیدو بییانو کې دې وشمیري ، او اسلم ته دې خدای اجر او د بدل اخیستلو وسه ورکړي .

اسلم د قاسم د دعا له خلاصیدو سره سم په لوړ آواز وویل : آمین یارب العالمین .

مهردل وویل : قاسم خانه مور خو د فاتحې د اخیستلو لپاره سلامشوره نه وه سره کړې ، دا د څه وکړل .

جبار چې تېره شپه یې له دوی سره یو ځای تېره کړې وه پر ځان رانغښتې چپنه یې را لرې کړه او په زغرده یې مهردل ته وویل : پرېزده مهردله ښه یې وکړل چې سپینه خبره یې منځ ته راواچوله . مور خو په همدې سلاگانو او مشورو کې اوبو یووړو .

غرونه او کساتونه

صوفی محی الدین چې پخوا به یې تل د وساطت او خیر خوښوونې خبرې کولې پخپل هراتي پټو کې راتاو شو . لنگوتی یې د وروځو له سر پورته کړ ، راو لاړ شو مخ مهردل ته یې وویل : نینی په پټه نه چیچل کېږي . مهردله پرې یې ږده ډېر بڼه راغلی ده بیایې مخ قاسم ته ورواړه وه وې ویل : قاسمه د نر بچیې ډېر بڼه کار دې وکړ چې د شف شف خبره دې ختمه کړه او سم شفتالو دې ورشخه جوړ کړ . راءه چې سخوندر حلال کړو او د اسلم په کور کې د خیرات دیگونه بار کړو ، هلکان راوبلو چې جومات ته لیمخی او تغرونه راوباسي لو سمه مسلماني فاتحه واخلو .

په دې کې دوست محمد اکا چې پرله پسې ټوڅېدو او سایې لنډه لنډه کېدله ، له هوار السنې نه را په غبرگو شو او شک کېناست او په سوې سایې فریاد شروع کړ : قاسمه زویه ! د تا له لاسه چا ته گریوان خیرې کړم ، زه دې بیا په کوم سپن لاهو کړم . ولې مې په دې تیر آخر عمر کې دومره ځوروي یې او د خه لپاره ویدې فتنې راوینسوي . ولې د کبر او ناروا لاره نیسې او دغه زما گلالی او غریب کو وړانوي . ولې د پرديو بديو ذمه پخپله غاړه اخلي ...

په دې کې صوفی محی الدین له ځایه وروځوځید او دوست محمد اکا ته یې د غوسې په غاړه وویل : دا د بې غیلرتی خبرې چا درزده کړې دي . که دغه باتوره او غیرتي زوی دې نه وای ملک شاسوار به تر اوسه بڼځه هم درنه بیولې وه . د همدې قاسم برکت دې چې گلک دې هره ورځ په حلوا او پراټو مېلمه کوي او ملک شاسوار دې حاجي جنتي بولي او غوړه مالی درته کوي . دا نننۍ خبرې چې تا خپل زوی ته وکړې د بې غیرتی خبرې دي . خبرې تا وکړې لیکن وشرمیدم زه .

غرونه او کساتونه

په دې قاسم د خبرو وار واخيست او د خپل عادت خلاف يې په ناست آواز او سره سينه وويل : ابا آيا همدې کلي کې تا د اسلم او فيروزي د پښارتي پلاو نه وخورلی ؟ بيا کله چې اسلم پهلوان له همدې کلي نه په غريبي او کار پسې ترکستان ته لاړ ، ملک شاسوار د اسلم د مړينې مجلا تېره نه کړه ؟ او ته د اسلم د مرگ شاهد نه شوې ؟ ورپسې په هم دې کلي کې فيروزه د درې خوږين خنجر ته ورواده نه شوه ؟ تا د هغه د واده خوږه و نه خوړله ؟ دا ټول کارونه ستا د ستلرگو وړاندې ونشول او ته هم پکې شريک نه شوې ؟ خو آيا تا ته کله دا خيال درپيدا شو چې په دغهخ سيال او غيرتي اسلم باندې دې ناروا کړې ده ؟ او ته بايد د دغو تيريو پټي زکړې ؟ نه پلاره تا هېڅکله دا فکر و نه کړ ځکه چې ته خو ډارن او د ظالمانو مل يې ...

کله چې قاسم دې ځای ته راوړسيد مهردل په قاسم باندې غږ وکړ : دوه کاله وړاندې د همدې جومات په انگر کې د همدې دوست محمد اکا په سر زما او ستا غږ سره پورته شو . تا هماغه وخت هم له خپل پلار سره تيري کاوه .

— هو هماغه وخت هم حق زما په لوري ، .

— هن هېڅکله حق ستا په لوري نه ؤ او اوس هم حق ستا په لوري ندې . هغه وخت چې ته لا د خبرو او مخې نه وې دوست محمد اکا مجبور و چې په هره روا او ناروا کې ملک شاسوار شا ته ودرېږي . هر څوک پوهېږي کې چېرې هغه له ملک سره لاوتې ماتې کړې وای هغه ته به هم حيا او پرده نه وه پاتې شوې او لور به يې لکه د گلدار فيروزه په رڼا ورځ ليلام شوې وه .

— مهردله د تا ملاتړه به دومره وکړي چې زما ابا زما مقابلې ته

غرونه او کساتونه

ودروي. که چپرې هغه په دغه ملاتړ ډاډه شي نو بیا به دغه ډارن او ساده سپین بیری ته د حق او باطل پوله شوک ورنیږي .
جبار په خبرو کې راگله شو قاسم ته یې وویل : یو بل شوک به یې ورونیږي لکه همدا اوس چې صوفی محی الدین وروښووله . له پلار سره زورزیاتی او پر هغه باندي غږ پورته کول زمونږ له دین او دود نه لرې کار دی . مونږ له یوې خوا لگیا یو د ناروا لاس وهنو مقابله کوو او له بلې خوا پخپله د نوې ناروا بنسټ ږدو . دا کار زمونږ حقانیت ته تاوان رسوي او مونږ کمزوري کوي ...

دجبار خبرې لا نه وې خلاصې شوې چې دوست محمد اکا له ځایه راغلې شو او په ځگړو پډو او تلوار د اسلم وړاندي سم د لاسه په گونډو شو او خپل سړیې ورته سرتور کړ ، وې ویل : اسلمه بچیې زما کور د تور سرو کور دی . زه له نارینه وو څخه همدا یو قاسم لرم ، مونږ گرد سره د ده سیوري ته ناست یو . خدای مکره که دغه زمونږ له لاسه وووت زمونږ کور بیا چول بیابان دی او مونږ له یوه سره برباد یو ...

قاسم چې د پلار په نیت او خبره پوه ؤ د برېکۍ لمبه گړندی په ځای کې ودریده او په داسې حال کې چې وړانه شوې پگړۍ یې پر سر سموله د پلار په خبره ننوت : ابا دا څه د شرم خبره کوي ، بیا د توري چرگې ملا په غوږ کې څه درڅخولي دي . بیا دې په کومه توگه شرموي .

— زما لیونیه زویه ! ولې مې د زمري ژامو ته ورکوې ، ولې مې د خدای نازولو ته په غږ ورولې .
ارسلا چې د کوز صیاد په ځوانانو کې یوه وښیار او د سپرو مغزو

غرونه او کساتونه

څښتن، راولاړ شو، دوست محمد اکاپي د اسلام له مخې راولاړ کړ او په درانه او کرار آوازيې هغه ته وويل: دوست محمد اکا نن خو زما زړه راولاړه خو پخپله هم له پلاره يو يم، ما خو ننگيرله چې د کلي ټول زلميان او بيا همزولي زما خپل سکه ورونه دي او په همدې حساب ته پخپله زمونږ ټولو پلار او د دې جوماتوالو برکت يې. اسلام، مهردل، زه، جبار او قاسم بايد تا ته توپير ونلرو او ستا کهول، ستا بيبياني او ستا د عزت کور زمونږ کعبه ده. هېڅ ظالم به د خدای په فضل وخت پيدا نکړي چې ستا دروازي او نغري ته په سپکه سترگه وگوري. زه پخپله دې خبرې ته حيران شوم چې ته ملک شاسوار او گلک ته د خدای نازولي وايې. د خدای نازولي خواه يې چې خپله حلاله ډوډۍ خورې او د چا په وينو دې لاسونه نه دي سره شوي. عبادت خو ته کوي او په سپينه زيره د يو کپ روزی د گټلو لپاره خو ته خولې تويوي. د خدای دوست خو دغه اسلام پهلوان دی. چې په دې ليونۍ خوانۍ کې يې خپله لمنه پاکه ساتلې ده او د ظالمانو او قاتلانو مخې ته درېدلې دې او سترگه يې له فلک څخه نه سوخي. د خدای دوستان او نازولي خو دغه وزلوبان او بزگران دي چې د خدای په ځمکه کې د نيکۍ داني شيندي او د لاس په ټناکو روزي پيدا کوي. له تا څخه زمونږ هيله دا ده چې ته پنځه وخته لمونځ اودس وکړې او د ظالم ويره له زړه څخه وباسې ...

قاسم وويل: ارسلا ته ابا ته هوايې لگيا يې. دا خبرې چې دی يې کوي د ده نه دي دا د ملا گلک د پراتو او د شاسوار د پلاو خبرې دي چې د ده له گيډې نه خولې ته راځي. ټولو جوماتوالو وخنډل او په دې کې اسلام راپورته شو. قاسم ته

غرونه او کساتونه

یې غوسه وکړه او د هغه خبرې یې په خوله کې وروچې کړې . په جومات کې چوپیا خوره شوه . شپه وروسته صوفی محی الدین غاړه تازه کړه او د دوست محمد اکا خوا ته راغی او هغه ته یې وویل : گوره دوست محمده ، زه او ته هره ورځ دلته د خدای دربار ته سجده لگوو او په پای کې هغه ته ورتگ لرو . هر څه د هغه له لوري دي . څه چې غوښتي وي هغه به کېږي . دغه قاسم په هغه وسپاره . دغه ځوانمردي او لویې زړه یې خو همغه د ده په گوگل کې ایښی دی . او دغه بله خبره خو بالکل سمه نه ده چې گواکې له ملک شاسوار سره د قاسم وړانې د اسلام په خاطر پیل شوې دي . دا ملک شاسوار خو لکه د وبا مرض دی چې د کوز صیاد په هر لوی او واړه لگېږي . که همدا زلمیان د هغه منځه ونه نیسي دا کلی به د مړو هدیره شي . هماغه څه یې چې د گلدار په فیروزې زکړه سبا زما او ستا په لورانو هم کوي ...

صوفی محی الدین لا خپلې خبرې پای ته نه وې رسولې چې یو هلک په وارخطایی جومات ته راننوت او په سوې سايې جوماتوالو ته خبردارې ورکړ . اور ... اور د دوست محمد اکا کادانې او د خسو کوټې اور اخیستی دی .

جوماتوال د دې خبرې په اوریدو اکه د گبیني مچۍ وترهېدل او په منډو منډو د دوست محمد اکا کور ته چې د اور په لمبو کې رانغښتل شوی ؤ . ورودانگل .

غرونه او کساتونه

د مني فصل نوې شروع شوی ؤ . د اندراب په لوړو سيمو او سردرو کې د ونو پانې گلابي شوې او ژيرې شوې وې . په کلي کې د فتنو او نښتو بازار هم تر پخوا سوړ شوی ؤ . د ودونو موسم د کلي وزلوبان او د سياليو زلميان د وزلوبو ميدانونو ته جلب کړي وو . اسلم د مهردل او نورو يارانو په سلا مشوره له وزلوبو نه د لاس د اوښتو په پلمه ځان گوښه کړی ؤ .

د صياد وزلوبانو لکه دوه تېر کلونه د وزلوبې په سېرني خزاني موسم کې بيا هم خپل نوم او مقام ساتلی ؤ . د مهردل مشکي له نظر پهلوان سرع لار نيولې وه او د صوفی محی الدين کرنک او د ميراب محمد رضا تورغوزي سمند چې د اندراب په وزلوب کې، الوتونکې ديوان نومول شوي وو ، ورځ تر ورځ مشهورېدل . خو مشکي لاهم هماغسې د اندراب د خلکو محبوب آس او د وزلوبو د ميدانونو بې رقيب پهلوان ؤ . د وزلوبو په دې تازه موسم کې د ملک او گلک عرضونه او شکايتونه هم له خپل پخواني جوش او تاو نه ساړه شوي وو . دا ځکه چې مهردل د اسلم په غوښتنه د بنو د نسوارو ټيکه نيولې وه او هلته يې يو سموار هم پرانيستی ؤ . هغه هلته دايمي حضور درلود او د خپل کارو بار د پاللو په پلمه د ولسوالۍ په مرکز کې له اسلم څخه د بډو خورو د دفع شر او د ملک او گلک د دسيسو او سازشونو په شنډولو اخته ؤ . خو له همدې ظاهري کرارتيا سره سره صياد د خونړيو پېښو درشل ته روان ؤ . وزلوبانو او دکلي راوينو شويو زلميو بزگرانو د ملک شاسوار په مقابله کې خپلې ذمه واری سره ویشلې وې . اسلم د ميزان د مياشتې په پنځلسمه د ماښام د لمانځه نه وروسته له جوماتوالو څخه خدای په امانې او دعا واخيسته ، هغه وويل دې د څو ورځو په مخه نهرين او اشکمش

غرونه او کساتونه

ته عي . غواړي د خپلې ځمکې د ابادولو او کرلو لپاره د قلیې غوايي وپلوري . دې هماغه شپه د سپېدو تر چاودېدو مخکې له کوز صیاد نه د اندراب د درې د بڼیو غرونو په استقامت د خلکو له سترگو پټ د شپو په غرنیو ځنگلي لارو د خنجان پر خوا و خوځېد او بریخ د بز درې په یوه شيله کې د دمې جوړولو او سبانه لپاره کېناست . اسلم ستونی ستاغ وغځیده او د کوډگرو غرونو د رنگینو او منظرو په ننداره شو .

اندراب د مني فصل ته غیر پرانیستې وه . د هندو کش پر برنیو اوزو د رنگینو وریخو تړل شوي کتارونه له شمال نه د جنوب لوري ته خوځېدل او د اندراب د درو او شیلو برم او جلال یې خوځو واره زیاتاو . اسلم د اندراب د ختیځ او جنوب د غرونو د ځنځیري سلسلې د بدلیدونکې آسمان په ننداره کې ډوب ؤ . هغه له غلرونو سره مینه لرله او پر طبیعت عاشق ؤ . هغه به په دې شپو کې د آسمان په ډره د بدلیدونکو نقشونو او رنگونو په دریاب کې غوپه شوی ؤ . وریخې یو پر بل توپېدې او پرله پسې یې د رڼا او رنگونو ترکیب بدلاوه . نوې او لا نوې رنگونه به یې د غرونو په بې غباره او لاجوردي آسمان باندې شیندل او د اسلم په سترگو کې یې د دنیا بڼایست ته نوي تصویرونه ورکول . د غرونو په ډډو د وریخو برجونه او د پیړیو د شنه ځنگله پر پالنک د سپینو او ژیر بخونو ورینسمو غوړېدلی چترونه پر لاشونو او څوکو باندې سره ژیر او نارنجي برجونه ، د دې برجونو تر مینځ د مرمرو تاو راتاو کوشې او واټونه او په واټونو کې د لمر د وړانگو ویالې د طبیعت د هنر ټول بڼایست په اندراب باندې تمام کړی ؤ او په دې کې د شاوخوا کروندو څخه د مني د فصلونو ورمه راغبرگېدله او د درې په

غرونه او کساتونه

هواره پټاره کې ژيرو او شنو فصلونو ، د جوارو خټو او د باقليو گلانو د اندراب پر کليو او کورونو گرد چاپير يوه رنگينه غالي راغورولې وه . د خواريو او رپرونو فصل مخ په تېرېدو ؤ . د ودونو او وزلوبو موسم په زړونو کې شور او خوشالتيا راوينوله او پولو پټيو د سرکشو آسونو او مبارزه غوښتونکو وزلوبانو مخې ته سينه پراخوله ...

اسلم چې د لطيفو عواطفو خاوند ؤ ، د طبيعت په جمال کې داسې ډوب تللی ؤ تا به وې چې په هغه کې ويلي شوی او ورک شوي دي . هغه له اوږده تامل نه وروسته را ده ډډه شو او په شور او جذبه کې يې دا خبرې په ژبه جاري شوې : خدايه ستا دنيا خومره بنايسته او پراخه ده او انسان ستا د دې ښکلی نړۍ په ناپايه جنت کې ځان ته خومره تنگ او ځورونکې زندانونه جوړ کړي دي . ما غوښتل د مينې له درياب نه يو شاخکی فيروزه د خپل زړه پر تاج کېنوم او ټول عمر د هغې په شکرانه کې ستا په ستايلو او لمانځلو تېر کړم ، خو تا زه د کبرجنو او لار ورکو شيطانانو تازيانو ته وتړلم او زما مينه دې د صبر په اور کې وازمويله . ما د اسماعيل غوندې تر چرې لاندې خپل ميثاق وپاله او لکه ابراهيم په اور کې دننه مې ستا آزمويڼه وزغمله . اوس زما دعا ومنه زما مټې او منگولې آزادې کړه او ما ته د مينې په دې خپل کوچني محراب کې د خپل روح د بنايست او سپېڅلتيا د صيقل کولو لپاره ځليدونکې تيغ او پياوړي مټې راکړه .

د عقرب د میاشتی په نیمایې کې د کوز صیاد او بر صیاد په لاره کې پر جبار باندې د ټوپک دوه غبرگوني گوزارونه وشول خو هغه بچ شو او په خغاستو د خطر له سیمې څخه راووت .

تر دې پېښې راوړوسته د جمعې په شپه د دوست محمد اکا په کرونده چې د مني غنم پي کرل شوي وو ، چا د کلي لويه بياله دوه درې ځايه ورماته کړه او په هوارو پټيو کې يې پلنې او ژورې شېلې ورجورې کړې . په حقيقت کې مرونده له کروندې ووته او دوست محمد اکا ته يې پوره د يوه کال اضافي خواري ورپيدا کړه . د صیاد په خلکو کې دا گونگسي راپيدا شو چې دا ټولې پېښې د ملک شاسوار په اشاره او تحریک شوي دي . د عقرب د میاشتی په شپاړسمه شپه د کلي په جومات کې د دغو پېښو په باره کې لوڅ بحثونه پيل شول .

ارسلا جوماتوالو ته وويل چې د بنو د بازار په ورځ د راگرځېدو په مهال يې ناوخته شوه . په تياره شوې هوا کې له هغه ځايه راووت ، پرآس باندې د بار دروندوالي په وجه کرار آرار او دروند دروند کلي ته روان ؤ . ناڅاپي د شاله لوري د سپرو يوه ډله په خغاستو ورته رانيردې شوه .

په تېرېدو کې يې پر ده باندې د تازينو گوزارونه وکړل او وروستي سپاره چې متزینه يې غبرگه په گس کې نيولې وه ، د ده په سينه يې ورپورې وهله او وې ويل : اې ټپوسه ! په پردي اور کې ځان مه سوځه که په دې خبره پوه نشوې بل وار به دې سر کدو شي ... پوه شوې ټپوسه ...؟

هغوی کسونه پونده کړل او په خندا خندا کې له ما څخه لري شول .

آدينه د غوسې په غاړه وويل : مور ته اوس سخته شوه . تر دې پورته انتظار او د سترگې پټول به يوازې يوه نتيجه ولري او هغه دا چې که چا زمونږ نځي هم په مخه کړې ، مور به صبر ورته کوو .

غرونه او کساتونه

هلته يو مساپر بنوونکی چې د جومات په يوه حجره کې اوسېده او د ده سلا په بنوونځيکې يې تدريس کاوه او کله کله به د استاد حميد سره يو ځای د صياد د وزلوبانو بندار او مېلوته راته د جومات له يو گوټ خهع چې د تيلي څارغ کمزورې رڼا يې رپيدله د آدينه خبرې داسې راغبرگې کړې : که تيري ځواب پيدا نکړي معنی به يې دا وي چې مور د ژوند حق له لاسه ورکړی دی . او د استاد حميد خبره : د ظالم په ظلم کې شريک شوي يو ...

هلته يو بل نور احمد نومي سړی چې ناسته ونه ، غټ سر نو د بره کې لنډی کوټ يې اغوستی و او د ملک شاسوار نيردې خپلوان ؤ ، په احتياط او ټيټ غبر د بنوونکي خبرو ته ور ننوت : دا پېښې خو د تشويش وړ دي ليکن معلم صاحب ته دلته بلد نه يې دا لومړی وار ندی چې د صياد په شاوخوا کې دا ناخوالې راپيدا کېږي . خو کاله وړاندې همدلته د کوز او منځوي صياد تر مينځ د ژمي په مهال د ماښام او مازيگر تر مينځ يو مساپر ليوانو وخور ، په ورتېر دوبي کې د شرف الدين زوی د خپل درمند خواته کوم ظالم شهيد کړ ، درې کاله وړاندې گدام ادر خپله ورينداره ووژله ، د محمد عثمان دوی کور غله وواهه او ټول هست و بود يې ځينې يووړل ، دا پېښې ټولو کليوالو ته معلومې دي . خو اوس په مور کې د بې اتفاقی اور لگيدلی دی ، هر څه چې پېښېږي په هغې پورې يوه لکۍ ورنښول کېږي او پل يې د يو چا دروازې ته رسول کېږي .

قاسم د اور د چار خشتي خواته ناست ؤ . د نواحمد خبرو ته راڅک شو . رډ رډ يې ورته وکتل د چاخشتی ايرې يې د لاس په گوتو سره لري کړې ، د خولې نسواري پکې تو کړل ، ځان يې د هغه ځواب

غرونه او کساتونه

ته چمتو کړ او جبار چې پهوا د قاسم کړو وړو ته کابوؤ د هغه خواته رانېردي شو ، په پښه يې کېر کوده او په دې اشاره يې وپوهاوه چې پرېرده پوه شو نورې له خولې څه راوړي .

خو قاسم تر پایه زغم ونکړی شو او په لوړ آوازي د هغه خبرې داسې وړلنډې کړې : د زرو کلونو پېښې دغو نننيو پېښو ته ورته ندي . اوز بيا دغه د تا خبرې ته به راشو . هغه مساپر نهريني چې ستا په خيال لېوه خوړلې ؤ ، هغه گلک د ملک شاسوار په هدايت د پېسو په بدل کې د غلو او داړه مارانو په لاس وواژه او د رشوت په زور يې د هغه خون په لېوانو ورواړاوه . د تا تر خبرې پورې زه له تا نه پوښتنه کوم د شرف الدين د زوی قاتل ، د محمد عثمان د کور غله څوک وو ؟ څه شول او چايې پوښتنه وکړه ؟ ته پخپله هم ښه پوهېږي چې هغه غله او قاتلان اوس هم د ملک شاسوار په قشخانه کې پلاوونه او پراتې خوري او که ژوند و وبه گوري چې دا وار يو بل څوک لېونو ته ورکړي . د صياد خلک په تضرع او عاجزی له دغو لېوانو څخه نشي خلاصيدای . د خلاصون لاره يوه ده او هغه د توري په تيغ او د زړه ورو زلميانو په مټو تېره شوې ده ...

بازگل ، يو سپين بزيری چې د ملک شاسوار وره په وره گاوندى او د هغه همنشين او د سلا مشورې يار ؤ خبرو ته راگه شو او مخ په ښوونکي يې وويل : معلم صاحب ته زمونږ په سيمه کې همسايه يې ، تا ته مناسب نه دي چې زمونږ د کلي کور په شخړو کې لاس رادننه باسې او په بل شوي اور باندي تيل وپاشي . او بيا ...

د بازگل په خبره قاسم اور واخيست او د چار خشتی نه يې د جومات منځ ته د محراب په لوري راټوپ کړل او په بازگل يې نارې

غرونه او کساتونه

کړې : چوپ شه زړه کېدړه که دې بیا معلم صتحب ته داسې پوچه او بدبویه خبره کړی وه ژبه به دې درپرېکړم .

ټول لمونځ کوونکې چې تر لمانځه وروسته په مرکه سره تاوده شوي وو راولاړ شول او د قاسم او بازگل تر مینځ ورننوتل . بازگل په تور روستاقي چکمن کې ولاړ ؤ . سترگې یې له غومي رډې رډې راوتلې وې ، سر تر نوکه ریریدیده او ژبه یې گونگه شوې وه . قاسم لکه مست هاتي د جبار ، آدینه ، ارسلا او نورو لمونځ کوونکو په منگولو او محاصره کې یوه خوا او بله خوا پیدهاو پرله پسې یې باوگل ته ردو بد ویل : ... گوره او مردار خوره او د شودیارو مورکه ، او د زوره ورو نوکره او د خدای منکره ...

دوست محمداکا د خلکو په ټیل ماتیل کې په ډېر زحمت ځان قاسم ته وروساوه او بې له دې چې دهغه غږ د جوماتوالو په شور ما شور کې واورېدل شي زوی ته یې په عذذر زاریو شروع وکړه او رنې رنې اوبنکې یې په مخ راماتې شوې .

قاسم په داسې حال کې چې لنگوتی یې په غاړه کې ول ول پروت ؤ او چکمن یې له اوږو څخه په کېن څنګل رابنویبدلی و ، انډیوالانو له جومات نه راویوست .

اسلم خولا یوه میاشت کېده چې غائب ؤ . په کلي کې آوازه وه چې هغه اشکمش ته د قلبې د غویانو په پېرودلو پسې وتلې دی لیکن آدینه په پټه کې جبار ته ویلي وو چې اسلم پهلوان باجگاه ته نیردې په غرنۍ سیمه کې د خنجر لار نیولې ده . خنجر خان دوه میاشتي دمخه د کابل ښار ته سفر کړی ؤ . هیله کېده چې هغه به له دوشې څخه د موټر یا آس په سپرلی اندراب ته راوگرځي . اسلم د باجگاه له سپرو

غرونه او کساتونه

او د وليانو د درې له وزلوبانو سره د خنجر د نيولو او تښتولو خبره پخه کړې وه او د څرک خبرتيا ته منتظر ناست ؤ .

د تورې چرگې ملا ، ملک شاسوار د ژرندي او باغچې پلورلو ته راضي کړې ؤ ، خو د شرعي وثيقي تر ترتيب د مخه مهردل د ژرندي او باغچې د خرڅلاو په باره کې د صوفي محي الدين له لوري د ملک په ژرنده او باغچه باندې د شفعي دعوا محکمې ته وړاندې کړه او پر گلک باندې يې د ژرندي او باغچې خرڅلاو وځنداوه او په دې توگه يې د اسلام پر ضد د ترور سمدستي احتمالي پلان شنه کړ . په جومات کې د بازگل او قاسم تر شخړې راوړوسته ملک شاسوار او گلک په دوست محمد اکا بدگمانه شول او هغه يې خپلو کورونو ته له تگ راتگ نه منع کړ .

بازگل او نوراحمد او د ملک نورو خواخوږيو يو په بل پسې جومات او د جماعت لمونځ ترک کړ او د ملک شاسوار د کور تر مخ يې د لويې لارې په سر د بازالال په پټي کې د علحیده جومات بنسټ کېښوده . د جومات تر جوړيدو پورې د تورې چرگې ملا کله چې به په کور ؤ د ملک د قشخاني په چوتره باندې آذان کاوه او هماغلته به يې خپلو پلويانو ته لمونځ ورکاوه . د کوز صياد د لوی جومات ملا په جومات کې د قاسم او بازگل د شپړې له شپې راوړوسته سبايې د وخته له خپلو طالبانو سره له صياد نه وتښتېده او له هغې ورځې نه د کلي امامت صوفي محي الدين ته په غاړه ورولوده . کليوالو وپتپيله چې دا وار بايد داسې يو حقاني ملا د کلي امامت ته راوستل شي چې خوله او خبره يې پاکه وي او د ملک په تلک کې و نه نښلي .

سور باد چلېده ، غرونه خړو لرو راچرمولې وو . سيلی د ونو په

غرونه او کساتونه

لوڅو خانگو او د بزگرانو د کورنو په بلیو کې ښکېلی واهه . کلیوالو له سارا څخه خپل څاروي د کلي په لور را په منځه کړي وو . پلیو لاریو اوربوزونه د لنگوتي په شملو پیچلي او چپني حکمني یې په سر او غوړو رابښکودلې وې . د کورونو د رغلیو او تنرونو لوگي له موریو څخه هوا ته پورته کېدل او د قهرجن باد په منگولو کې لکه د اتن دسمالونه رقصېدل او رالوبدل . باد د بزگرانو د کورونو خلاصې دروازې څولې او په انګړونو کې د ژمي لپاره د زیرمه شویو بوتو او وښو سستی شوي گیډی یې په رغلیو او بامونو باندې رغولې او له یوه کور نه یې بل ته وراولې . آسمان په غوسه ؤ ، ځمکه شنپه شوې او سپره شوې وه . غرونو او درو د وریځو منډو او غورځنگونو ته غیر پرانیستې وه او د څپریو شنه ځنگلونه یې د واورو د سپین غورځنگ هر کلي ته نخول . دوست محمد اکا له خپلو دوو کوچنیو لورانو سره د خپل یو سخوندر پ پلټلو لپاره چې له نورو څارویو څخه په بیدیا کې پاتي شوی ، د ملک شاسوار باغچې ته ورننوتی ؤ د راگرځېدو په مهال د ملک شاسوار زمنو او سپریو هغه ودراره او میرزا د ملک زوی په ډېر قهر ورته وویل : زه کونګه بیا دلته څه کوې ، ولې له مور څخه لاس نه اخلې ؟

دوست محمد اکا چې اوربوز او غوړونه یې د غاړې په دسمال او کوڅو کې چژمورلی وو او له غوړو هم یو څه دروند ؤ هغه ته ځواب ورکړ : زه شکر دی بالکل جوړ یم ملک څنگه دی ؟

په دې کې میرزا په دوست محمد اکا سوک پورته کړ په خوله یې وواهه او په داسې حال کې چې د هغه لنگوتی ښکته شو او په سپینه ږیره باندې یې د وینو نیز رومات شو ، په لوړ آوازي یې وویل : اوس به پوه

غرونه او کساتونه

شوي يې چې ملک خنگه دی؟

دوست محمد اکا د ميرزا له گوزار سره سم د عُمکې په لور رامت شو ، ورپسې ميرزا د لنگتو پرله پسې او گړندې گوزارونه ورکړل او په وهلو وهلو يې هغه د لارې د اړخ لښتي ته ورواچاوه او دوست محمد اکا د لورانو طرف ته چې هلته پخپلو پرونو کې د باد او دوړو بهيرته د خپل پلار په ویر کې ژریدلې ، راغی او مخ هغوی ته يې وويل : که بيا زمونږ چمبر او باغچې ته راگرځيدلي وئ خرمن به درنه وباسم . قاسم چې زمبر پلار ده ده سلا کې د زرگونو خلکو تر مخ لاس پورته کاوه بايد په دې پوهېدلی وای چې دغه تيري به خپل مناسب خواب پيدا کړي او دا دې هغه خه يې چې کړلې وو ، ويې ريبيل ! ماشومو نجونو په ډېر زحمت خپل پلار له لښتي نه راپورته کړ او هلته يې د ونو پناه ته د ده چکمن ، چې د لارې په مينځ کې يې له اوږو لويدلی و يې باندي وغواړوه .

صوفي محی الدیم چې له جومات نه د مازيگر آذان ته راوتلی ؤ او د باد په وجه وران شزی لنگوتی يې بيا په سر باندي تاره سترگې يې د قاسم په ماشومو خویندو چې د جومات له مخې په ژړا ژړا تېریدلې ولوبدې او غزيبې يې وکړ : ولې بچيانو په خه وجه ژاړئ ؟

ماشومو نجونو صوفي محی الدین په پېښه وپوهاوه او په ژړا ژړا د با او دوړو په ناتار کې د کور پلو لارې .

ثوفي په منډه جومات ته ننوت او کلیوال يې په قصه وپوهول . لمونځ کوونکې چې د اور په چار خشتی شاوخوا راټول شوي وو ، په تلوار له جومات نه راوتل او خانونه يې د ملک شاسوار کلا ته ورڅيرمه دوست محمد اکا ته راوړسول . دروند باران پيل شوی ؤ او د ملک

غرونه او کساتونه

زمن او مهتیاڼ په کلا ننوتې وو . دروازې او د مالبنډ د جارگي کنډرونه یې ورپسې تړلې وو . باد لا هماغصې د تړلیو دروازو د کلا په موریو او تیر کشونو کې سورې وهلې . سپرې او توفاني هوا د کلیوالو په زړونو او سینو باندې منگولې بنخولې او ساړه باران د هغوی زړه ته سپره لرې ننه ایستله . هلکانو په تلوار دوست محمد اکا په ځنځولۍ کې راواخیست او د ثوفي محی الدین په لار بنوونه یې جومات ته چې د پېښې ځای ته نیردې و راوړ . دوست محمد ځگریده له خولې او پوزې نه یې وینې رابهیدلې ، د سر او لاسونو پوستکي یې گرژالي شوي او دوه درې ځایه سره شوي وو .

صوفي محی الدین خو څو څو واره پوښتنه ځنې وکړه .
چا ووهلې...؟ ولې یې ووهلې؟ تا هلته څه کول...؟

دوست محمد اکا بې له دې چې سترگې پرانيزي او د صوفی محی الدین ځواب ورکړي لکه ږوند بلبل پخپل سر نارې وهلې ، د خدای روی مې دروړې دې هغه زما لیونی ، مطلب یې قاسم ؤ ، مه خبروئ ، هغه ته مه وایې چې زه د ملک زمنو وهلې یم . که هغه خبر شي وینې به تویې شي او سپرې به په دې معامله کې مړ شي ...

صوفی محی الدین د اعتراض په توگه وویل : دوست محمد اکا پرېږده چې دا وار د وینو تویوونکو وینې تویې شي او د وینو تویولو لړۍ د همیش لپاره پای ته ورسېږي .

د کلي زیاتره زلمیان چې د اسلم او قاسم پلویان وو ، د بدې هوا او باران په وجه د مازیگر لمانځه ته نه ووراغلي ، خو کله چې په جومات کې دوو دریو تنو زلمیانو د دوست محمد اکا د وهل کېدو قصه واوریدله په منډو منډو د کلی په کوڅو او کورونو راوگرځیدل او

غرونه او کساتونه

خپا اندیوالان یې په پېښه راخبر کړل .

ارسلا خو هماغه د دوست محمد اکا د راوړلو په سر کې جومات ته راوړسېده او څنگه چې یې هغه سپین ږیری په وینو کې لیت پیت ولید د آدینه کشری ورور مجید ته یې په سوځېدلی سا وویل چې هله هلکان راخبر کړه ، سوتې ، کرگان او لرونه راواخلئ .

خالمراد ، د کلي غوبه خو سم د لاسه د پوچ ویلو او کفری کنځلو خوله خلاصه کړه . د ملک او گلک دین ، مذهب ، یسر او پېښوایې یاد کړل او د خور مور او ناموس کنځلې یې وکړې . دوست محمد اکا په رنځور آوازیې غږ کړل : مه مه ، خوله ونیسه ، توبه وکاره ، کافر شوې .

په جومات کې د غوسه شویو زلمیانو د شور بگت په وجه هېچا د هېچا خبره نه اوریدله د ټولو جوماتوالو احساسات د ملک او گلک پر ضد راوپارېدل او د خدای په کور کې ناروا خبرې او پوچ الفاظ استعمال شول . د جوماتوالو وینه دومره توده شوې وه چې د مازیگر لمونځ له ځینو نه قضا شو او ځینو نورو په منفرده توگه اداء کړ . صوفی محی الدین لکه نوی زلمی تر هر چا زیات په غوسه ؤ . کله چې ارسلا هغه ته وویل : صوفی صاحب جماعت پاتې شو ، هغه ځواب ورکړ : په غزا کې لمونځونه پاتې کېږي . په دې کې دوست محمد اکا په رنځوره غاړه صوفی محی الدین ته چې د ده په سنبالولو اخته ؤ وویل : محی الدینه د خدای په خاطر یو وار زمونږ کورته اړ شه د هغه لیوني تومانیچه او سیلاوه خپل کور ته یوسه او جېرې یې پټ کړه ...

— دوست محمد ته فکر وکړه چې دا دې څه له خولې راوړي . وهل شوی هم ته یې او عذر هم ته کوې . تا د همدې کمزورۍ په وجه

غرونه او کساتونه

د کلي له شغالانو نه زمريان جوړ کړل . ته نو له خه ډار پرې . تر دې پورته به نور خه درسره کېږي . قاسم به تر دې پورته د کوم مصلحت لپاره خوله پټوي ؟ دا قاسم نه دی ، بلکه د ملک زمن دي چې د وينو درياب ته يې لار خلاصه کړې ده . دا تيری به خامخوا خپل ځواب پيدا کړي . دا يوازې د قاسم ذمه نه ده دا زمونږ د ټولو ذمه ده . پرتا باندي د ملک د زمنو لاس پورته کول ، دا معنی لري چې د ټول صياد په گټه عزت باندي لاس پورته شوي دي . دهغه په دود دستور باندي لاس پوره شوي دي . سپين زيري پلرونه دي ، دوی په ټولو کشرانو باندي د درناوي او حرمت حق لري ، تر اوسه په دې سيمه کې هېڅ کشر او هېڅکله په سپين زيري لاس نه وجگ کړی ، مونږ به د شاسوار د زمنو لاسونه چې په دوست محمداکا باندي پورته شوي دي ، د سپين ږيرو د حرمت ساتلو او د نارينتوب د پاللو لپاره پريکړو . صوفي محی الدين جوماتوالو ته مخ راوگرځاوه او خپلې خبرې يې داسې اوردې کړې :
ملک او گلک د دوست محمد په بې عزته کولو او وهلو زمونږ خوصلي آزموبي که يو وار بيایي دا لاره په مونږ تيره کړه ، هله به په دی کلي کې د هېچا پرده نه کېږي او بايد دې چې مونږ بيا خپلې لنگوتې لرې واچوو او ټيکري په سر کړو .

ارسلا د صوفي محی الدين په خبره کې وړولوبده او پوښتنه يې وکړه : قاسم چېرې دی ؟

صوفي محی الدين ځواب ورکړ : هغه لا سبايې وخته له آدينه او جبار سره د مهردل کلي ته تللی دی .

— آیا تر ما بنامه به راپيدا شي ؟

— نه نه که مونږ يې د دوست محمداکا په پېښه خبر نکړو ، هغوی

غرونه او کساتونه

به نن رانشي . هغوی د محمد نظر پهلوان د واده په بندو بست باندې غږېږي او له اوریدو اسلم پهلوان له اوږده سفر نه وروسته ملته رارسیدلی دی او نن په هغه ځای کې ټول وزلوبان او یاران په هغه راټول شوي دي .

صوفي محی الدین ارسلا له ځان سره له جومات څخه راویوست او هغه ته یې وویل : په تلوار منځوي صیاد ته لار شه . مهردل د دوست محمد اکا په وهل کېدو خبر کړه او زما له لوري ورته ووايه چې د کلي هلکان په دې پېښه ډېر غوسه شوي دي او گواښېږي و داسې بریښي چې د هغوی د تم کولو واگې به زما له لاسه ووزي ، مور ته ژر تر ژره جبار او آدینه راولېږه چې د کلي هلکان تر مصلحت او مشورې شوري لاس اچولو نه وساتي . د هغه ځواب راوړه ، ژر تر ژره بیرته راوگرځه او وخت مه ضایع کوه .

مهردل ارسلا د باران په اوبو خيشت پيشت لاس نیولی خپلې قشخانې ته رانه یوست ، قشخانه د چيلم د تمکو بوی او ترخه لوگي ډکه کړې وه . د اور چار خشتي د څیړي په لرگیو ډکه وه او لمبو د ناستو مېلمنو په سترگو کې پرقونه وهل . شاوخوا ناست کسان د ارسلا سترې مشي ته راپاڅیدل او مهردل مخ اسلم ته وویل : په کوز صیاد کې یو څه پېښ شوي دي ، زمونږ ورنگ ضروري شوي دي ، لیکن اوس تیاره ده او مور هلته کوم لاس او پښې نشو خوځولای . دغه دنن شپې خوشالتیا به نه خرابوو . سبا یې به بیا د تگ ملا وتړو . سملاسي به د پېښې د مخنیوي لپاره اسلم له جبار او آدینه سره یوځای کوز صیاد ته ولیږو او مور به تر سبا ناري وروسته پسې ورشو .

په دې ډېرې پسې سم مهردل د اسلم له لوري قاسم ته مخ راواړاوه

غرونه او کساتونه

او وې ويل : څنگه ته څه وايي ؟

— زه پوه نشوم چې زمونږ په صياد کې څه پېښ شوي دي ...؟

— دوست محمد اکا ...

— څه څه ... مړ خو به نه وي ؟

— نه مړ نه دی ، خو د ملک زمنو جنگ ورسره کړی دی .

قاسم د تورې پهلوي لونگي تر ولونو لاندې سترگې غټې کړې او د عادت په توگه يې د مسخرو په غاړه غټ غټ وخنډل او وې ويل : دوست محمد به د ملک له زمنو سره څه جنگ کړی وي . ولې داسې نه وايي چې د ملک زمنو سم په مزه وهلی دی ... !

— دغسې يې وپوله .

— که دغسې وي ډېر ښه شوي دي . گوندې اوس پوهيدلی وي

چې له ملکانو سره کلی کول آسان کار ندی .

په قشخانه کې گونگسي پيل شو ، وزلوبان په نياليو او د غاليو په بالبنتونو کې سره و خوئيدل په سترگو او مخونو کې يې د استهفام او پوښتنې علامې راپيدا شوې .

اسلم وويل : هغه څه چې کېدونکې وو ، وشول . د حساب او کتاب وخت راورسيد . ملک د قاسم په وجه د ده په بودا پلار باندې گوزار وکړ . نر سړی د ملکانو نه خوښېږي ځکه خو ملک شاسوار يو وار د کلي بياله د قاسم په کروندگره راماته کړه او بيا يې د ده کادانې ته اور واچاوه ، دريم واريې د دوی قولبې ته برابر شوی سخوندر په لور ووايه او دا دې اوس د دوست محمد اکا په وهلو د قاسم گريوان ته مخامخ لاس ورواچاوه .

— ښه ده اسلمه چې زما خبرو ته راغلې .

غرونه او کساتونه

— قاسمه ستا سره بدې زما په سر کېږي په حقيقت کې ملک ستا پلار په پېښه کې زه وهلی يم . هغه زما د غيرت او ايمان امتحان غوښتی دی ، آیا داسې نه ده ؟

— نه له سره داسې نه ده ، هغه زما پلار وهلی دی او د خپل پلار پور بايد زه پخپله واخلم .

محمد نظر پهلوان وويل : دا غلط بحثونه پرېږدئ . لنډه دا چې يا به دکوز صياد ټول خلک کلي پرېږدي او يا به ملک شاسوار له دغه کلي نه کډه کوي .

سکندر وويل : د ملک شاسوار بدی او غم لا پخوا زمونږ پر تقدیرونو باندې ليکل شوی دی

پاینده وويل : سبا بايد دملک شاسوار تنور او نغری تود نشي .

اسلم وويل : که غواړئ لوی کار وکړئ ، لويه خبره مه کوئ .

مهردل وويل : اسلم پهلوان په وړاندې او مونږ به ورپسې يو .

اسلم وويل : مهردل سم وايي دا گام به زه وچتوم .

— خبرې بس دي معلم صاحب جمعه خان دې د خبرو پرځای

خپله دنبوره راواخلي او د غيرتی وزلوبانو زړونه دې خوشحال کړي .

قاسم ناڅاپي په کټ کټ وخنډل . سکندر وپوښته : د څه لپاره

خاندي ، څه در په ياد پول ؟

— وايي کلونه وړاندې دلته په قاسان کې يو دعوی جلب قرآن خور

حاجی اوسېده ، هغه د يو غريب بزگر يوازينی باغچې باندې چې فقط

هماغه يې لرله ، دعوی وکړه او په ابتداييه ، مرافعه او تمیز محکمو کې

يې دغه باغچه له خپل خاوند نه وگټله . بله ورځ چې حاجی د هغه

بزگر په باغچه باندې خپله يوې گره کړه د بزگر زړه سخت ودرديده .

غرونه او کساتونه

لاړ له خپل یو دوست څخه یې ښکاري ټوپک په امانت راوړ او راغی د باغچې پر دیوال یې ټوپک کېښود او دعوی جلب حاجی په نخه کې ونيو . د حاجی چې څنگه نظر په بزگر پریووت په ترږی ژبه یې نارې کړې : پام کوه چې لاس له ځایه خطا نکړې له ما څخه... له ما څخه څه غواړې... ووا... ووا... ووايه څه غواړې؟ دا په... په لاس کې دې څه دی؟

بزگر د لاس ټوپک ته اشاره وکړه وې ویل : حلجي جانه دا خو څلرمې محکمې قاضي دی ، دا بلې نه خوري او د خپل شردی توپیر یې نشته . زما او ستا وروستی فیصله په ده باندې کېږي .

په دې کې بزگر لټ وواهه او د ټوپک غاښ چيچنو د حاجی غوړونه وڅوڅول . سخوانبتي یې یوه خوا بله خوا سره ولاړې ، کچه غونډې خندا یې په خوله راویره شوه ، په درويزگره او ماته خوله یې وویل : ... پام کوه پام کوه ، لاس ماشې ته مه وړه ... له دې خبرې سره جوخت یې قولبه خلاصه کړه وې ویل : ما د څلرم قاضي فیصله په سو او سترگو منلې ده او په قانع یم .

قاسم چې قصه دې ځای ته راوړسوله وې ویل : زما په خیال چې ملک او گلک هم د څلرم قاضي فیصلې ته سترگې په لار دي .

ټولو یارانو د قاسم په خبره وځنډل او سکندر وویل : والله که یې بې له دې څلرم قاضي نه په ځای هم کېږی .

اسلم ، قاسم او سکندر په ژوره توگه له سترگو تېر کړل او وې ویل : نن شپه به خوسحاله تېره کړو ، بیایې مخ معلم جمعه ته راوړوه او هغه یې مخاطب کړ : د مینې او مېړانې سندرې وېوله ، زمونږ زړونوته د مصیبت او درد زغم وروښنه .

غرونه او کساتونه

جمعه معلم دنبوره راواخیسته ، رامینخته شو او د زړه له سوزه یې

دا سندره وویله :

روزی که فلک نشانه ای تیرم کرد
پیوست به زلف یارو زنجیرم کرد
پیوست به زلف یارو پیچیده شدم
غمه‌لی زمانه عاقبت پی‌رم کرد

زرگر بچه ز هوش بیهوشم کرد
دستم بگرفت و حلقه به گوشم کرد
گفتم که ز ددرد گوش فریاد کنم
لب را بلبم نهاد و خاموشم کرد

اندر سحری دو لاله ره شبنم زد
اندر جگرم زمانه تیر غم زد
تیری که زده راست میان جگرم
ایام جوانی را فلک برهم زد

یاد تو کنم سر زبانم سوزد
ترک تو کنم تمام جانم سوزد
سریس که پیش کس نتانم گفتن
در دیست که مغز استخوانم سوزد

غرونه او کساتونه

یاد تو کنم دلم شرر میریزد
ترک تو کنم لخت جگر میریزد
تا آخر عمر اگر تو بامن باشی
در کاسه آب من شکر میریزد

هلکان تر ملا آذانه پورې د جمعه معلم او نورو شوقیانو ساز او سندروته ناست وو . سبایې چې اسلم اودس ته راووت ، آسمان لکه صیقل شوی لاجورد پاک او بنایسته شوی ؤ . پروني باران د غرونو په خوکو باندې د واورې تاجونه اینبې وو . ستوري لکه د الماسو غمي د آسمان پر نیلي خیمه باندې برېښېدل . هوا سره وه لیکن اندراب د تېر باران تر اوبو لاندې ځان پرېولی ؤ او د ژمي هر کلی ته چمتو کېده . د اسلم یسنه خورا پراخه شوې وه، هغه د شرف او بري احساس کاوه . هغه پوهیده چې د ده د تللې آبرو د جبران وخت رارسېدلی دی . هغه دعا کوله : خدایه زما پښې ټینګې کړه ، زما په مټو کې د رستم قوت کېږده او ما د خپلو خطاوو او نیمګړتیاوو له مکافاتو څخه وښه .

کله چې روڼ او طلايي لمر د اندراب په پرېول شویو غرونو باندې خپل طلايي چتر خور کړ ، اسلم د خپلو سپرو له ډلې سره کوز صیاد ته راغبرګ شو . په لاره کې جبار د هغوی مخې ته راپیدا شو او مهردل ته یې خبر ورکړ ، د اندراب ولسوال له څارنوال ، مفتي او د امنیه قوماندان سره په یوه ګڼه ډله کې برې درې ته وخوت . هغه له کوز صیاد نه صوفي محی الدین او له منځوی صیاد نه ملک مهردل هم برې درې ته ورغوښتي دي . زه د دې احوال له اخیستلو سره سم راوخوځېدم ...

غرونه او کساتونه

مهردل چې د مشکي په سپرلو د کتار په لومړي سر کې له اسلم سره جوړه د صياد په تاو راتاو لار باندې راروان ؤ ، له جبار څخه يې پوښتنه وکړه : چا دغه خبر تاته درکړ ؟

— سپايان راغلي وو او ډېر تلواړيې ؤ . هغوی د دې سيمې د شاوخوا په ټولو ملکاتو پسې رقعې راوړې وې او ستا رقعو مورز په خپله له هغوی نه واخيسته .

— آيا څه يې و نه ويل چې څه پېښ شوي دي ؟

— سپايانو خو يوازې دومره وويل چې په بره دره کې کوم څه پېښ شوي دي ليکن له دوی وړاندې يو دکاندار راغلی ؤ ، هغه وويل خنجر خان له کابل نه د راگرځېدو په لاره کې قتل شوی دی او پروڼ د هغه مړی د فج د شاوخوا غرونو په کومه شېله کې موندل شوی دی .

په دې ځای کې اسلم د جبار په خبرو ورننووت ، پوښتنه يې وکړه

: آيا مړی خو د ارچې په ونه پورې نه ؤ راځوړند شوې ؟

اسلم د دې خبرې سره جوخت مهردل ته وروکتل او دواړه يوبل

ته سره موسکي شول .

په دې مينځ کې قاسم په لوړ آواز وخنډل او وې ويل : وزلوبان او

بنکاريان خپل کسات چا ته نه پرېږدي . فيروزي خورکي رښتيا ويلي

ؤ چې اسلم به بيا صياد ته راشي او زما د مظلوميت بازخواست به

وکړي . هېڅوک د هغه له انتقام څخه خلاص نشي ... او دغه مرتد

خنجر به غره ته وخيژوي او دارچې په ونه پورې به يې راځوړند کړي .

ټولو سپرو ايران ايران يوبل ته وکتل خو مهردل په قاسم باندې

مخ راواړاوه او هغه ته يې د غوسې په غاړه وويل : قاسمه ولې خپله خوله

په واک کې نه ساتې ، د دې خبرو ضرورت څه دی چې ته يې کوي ؟

غرونه او کساتونه

اسلم پهلوان د مهردل خبروته ورننووت ، هغه یې مخاطب کړ : نه مهردله ستا اعتراض سم نه دی . قاسم په حقه دی ، د هغه د خولې د پټولو وخت تېر شوی دی . خنجر ما پخپله وژلی ، اسلم په داسې حال کې چې خپلې دواړه منگولې یې سپرلې وې لو په څیر څیر یې هغو ته کتل زیاته یې کړه : په همدې منگولو مې د هغه تری ونيوله او په همدې لاسونو مې هغه د ارچې په ونه کې راوځړاوه ... او د فیروزې پیشگو یې مې رښتینې کړه . زه کوم غل ، قاتل او ظالم نه یم ، زه یو برحقه کسات اخیستونکې یم . کاشکې ما کولی شوی چې پر خپلې غوسې او روا غضب باندې پښه کېږدم او دومره نرم شم چې خپل مظلومیت وزغمم ، ما به کړی وای . زه اعتراف کوم ما نشو کولای د خپل غم ترخه زهر پخپله وچېنم . زه د انتقام پر واک و خوځېدم او تر پایه پر دې لارې پر مخ ځم . که مېړونه چوپیا غوره کړي او مېړانه ویده شي د کلیو گیدران او شغالان به په زمریانو کې د غلامۍ کړی واچوي . مروت او شرافت به زمونږ له زړونو څخه کډه وکړی

اسلم اندیوالانو ته مخ ورواړاوه وې پوښتل : تاسې زما په خبرو کې څه وایاست ؟

ټولو لکه همیشه په یو آواز وویل : مونږ په تا ویاړو .

قاسم وویل : تا د مېړانې او سیالی دود تازه کړ .

معلم جمعه وویل : ته د صیاد وجدان یې .

مهردل وویل : ته د پاکۍ او مېړانې ساتندوی یې ، مونږ ستا لښکر

یو ته په مونږ باور وکړه .

په خبرو خبرو کې هغوی کوز صیاد ته راغلل او مخامخ د اسلم

انگړ ته ننوتل . د کلي ځوانان او نیردې گاونډه دوستان او یاران هلته

غرونه او کساتونه

راټول شول . جبار اسلم ته خبر ورکړل چې ملک ساشوار د کلا او باغچې ورونه او کړکی پسې تړلې . د مهمانخانې ، د کلا د دروازې په سر بالا خانه کې یې وسله وال سپری کېنولي دي او د کلا په چمبر پورې متصل د وښو د جترگي په بامونو باندې یې خپل وریرونه او پلویان د باز گل او بهرام قولته زمن ، مزدوران او خپل ژرنده گري له لاتیو او سوتیو سره کېنولي دي . دوه کسه نور د هستوگنې په بامونو باندې غلي شوي خار او پیره کوي . دکور نه د باندې د ملبند د جارگي چيله یې تړلې ده او داړونکي سپې یې له کلا نه رايستلي او په دې احاطه کې یې خوشې کړي دي . له پرون رادورې یوازې یو وار سبا وختي یې دروازه خلاصه شوه او گلک ترې راووت . هغه په ډیگلان ډیگلان خپل کور پلو وځغلبد او نیردې نیم ساعت وړاندې پخپل یابو باندې سپور په ولسوال پسې درې ته وځوځېده . آوازه ده چې د درې خنجر خان چا وژلې دې او د ولسوالۍ ټول ماموران همد نن سبا یې پورته تللی دي . زمونږ صوفي محی الدین یې غوښتې وو ، مونږ مشوره ورکړه چې در دې شي هم به د هغه ځای حال راوړي او هم به گلک زمونږ تر شا درواغجنې او بویني خبرې نه کوي .

اسلم چې ډېر وخت له کلي لرې ؤ ځان یې د کلي په وضعیت پوه کړ . وروسته یې جبار ته وویل : ته او ارسلا سر له سبا ملاآذانه زمونږ کلي ته د تگ راتگ ټولې لارې وټړئ ، یاران دوستان همدا نن شپه د لارو او کوڅو په تړلو او ساتلو وگماری او هر یوه ته د خپلې ذمه واری ځای او مقصد وروښایاست . له پلویو هلکانو سره سپاره هم وټاکئ ، بزکش زلمیان دې خپل آسونه او وسلې تیارې کړي او شپه دې هم دلته زما په کور یا د کلي په جومات کې تېره کړي . مهردل دې همدلته

غرونه او کساتونه

زمون په کلي کې پاتې شي که چېرې کومه پوښتنه يا ستونزه درپيدا شوه ، له هغه نه به پوښتنه وکړئ . د ملک شاسوار د کلا شاوخوا به داسې ساتئ چې مرغی هم له هغې نه د وتلو او ننوتلو لار پيدا نکړي . که د ملک سړی تښتېدل لاره به پې تړئ ، نيسی به يې او په جومات کې به يې تر څارمې لاندې ساتئ . سبا يې وخته به دوولس بزکش آسونه چې د مهردل مشکي ، تور غوري سمند او د صوفي محی الدين کرنګ به پکې وي زمون سپرلو ته چمتو کوی . په کلي کې به د نن ماسپښين د لمانځه نه وروسته ښځې او ماشومان له کورونو څخه نه راوړي . دوست محمد اکا هم دا اوس د نهرين او يا سپاه درې له لاری د علاج په خاطر بغلان يا پلخمری ته وليږدوی . ټوپک ، چرې ، تور ۹ ، سيلاوې ، يومان او سوتې چې د جگړې لپاره مناسب وي له کلي نه راټول کړئ او په مناسبه توګه يې زمون پر هلکانو وويشي . زمون هېڅ انډيوال ته اجازه نشته چې له همدې شپې نه وروست تش لاسی وگرځي . د قاسم په کور باندې بې له ځنډه دوه تنه پيره کړئ . معلم صاحب جمعه خان او دوه تنه ورسره ښوونکې د ډوډۍ تر خوړلو وروسته له صياد نه رخصت کړئ

په دې خبره باندې معلم جمعه خوابدي ښکاره کړه ، خو اسلم بې له ځنډه هغه ته وويل : معلم صاحب وخت تنګ دی ، حاجت اعتراض ته نشته . مور فتنه کوو او فتنه د معلمانو او ميرزايانو کار ندې .

د ماسپښين په دوو بجو اسلم ملګري وزلوبان پخپل کور کې راټول کړل . او د دوې له مينځه يې د دغو کسانو نومونه واخيستل : محمد نظر پهلوان ، سکندر ، قاسم ، آدينه ، ارسلا ، جمال الدين د صوفي محی الدين زوی ، باز گل او امير ، روزی او گلاب. دغه نه تنه

غرونه او کساتونه

به له ما سره يو ځای د ملک شناسوار پر کلا ورځغلي ، زه او قاسم به
چرې کوو . امير او بازگل به کلا او کور ته اور اچوي . محمد نظر
پهلوان او سکندر به زما او قاسم ملاتړ کوي . دا نور به زمونږ کومکيان
وي ، که په مونږ کې څوک زخمي او يا شهيد شي ، هغوی به پورته
کوي ...

مهردل په اسلم باندې اعتراض و کاوه : دا فيصله سمه نه ده .

— څه نقص لري ؟

— زما او ځينو نورو ونډه معلومه نشوه .

— ته به له نور سره کلا ته مخامخ د لويې لارې نه وربر موضع
ونيسي . که چرې پر مونږ د چا مټ بر شو او يا مونږ پر شا راغلو په
مونږ پسې به رادانگي او زمونږ ملاتړ به کوي او پر دې سربېره به د کلي
نظم ساتي او لارې به څارې ا . که چرې مونږ د بنمن په مخه کړ او د
بنامار ځاله وسو ځوله تا به ځان دريم گړی کړې او د حکومت ځواب
به وايي .

— نه نه ، زه دې ډېر سپک تللی يم ، په ما دې مېرانه نه لورېږي .
زه به هېڅکله د خلکو پيغورونو او ملامتيا ته ځان ورمکړم . مېرانه او
عافيت غوښتنه دوه جلا لارې دي . که زه د ملکانو په پله تلاي ، دغه
بهادران او ننگيالي به مې د ملک يوسف غولي ته نه رابلل او تاته به مې
د خپل زړه کړکی نه خلاصولي . تا زه سپک وتللم ، تا بنه کار ونکړه
اسلمه ...

قاسم د مهردل خبرې تائيد کړې وې ويل : وخت تنگ دی
حساب به اوس سره نه کوو . ليکن زما خوښه دا ده چې مهردل دې
خپل يوولس چرې جرمني ټوپک واخلي او له ما او تا سره دې يو ځای

غرونه او کساتونه

د ملک د وژلو په کار کې مخامخ او برېنده شریک شي .
په وزلوبانو کې گونگسی راپیدا شو . خو اسلم هغوی ته وویل : د
شخړې او مناقشې وخت تېر دی د قاسم قیصله سمه ده په دې صورت
کې دې سکندر د مهردل وظیفه په غاړه واخلي او د سکندر پر ځای
دې بازگل له امیر سره کلا ته اور واچوي او مهردل دې خپل مشکي
وغلوي . زه به تور غوړې سمند او قاسم دې د صوفي محی الدین
کرنګ واخلي ، نر یاران به خپل آسونه وغلوي ، د کار تر خلاصېدو
وروسته دې ټول سپاره هغوی چې له ما سره د ملک شاسوار کور او
باغچې ته ننوزي ، زما د ځغاستو لیکه دې راپسې تعقیب کړي .
ټولو وویل : سمه ده .

غرونه او کساتونه

سبايي کله چې سپيدو د هندوکش د پاسه د اندراب په لاجبري ختيځ باندي د لمر د سلطان راتگ ته د نور سپينه پتاره وغوروله او د درې په اوراتاو کې د آذانونو نارې خورې شوې د صياد بزکشان له خپلو زين کړو آسونو سره ولاړ د انصاف او نياو د پاللو په هدف کسات اخيستلو او وينو تويولو ته چمتو شوي وو .

اسلم د سپرېدو بولي ورکړه او له دې سره متصل يې قاسم ته وويل : دملک د کلا په لور يو گړندی ځغاسته وکړه . د کلا د باندي د مابند جارگي سپي ووله او بې ځنډه د پټيو له مينځه د کلا له هغې بلې خوا څخه د باغچې شا ته ځان ورسوه . تر څو زه او مهردل دررسېږو ، د باغچې په مورچه ډزې کوه او موز ته پوشش راکړه . موز به له هماغې خوانه په کلا برید وکړو ، د ملک کسان به له موز سره اخته شي . د کلا له دې لورې به بازگل او امير د دغو نورو ټولو ځوانانو تر ملاتړ لاندې د ملک کادانې ، د خسو زېرمې ، قشخانې او په جارگي کې د څارويو غوجلې ته اور واچوي ورپسې به د کلا لويه دروازه ، ژرنده ، د کلا له دروازې سره متصل د غلې گدام وسوځوي او په پای کې به کلا ته ورننوزي او پر هر څه به اور ولگوي . هر شئ چې مخې ته ورځي سوځي به يې او خرابوې به يې . کوم نارينه چې مقابلې ته راوړي او لاس درباندي پورته کوي مړه يې کړي خو په بنځو او ماشومانو باندي لاس مه پورته کوي . که مو وس رسېده جومات ته يې وليږدوي . لوپ او تالان به نه کوي ، د ناموس ضرر به نه رسوي ، د وژل شويو سره به بې حرمتي نه کوي او څخه هر څومره چې امکان ولري بايد ژر خلاصه شي . آيا چمتو ياستئ ؟

ټولو وويل : هو چمتو يو !

غرونه او کساتونه

— قاسمه یاالله!

قاسم تومانچه د گوپیچې په ججوري کې و اچوله او پنځه ډزې ډک ټوپک یې په کې لاس سنبال کړ. کرنګ یې پونده کړ او لکه لاهو د ملک دکلا په لورې د جومات تر شا په تاوراتاو کوڅه کې وځغلبده. کله چې د سپیو شور او د قاسم د پنځه ډزې لومړني ټک غځونې وکړې، اسلم تور غوزې پوند کړ او مهردل ته یې د ځغلبدو اشاره ورکړه. په تنګه لاره کې د وزلوبې د میدان د دیبانو د منډو در بهار د کوڅې او کورونو رغولي ولرزول او د کلیوالو زړونه یې چې خونړیو پېښو ته سترګې په لار وو، ونځول. د کلي بنځې، ماشومان او بوډاگان او ټول هغه کسان چې په کورونو کې پاتې وو او د باندې راوتلو نه منع شوي وو د کورونو بامونو ته وختل او د پېښو څار وشول.

امیر او بازگل د کراسینو له تیمانو سره د ملک مالبند جارګي ته په داسې حال کې راوړسېدل چې ورپسې د کلي د زلمیانو ډله له لاتیو او یومانو سره پسې لیکه شوې وه، هغوی د دیوالونو په پنا کې لکه سپرغی له دغه او هغه خنډ نه اوښتل او په داسې حال کې چې د کلا له بامو او مرچو څخه ډوې پې کېدې، دوی په موریو، دروازو او انبارونو کې تېل شیندل او اوریې وراچووه.

اسلم او مهردل په یوه پراخه دایره کې په ځغاسته د ملک د کلا دور راوواهه بلې خواته وروگرځېدل اوله قاسم سره یوه لورې ته شول. هغوی په ځغاستو کې د باغ د دیوالګی له شا څخه چې د ملک په کور او ټاټوبي د لارې له مقابل لورې څخه راگرځېدلي و، پر بالاخانو او بامونو ډزې پېل کړې او د ملک د جنګي کسانو پام یې د جارګي له لورې چې د کلا په هغه بله خوا کې واقع و، ځانته راواړاوه.

غرونه او کساتونه

د ملک زوی میرزا په منډه له بامه راکښته شو او خپل پلار ته چې هلته د کور د برنډې لاندې ټوپک په لاس په برزو او لنډه برکي کوټ کې، لکه لږم ژر ژر دې خوا او هغې خوا ته یې قدم واهه، وویل: ابا، اور، اور جارگي، کادانه، د خسو کوټه، قشخانه او د مزدورانو خونه سوځي. خلک د کلا د مخې په کنډرونو راوښتي دي... لرنه، سوتې، یومان... د میرزا شونډې وچې شوې او سترگې یې رډې رډې راوتلې وې. ملک چې هېڅکله یې د اور لگیدو د احتمال په باره کې فکر نه و کړی، سخت وارخطا شو. ځای په ځای ودریده گوتې او لاسونه یې سره وسرویل، په پښو کې یې لرزه پیدا شوه او لنگوټه یې پر سر باندې لکه د زړې لاری کاربتر په خوځېدو راغله. واقعي خطر یې احساس کړ او تېره چاره یې په اوبو کې له ورايه ولیده او لکه په زړه لگیدلې زخمي وځگویده: وای، وای... برباد شوم هله اسفندیار راوبوله...

هغه په مورچه ناست دی ډزې کوي... که خپل ځای خوشې کړي د اسلم لچکان به له هغه لورې مخامخ په کور راننوزي. د ملک رنځ الوتې و، شونډې او د لاسونو گوتې یې بېواکه رپیدلې، قرار یې نشو ورکولای، غوښتل یې څه ووايي خو تر خولې یې نه شو رايستلای. په پای کې یې زړه نازړه د میرزا په اوره لاس کېښود هغه ته وویل: راعی پور ورته و منو، اسلم سوله غوښتونکې سپری دی، وبه یې مني.

— ابا د دې خبرو وخت تېر دی.

— راعی قرآن ورته شفیع کړو.

— دا لایوه لاره ده.

غرونه او کساتونه

— نو جومات ته ورمندپه کړه قرآنونه راواخله ...
— هلته نه شم رسېدلای لارې یې بندې کړې دي .
په دې کې گل میر ژرنده گډې چې د کلا د وره پر سر بالاخانه
کې یې مورچه نیولې وه ، چیغې کړې : ملکه ... ملکه د کلا دروازې
اور واخیست .

ملک وارخطا راغبرگ شو . ویې لیدل چې دروازې د هغې
چوکاټ او سرطاقونو اور اخیستی دی او پر بالاخانه سرې لمبې
راچاپیر شوې دي . په ملک باندې دنیا تنگه شوه ، او گرځېده ، منډه یې
واخیسته د دروازې مقابل لوري ته یې د خاورې د کوټې تر شا مورچه
ونیوه او په سوې دروازه باندې یې د دښمن د احتمالي راننوتو مخه
ونیوله .

اسفندیار ، بهرام قولته او عزیز د ملک شاسوار کشر ورور په
باغچه کې د پټیو او بیدیا په استقامت مورچه نیولی وه او په اسلم ، قاسم
او مهردل باندې چې غوښتل یې د روزل شویو آسونو په سپرلو باغچې
ته راوړوي او له همدې لارې کلا ته ننوزي ، ډزې کولې . اسلم او
ملگرویی د ځان د ساتنې لپاره آشونه ځغلول ، مانورې کاوه او د
اسفندیار پر تیر کښونو یې تعجیزي ډزې کولې او په پای کې اسلم تور
غورې سمند د اسفندیار د موضع په مقابل لورې له باغچې نه په یوه
ټوپ راوړاوه او په سغاستویې د اسفندیار د شا له لورې هغې دروازې ته
ځان ورساوه چې باغچه یې له کلا او کور سره تړله . د نظر پهلوان ډله
له مقابل لورې د کلا په سوې دروازه باندې کلا ته راننوته او د کلا
د ساتونکو روحیه یې چې د بام پر سربې مورچې نیولې وې ، ماته کړه .
اسفندیار په راغلي خطر پوه شو . یقین یې راغی چې کار خلاص

غرونه او کساتونه

دی خو نارینه سپری ؤ ، د کمزورتیا او تسلیم روحیې غلبه یې ونکړه . له تان سره یې فیصله وکړه چې تر وروستی سلگی به جنگېږي . قاسم او مهردل هم آسونه په خغاستو او توب وهلو پر دیوال راوړول او باغچه د وروستی پریکړې او فیصلې میدان شو . د باغچې جنگ ډېر خونړی شو . د بزاشو آسونو په راوښتو د سکندر او اسلم د ټوپک والو تر مینځ هېڅ خنده او حایل پاتې نه شو . هغوی مخامخ یو په بل ډزې پیل کړې د اسلم دوی وضعیت چې په سپرلویې جنگ کاوه تر مقابل لوري زیات خطري ؤ . اسلم په اسفندیار باندې غبر کړ : که غواړې ژوندې پاتې شې ټوپک واچوه مخ د باغچې دیوال ته وگرځوه او لاسونه پورته کړه !

— زه مور داسې سست نه یم تړلی چې شغلانو ته تسلیم شم .
— چې داسې ده نو له لښتو او خټلو نه راووزه او زما سینه په نخښه کړه .

هغه راووت پنځه ډزې روسي ټوپک په لاس ، سره پهلوی لونگی په سر ، تورې جگې موزې او خړوړین چکمن په غاړه ، ملاستونی او د کارتوسو غاړه کې یې د پاسه ، مخ اسلم ته یې وویل : آس ودروه ، فیر وکړه .

— زهع ښکاري یم په منډه کې گیدر ولم ته وار ږومبی کړه چې بیا د مقابلي وخت نه درپاتې کېږي .

اسفندیار پنځه ډزې خوله اسلم ته سمه کړه خو هغه د آس جولان گړندې کړ او د اسفندیار گوزار په هدف و نه لگېده ورپسې اسلم د آس په منډه کې هغه د تندي د پاسه د وروځو تر مینځ پخپل برناو ټوپک وویشت او په چټکتیا د شاله دروازي له باغچې نه د ملک کلا

غرونه او کساتونه

ته ورننووت ، ورپسې قاسم او مهردل د اسلم لار تعقيب كړه او د كلا په مينځ كې د نظر پهلوان له ډلگۍ سره چې په سوې دروازه كلا ته راننووتي وو ، يو ځای شول .

امير پهلوان د ملك د كور او باغ د كېنو ديوالونو په پناكې د ژرندي دروازې ته ځان ورساوه او په ژرنده او غنمو پاكولو په دالان او دروازويې اور ولگاوه . د ژرندي د وتي له اوزې څخه يې د ملك د باغچې په صحن او د كلا د بامونو په شمالي څنگ باندې د موش كش گوزارونه پېل كړ .

بازگل چې په بني لاس لگيدلې ؤ د ملك د كلا دروازې ته نيردې د كور اصلي عمارت لومړنۍ خونې ته يې اور واچاوه . بنځې او ماشومان له كوتو نه انگر ته راتوی شول او لكه د محشر صحرا هر چا ځان ځان ته امن او پنا لټوله او چيغې يې وهلې . د ملك سړي او گوندي ماران د ده د كور د بام له مورچو څخه چې زياتره هماغله ځای په ځای شوي وو ، د تينبتي او گوشه كېدو لپاره زينو او ديوالونو څخه راشپوه دول . ميرزا د كور وروستي دهليز ته چې د مور د هستوگنې خونه يې هلته واقع وه ، ننووت او له هماغه ځايه يې كله كله په غلا سر رايوست او ډزې به يې كولې او بيا به بېرته پټيده . ناڅاپي د اسلم سترگې يې پريوتې ، وروځغلېده ، د دهليز په خوله كې يې له آس نه ځمكې ته ودانگل او سمدستي په دهليز ورننووت . كاته يې چې د ميرزا مور په خپل زوی باندې پروني راغورولې دی . اسلم د ټوپك خوله ورتيټه كړه خو د ميرزا مور چې لاسونه يې په زوی اچولي وو او رېرېدېدله په اوښكو ډكو سترگو يې له اسلم نه وغوښتل : زما زوی مه وژنه ، زه همدا يو زوی لرم .

غرونه او کساتونه

— زه هم له مور نه يو زوی پاتې يم او هغه په ما ډزې وکړې .
— نور به دې نه ولي . هغه ما ته راوبخښه ، دعا به درته وکړم .
اسلم لاس ځمکې ته ټيټ کړ ، د ميرزا اچول شوی ټوپک يې
راجک کړ ، له دهليز نه راووت او هغه يې له کړکۍ نه هغې خونې ته
وروچاوه چې اوريې اخيستی ؤ .

ملک شاسوار چې زبون يې وهل شوی او سر تر پايه ريردېده او
د تينبټې وخت يې نه و پيدا کړی ، ټوپک په لاس د کلا خالي دور ته
ولاړ ؤ . قاسم چې د کلا په انگر کې ښکته پورته ځغلېده نظريې په
ملک ولوبده ، کرنک يې ودراره ، له زين رانښکته شو ، دوه درې قدمه
يې د هغه په لور وروچت کړل ، ټوپک يې ځنې واخيست ، د هغه لټ
يې وواهه . کاته يې چې ججوری يې ډک دی ، بيا يې د ټوپخ دروی
بوی کړ ، پوه شو چې نه دی چلېدلې ، هغه ته وويل : چې ډزونه دې نه
شوی کولای ، ټوپخ ټې ولي ډک کړې ؤ ؟

— قاسم زه په تاسې ملامت شوی يم . ښايې کبر به مې کړی وي
او دا کبر خدای رازوال کړ . اسلم نارينه سپری دی ، دا زما کور دې نه
خرابوي او ما ته دې وخت راکړي چې زه د هغه پوره او مناسب عذر
وکړم .

قاسم کټ کټ وخنډل او ورپسې يې د غوسې په توگه سترگې
سره غونټې کړې وې ويل : ملکه ستا د توبې او د اسلم د عفو وخت
تېر شوی دی . د تا رنگو ظالمانو بدمرغي دا ده کوم وخت چې
د خپلو بديو او تيريو پټی کول غواړي بيا وخت نه دي ورته پاتې او څه
لاس ته نه ورځي .

ملک خپلې سپرې او وچې شونډې د څه ويلو لپاره وڅوڅولې خو

غرونه او کساتونه

قاسم د ټوپک تټ وواهه او په ډېر هیت او لور آوازي يې کريغه کړه :
مکاره گيدرې نور بس ده . کلمه ووايه .

اسلم چې د ملک د کلا په مينځ کې يې د اور او لوگيو په ناتار کې
په تور غوږي سمند باندې مانور کاوه او تعجيزي ډزې يې کولې په
قاسم باندې نارې کړې : دا ستا حق نه دی چې لاسونه د ملک په وينه
سره کړې ، دا خو زما واجب دی چې کبر راسره شوی او
د ناموس زيان رارسېدلی دی . په دې کې د قاسم په لورې را نژدی شو ،
لاس يې راوږد کړ او د ملک شاسوار ټوپک يې له هغه نه واخيست او
ملک شاسوار ته يې وويل : ما نه غوښتل چې وينې په وينو پرې مينځم ،
خو تا پخپله دې عیای ته راوړسوله . تا زما بنځه له ما واخيسته ، تا زما
کوچنی عیالی ته دې اور واچاوه او کله چې ما عدالت وغوښت او
د خپل حق لپاره مې شور او فرياد وکړ تا زما په خوله باندې لاسونه
وښول او زما غاړې ته دې بله چاره تېره کړه ، زه دې مپړنتوب او هوډ
پاللو ته مجبور کړم . هر لورې ته مې لاس واچاوه چې د پيغورونو او
کرکې بار په زړه سپک کړم ليکن تا پر ما باندې ټولې لارې چارې
وتړلې او زما په زړه کې دې کسات اور تازه وساته .

ملک شاسوار په ډېر ماته خوله وويل : بنايې د خدای به رصا نه وه
چې زما او ستا زړونه سره تاوده شي .

— د ظالمانو يوه نخبه دا ده چې د خپلو تيريو او کبرونو قصو تل
د قصا او قدر په غاړه اجوي .

— رايه چې همدا اوس يې دوه په دوه همدلته سره فيصله کړو .

— اوس چې اسفنديار غوندي زړه ور سپور ووژل شو ، د روغې

جوړې ضرورت نور څه پاتې دی ؟

غرونه او کساتونه

ملک د اسفندیار د مرگ په اوریدو بېواکه چیغه له خولې وایسته :
اسفندیاره زویه ، په مرگ تللیه زویه ...

اسلم د ملک له چیغې سره سم هماغه د ده ټوپک ورواړاوه او ججورې یې د ملک په ټټر کې خالې کړ او بیایې د هغه په بې ځانه جسد باندې وروغورځاوه او له ځان سره یې وویل : خدایه ستا شکرانه اداء کوم که مې زیاته کړی وي بنده یم ما وبخښه . ورپسې تور غورې ته پونده ورکړه ، هغه په دوو پښو ودریده او بیایې وړاندې ودانگل او د کلا څخه کوڅې ته راوووت . سپاره د کلي په تاوراتاو کې په اسلم پسې لیکه شول او لکه د خېلې لیوان د یخ وهلو کړوندو په مینځ کې د غرونو په لور وځغېدل . د شمال له لورې د غرونو په غاړو د ژمي ورپسې راماتې شوې وې او هندوکش د ځغلنده وریځو تر یرغل لاندې خپل ژمنی برم او ابهت بیا موندلی ؤ . اسلم د وروستي ځل لپاره د غرونو له لمنو څخه خپل محبوب کلي ته چې د ملک شاسوار د کلا په لوگیو پټ شوی ؤ ، راوکتل ، نری موسکایې په بریتو راوپره شوه او له ځان سره یې وویل : مور حق غوښت چا را نه کړ . د عدالت لپاره وجنگېدو خپل هوډ ته ورسېدو . یوازې هغه کسان چې د مصیبت د زغملو لپاره لوی زړونه او وچت عزمونه لري ، حق او هوډ ته رسیدلای شي .

مور خپلو غرونو ته ځو ، غرونه د دنیا د بنایست او جلال برجونه دي ، که انسان پر هغوی تکیه شي ، هغوی د انسان باور او هوډ نه ضلیع کوي .

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**